

సంపుటము 25

డిసెంబరు, 1948

సంచిక 12

సర్వదారి మార్గశీర్షము

ఆచార్యస్వామి

శ్రీ వావిలాల రామమూర్తి

౧

గంగావాపరిపాపి తాంఘ్రితరుశాఖాశీతలచ్ఛాయలఁ
రంగుల్ దిద్దు నుషస్సుచేళ ముదమారఁ నిద్ర మేల్కొంచి, భ
క్తిం గంగాంబుకృతావగాహుఁ డయి సంగీతంబు కావించు, వే
డకం గుంజత్పిణవైకనాదము నిసర్గశ్రీల లీనంబుగా.

౨

ఆ స్వేచ్ఛాత్మకగానసమ్మిళితదివ్యానందవారాశివీ
చీస్వాభావికభావపుంజములు వీచెఁ వాయులీనంబులై
ఓ స్వామీ ! అది యేమి జ్ఞోకర్పరి ? వేదోక్తప్రసూనాననవం
తాస్వాదింపగనిమ్ము స్వానుభవగీతార్థమ్ము సర్వస్వముఁ.

3

అమ్మహితాంతరంగగతమైన సుధామయవాక్తరికి శివో
హమ్మను నాద మొందు బహిరాగతమై ప్రవహించి, పాయగా
కమ్మని జాలుగా మడుగుగా నదిగా వడిగ్రసించి సం
ద్రమ్ముగ గోచరించు వసుధా మరి బిందువిమర్శ మెట్టిదో!

౪

భిక్షాం దేహి యటందో మైమరతో యుర్వి గండమూలమ్ముల
భక్షింతో ఫలమైన తిందువో, మహాభాగా! అనూహ్యంబు, నీ
కుక్షి న్నింపుట భోగభాగ్యములు చేకూరంగనా? జన్మకా
లక్ష్యంబు బది గాక, అందులకె వేళ బుత్తు శిష్యాభివో.

౫

కామాయంబును గట్టి శిష్యతతి ప్రక్కం జేర గూర్చుండి, ప్ర
త్యాపంబు బరమాత్మసూపమును వేదోక్తప్రకారంబు, త
ద్భాషా బోధల జేసి యంతటను గీతాభాష్యముం జెప్ప నీ
వేపంబు గని యెంతగా మురిసిరో వేమార్లు నీశిష్యులు.

౬

ఈ వేమో మరి ధ్యాన మేమొ, యితరం జేమైన వీక్షింప, వే
భావం బందు లయింతో కాని చిరునవ్వు అద్ది పొల్చు; మహా
దేవత్వంబున కొంతకాలము సమాధి బుచ్చి, సీలోన నీ
వే, వేరై త్యజియింతు దేహమును సామీ, ఆత్మసంధానత.

ఆముక్తమాల్యద: వస్తుసంవిధానము

శ్రీ దివాకర్ణ వేంకటాచదాని

వికాస్యమునకై నను రస వస్తు నాయకు లహ సంకములు ప్రాణభూతము లైనవి. రసనాయకాదుల సమగ్ర పరిపోషణయు వస్తువున కధికమైన శోభ చేకూర్చును. కాని వస్తువు లేనిదే రసనాయకాదుల కాలంబన మే యుండదు. మానవాకృతికి శరీరమువలె గావ్యాకార సౌష్ఠవమున కుచితవస్తునిర్మాణము మిక్కిలి యవశ్యో కము. అందుచే గవులు రసనాయకపరిపోషణమునం దట్లే వస్తునిర్మాణమందుగూడ సధికమైన జాగరూకత వహించవలయును. లేనిచో నితరాంగము లెంత చక్కగా బోషింపబడినను గావ్య మందదుకులై వికృతాకారమును చాల్చును.

పురాణములకును, ప్రబంధములకును వస్తుసంవిధాన మున జాల వ్యత్యాస ముండును. పురాణవి ప్రధాన కథను వర్ణించుచు నందు బ్రసక్తానుప్రసక్తముగ నెన్నో యుపాఖ్యానములను, జరిత్రలను, నీతిగర్వాదులను జొప్పించుచుండును. ఆతనికి నీతిగర్వప్రసవమున నున్నంత దృష్టి వస్త్రైక్య సంఘటనమున నుండదు. అందుచే బ్రధానకథ పెక్కు అవాంతరకథలచే వ్యవ హితమై దృశ్యాదృశ్యముగ నుండును. ప్రబంధవి యట్లుగాక నాయకానాయకుల చరిత్రకు సంబంధించి యుండని సన్నివేశములనుగాని, భావములనుగాని వర్ణిం పక వస్తువునం దైక్యము సంఘటించుటకై యర్పించును. అట్లు చేయక యాత డం దితరకథలనుగూడ వర్ణించినచో నదియు నొక చిన్న పురాణముయొక్క యాకృతిని వహించును. కావున నాతడు రసనాయ కాదుల పరిపోషణమునకువలెనే వస్త్రైక్యసంఘటన మునకును యథాశక్తిగా బాటుపడవలయును.

ఆముక్తమాల్యదయందలి ప్రధానేతివృత్తము గోదా శ్రీరంగేశ్వరుల వివాహము. గ్రంథావతారికలో

“ఎన్ని ను గూర్తునన్న వినుమే మును చాల్చిన మాల్య మిచ్చు నప్పిన్నది రంగమందయిన పెండెలి నెప్పు” మని యాంధ్రవిష్ణువు కవి నాదేశించియుండెను. ఈ వివాహ మును, దర్శనబంధివృత్తాంతమును తివరి రెండాశ్వాసము లందును వర్ణింపబడియున్నది. మొదటి నాల్గ్వాసము లందలి కథకును, దీనికిని గల సంబంధ మొక్కటే— గోదాదేవి విష్ణుచిత్తుని భూతు రగుట. ఖాండిక్యకేధ్యతో పాఖ్యానము, యామునాచార్యవృత్తాంతము, మాలదాసరి కథ యను మూడు కథలను విష్ణుపారమ్యమును బోధించు చక్కని కథలు. కాని వీనికి బ్రధానేతివృత్తముతో నున్న సంబంధ మత్యల్యము. అసలే లే దనవచ్చును. విష్ణుచిత్తుడు పాండ్యరాజునధిలో నితరమతముల వాద మున నోడించి, మోక్షప్రదుడగు లేవు డొక్క విష్ణువే యని నిరూపించి, యాతని గనుటకుం దగిన యోగము ప్రసవించుటకై ఖాండిక్యకేధ్యతోపాఖ్యానమును కెప్పెను. ఆతడు మరల శ్రీ విల్లి పుత్తూరున కరిగినపిమ్మట నొకనాడు ‘మధ్యాహ్న సమయమాలికాలోపణాంతరం బున మందిరంబునకుం’ బోవుచుండ విష్ణు వాతని పీక్షించి చెంతనున్న లక్ష్మితో “నామతము నుద్ధరించినవారు యామునాచార్య డొక్కడును, నీ మహాత్ము డొక్కడును గాదె” యని పలుక, లక్ష్మి విష్ణుచిత్తుని కథను దా నంతకుముందే విసెనుగావున యామునా చార్యుని వృత్తాంతమునూడ దెలుపుమని యడిగెను. ఆమె శోరిక పూరించుటకై విష్ణువు యామునాచార్యచరిత్ర మును వక్కాణించెను. గోదాదేవివిరహావసరేదో వింత తపముని భావించి—అబ్బగ్గేడుగనుపత్నీధను విష్ణుచిత్తు డది యేమో తెలిసికొనుటకై విష్ణువునకు విన్నవింప నాతడు తన పూజోపచిత్తోపచారంబుల గానంతే విశేషఫలదం బని విని భూదేవి యాతనికి గూర్తులై ‘విప్రబంధదంధేరితాగాధగాథార్థగీతరసంబున ప్రొడ్డు

పుచ్చుచున్నదనియు, సంతకంపై వేటొందు పరమ తపంబు లేదనియు నుడిచి దాని కుదాహరణముగా మాల దాసరికభ వివరించెను. వీనికి గోదాదేవిచరిత్రముతో గాని, విష్ణుచిత్తుని చరిత్రముతో గాని యెట్టి సంబంధమును లేదు. ఇవి వారి కుపాస్యదైతమైన విష్ణుని దివ్య మహిమ నెంతో చక్కగా వివరించు వృత్తాంతములు. శ్రీకృష్ణదేవరాయలకును విష్ణువే యుపాస్యదైవమగుట నాత డితరమతములకంటె వైష్ణవమతమునకు గల యాధి క్యమును విస్తరించు నుద్దేశముతో బ్రధానకథాసంబంధము కాకపోయినను ఎట్లో వాని నాయాచోట్ల జొప్పించి విరివిగా వర్ణించెను. అందును యామునా చార్యకథాప్రసంగమునకు గవి కల్పించిన సందర్భము మణియు దూరానీతముగా నున్నది. అది వివాహము జరుగునాటికి బ్రక్కనున్న యింటివారు చెప్పించు హరికథాకాలక్షేపమువలె నననరాదంబరమై కాన బడుచున్నది. విష్ణుచిత్తుని వాదవిజయమును, పాండ్య రాజదంపతుల కైవలైష్ణవమతాభినివేశములను వర్ణించు సందర్భమున గృష్ణరాయలు పరమతములను, బరమతములను నెంతో పరిహసించినాడు. పాండ్య రాజుని వెట్టికైన మనియే కాని తనది వెట్టి వైష్ణవ మని యాత డెఱుగకపోయెను. భూమి యాత్రాసందర్భమున 'మిత్రజనమోదంబును శత్రుజన భేదంబునుం గదా సంపదలకుం దగియెడు ఫలం' బని కర్ణ దేవుట్లు స్వమతప్రవచనముతోపాటు పరమతో పాలంభమును నున్నగాని తృప్తి కలుగదుకాబోలును. ఈ విధముగా నీయవాంతరకథాప్రవేశమువలన గవి మనోరథ మునకువలె గథాభిరేరమునకును తెంపు చేపూరుట నిజమే కాని యీ తెంపు కుష్మావయనములు కల వ్యక్తికి శిరోధారమువలె గథ కెంతో వికృతిని తేకూర్చి దాని యొక్కమునకు భంగకరముగా నున్నది.

ఆముక్తమాల్యదయందలి వస్త్రైక్యమునకు భంగము కలిగించిన యంశ మింకొక టున్నది. ఇది ఋతువర్ణనము. కృష్ణరాయలు తన కావ్యమున గ్రీష్మకర్ణాదృ ద్వసంతములకు విరివిగా వర్ణించెను. ఋతువుల నింత నూత్నూతి నూత్నూపరికిలనముతో నతివిస్తరముగా వర్ణించిన కవి యాంధ్రవాద్యయమున వేటొకడు లేడన

వచ్చును. సందర్భానుసారముగా ఋతువర్ణనము కావించుటలో దొస గేమియును లేదు. కాని యిది ప్రధాన వస్తువును విస్మరింపజేయునంత యతివిస్తృతముగా మండరాదు. కృష్ణరాయలు వర్ణన మారంభించినచో భావముల పరిపూర్ణతకును, వర్ణ్యవిషయముల సామగ్రియునకునే చూచునుగాని కథ కది యెంతవఱ కావశ్యకమోయను విషయము చూడడు. వస్త్రైక్య భంజనకార్యమున నీఋతువర్ణనమున కారెడు కావించిన రాజనీతివర్ణనయు దోడైనది. సందర్భకుద్ధిని, గళలో వాని కుండవలసిన స్థానమును బురస్కరించుకొని చూచినచో నీ ఋతువుల వర్ణన యనవసరమని తోచుచున్నది కాని ప్రత్యేకముగా జూచినచో నది భావసంపద యందును, భావనాసమృద్ధియందును, నూత్నూపరికిలన మునందును, నిగర్భత్యమునందును ననితరసామాన్యమై యతిమనోహరముగా నున్నదనుటలో సందేహము లేదు.

కృష్ణరాయల వర్ణనపాటనమును బరికించినచో నాతడు తన కున్న యనభవమును బురస్కరించుకొని యామునాచార్యుల దిగ్విజయయాత్ర నెంతో విపులముగా వర్ణించునని తోచును. కాని యాత డా విషయము నొకేయొక పద్యముతో ముగించివైచినాడు. దానినే యాతడు వర్ణించుట కారంభించిన నొక యాశ్వాసమంత భాగము పెరిగియుండెడిది. ఏలయున, గృష్ణరాయల ప్రకృతిలో నమితత్వమే కాని 'సంసార పక్ష' మున్న మాట లేదు. కాని యిది యొకవిధముగా మేలే యైనది. ఆత డావర్ణనముచూడ గావించి యుండిన గళకు సంబంధము లేని కథాభాగ మింకను గొంత యధికమైయుండును.

ప్రధానవిషయమైన గోదాత్రిరంగేశ్వరుల ప్రణయములో గ్రమపరిణామము లేదు. గోదాదేవి పూర్వజన్మమున భూదేవి. అప్పుడే ప్రేమ యారంభించెనని కాళ్లోలు గవి యం దామెవరహముతో వారంభించినాడు. గోదాదేవి విష్ణుచిత్తునికి కనమున గానిపించిన వెంటనే యనపత్కుడైన యాత డామె నత్యధరమున నింటికి గొనివచ్చినాడు. ఆమెయు గ్రమముగా తెరిగి యారూఢయౌవన యైనది. వెంటనే విరహావస్థ యారంభించినది. ఈ విరహ మెవ్వరి నుద్దేశించి? త్రిరంగమున

విగ్రహయాపుడై వేంచేసియున్న శ్రీరంగేశ్వరుడు దేవించి, శ్రీరంగేశ్వరు డప్రాకృతుడైన దైవము. విగ్రహ మూర్తి నే కాని మానవమూర్తిని ధరించి భూమిపై సంపరించువాడు కాడు. గోద యాతని వలచినది. తాను వలచుటయే కాదు వలపించుకొని చివరి కాతని వివాహమాడినది. ఈ దివ్యమానవసంయోగము కథకు గొంత యశాశీకత్వమును, నవిత్యాస్యతను తేహుచ్చినది. పారిజాతాపహరణాదికృష్ణనాయకములైన ప్రబంధము లలో గృష్ణునిపై వలపు నిల్పిన కాంతల ప్రణయము వర్ణితమైనది. కాని యచట గృష్ణుడు లీలకైనను మానవవిగ్రహధారియే కాని దివ్యమూర్తి కాడు. శ్రీరంగేశ్వరుడు గోదను వలచి యామెను దన యంతి పురమున కేర్చి పల్లకీలో మాయాగోదాదేవిని గల్పించి యుంచెను. ఛాందముడైన విష్ణుచిత్తు డింటి కరుగగ నే కూన్యమైన యందలమును జూచి మొట్టపెట్టెను. శ్రీరంగేశ్వరు డాతని నోదార్చి గోదాదేవి తన యింటికడనే యుండు దన్నట్లు నిందించుట మంచిది కాదని నుడివెను. విష్ణుచిత్తు డింటి కేగి యనగుగూతు నారసి సంతోషభరితచిత్తు డాయెను. శ్రీరంగేశ్వరు డొనరించిన యాగారడీయు గథకు గొంత యశాశీ కత్వము నొసగుచున్నది. విష్ణువు తన్నే సకల మని నమ్మిన యమాయకభక్తు నట్లాటాడించుటయు బ్రకృతి విరుద్ధముగ నే యున్నది. విష్ణుచిత్తుడు “యోగాంచూ బద్ధమధుద్వివ ద్ద్వీరదు”డట. అట్లు బంధించిన కోపము చేతనే కాబోలు విష్ణు డాతని నట్లు విలపింప జేయుట !

నాయకయైన గోదాదేవిశిలమునందును గావ్య మున దగినంత యున్నీలనము కానరాదు. ఆ యున్నీలన మునకు జాలిన విస్తృతియు నచ్చట గథలో మృగ్యమై యున్నది. ఆ పెవిరహముతక్క ముతేభావమును నిందు వర్ణింపబడియుండలేదు. ఆ విరహముమాత్ర మనస్య ప్రబంధసామాన్యముగా, వద్భుతముగా సాగినది. భక్తి గర్భితమైన యిట్టి పవిత్రవిరహము తెలుగువాఙ్మయమున మతేచ్చటను గానరాదు. ఇతరప్రబంధములలోని విర హము తుచ్ఛకామమునకు సంబంధించినది ; ఇది యతి పవిత్రప్రణయమునకు సంబంధించినది. గోదాదేవి సత్త్వసంపన్న యయ్యరంగేశుడు తన్నుంతులి తేర్చి

నవ్వుడు పెంచి పెద్దగా జేసిన తన రంధ్రమాట యిమకయు స్మరింపకపోవుట యెంతయు వింతగా నున్నది.

కృష్ణరాయలు తన కావ్యమునందలి వస్తువు నవవసరదీర్ఘముగా గావించి వస్త్రైక్యమును జెట్టిచి నను నచ్చటచ్చట దృశ్యకావ్యోచితములైన రమణీయ సన్నివేశములను గల్పించినాడు. విష్ణువు పాండ్యరాజు సభకు దన్నరుగుమని చెప్పినప్పు డది యోటమికి గారణ మగునేమో యని మనవిచేసికొననవచ్చును, శ్రీరామ మిత్రుడు మీపెద్దలు సంపాదించిన నిక్షేపమును జూపెద నని కొనిపోయి యామునాచార్యునికి శ్రీ రంగేశుని పాదపద్మముల జూపునవ్వుడును, గోదాదేవి యందలమున గానిపింపకపోగా విష్ణుచిత్తుడు విష్ణునిపై నేరిము మోపుచు మొట్టపెట్టునవ్వుడును నాదృశ్యములు పతితల మనోనేత్రములకు బ్రతిర్జితములై యింతపు గొల్పుచున్నవి. మిగిలిన పురపుష్పలావికాదినర్జనము లీగ్రంథమున బ్రబంధసామాన్యముగానే యున్నవి. మొత్తముమీద గృష్ణరాయలలో సంక్షేపకక్షికంఠె విస్తరజాభిలాష పెండు.

కృష్ణరాయలకు భక్తిజ్ఞానవిరహితమైన చదువుపై కంటె విద్యారహితమైన జ్ఞానముమీదనే గౌరవము హెచ్చు. ఈ విషయము నాతడు రెండుమూడుచోట్ల వ్యంగ్యముగను, వాచ్యముగనుగూడ నూచించినాడు. విష్ణుచిత్తు “దురుచ్ఛందోబృందతదంతవాగపకనాసం జాతతజ్వలనిష్పంద దైత్ర తను సంవిదాలయుడు”, “అపతితాస్త్రుగ్రంథజాల్యంధుడు.” పాండ్యరాజు సభలో నాతనితో వాదించవచ్చినవారు సర్వకాస్త్ర పారంగతులైన మహావిద్వాంసులు. కాని విష్ణుచిత్తుడు వారి నందఱ నవలీల జయించి తన మతము స్థాపింప గల్గినాడు. అట్లే మాలదాసరి నిరక్షరాస్యుడు. కాని విష్ణువునకును, దనకును గల శేష శేషిత్వసంబంధం బనా ద్యంబుగా దలిసిన మహాజ్ఞాని. బ్రహ్మరాక్షసుడు వేద వేదాంగపారగుడు. మాలదాసరి తన జ్ఞానముచేతను, శిలముచేతను నాతని కచ్చెరువు కలిగించి యాతని దన భిక్తునిగా జేసికొనజాలినాడు. ఈ విషయమునే యాతడు “అఖర్యనిర్యుతిం గాంచి సుఖించు పరమ

యోగికి బహుశ్శేషదంబులగు చదువులనలనం బని యేమి” యనియు, “నిదురయు గూడు వో జనివి నే నిట గన్నది యేమి? యెవ్వ డీ చదువుల యధవాదపు మృదుల్ గని బేల్చుడు” ననియు వాచ్యముగానూడ జెప్పినాడు.

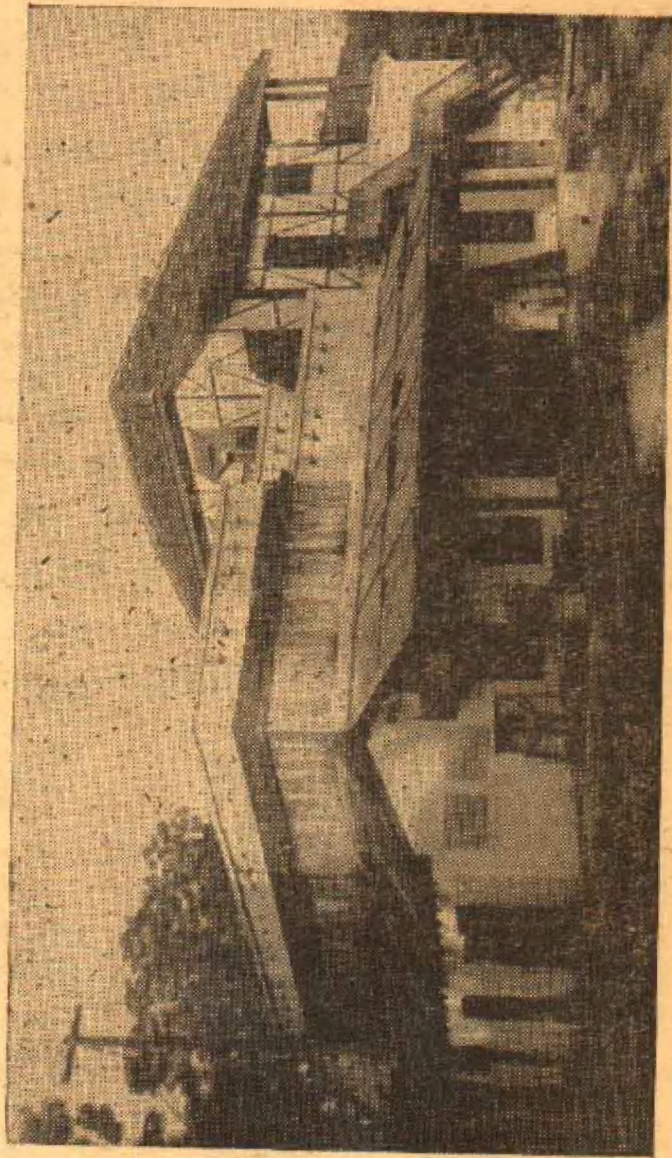
విషయాలనులై పరిస్మరణ మాని కాలము పుచ్చువారిని దత్త్యచింతాపత్తుల నొనరించుటకు గృహ రాయలవలంబించిన మార్గము వింతయైనది. “వోడిబడ విషయాతురు నవి విడువు మనటకంటె గలరె వేటే పగ, నేర్పడర గథాదుల నొకటంబడి దోపంబరికి మైత్రివాపుట యెప్పు” నని యాతని మతము. చివ్వం గిని రక్తము తూర్తిగా గ్రోలనిచ్చి దాని నోరిజంకను దివియు నేటకానివలె విషయాశివలన దత్త్యస్థ తీర నిచ్చి మానవుల ద్రిప్పుట సులభ మని యాతడు దాని కిచ్చిన నిదర్శనము. యోగము మఱచి రాజ్యభోగలాల గుడై యుండిన యాముసాచార్యునికి శ్రీవిష్ణుపాదముల సంస్కృతికి దెచ్చుటకు శ్రీరామమిశ్రు దుప యోగించిన యుపాయ మిట్టిదే.

పద్యములలోని భావములు, భావనాసంపద, ప్రకృతిదృశ్యపరిశీలనము, వర్ణనలయందలి వైపుల్య సామగ్రియులు, నూత్నములో మోక్ష మన్నట్లు చిన్న సమాసములో గొంపంత యధము నిమగ్నుట మన్నగు కృష్ణరాయల కవితాగుణములు చూడజూడ నెట్లచ్చెరువు కలిగించునో కథారస్తుని ర్యాణమునకు, పదప్రయోగము నను నాతడు చూపిన యశ్రద్ధకు జూచిన నంత విచారము కలుగును. విష్ణుచిత్తుని కర్తవ్యముతో పారంభించిన కథ గోదాదేవివివాహముతో ముగియును. ముద్రా రాక్షసమున సిద్ధార్థకు పెన్నట్టి కావ్యమున ముఖసంధిలో నొకటియు, సప్తసంహృతిసంధిలో మఱొకటియు వర్ణింపబడియున్నవి. గోదాశ్రీరంగేశ్వరుల వివాహ మును మాత్రమే—అనగా జివరి గంధర్వాసములందలి విషయమునమాత్రమే—ప్రబంధముగా వర్ణించిన నక్షు సంవిధాన పెంతో మనోజ్ఞమై యుండును. కాని యప్పుడు కృష్ణరాయల ప్రధానప్రయోజనము—నైష్ఠ్య మతాధిక్యమును వర్ణించుట—నెఱవేరియుండెడు. మహా రాజు కావున వాతడు కావ్యప్రయోజనముకంటె తన ప్రయోజనమునకే యధికప్రాధాన్య మొసగినాడు.

గోదేరుతల్లిని ఎరుగంగజాలవా
కరుణానముద్రముర
కడువంత చలవరా
నా గుడిసె తేల్చింది
నాపాము ముంచింది
దొరసాని కా దనకు
తూలనాడగజోకు
ఈవిగల సానిరా
ఎనకముం దరయదు
నీటిధనములు తెచ్చి
నీయింట పోసింది
ఎత్తుకొనలేవురా - ఇంతమనిషివి నీవు
మోరుంగలేవురా - పొట్టివాడవు నీవు
చీకుగుండెలవాడ వైతేను
గట్టలెక్కి మ్రొక్కులిడరా
చేవగుండెల ఏరుడైతేను

తెప్పగూర్చి తేలిపోవర
రత్నాకరుని చేర్చు రాణిరా యీతల్లి
బంగారుపంటలు బొజ్జగల తల్లిరా-ఏరు.
ఏనాటి గోదారి - ఏనాటి గంగమ్మ
ఏనాటిదో మాత - ఎరుగంగ వశమా
కాకతీయుల వెన్న - చల్కివిభుల వెనుక
ఇత్వోకులకు వెన్న - శాతకర్ణుల వెనుక
ఉపనిషత్తుల వెన్న - వేదాలకు వెనుక
నిన్న మొన్న కన్ను దెరిచావు
మిన్ను మన్ను గావకున్నావు
నీతరము గాదురా-అబ్రహ్మకునుగాదు
ఈ వెల్లువను గట్టు - వేరాననూ మాను
తల్లివిధవము కళ్లద్రావర
శక్తికొలది జాబ్బుకోర!
ఏరు పొంగి వచ్చినాది
గోదేరు పొర్లి వచ్చినాది.

విజయవాడలో క్రొత్తగా స్థాపించబడిన కేడియోనేషన్ భవనము.

ప్రాక్. పాణిని

శ్రీ శివశంకరశాస్త్రి

శాకల్య వ్యాకరణము

శాకల్యేన తతో గీతం శాకల్యం దేవరంజనమ్.

“సంబుద్ధౌ శాకల్య స్వే తా వనాక్షే” (౧-౧-౧౬), “ఇకోఽనవల్లే శాకల్యస్య ప్రాప్యశ్చ” (౬-౧-౨౩౭), “లోపః శాకల్యస్య” (౮-౩-౧౧), “సర్వత్ర శాకల్యస్య” (౮-౪-౪౧) అని పాణిని అష్టాధ్యాయలో శాకల్యుని నాలుగుమారులు పేర్కొన్నాడు. ఇంకే కాక “ఋత్విక్” (౬-౧-౧౨౮) అను మూత్రమున శాకల్యమతము వసువర్తించినాడు. కాత్యాయనుని ప్రాతికాఖ్యలో శాకల్యుని నామము కానవచ్చుచున్నది. “అవికారం శాకల్యః శేషశేషుః” అని అందు స్మరించినాడు. శతపథబ్రాహ్మణమునగూడ శాకల్య నామ మున్నది (౧౧-౬-౩౩). శకలమన్యంతరాపత్త్యము శాకల్యుడు. తత్ప్రకృత్యాకరణనామము శాకల్యము. శ్రీతల్లస్వినిధిమతప్రకారము సుప్రసిద్ధ నవనైయాకరణులలో శాకల్యుడుగూడ నున్నాడు.

నటకృష్ణసూతుమహాశయుడు శాకల్యుడు కాన కీయఋత్వికాఖ్య మాలప్రసక్త యున్నాడు. దీనిపై జర్మకవిద్వాంసుడు Paul Thieme ఇట్లు వ్రాసినాడు: “There is no proof as to the statement that Sakalya was the original author of Rik-Pratisakhya, because the tradition is that it is of Saunaka.” పండిత ప్రచర త్రైకేళచంద్రచట్టాపాధ్యాయుడు “Tradition does not know the Rik-Pratisakhya as a work of Sakalya as Ghosh assumes,

but ascribes to Saunaka” అన్నాడు. Max Muller మహాశయుడు శాకలప్రాతికాఖ్య యున్నట్లు వ్రాసినాడు. కాని దాని నే శాకల్యుడు రచించెనో నిస్సందేహముగా చెప్పటకు వీలులేదు. శాకల్యోక్త నియమావళి వసువర్తించి తచ్చిమ్యలు రచించిన గ్రంథ మనకు శాకల్యప్రాతికాఖ్య మని పేరు వచ్చియుండును. “శాకల్య స్వే మే చాత్రాః శాకల్యాః” (౪-౧-౧౮) అని కాళిలో నున్నది. ఆయనశిష్యులు ముద్గల, గాలవాడు లయిదుగురు ప్రవర్తింపజేసిన కాఖ్యలు— ముద్గల, గాలవ, శాలీయ, వాత్సర్య, కైశరినానుమల ప్రసిద్ధములు. “శాకలేన ప్రోక్త మధీయతే శాకలాః” అని జయాదిత్యుడు లిఖించినాడు. కావున శాకల సంప్రదాయసంబంధమున ప్రాతికాఖ్య ఉండవచ్చును. మూలపురుషుడగు శకలునివలన శాకలశబ్దము నిష్పన్నమయినను కావచ్చును.

యామ్యుని నిరుక్తమునవ, శానశుని ఋత్వికాఖ్యలోను శాకల్యుని నామధేయము కానబడుచున్నది. బృహద్దేవతలో అనువాకానుక్రమణికయందు ఆయన పేరు లిఖించుచున్నది.

“శాకల్యదృష్టే పదలత మేకం
సార్థం చ వేదే త్రిసహస్రయుక్తమ్
శతాని చాష్టాదశకద్యయంచ
ప్రదాని షట్ చేతి హి చర్చితాని.” (౪౫)

శాకల్యసంహితలో ౧౫౩, ౮౨౬ పదములున్నవి. ఋషిసంప్రదాయమున ఈ సంహితకు ఆదారాంతరము మున్నది. ఏతద్రచన పూర్తియగుటతోడనే దేవతలు సంత్రులై పుష్పవృష్టి కురిపేరని కింవదంతి.

“కాకల్యస్య సంహితా మను ప్రావర్నత్. కాకల్యేన
సుకృతాం సంహితా మను నిశేమ్య దేవః ప్రావర్నత్”
అని మహాభాష్యమున పఠంజలి చెప్పినాడు
(౧-౪-౦౪). బ్రహ్మాండపురాణమున కాకల్యుడు దేవ
మిత్రుడని వర్ణితము (౨-౩౪ అ). ఆయన వేదవిత్తము
డని వాయుపురాణము స్తుతించినది.

కాకల్యముని సత్యశ్రీశిష్యుడు; రక్షితర కాక
పూణి, బాస్కలి, భారద్వాజుల సహపాతి.

“కాకల్యః ప్రథమ స్తేషాం తస్మా దన్యో రభీతరః
బాస్కలిశ్చ భరద్వాజ ఇతి కాఖాప్రవర్తకాః”—

(బ్రహ్మాండ. ద్వి. పా. ౩౪ అ.) కాకల్య,
రక్షితరకాకపూణి, బాస్కలి, భారద్వాజులు సత్యశ్రీ
శిష్యులు, కాఖాప్రవర్తకులు; మువ్వురును వైయాకర
ణులు. అందు కాకపూణి వైరుక్తవైయాకరణుడు.
“ఋతో భారద్వాజస్య” (౨-౨-౬౩) అను మూత్ర
మున పాణిని బాస్కలిభారద్వాజుని స్మరించినాడు.
ఈ శిష్యులను గూర్చిన వివరణము వాయుపురాణ
బ్రహ్మాండపురాణములందును, విష్ణుపురాణమున వీరి
పేరులలో కొంచెము భేదమును గోచరించును. తద్వే
దము పాతద్రంశేనూలకము కావచ్చును. కాకల్యుడు
ఉత్తరభారతీయుమునలయం దగ్రగణ్యుడనియు, విదగ్ధ
శబ్దవిశిష్టుడనియు బృహదారణ్యకమునలన గ్రహింప
వగును. అతనిని కానకుడు ఋక్పూర్తికాఖ్యలో స్థవీర
కాకల్యుడన్నాడు (౨-౪౪). ఇందు చేతనే
ఇరువురు కాకల్యులున్నారని కొంద రనుట
సంభవించినది. వారిమత యన శిష్యాకాస్త్రకారుడను
కాకల్యుడు పదపాఠాద్వివేకత యగు కాకల్యునికంటె
భిన్నుడు. ఇదమితే మని తేల్పుట కిందు వీలు లేదు.

మహర్షి కాకల్యుడు గుణవంతుడయినను దాంభీ
కుడు. మిథిలానగరమున నితడు తరుణయాజ్ఞ వల్క్లగిని
వలన పరాజయము పొందినాడు. (బృహ.) బ్రహ్మాండ
పురాణమున—

“దేవమిత్ర స్తు కాకల్యో జ్ఞానానాంకారగర్వితః
స జనకస్య వై యజ్ఞే వినాశ యగమత్ ద్విజః”

(పా. ౨. ఆ. ౩౪) అని వర్ణితము. బ్రహ్మ
విచారమున నితడు పరాజయరూపమృత్యువును
పొందినాడని భావము.

కాకల్యవ్యాకరణవిశేషము లిప్పుడు లభ్యము
కావు. అయినను ప్రాతికాఖ్యాదిగ్రంథములలో బహు
స్థానములం దీయనమరెము గోచరించుచుండును.

భారద్వాజీయ వ్యాకరణము

ఉపదీప్య తతః నర్వం భరద్వాజప్రపంచితమ్
ప్రోవాద దాస్కరిః శాస్త్రం నుధీశాననవత్ వరమ్.

“ఋతో భారద్వాజస్య” (౨-౨-౬౩) అని
పాణినీయనూత్రము. ఒకప్పుడు భారద్వాజవ్యాకరణ
మున్నట్లును, పాణిని దానిని జూచినట్లును దీనివలన
స్ఫురించును. భారద్వాజుని గ్రంథనామము తెలి
యదు. కాని దానిని భారద్వాజవ్యాకరణ మన
వచ్చును. ఋక్తంత్రమున మహర్షి కాకటాయనుడు
“బ్రహ్మ బృహస్పతయే ప్రోవాద, బృహస్పతి
రింద్రాయ, ఇంద్రో భారద్వాజాయ, భారద్వాజ
ఋషిభ్యః...” అన్నాడు. భారద్వాజ ప్రకాశితమైన
ఇంద్రమతవాదమే తరువాతిభారద్వాజవ్యాకరణ
మున ఉపనిషద్ధ మయినట్లు తోచును.

భరద్వాజుని వ్యాకరణము నుద్దేశించియే పాణిని
భారద్వాజశబ్దము ప్రయోగించినాడు అని కొంద
రన్నారు. దీనిని సమర్థించుటకు వీలు లేదు. కాశ్యప
వ్యాకరణము కాశ్యపి యనియు, ఆపిశలవ్యాకరణము
ఆపిశల మనియు ప్రసిద్ధి యున్నను పాణిని వారిని
శేర్కొన్నాడు కాని, గ్రంథములను శేర్కొనలేదు.
కావున ఉక్తపాణినీయనూత్రమున గ్రంథకారు నుద్దే
శించియే భారద్వాజశబ్దము ప్రయుక్త మయినట్లు
గ్రహింపవలెను.

ముండకోపనిషత్తులో భారద్వాజసత్యవాచుని
యుల్లేఖన మున్నది. కాని యితడు కాద్వికార్యుడు
కాదు. కావున ఆయనను పాణినిస్మృతభారద్వాజ
డనుట యుక్తము కాదు. సత్యశ్రీశిష్యుడు బాస్కలి
భారద్వాజుడు శబ్దకాస్త్రవేత్త. కాకల్యుడు, కాక

పూజి, ఆయనయే సహపాఠులు. వీరందరను కార్తి
కులు. గార్గ్యుని బ్రహ్మవిద్యలో పిష్పలాదుని
శిష్యుడు. కాని శబ్దశాస్త్రమున ఆయన బాస్కరి
భారద్వాజుని శిష్యుడు. గార్గ్యుని నామాంతరము పన్ను
గారి. బ్రహ్మసంప్రదానమున పూర్వభాగములో ని
ట్లున్నది :—

“బాస్కరిస్తుభరద్వాజ

స్త్రీసః ప్రావాచ సంహితాః

త్రయస్తస్యాఽధికా శిష్యా

మహాత్మానో గుణాన్వితాః

ధీమాంశ్చ త్వాపనీపశ్య

పన్నగారిశ్చ బుద్ధిమాన్

తృతీయశ్చార్జునస్తేచ

తపసా సంశితవ్రతాః

వీరగాగా మహావేదాః

సంహితాజ్ఞానపారగాః

ఇశ్యేతే బ్రహ్మ్యచః ప్రాత్రాః

సంహితా యైః ప్రవర్తితాః”

భగవాన్ శంకరాచార్యులు బాస్కరి భార
ద్వాజుని పేర్కొన్నారు. కారీరకభాష్యములో
“బాస్కరినా బాహ్యో వృద్ధః” (3-౨-౧౩) అని
యున్నది. కావున భారద్వాజుడు శబ్దమిత్రముడే
కాక బ్రహ్మమిత్రము డనియు తెలియరచ్చుచున్నది.

కాకలుని ప్రసిద్ధవ్యాకరణ ముండగా సరిగా
ఆకాలముననే భారద్వాజవ్యాకరణ మేల రచిత
మయ్యెనను సంశయము కలుగుట సహజము. కేన్న
భిన్న సంప్రదాయములను మతములను రక్షించుటకై
ఏకకాలమునగాని, ఈపద్ధతిగిరధిగా గాని నూతన గ్రంథ
రచన జరుగుచుండుట విధితమే. పామచంద్రుడు సిద్ధ
నూత్రమును, మలనుగిరి ముద్దిసూత్రమును, చంద్రకేరీ
సమంతభద్రవ్యాకరణమును, చంద్రమూరి చంద్రవ్యాక
రణమును సమకాలమున రచించినారు.

భారద్వాజసంప్రదాయము గొప్పది; పాణినికి
తరువాతగూడ నన్నట్లు గోచరించును. మహాభాష్య
మున పలుకావుల “భారద్వాజీయాః పతన్తి” అని

పతంజలి తన్మతమునుగూర్చి యుపన్యసించినాడు.
కాత్యాయనుని! పూర్వము భారద్వాజీయులు పాణి
నీయసూత్రములపై వార్తికములు చేసినారు :
“దాధాఘ్యథావ్” (౧-౧-౨౦) అను సూత్రముపై
“ఘసంజ్ఞామాం ప్రకృతిగ్రహణం శిద్ధవికృతార్థమ్”
అనియు; “ఉడువిదాగృభ్యోఽన్యతరస్యామ్”
(3-౧-3౯) అను సూత్రముపై “విదే రామ్ క్విపాత
నాదా గుణత్వమ్” అనియు; “గోత్రావయవాత్”
(౪-౧-౩౬) అను సూత్రముపై “సిద్ధంతు కులా
భ్యాభ్యో లోకే గోత్రాభిమతార్థ్యః” అనియు;
“ధ్రువో లోపభయో ర మన్యతరస్యామ్”
(౬-౪-౪౩) అను సూత్రముమీద “ధ్రువో లోపభయో
ల్లోప ఆగమో రమ్ విధియతే” అనియు కావరచ్చు
చున్నది. ఎవ్వ డీ సంప్రదాయము లోపించిపోయినవో
చెప్పట కష్టము.

భారద్వాజకౌత సూత్రములు, గృహ్య
సూత్రములు చేడిగిని కలవు. యాజ్ఞవల్క్యస్మృతిపై
‘బాలక్రిష’ యను వ్యాఖ్యలో విశ్వమృత్యు డిట్లు తిభించి
నాడు : “తిథా చ భారద్వాజః—స మేచ్ఛభాషాం
శిషేత. మేచ్ఛావా ఏవ య దిపబ్ధ ఇతి విజ్ఞాయతే.
తస్యా చ్చివ్య్య ముపనీయ సాధుఃత్వాత్ శిష్యేత్,
సంభ్యోపాపసాగ్నింధనాని ఇతి”. భారద్వాజుడు
ధర్మశాస్త్రకర్త యని దీనివలన తెలియుచున్నది.
కాటియ్యుని అర్థశాస్త్రమునగూడ ఈయననామ మగ
పడుచున్నది. భారద్వాజుని అర్థశాస్త్రగ్రంథముగూడ
మండెడిదేమో,

గాలవ వ్యాకరణము

దేవమిత్రవ్య శిష్యుణ గాలవేన మహాత్మనా
శబ్దానుష్ఠితే నైకా వ్యాకృతే తేషు విదాః.

“ఇళాప్రాప్యోఽప్యో గాలవస్య” (౬-3-౬౧),
“తృతీయాదిభి భాషితపుంస్కం పుంరద్ గాలవస్య”
(౩-౧-౩౪), “అద్ గార్గ్యగాలవయోః”
(౩-3-౯౯), “వోదాత్రిస్సరివోదయ మగార్గ్య
కాశ్యప గాలవావామ్” (౪-౪-౬౩) అను సూత్ర
ములు అష్టశాఖయిలో వున్నవి. “ఇకాం ముకోటిః

వ్యవధానం వ్యాధిగాలవయో రితి వక్తవ్యమ్" అని పురుషోత్తముడు లఘువృత్తిలో వ్రాసినాడు. ముపద్యమున "యదా వ్యవధానం వ్యాధిగాలవయోః" అని నూత్రితము (సర్గ ౪). వీనివలన పాణినికీపూర్వమే గాలవ వ్యాకరణము ప్రచారమున నుండె ననియు, పాణిని దానిని చూచియుండె ననియు ఉపపన్న మగును. పద్య వాధి పురుషోత్తములు సురుపరంపరలోని సంప్రదాయ వచనములు విని యిట్లు వ్రాసియుండుదురు.

మహాభాష్యములో "ఇకో ప్రాప్యో ౬తోఽ గాలవస్య (౬-౩-౬౦); ప్రాచా మర్యదాత్ ఫిక్ బహులమ్" (౪-౧-౬౦); ఇతి గాలవా ఏవ ప్రాప్యో ప్రయంజీరక్, ప్రాక్షు వైవ హి ఫిక్ ప్యాత్" (౧-౧-౪౩) అని పఠంజలి యన్నాడు. గాలవ వ్యాకరణమునకు గాలవ మనియు, తత్పతనపాతనములు చేయు వారికి గాలవు లనియు ప్రసిద్ధి యున్నట్లు గోచరించును. గాలవసంప్రదాయ ముండుటచేతనే పాణిని 'గాలవాః' అను పదమును ప్రయోగించెను.

గాలవముని కాకల్యుని శిష్యుడు. అందుచేతనే తత్త్వగ్రంథికాఖకు కాకలకాఖ యని ప్రసిద్ధి కలిగినది. ఏతద్విశేషములు వాయుపురాణమున ౬౦ అధ్యాయము నను, బ్రహ్మాండపురాణమున ౩౫ అధ్యాయములోను చూపవచ్చును. స్మృతిచంద్రికలోను, కాలమాధనము నను గాలవవచనములు ప్రమాణరూపమున నుద్ధృతములు. బృహద్దేవతాగ్రంథమున కానకుడు "ఇహస్మరిం కాక పూణిః పర్జవ్యాగ్ని రు గాలవః" అనియు—

"పాష్టే ప్రేతి ప్రగాథా ద్వా
మన్యతే కాకటాయనః
వింద్ర మే వాగ్ పూర్వం రు
గాలవః పాష్ట ముత్తరమ్"

(౬-౪౩)

అనియు రచించినాడు.

కాకటాయననితోపాటు గాలవుని పేరు చూడగా, ఉభయులు సమకాలికు లనిపించును. కాకల్యుని శిష్యుడు, కాకటాయనుని సమకాలికుడు నను గాలవుడు విశ్వవిశ్రేణిమృదంగ ప్రాచీనగాలవుడు కానేరడు. అతిదు శేషకముకర్త కావచ్చును. వైయాకరణ గాలవుడు గాలవీయోష్ఠప్రవక్త కావచ్చును.

కాకటాయనీయ త్రిముని వ్యాకరణము

తదా కకటివా సార్థం స్మృతం కాకటివా కుభమ్
కాకటాయనసార్థే కృతం వై కాకటాయనమ్.

కాకటాయనవ్యాకరణ మన్నవృద్ధుడు అభినవ కాకటాయనుని గ్రంథ మనుకొనవచ్చును, మహర్షి కాకటాయనుని గ్రంథ మనుకొనవచ్చును. మొదటిది 'శబ్దానుశాసన'మున పేర నేటికిని లభ్యము. అది శ్రీ. క. ౯వ శతాబ్దిలో వైవసంత్రదాయమున ప్రణీతము. రెండవ గ్రంథ మేకాలమున తిరోపిత మయినదో తెలుపుట కష్టము. అది యాసుక్కినికొడ పూర్వకాలమున విరచితము. ఇప్పుడు త్రిమునివ్యాకరణ మన్నచో పాణిని, కాత్యాయన, పఠంజలిరచితగ్రంథము. పూర్వకాలమున త్రిమునివ్యాకరణ మన్న యెడల కకటి, కాకటి, కాకటాయన స్మృతగ్రంథ మన్నమాట. కాతంత్రపరిశిష్టమున "అహో ౬రాత్రాద్యసహోషే" (సంధి ౮౦) అను నూత్రము చేసి, దానిపై వృత్తిభాగమున శ్రీపదిపత్తుడు "విష్యేవ నిషేధో రాత్రియాపరథం తరే ష్యతి కాకటాయనీయే త్రిమునిమలేచ, తస్మాదహోరజనీతి రత్వం స్యాదేవ. చాంద్రేకు రేఖమాత్రే ౬సా నిషేధః" అన్నాడు. చాంద్రములోని "లుక్యతి రః" (౬-౩-౧౦౦) అను నూత్రానుసారముగా రేఖమాత్ర నిషేధము కలదు. కాని అభినవకాకటాయనశబ్దానుశాసనమున "హో ౬వ్యో ౬వ్యసుఖో రూపరాత్రిరథంతరే" (౧-౧-౧౬౦) అని నూత్రితము. పాణిని "అహా" (౮-౨-౬౮) నూత్రముపై కాత్యాయనుడు "రుత్వవిధావహో రూపరాత్రిరథంతరే ఘాపసంఖ్యానమ్" అని వార్తికము చేయుటయే కారణము. కావున నిచ్చట 'కాకటాయనీయే' అను పదమువలన అభినవకాకటాయనీయ శబ్దానుశాసనము, త్రిమునిపదమువలన పాణినియ స్మృతియు లక్షితములు. 'కాకటాయనీయే' త్రిమునిమలేచ' అను వాక్యోంశముద్వారా ప్రాచీనకాకటాయనీయ వ్యాకరణము—అనగా, కకటి, కాకటి, కాకటాయన గ్రంథము లక్షితము కానేరదు. మహర్షి కాకటాయనుని ఋక్తంత్రములోని "హోరాహోరూ" (౩-౩-౨) నూత్రమున రూప, రథంతరశబ్దములు లేవు. కాని వ్యాఘ్రభూతివిరచితశ్లోకవార్తికములోని "నామ చ

ధారుణ మాహ.....వ్యాకరణే శకటస్య చ తోకమ్” అను వాక్యాంశముపై వ్యాఖ్యలో “శాకటాయన శ్చ స్వకృతే వ్యాకరణే అహ—‘ధారుణం వా’ మేతి” అని కాని “శాకటాయనీయే వ్యాకరణే నామ ధారుణ మి త్యుక్తమ్” అన్నవాడు ప్రాచీనశాకటాయనగ్రంథమునే లక్ష్యమునం దుంచినాడు. ఇక కారంత్రపరిశిష్టమున సంధిప్రకరణములోని “మణీవాదిభువ” (౪౦) అను మూత్రపృత్తిభాగమున శ్రీపతిదత్తుడు “కల్పిత” త్రిముని సముపేక్షణా న్నేద మాదియతే” అన్నాడు. ఇక్కడ త్రిమునిశబ్దము ప్రాచీనశాకటాయనము సుద్దేశించియే ప్రయుక్తమయినది; కాని పాణినీయము సుద్దేశించి కాదు. పరిశిష్టప్రబోధమున గోపీనాథ తర్కాచార్యుడుకూడ వ్యాఖ్యానసరమున “త్రిమునీతి వ్యాకరణాంతరస్య సంజ్ఞా, మునిత్రయరచితత్వాత్. శకటి, శాకటి, శాకటాయనా స్త్రయః కర్తాశ్చ లభిమతాః” అని వ్రాసినాడు. శకటి శాకటుల వృత్తాంత మెచ్చటను గానరాదు. కాని శకటి అను అవ్యుత్పన్నప్రాతిపదికశబ్దము వివిధగ్రంథములలో గానవచ్చుచున్నది. మహాభాష్యములో (౧-౧-3౯; ౧-౪-౧; ౧-౪-3; ౩-3-౧౬), బాల మనోరములో (౪-౧-౪౫), సిద్ధాంతచంద్రికలో (స్త్రీ ప్రత్యయ—౬౧ మూత్రపృత్తి) చూడవలెను. శకటి శకటుని నామాంతరము కావచ్చును, సోదరుడయినను కావచ్చును. ఇట్లనచో శాకటి శకటుని పుత్రుడుగాని, సోదరపుత్రుడు గాని కావచ్చును. శాకటాయనుడు, అతని యువాపత్యము గాని, గోత్రపత్యము గాని కావచ్చును. గణరత్న మవళోదధిలో ఐదమానోపాధ్యాయుడు “శకటస్య చ తోకమ్” అను స్తోత్రాంశమును జూచి “కాలాతురీయ శకటాంగజచంద్రగోమ.....” ఇత్యాదికారికయందును, దాని వ్యాఖ్యలోను శాకటాయనుడు శకటాంగజ డని వ్రాసినాడు. ఈ మాటలు బాగుగా నాలోచించి వ్రాసినది కావు. అంగజుడు పుత్రుడు; యువాపత్యముగాని గోత్రపత్యముగాని కాదు. మేదినికోశములో “అంగజః రుధిరే ౬వంగ శకే పుత్ర మధేషు నా” అని యున్నది. మొత్తముమీద వీరికి పంగత సంబంధ మున్నట్లు భావించవచ్చును.

శాకటాయనీయ త్రిమునివ్యాకరణమనకు, పాణినీయ త్రిమునివ్యాకరణమునకు నాగుతపార్థక్య మిది.

ప్రథమప్రవక్తృనామాను సారముగా నొకదానికి పాణిని స్మృతి, పాణినీయత్రిమునివ్యాకరణము అని పేరు వచ్చినది; శేషప్రవక్తృనామానుసారముగా మరియొకదానికి శాకటాయనస్మృతి, శాకటాయనీయత్రిముని వ్యాకరణము అని పేరు వచ్చినది. ఉభయగ్రంథములును స్మృతిపదవాచ్యములు. ధర్మప్రయోగవ్యవస్థ వలె కాలానుసారముగా శబ్దప్రయోగవ్యవస్థలో శాకటాయనస్మృతి క్రమముగా పరిత్యక్త మయినది. ధర్మవిషయములో—

“కృతేతు మానవా ధర్మాః
త్రేతాయాం గౌతమాః స్మృతాః
ద్వాపరే కంభలిఖితాః
కలౌ పారాశరాః స్మృతాః”
అని అభియుక్తి.

ఉత్తరప్రామాణ్యవ్యాయానుసారముగా పాణినీయత్రిమునివ్యాకరణమున పతంజలివాక్యమున కట్టి ప్రామాణ్యము కలదో, పూర్వకాలమున శాకటాయనీయ త్రిమునివ్యాకరణమున శాకటాయనుని వాక్యమున కట్టి ప్రామాణ్య ముండె నని గోచరించును.

శా. త్రి. వ్యాకరణమునకు శాకటాయన మని ప్రసిద్ధనామము. శ్రీతత్త్వనిధిమతప్రకారము ఉత్తమ మవ్యాకరణములలో నిది యొకటి.

పాణిని బహుపర్యాయములు శాకటాయనుని పేర్కొన్నాడు. “లఙ్ శాకటాయన సైవి” (3-౪-౧౧౧); వోగి ధ్వనుప్రయగ్నీతరః శాకటాయనస్య” (౮-3-౧౮); “త్రిప్రభృతిభి శాకటాయనస్య” (౮-౪-౫౦); ఇత్యాదులు. కార్యాయనడు ప్రాతికాఖ్యలోగూడ నీతినిని స్మరించినాడు: “ప్రత్యయసః ధ్వం ముది శాకటాయనః” (3-౮); “లిపక్వీయాదియోపధ్యానీయా శాకటాయనః” (3-౧౬); “లోపం కార్యపశాకటాయనా” (౪-౫); “సవరే శాకటాయనః” (౪-౧౯౦). ఈకాలమున శాకటాయన వ్యాకరణము లభించుటలేదు; కాని లిపిస్వరు ప్రచారమున నుండె ననుట విస్మయదేహము. వ్యాఖ్య

ధూతికృత్యోక్తవా ర్తికములోని 'వ్యాకరణే శేకటస్య చ తోకమ్' అనువానివలనను, మహాభాష్యములోని "వైయోకరణానాం చ కాకటాయన ఆహ—ధాతు జం వామేతి" (3-3-౧) అను వాక్యమువలనను వ్యాకరణముండె నని స్పష్టమగుచున్నది. ఇంతియే కాక ఈ సందర్భమున నాగేశభట్టు "ధాతుజం వా మేతి నిరుక్త ఆహ - నిరుక్తకారః కాకటాయనస్య స్వకృతే వ్యాకరణే" (3వేండుశ్లోకము) అన్నాడు. "చతుష్టాః కాకటాయనాః" అను ప్రాచీనోక్తివలన ప్రాచీన కాకటాయనవ్యాకరణమున నాలు గధ్యాయము లుండె నని బోధపడును. నాగేశుని మతప్రకారము శివమూత్ర సమాహ మో గ్రంథమున వర్ణ్యపగతము (లఘుశ్లోండు శ్లోకము). ఇది సంభాష్యమే. కాకటాయనములోని ఔణాదికమూత్రప్రత్యాహరసంజ్ఞాసమూహము శివ మూత్రానుసారప్రణీత మని నాగేశుని సమర్థించుచున్నది. లోకవ్యవహారమున ప్రాచీనలలో కొందఱు కాకటాయనాదు పాండిత్యాధిమాని యని యనాలోచితముగా నన్నాఱు. కాని ఆయన చింతాశీలు డనియు, దార్శనికు డనియు నశేషులకు నడుమనడుమ విస్మృతి కలుగుచుండును. మహాభాష్యములో "అథవా భసతి నైకశ్చిత్ జాగ్ర దపి న ద్రమానం కాలం నోపలభేత్, ర ద్యథా—వైయోకరణానాం కాకటాయనో రథ మాగ్గ ఆసీనః శేకటసార్థం యాద్రం నోపలేభే" (3-౨-౧౧౫) అని యున్నది. ఇదియే కాక కాకటాయనోపనిషత్తువలన అయనచింతాశీలత, దార్శనికతయు నవగత మగును. ఇంత యేల? శ్రీశంకరభగవత్పాదాచార్యులు ఈ యుపనిషత్తుకు భౌమ్యము లిధించినారు. Monier Williams ఈవిషయ మంగీకరింపకపోలేదు.

స్మృతిశాస్త్రమునందునూడ కాకటాయన మహర్షి ప్రామాణీకుడు. అపరార్కయాజ్ఞరశ్మీయ ధర్మశాస్త్రవిబంధనమున, చతుర్వర్గచింతామణిలో, నిర్ణయసింఘువులో, స్మృతిచంద్రికలో శ్రాద్ధమయూఖాదిసార్వత్రికగ్రంథములలో ఆయన మత వాదము ప్రమాణమౌపమున వర్ణ్యపగత మగును. దీనివలన రక్షిత ధర్మశాస్త్రకారత్వమునూడ ప్రతిపాదితము కాగలదు.

కాకటాయనుని ఋక్సంక్రమ్యకరణము ప్రసిద్ధ గ్రంథము. ఇది వస్తుతః సామవేదియప్రాతిపదికాభివ్రాతము. దీని సూత్రసమాహమునకు కాకటాయనుడే వ్యాఖ్యానము రచించెను. పురాకల్పమునందలి కొన్ని కొన్ని అర్హి యగాథలు దీనివలన రక్షితములు. చతురదశకమందలి "నాథాను" (3౮) అను సూత్రవ్యాఖ్యలో నత డిట్లు వ్రాసినాడు: "నాథాను చ ద్విమాత్ర మంతరిం నిత్యవిరలే భసతి—యే నాథిః ప్రతాన్తి మానసం కాశ్మీరాః సలిలమ్. మదానస స్తావ శ్వసభే నశీకృథా యుధీంధ్రో దివి దానవా నివ. నై వోదక మస్తి పాతవే వ పతా ఉత్పతనాయ. ప్రోమ మకృ పణం బత. సారసో మృగో మండుకో విలలాచ. భవ్యవన్యపచిత్రకపాండుపలాశకమర్శ్యకాత్వా జహి. జాలకాశేవ గరణీమ చ మర్శ్యకామా వావా నాంసకస్య విదికాని సామికమ్." ఓ-గ్మ-ఇ (౧-౧) ఇత్యాదీని.

ఋక్సంక్రమ్యలోని సూత్రము లనేకము లవికలముగా అష్టధ్యాయీలో గానవనను. 'ఆశ్వర్యమనితోఽ' (కాక. ౧-౩ = పాణిని ౬-౧-౧౮౩); 'కాస్తీ రాజ ముస్తే నగరే' (కాక. ౩-౪ = పాణిని ౬-౧-౧౮౫) ఇత్యాదులు. ఇందులోని కొన్ని కొన్ని సూత్రములు ఈమర్శ్యరిన్ద్రమతో అష్టధ్యాయీలోనికి తేరినవి. కాకటాయనుని 'మిత్ర ఋషి' (౧-౫) పాణినియములో 'మిత్రే చర్ష' (౬-౩-౧౩౦) అయినది. ఋక్సంక్రమ్యసూత్ర ప్రతి చదువునప్పు డెడనెడ అష్టధ్యాయీసూత్రములు జ్ఞప్తికి నచ్చును. కాకటాయనుడు "అప రథే—అప ఇతి పూర్వరూపం, సకారో వ్యవధీమలే రథే. అపస్మరో నామ ంథః; అపకరోఽవ్యః" (౬-౧) అన్నాడు. పాణిని "అపస్మరో రథాంగమ్." (౬-౧-౧౮౬) అన్నాడు. కాకటాయనుడు "పార పర్యతే. పార ఇతి పూర్వరూపం, సకారో వ్యవధీయతే పర్యతే; పారస్మరా పర్యతః. పారకరోఽవ్యః" (౫-౧౦) అన్నాడు. పాణిని "పారస్మరప్రభృతీని" (౬-౧-౧౫౭) అను సూత్రము చేసినాడు. కాకటాయనుడు "సన్నికర్షః సహితా. సన్నికర్షః సహితా భసతి. పద స్వీధాధికారః. ఆడుతర్యం సన్నికర్షః...

...యః పరః సన్నికర్షో వాస్తరేణ వికారమ్. తో నామ వికారః? కాస్త్రప్రాప్తే లోపే చ సస్థి గ్రాహ్యః" అన్నాడు. పాణిని "పర సన్నికర్ష స్సంహితా" (౧-౪-౧౦౯) అన్నాడు.

కాకటాయనత్రిమూనివ్యాకరణ మిప్పుడు లేదున్నను దానిలోని మూత్రము లనేకములు పాణినియ వ్యాకరణములో ప్రవేశించినవి. కబ్బితత్త్విప్రకాశన మనకై పాణిని కాకటాయనన కంఠఃరమ ఋణపడి యున్నాడో చెప్పుట కష్టము. కాకటాయనాదులు కూడ మూలప్రపక్తలు కారు. హరదత్తు డిట్లన్నాడు: "తత్రయే సాధన త్తే.....కథం పున రాచార్యేణ పాణినినా అవగత - మేతే సాధన ఇతి? ఆపికలేన పూర్వవ్యాకరణేన. ఆపికలినా—తత్త్వి—కే వాగవతమ్? తతః పూర్వేణ వ్యాకరణేన"—మంచుట! "శివాద్య ఋషిపర్యవ్రాః స్మారకా నతు కారకాః."

న్యాయమంజరికారుడు జయంతభట్టు ఇట్లు రిఖించినాడు: "న న్యక్షపాదాత్ పూర్వం కృతో వేద ప్రామాణ్యనిశ్చయ ఆసీత్? అత్యల్ప మిద ముచ్యతే. శైమినేః పూర్వం కేన వేదాగ్లో వ్యాఖ్యాతి! పాణినేః పూర్వం కేన పదాని పుష్కలైవైతాని? సింగలా త్పూర్వం కేన భద్రాంసి రచితాని? ఆదిశక్త్యా త్రభృతి వేదర దిమా విద్యాః ప్రవృత్తాః. సంక్షేపవిప్రరచిత క్షయా తు తాం ప్రాంత సుత్రకర్తృనా నాచక్షురే."

కాకటాయనాడు పాణినికి బహుపూర్వడు. కానకుడు బృహద్దేవలో ఈయనను పేర్కొన్నాడు.

కాకటాయనాడు శైశిరికాఖాంతగ్గుడు. శైశిరియశిక్షలో ఈయననామముకూడ కలదు. శైశిరికాఖా కాకల్యశిష్యప్రపత్తితము. కావున కాకటాయనాడు కాకల్యుని తరువాతివాడు.

గార్గీయ వ్యాకరణము

గార్గీయ మునివర్తేణ స్మృతం వ్యాకరణం స్వకమ్.

గార్గ్యముని గర్గవంశసంఘాతుడు. ఈయన ప్రశ్నోపనిషత్తులోని సౌర్యా మణిగార్గ్యుడు అననో, కాడో? బృహదారణ్యకములోని గార్గీవాచక్ష్మిని ఈయన కే మననో! ఈయన ఆయనసోదరపుత్రుడేమో. గార్గీవ్యాకరణము 'అక్షరతంత్రమూత్ర'నామ మున ప్రసిద్ధము. దీనిని సామన్వయరూపమున గార్గీయ వ్యాకరణ మనవచ్చును. పాణిని బహువారములు ఈతని నామము స్మరించినాడు: "అక్ష గార్గ్యగౌలయోః" (౭-౩-౯౯); "ఓతో గార్గ్యశ్శ" (౮-౩-౨౦); "సోదా త్తస్యరితోదయ మగార్గ్య కాశ్యప గౌలవా నామ్" (౯-౪-౯౭). పాణిని అక్షరతంత్రమూత్రమును బాచివట్టు స్పష్టము. బాస్కరిభారద్వాజుడు గార్గ్యునికి కబ్బికాస్త్రమున గురువు.

పన్నగారి గార్గ్యుని నామాంతరము. అవార్య వాగబాతిని ఉచ్చేదించుటలో నిరతు వికేషయత్నము చేయుటవలనగాని, విషవిద్యాపారంగతు డగుట వలనగాని యీ చిరుడిము పొందియింద వచ్చును. కాకల్యుని ఋగ్వేదియపదపాఠము ఎంత ప్రసిద్ధమో, గార్గ్యుని సామవేదియపదపాఠముకూడ అంత ప్రసిద్ధము. ఈతడు కాకల్యునికి పరవర్తి యని దీనివలన గాన వచ్చును. నిరుక్తయిన బహుస్థానములలో యాగ్ముడు ఈయనను పేర్కొన్నాడు: ఉపసర్గా ఉచ్చారణ భవంతీతి గార్గ్యః" (౧-౩) ఇత్యాదులు.

గార్గ్యుడు బ్రహ్మవిద్యలో విప్రులాడుని శిష్యుడు ఈతడు కాకటాయననితో ప్రతివాదము చేసినాడు; అందుచే-కాకటాయననికంటె కొంత చిన్నవాడు.

[దర్శనసాగర, వేదాంతభూషణ, గురుపదహార దారపరస్వతీకృత వ్యాకరణదర్శనచరిత్ర ననుసరించి తచించినది.]

సరాగాలు

శ్రీ వందూరి వెంకటసుబ్బారావు

పూవు నేనైతె ?

నే

నీవలపు నాదు !

పూ నిన్నె జగమంత

ధ్యానింపజేతు !

౨

నేను కోయిలనైతె ?

నీరాగమాదు !

దిశలు ఓ నిన్నె

ర్థింపగాజేతు !

౩

తాయీ నేనైతె ?

నీ

ప్రాణమ్ము నాదు !

ముజ్జగము తా నిన్నె

మ్రొక్కగాజేతు !

౪

నీవు నేనైతె ?

నిన

నాలోన కందు !

నేను నేనుగ నుంటు ?

నీలోనె యుందు !

—

ప్రాప్తపరు హార్దీ

(౧౮౭౭ ౧౯౪౭)

గెబ్బూరు వెంకటరఘనాథ కృష్ణారావు

అప్పుడే ఒక పంక్తిరం గిర్రువ తిరిగిపోయింది.

...హార్దీ పండితుడు ౧౯౪౭ డిసెంబరులో దివంగతుడైనాడు. ఈయన ఇరవయ్యోకేతాబ్ధపు మొదటి ఏడై పంక్తిరములలోనూ పోన్నికగన్ను క్రిటివ్ గణితాస్త్రజ్ఞులలో ప్రముఖుడైనా, ప్రపంచాంతర కాస్త్రజ్ఞులలో ఉన్నతస్థానంగా స్వయంకృషిచల్లా, అసమానత్రుతిధర్మా గణించాడు...మనముగా ఒక వ్యక్తి తలతికాలంలో అనంతరతనాకృషిచేసి, తదేక శత్రుతో పనిచేసినా సాధించడానికి నిలచేది మాత్రమే గణితాస్త్రాంశాలు చాలా కనిపెట్టాడు... ఒకే విషయంలో కాకుండా వివిధవిషయాల్లోనూడా తనప్రజ్ఞా చూపించగలిగాడు. ముఖ్యంగా అంకగణితంలోనూ, అంకాల, సంఖ్యల నిజరూప, విజలత్వ కోధనలో ఈయన ముగ్ధులలో చాలాకాలం వ్రోసిపోయింది. ఆ గణితనిమనాల్లో ఈయన మహాన్నతభారాలు అందుకొన్నాడంటే అతిశయోక్తి కాకాలదు...

ఒక అంకం ఎన్ని విధాలుగా విభజించగలం? ఆ విధానాల స్వరూపం ఎట్లాంటిది? అనే ప్రశ్న కనుకుందాం... 3 అంక ఉంటే 1+0, (1 ను ఒకటి కలిపిచే మూడు) 0+0+0, మూడు అని రెండు విధాలుగా, 4న్ను మూడై (కోవ్వ) అంకల మూడిక భరితముగా తెలియజేయగలము. అట్లాగే ౪ ని ౪, 3+౧, ౨+౨, ౨+౦+౦, ౦+౦+౦+౦ అని ఆయిదువిధాలుగానూ, ఐదును ౭ విధాలుగానూ రకరకాలయిన, వేర్వేరు అంకల సంయుక్తరూపంగా చిత్రించగలము... అయితే ఏ సంఖ్యనైనా ఇట్లా విభిరకాల విభాగం జేయగలం (రకరకాల సంఖ్యల మూడికవల్ల ఆ సంఖ్య ఏర్పడుతుంది...) ఆ విధానాల సంఖ్య ఎంత? దానికి ఉత్తర ఉన్నదా?.. అని తీవ్రముగా పరిశ్రమచేసి, అఖిరికి ఒక ఏకైకతెలుక ఉత్తర కనిపెట్టాడు హార్దీపండితుడు... తరుచు ఏ అంకనైనా కొన్ని అంకల వర్గాల మొత్తంకైందా, కొన్ని అంకల మొత్తంకైందా... అంకం కొన్ని

(అంకల) 1 ల మొత్తంకైంద... ఇట్లాగా చాలా విధాలుగా తెలియజేయగలం.. [(అంక) 2 అంక X అంక, (అంక) 3 అంటే అంక X అంక X అంక, ఇట్లాగా (అంక) ౪ అంటే అంక X అంక X అంక X అంక X అంక X... (కప్పా)...]... ఇట్లాగా అంకల స్వరూపం; ఏవిధంగా లభిస్తాయి... అనే విషయాలలో చాలా గొప్ప పరిశోధన సలిపా డీయన...

అయితే ఇంకా ఏమెయ్యడంవల్ల ఏం లాభం? ఏం కట్టుబాటు? అని అతనినే అడిగిన, “అక్కే! ఇదంతా వృథాప్రయాస... ఇది డబ్బు చేసుకొందుకు పనికిరాదు... అని చెప్పే మనిషి, హార్దీ... కాని ఆయన ఏం అనేవాడంటే, “మా రెక్కలు మనుష్యుల్ని చంపడానికి, ఖాసి జ్యోధాదానికి పనికిరావు... ఇది ఎప్పుడూ ఎక్కడి చంపెయ్యలేదు” అని. క్రికెట్ ఆటవల్ల ఏం లాభమో, రెక్కలు చెయ్యడంవల్ల అంతే లాభం అని ఆయన చెప్పేది. రెక్కలు చెయ్యడంవల్ల సాధిత మయ్యే పరమప్రయోజనం ఏదీ చెప్పకొదగిందేదీ... కాని ఆ చెయ్యడంలోనే ఉంది ఎంత పరదావిద్యా... అని ఘట్టిగా నమ్మేవాడు ప్రాప్తపరు హార్దీ... ఈ మాటంటే నాకు ఈమధ్య ౧౪ వ ఒలింపియాడ్ పిక్చరు తీస్తూ ఛేరకడికాబట్టక అన్న మాటలు జ్ఞాపకం వస్తున్నాయి. “ఒలింపిక్ పండితులటల్లో చాలా ముఖ్యుడైన సంగతి వెంట్రు గాదు... అటల్లో పాల్గొనడం... ప్రపంచంలో చాలా లాగా ఆడగలవాళ్లందరూ (మంచి అటగాళ్లు) కలిసి పోటీపండులలో ముడుగుగా సంతోషంగా ఆడితే కన్నులపండుగా ఉంటుంది... అసలు జీవితంలో నే కానలపిం దేవుంటంటే వెగవం, ఒడిపోవడంకాదు... కచ్చినకట్టానీ, చికాకులనీ దాటుకుంటూ నిధాంయం ముకొని రావడం... అందులోనే ఉంది మహా... గొప్పతనం... ఇటుకంటి ఉడేగాల ప్రచారంచేసి మనం మనవ జాతి భావిలో బలవత్తరం జయ్యేందుకూ, దైవ్యస్వాహంతో పని చేసేందుకూ, మంచినదా ప్రతిష్టా అట

కుంటూ పాడుకుంటూ బ్రదికేందుకూ దోహదం చెయ్యాలి" అన్నారు పేరకా.

నిజంగా క్రికెట్ ఆడుతూఉంటే హుమరూ, సంతోషం, కులాసాలంటిదే లెక్కలుచేస్తూ (ఈ లెక్కలు రావాలినుమండీ, రాకపోతే చిక్కు, తల నొప్పి ఒస్తాయి)...ఉంటే, లెక్కలు వస్తూఉంటే లభిస్తుంది. హార్టీ క్రికెట్ పండేటూ, అసలు క్రికెట్ అంటే చాలా ఇష్టం, సరవా. అసలు ఈయన ఒక్కొక్కప్పుడు చిత్రించిన పదాలు వాడేవాడు. గణితశాస్త్రజ్ఞులలో నూటికి ౯౨ మంది ప్రభుత్వశ్రేణికి చెందుతారనీ, ఒక ఏడుగురి ఎవమందుగులో 'హార్టీ' తరగతికి చెందుతారనీ బహాయికొట్టేవాడు...[హార్టీ పురమంజులం ఇంగ్లండుకి చెందిన చాలా గొప్ప క్రికెట్ ఆటగాడు.]

"మా లెక్కలు బందిపోటుకీ, వాళ్ళవానికి మరణసాధనంగానూ పనికిరావు" అని హార్టీ ఆమాయకంగా చెప్పినా, ఈ మాటలు ఆ బద్ధమనే చెప్పనివ్వన పోవడం లేదునున్నాయి...రిమక అనే (ఈకాలపు) జర్మను గణితశాస్త్రజ్ఞుడు అవారైన క్యూచేసి అద్భుతమైన గణితంకొలని ప్రపంచానికి చెల్లడిచేశాడు. ఆయనపేరిట టీటాఫంక్సు అనే ఉక్తి ఉంది (సమాసము...లెక్కలసమాసము)...ఒక ఇష్టబడిన ప్రేయక ప్రేయసంఖ్యకంటే తక్కువయిన అంకెలనూ, వాటి సంఖ్యనూ...ఆసంఖ్యకి సామాన్య ఉక్తిని..(General Expression)...కనిపెట్టడం సందర్భంలో రీమను పండితుడు, టీటాఫంక్సు కనిపెట్టాడు...దాని లక్షణాలని ఉద్ఘాటించి గ్రంథం చేశాడు. హార్టీ ఈలెక్కలంటే ప్రాణం. నిజంగా చెవికొనుకొనేవాడు. అయితే ఈలెక్కలు ఈ ౨౦ వ శతాబ్దంలో 'పైరోమెట్రి' (Pyrometry) [గొప్ప బల్బులు, కాసులు, Furnaces లో వాట్లు ఉష్ణగ్రతిని తెలుసుకోవడం] ఆ మార్పును చిత్రించుకొన్నదానికి, ఇంకా చాలా విషయాలలోనూ ఈ టీటాఫంక్సు చాలా పనికి వచ్చింది...ఆధునికమరణహోమాల్లో బ్లాష్ ఫర్మ్సులు...ప్రేలుడుబల్బులు, మనుషుడి హోమాల్లో

* ప్రేయ సఖ్య దానంకలుదేగాని, ఒకటి చేత గాని భాగహారంపలుకుతుంది...ఇంక దేని చేత భాగారం చేసినా తెగదు...నూటికి ౪, ౫, ౭, ౧౧, ఇవి ప్రేయ అంకెలు...౩ కంటే తక్కువయిన ప్రేయ సంఖ్య ఒకటి మాత్రమే.

అజ్ఞంలాగ చాలా మరుగుగా పనిచేస్తున్నాయి. ఇలాగూ లెక్కలగుడా ధ్వంసపూరి చెయ్యడానికి ఉపయోగ మవుతున్నాయి.

క్రికెట్ లాంటి ఆటలు ఆడడంలో కొంత సాంఘికమర్గాలూ, సంఘటివితం ఎల్లా మానవుడికి ఉపయోగిస్తుందో, అటుకంటి సంగతులుకూడా బోధ పపెతాయి. ఉదాహరణంగా బిల్బ - ఆస్ట్రేలియాలో మగ్గి స్నేహం—మి క్రి ల్లిం, స ప్పు ద య ల్లిం పెంపొందడానికి చాలా తోడ్పడింది క్రికెట్ ఆట, క్రికెట్ పండములున్నా...లార్ వుడ్ బంతి విసిరితే (Bowl చేస్తే) క్రిటివ్ వాళ్ళకి క్రికెట్ పండ గాళ్ళకి వాడటంగా ఉండేది...ఆరీడాభా చూచాక ఆస్ట్రేలియా క్రికెట్ పండగాళ్ళకి సర్కారాలు బాగా జరిగాయి, జనునరున్నాయికూడా...శ్వేతజాతులకి నల్లవాల్లని చూస్తే సహజంగా ఏ:గింపూ, అసహ్య మూసు. సాధారణంగా వాళ్ల అభిప్రాయం ఇది: "ఇండియన్నూ పోక...ప్రేకన్నా...[హిందూ దేశీ యులూ, దక్షిణాఫ్రికావాళ్లూ...] ఎందుకూ పనికి రానివాళ్లు...చివలు" అని మనసా నమ్ముతారు వాళ్లు...కాని క్రికెట్ పండములలో వాళ్లు చూపించిన చాకచక్యనూ, సామర్థ్యనూ...వారిలో మార్పు తీసి కొచ్చింది...నపోకమంటేట్లు నల్లవాళ్ల క్రిసామ ఖ్యాలు తెలియడంతో ఒక్క పారి వారి దురభిప్రాయం పటాపంచ లయింది...నల్లవాల్లని మన్నించారు, ఆడ రించారు...ఆదరిస్తున్నారు...ఇంక విధిలేక మీకు గూడా క్రికెట్ చాలా బాగా చేతనవుతు అని ఒప్పు కున్నారు...అదేమాదిరిగా గొప్ప సాంఘికకీర్తులు వెలువడ్డాయి హార్టీ పూర్తిరూపమేటిక్స్ పరికోధ నలన...గణితశాస్త్రజ్ఞు లందరూ ఒక కుటుంబంలోలాంటివాళ్లు...వాళ్ళకి దేశం, పాత్రం, కాలం విభాగం అక్కరలేదు...అనే అంకాలు విస్తృతంగా కనిపిస్తాయి హార్టీ చేసిన కొన్ని గొప్పపనుల్లో. అసలు పూర్తిరూపమేటిక్సు అంటే ఏమిటో తెలుసుకోవడం ఆవుసరం. రీజగణితం, రేఖాగణితం, త్రికోణమితి, కలవచలనం, అంకగణితం, రేఖాంకగణితం, ఇంట్ని శుద్ధగణితంలో భాగాలు...కాగా అత్తైదు మాథ మేటిక్సు అంటే గణితాస్త్రం, ఖగోళాస్త్రం మొదలైన విభాగాలన్నమాట. పూర్తిరూపమేటిక్సు కీర్తులు పనిచెయ్యని...కీర్తుతో సంబంధించని గణిత విషయా అన్నమాట...అత్తైదు మాథమేటిక్సు కీర్తులు పనిచెయ్యడంతో సంబంధించింది...గ.దగణితం, క్రి

గణితం అంటే బిల్లింగ్... గానెటి లో మద్రాసులో నుమానాపరిచేస్తూ శ్రీనివాసరామానుజం హక్కి పండితుడి కొక ఉత్తరం వ్రాశాడు... అందులో తన స్వయంగా కనిపెట్టిన అత్యంతకచ్చపాస్యంగా పైకి కనిపించే ఒక నూరు అడ్డుతమైన ధీరములను * తెలియజేశాడు...

వెంటనే హక్కి పండితుడు వాట్ల గొప్పతనాన్నీ, విలువనీ, అసాధారణమైన గణితప్రజ్ఞల రామానుజం దీనపిరిసీ గుర్తించి, శ్రీనివాసరామానుజాన్ని (హిందూడేశీయుణ్ణి) స్వయంగా ఇంగ్లండు రప్పించాడు. చాలా గౌరవం సత్కారం చేసి అతనికి పదు పాఠాలు చేశాడు. అప్పుడే రామానుజం మొట్టమొదటి కేంబ్రిడ్జి ఫెలో (Fellow of Trinity College, Cambridge) అయ్యాడు... ఇది చాలా గొప్ప గౌరవం. బ్రిటిష్ కాలేజిలో చదవడామే అసలు గొప్ప అదృష్టాలలో ఒకటి... అటువంటిది ఆ గౌరవం లభించడంతో రామానుజం కేంబ్రిడ్జిలో ఒక వ్యాఖ్యి చేసింది... బ్రిటిష్ మన్నన లందుకొని, రామానుజం ఆచారకాలంలో రాయల్ సొసైటీ (Royal Society-ఇంగ్లండులో ఉండే ప్రపంచఖ్యాతి వొందిన సంఘం) ఫెలో అయ్యాడు. ఇది గూడా చాలా ప్రత్యేకమయిన, అసాధారణమయిన గౌరవం. ఈవాడు హిందూడేశంలో రాముడు, సాహసాంటి వాట్ల (ఒకపదిమందిలోకే) ఈ గౌరవము పండివారు. ఇలాగూ ఓ తరలాగ పెరిసిపోయాడు శ్రీనివాస రామానుజం, ఇంగ్లండులో.

కాని తుయలోగం రామానుజాన్ని పట్టుకొని వేధించేసింది. చివరకు చంపేసింది గూడా. రామానుజం మరణశయ్య మీద గిలగిల పాడు తున్నాడు. స్నేహితుణ్ణి చూడడానికి హక్కి పండితుడు కారులో (taxi cab) వచ్చి రామానుజం వసతిదగ్గర దిగి, రామానుజం మంచం ప్రక్కదగ్గరగా కూర్చున్నాడు. రామానుజం హక్కి ఎక్కి వచ్చిన మోటారు కారు నెంబరు అడిగాడు. హక్కి, "౧౭౨౯".

* ధీం లంటే విప్లవమైన గణితాంశా లన్న మాట... ఏటికి ఉపపత్తులూ అవీ ఉండాలి... చూ. కుల్చుమాత్రములు. - భారతి, ఆగస్టు, ౧౯౮౬.

† 1729 ని 7000 విధాలుగా 7000 (అంకెల) 3 ల మొత్తంగా చెప్పవచ్చు. $10^3 + 9^3 = 1729, 12^3 + 1^3 = 1729$.

ఈనెంబరులో ఏం ప్రత్యేకత, ఏం విశేషముంది... నవ్వింత నవ్వి అడిగెందుకా? అన్నాడు. వెంటనే రామానుజం జవాబు, "ఈపోకడిమేం! ఉంది... ముమ్మాటికి ఉంది... 7000 విధాలుగా, 7000 మూలలు... 7000 (అంకెల) 3 మొత్తంగా చెప్పగలిగే 1 అతిస్వల్పసంఖ్య కాదా ౧౭౨౯?" అన్నాడు. హక్కి మమ్మమీద నేలుచేసుకొని నిర్బంతపోయాడు. ... ఇటువంటి కథలు గాథలుగా రామానుజం గొప్పతనం చెప్పకొనడం పరిపాటి... ఇతరజాతాల్లో కూడా... శ్రీనివాసరామానుజానికి ౧0,000 కి లోపు ప్రతీసంఖ్యా పిరిస్తే పరికేది... అతని కవి చాలా ప్రాణాన్నీ హితులుగా ఎప్పుడూ అతనిలో భాగంలాగ ఉండేది... నిద్రలో గూడా సంఖ్యలే... అసాధారణగణితశాస్త్రజ్ఞుడు రామానుజం... గణిత లోకంలో ఓ పెరుపులా పెరిసి మాయమయ్యాడు... శ్రీనివాసరామానుజంగణితంలో సాధించినదంతా 7000 చెప్పవల్యాములలో హక్కి ప్రచురించడానికి చాలా ప్రయత్నం చేశాడు... సఫలమౌగొన్నాడు అల్లా ఏకోదరులలాగ పెరిగారు రామానుజం, హక్కి పండితుడున్నా.

... హక్కి డెక్కన్లో అంత నిశిత ప్రజ్ఞ చూపించాడుగాని సంఘకట్టుబాట్లను గట్టిగా ప్రతిఘటించి, వృత్తాప్రయాసానికిగూడా సాధారణంగా లోనవుతూ ఉండేవాడు. అన్యాయం, మూఢవిశ్వాసాలూ, మూఢాచారాలూ... బిల్లింగ్ ఇండిస్తూ, తెగవాడుతూ జీవితకాలం యవస్తూ ప్రతిఘటిస్తూ ఉండేవాడు...

హక్కి పోషణం వచ్చింది. అయిన పోషణిస్తూ, ప్రేమ యూనియన్లు అయ్యాయి. విజ్ఞానవిషయిక పరిశ్రమలచేసేవాళ్ళ సంఘాలకి, వాట్లకి డెక్కన్ స్టూ, ప్రభుత్వచర్యలని తీవ్రంగా నిరసిస్తూ సామ్యవాద సిద్ధాంతాల్ని ప్రచారం చేయడానికి తాపత్రయపడే వాడు. ౧౯౨౭ లో Union of Scientific workers కి, Association of Scientific workers కి ఈయన ఇచ్చిన ఉపన్యాసాలు చెప్పదగ్గవి. విజ్ఞానాన్ని... విజ్ఞానపరిశ్రమలతో పాటు పడేవాళ్ళనీ ప్రోత్సహించమనీ, వనయాంశులని ఈసంఘాలలో చేరమనీ చాలా మంచి డెక్కన్ డిచ్చేవాడు హక్కి...

విజ్ఞానం, డెక్కన్, బిటిలో పరిశ్రమ చెయ్యగా య్యోగా గొప్ప అంశాలు వెలుగుకొస్తాయి... బయటపడతాయి... నిశితప్రజ్ఞ సంపాదిస్తే, అల్లా ౨0

చెయ్యడంలోనే, లెక్కలు చెయ్యడంలోనే కూడా, హాయిగా ఉచితం గడపవచ్చుననేవాడుహార్టీ... బొగ్గలెక్కలు కూరివాళ్ళపనికి లెక్కలుచేసే గణితులపనికి చాలా తేడాఉన్నా, దీర్ఘరీతి ఇంట్లందులో చాలా దగ్గర బంధుత్వం ఉంది అనేవాడు హార్టీపంథికుడు... కాని లెక్కలవాళ్ళకి, ధనస్యాములకి... పెట్టుబడిదార్లకి పాస్త్ర వీనాటికి కుదరదు... గణకుడూ, బొగ్గలపనివాడూ చాలా కష్టపడుతారు... నాటించో అని రాత్రింబగళ్లు క్రియించి అందులోనే మునిగిపోతారు... అయినాపనుల్లో కాలం గడుస్తూంటే పాటసం, నేర్పు సంపాదిస్తారు, అది మర్రి వార్లకే పనికి ఉంది...

"మేం అమాయకులం. మా లెక్కలూ మేమూ అంతే... మాకింకేం అక్కర్లేదు... మాలోనే బొగ్గలూలిలున్నాయి... బొగ్గూ, వాళ్ళూ... అంతే... ఏ చెలా పోలే మాకేం... మేము మిగిలిన వేల్లకి అంత కాలిరి చెయ్యం... మేం ధనస్యాములూ పెట్టుబడిదార్లూ ఒకళ్ళని ఏర్పిరిప్పిచేసి పైకొచ్చి, విల్లమీనకూ దుస్సనా వైన పరసిదా, వర్తనా కే వించం... ఇంక మరీ వీళ్ళేదు, ఊగుకుంటే కృతించుతుందన్న పరిస్థితి వచ్చినప్పుడు మా లెక్కలవాళ్ళం, బొగ్గలూలిలూ కలిసి ధనస్యాముల నెదుర్కొని పోరాడి మాబంధం మాపిస్తాం," అని చమ ల్కారంగా ముట్టాడుకూ ఉండేవాడు.

"కళ కళకోసమే" అని గట్టిగా నమ్మేవాడూ, "లెక్కలూ లెక్కలకోసమే" అనేవాళ్ళూ ఈ కితా బ్ధంలో చాలా ఎక్కువయ్యారు. కాని ఇలా అనవ ఘటో కొన్ని చిక్కులున్నాయి... ఈ మాటలలో రంధ్రా శ్లేషములకు పని కల్గించే సంగతులు చాలా ఉన్నాయి...

...అయినా ఇది "వెట్టుకోసంకళ", "ఇంజనీరింగు కోసం లెక్కలూ" అనడంకంటే చాలా విభిన్న, బియ్యిరెట్టు నయం (ఇంజనీరింగు మానవాభ్యుదయానికి ఉపయోగిస్తారో, లేక మారణసాధనంగా ఉపయోగిస్తారో, ఇక్కడి మనకి అప్రభుతరం...)... కళ కళకోసమే అని విశ్వసించినవాడు కళను ప్రేమించే ప్రతిక్రితి కళారాసనీ, తిమ్మాలంగా సుఖం పొందడానికి అవకాశం అందరికీ ఉండాలనే కోరిక తీరేస్తో ఉంది... మనలో... కళారాసులు స్వయంగా కళాభివృద్ధి పాటుపడేందుకూ, అవిధంగా వారి వాంఛితం, మనోభివృద్ధి సిద్ధించడానికి, వాంఛితరీతేదానికి కాల పిత పరిపీకు లేర్పరచడం మన భాగ్యతే అని ఆప్తుడు

మనం గుర్తిస్తాం... అంటే ప్రతిక్రితికి, కళారాసనీ, కళల విషయంలో స్వయంగా కృషి చెయ్యడానికి, కాలపిన తీరుకాటూ, ఓపిక, ధనం, ప్రభుత్వ సాహాయ్యం... మొదలైనవి ఉండక వీలేదనడం... ఇది సామ్యవాదపు నిర్ణయం... కాకగా సోషలిజం ప్రవేశ పెట్టేందుకూ, ప్రచారానికి పూనుకుంటాం... ఈ మార్గాలనే హార్టీ అన్వేషించాడు... చాలామటుకు సాధించాడనే అవారి...

...తర్వాత పెట్టు, కళారాసనకు కళ అనే సాధనంనడ సంఘంలో విప్లవాన్ని, పరివర్తనని తీసికొని రావడం... ఈ మార్పులల్ల సంఘానికి ఉన్నతీ, సంస్కారతూ లభిస్తవి.

...విలియమ్ మారిస్, అల్బర్టుస్, మొదట్లో బాప్తి లెక్కలన్నా ఈ పంథానే ప్రోత్సహించారు... అయితే ఓకవీ, నరేంద్రచయిత, నాటకకారుడూ, ఈ మార్పు త్వరలోనూ, సులువుగానూ తిమతమ రచనలల్ల తీసికొనిరావచ్చును. ఎందుకంటే వారు ప్రాసిన సంగతులు మనస్సుకు వాటుతాయి... రౌద్రహులని దెబ్బివేస్తాయి... ఒక్కసారి వారిలో యామాగ్నిరావడం గూడా జరుగుతుంది... అయితే లెక్కలంటే అందరికీ తలనొప్పి... మనదేశంలో విద్యాసంస్థల్లోనే మాటికి అరవై మంది పైగా లెక్కలకోరిక వల్లగా, లెక్కల నిరీకు కోరికే రానివ్వరు. అసలు దాని ప్రపత్తి అంటేనే లోక వేదన ఆరంభమాతుంది కొందరికి... లెక్కలల్లపాతకుల మనస్సు మారకనడం, వారిని ఆచార్యులగుర్ని చెయ్యడం ఇందుమించుగా అస్వస్థం అని చెప్పాలి. అందుచేతనూ, లెక్కలు మనలో ఏ గొప్ప భావాన్ని కేకతించలేదు గాబట్టి కూడా లెక్కల మూలంగా సంఘంలో మార్పు తీసికొనిరావనరి ఒకచేకే ఏ గణిత శాస్త్రజ్ఞుడైనా అంటే అతిదు ధ్రువపడుతున్నాడని అనవచ్చును. సోషలిజం వచ్చాక, లెక్కలలో సరదా గల్గించడం మటుకు సుసాధ్యం.

హార్టీ చాలా గొప్ప పేదావి. గణితశాస్త్రపారం గతుడు... అతని పనిల్ల ఒకళ్లు రాసడలేదు... అతని పని ఒకడికి లాభనూ, ఇంకొకరికి నష్టనూ గలిగించలేదు. తన బుద్ధిబలాన్ని, తెలివితేటలని కాకగా వినియోగించి, కనికెట్టి సాధనాలూ, పనిమటూ "కద" సంఖ్యల మీద ప్రయోగించి, చాలా గొప్ప గణితాంశములని కనిపెట్టాడు... మనం ఓ విశ్వాసకాళి... మాట రసాయనశాస్త్రంలో పనిచేసి, ప్రాక్టికలునూ,

చేయి, ప్రతిమ సంపాదించే స్థితి రాగానే దానికి ఎక్కువ విలువ ఇవ్వగా, దాన్ని సరించే అవకాశం మాట్లాడడం, ఇంకోళ్లు కొంం అదృశ్యంగా అంత ప్రామాణ్యం లేదంటే పట్ల వేసి పోవడం సామాన్యంగా జరిగేవే. ఏదైనా ఒక క్రొత్త సంగతి మనం తెలుసుకుంటే అసంతోషం పట్టకే సిల్పిగా అందరితోటే చెప్పుతాం. మామూలు వాళ్లకే అల్లా ఉంటే, ప్రపంచ గణపల్లె ప్రముఖ స్థానం వహించిన హర్షి 'పద్ధ' గణితాన్ని సరించి చాలా గొప్పగా మాట్లాడడం, అసంగతి ఎత్తిలేచే పరస్పరభేదం ఇదంతా ముఖ్యంగా భావించవచ్చు.

హర్షి కనిపెట్టిన గణితాంశాలూ, శీర్షములూ, అవైడు... కీ... గణితం వాళ్లు యంత్రమాటలకే (లేదా సామాన్య జనులకంటే బాటికే) సజీవమైన నునిపి పెదవకే ఉపయోగించి పనిచేయడం అయినా నచ్చేదికాదు... ఉదాహరణగా J. B. S. హార్లే F. R. S. అనే విద్వత్ శాస్త్రవేత్త, గణితశాస్త్రాధ్యక్షుడూ హర్షికి ఆశ్చర్యకరమైన ఫియర్ ఆఫ్ సబ్జెక్ట్ అంకగణితవిశేషాలని, అంకవిభాగం సరించిన సంగతులనూ, స్టాటిస్టిక్స్ లో జనాభా లెక్కలలో ఉపయోగించాడు. ఒక కుటుంబంలో పెద్ద వాళ్లకు (యందుపుట్టినవాళ్లకు) చిన్నవాళ్లకంటే (వెనకపుట్టినవాళ్ల)కంటే లోగనిలోగక కీ ఎక్కువా? తక్కువా? అనే విషయం పరిశోధించడంలో కుటుంబభాగ్యం (రికార్డు) విచారించడంలో

హర్షి కనిపెట్టిన గణితాంశాలు ఆయన ఉపయోగించాడు. హార్లే హర్షిని సరించి ఇల్లా అన్నాడు: "హర్షి బాటి ప్రపంచగణితశాస్త్రాలు, గణిత శాస్త్రంలో చాలా గొప్ప పరిశ్రమ చేసినవాళ్లూ, గణితశాస్త్రంలో విశిష్టమైన పాంధ్యంగా, సౌమ్యమూ ఉన్నవని గ్రహించి, ఆ పాంధ్యరీతిపాస, పాంధ్యగ్రహణలో ఉత్తేజం చెందుతారు. అల్లా పాంధ్యగ్రహణం చెయ్యడం అల్లా వారికి ఇంకా ఎక్కువ సరదా, ఉత్సాహమూ గలవంతాయి. ఆ విధంగా వాగు ఇంకా గొప్ప గణితవిశేషాలని కనిపెట్టి, గణితశాస్త్రాభివృద్ధికి తోడ్పడతారు..." మనలో చాలామందికి, శాస్త్రకట్టుగా శ్రావ్యంగా ఆలాపించే కట్టాటకపనికిం వివేకం అల్లా కలిగే హయా, తన్మయత్వం, గణితవిద్యార్థులకు (అస్థాయికి వచ్చి సంగతులు తెలిసికొని మెచ్చుకోగల్గినవాళ్లూ, సరదా

ఉన్న వాళ్లూ... అంటే—ఈ వాడు మన రాజధానిలో బి. ఏ. పీ. టీ. యరు తరగతి, ఎమ్. ఏ. చదివేవాళ్లు) హర్షి శీర్షంలూ, గణితశాస్త్ర విశేషాలూ కల్పిస్తాయి... జి. హెచ్. హర్షికి శ్రద్ధాంజలి సమర్పించి, ఆశ్రు తర్పణం చేస్తూ Prof. M. H. A. Newman ఇల్లా అన్నాడు: (B. B. C. రేడియోలో 3 వ ప్రోగ్రాం ప్రసారం) "సర్దిగణితవిషయంలో ఉద్బంధ గణితశాస్త్రాలు కృషిచేసి సాధించిన గొప్పవిషయాలని చూసి మామూలువాళ్లూ, కీ... గణితంలో ప్రావీణ్యం సంపాదించిన ప్రముఖ శాస్త్రజ్ఞులూ ఒక గట్టి ప్రశ్న వేస్తారు. "పైకే స్పష్టంగా కనిపించే ఈమధ్య గణితవిశేషాలకి ఉపపత్తి కల్పించడం, Proof ఇవ్వడం అనే అవసరంలేని గడువుని పూసకొని అతివిశేషంగా ప్రజలూపించి... ఏళ్ల తరబడి కష్టపడి ఉపపత్తి లేయాదు 'య్యం ఎందుకూ?" అంటారు. హర్షి ఇల్లా అనేవాడు: "కీ... గణితం వాళ్లకి కాదు సింది వాదన కాదు; గణితాంశాల ఉపపత్తి కాదు; ఆ ఉపపత్తి లేళ్ళే సారాంశం" ఆ ఉపపత్తిని నిర్మించడం సృజించడంలోనే ఉంది ఎంత కష్టమయినా, అందులో నీమగ్నుడౌతాడు శుద్ధగణితశాస్త్రజ్ఞుడు. అసలు ఉపపత్తి చాలా స్పష్టంగానూ, వివిధమయిన లోపం లేకుండానూ ఉండాలి... లేకపోతే శుద్ధగణకులకి అసలు తోచదు. అసలు అది ఉపపత్తి కాదంటారు వాళ్లు..."

ఇంకో ముఖ్యమయిన సంగతి ఏమిటంటే, నిత్య క్రమశాస్త్రాల్లానూ, మరొకన్ని సందర్భాలల్లానూ కొన్నిచిక్కులు వస్తవి. లెక్కల ఆవరణ పెరిగిన కొద్దీ ఈమధ్యగణితాన్ని ఎన్ని విధాలయినా ఉపయోగించడానికి వెనదియ్యగల. ఈ శుద్ధగణితశీర్షాలు చాలా గట్టి, తీవ్రమైన సంఘర్షణలకి తట్టుకోలేని ఉంటుంది" ఎదాపెదా ఆశీర్వాది ఉపయోగించడానికి వెనుదియ్యగలిగిన ప్రముఖులు చాలామంది ఉంటారు. మొట్టమొదట శీర్షాలని కనిపెట్టినపుడు ఉపపత్తి తత్కాలికంగా ఇచ్చి తృప్తిపడడం జరుగుతుందిగాని ఎటువంటి సందర్భాల్లో ఎల్లా మిగతా శాస్త్రజ్ఞులూ, తదితరులూ ఉపయోగిస్తారనే దూరలోచనకి నిలుగిడు... చాలా వింత వింత సందర్భాలలో, వింత వస్తువులమీద ఈశీర్షాలు ప్రయోగించడం జరుగుతూ ఉంటుంది. ఉదాహరణంగా ఒక పాంధ్యరీతిపాసమూ హర్షి కీర్తించి వాదన చేస్తాం ఇది చిన్న చిన్న

అపరణలకి నులువయిన ప్రతియోగాలకి ఓవిధంగా ఉపయోగించవచ్చు. కాని కొన్ని (అవి ఏవో చాలా స్పష్టంగా చెప్పినచూతి ముందరగానే) మరలూ పాటిస్తేనే అభిరం నిజంగాని, ఆమరతున్న ఉల్లం ఘోస్తే ఎంతమాత్రం తెల్లదూ అని ముందరకాళ్ళకి బందం వేస్తే ఏవిధంగా ఎప్పుడు అభిరన్నా ఉపయోగించినా, గడ్డపమస్యలూ, చిక్కులూ రావు. లేకపోతే అంత అయోమయం, అరణ్యమార్గం, కంటకార్థం అవుతుంది! ఆమరతున్న అరి స్పష్టంగా, వాచానుగా, ముక్తపరిగా చెప్పేటలోనే ఉంది ఎంత నిశితప్రజ్ఞా, ధీరికేమనూ అయినా. అట్లా చెప్పినవాడే ఉపపత్తి సర్వాంగమందరం అవుతుంది. మనోహరరూపం దాల్చి చాలా సంతోషం కలిగిస్తుంది.

“వి. ఏ. డిగ్రీ చదివేవార్లకు కూడా ఆఖరాఖరునేకాని అంతకుముందు ఈసందర్భానికి ఉపపత్తుగా నేర్చుకొనడు. ఈగణితభాగం చాలా కష్టం. దీన్ని నేర్చుకోవడం మాటలతో పనిగాను! చాలా వ్యర్థ శ్రమింపించింది; అసలు ఇది నుంచి తెలివి అయిన వాళ్ళకే గాభరా, చికాకు కలిస్తాయి.....” అని ఇల్లా చెప్పే లెక్కర్లనీ, ప్రాఫెసర్లనీకూడా దులిచేసి, దుమ్మెత్తిపోగారు హార్టీ పండితుడు.

“లెక్కలంటే సరదాపడి, నేర్చుకోనే విద్యార్థులకి కోర్సు ప్రారంభించిన దగ్గరనుండి, ఆ ఘోషియమంచి విస్పష్టంగా తెలివితేటలు పురయోగించి, ఉపపత్తులవ్వడం చాలా ఇదిగా నేర్చి, అపిచ్చి లాగా తలకెక్కించాలి” అనేవాడు హార్టీ... అని చాలా తీవ్రముగా ఈవిషయాన్ని ప్రచారంచేసి పాదావిడిచేస్తూండే వాడూకూడా... ఆయన వ్రాసిన ‘A Course of Pure (Mathematics)’ విశదగణితం అనే గ్రంథం ప్రపంచమంతటా ప్రఖ్యాతిచెంది చాలా తరాలుగా ఆపగ్గు, ఎమ్. ఏ. పరీక్షలవాళ్ళకి పాఠ్యగ్రంథంగా ఉపయోగిస్తోంది. ఈ పుస్తకంలో వై సరిగమలు ఎంత మలువో, మహావ్యమో తెల్పుడు హార్టీ... (Rigorous proofs) స్పష్టంగా తన విద్యార్థులు ఉపపత్తుల వ్వవారే తెలియించి, పారి, పిక్కొని తినేసేవాడు వాళ్లని హార్టీ పండితుడు.

నిజంగా ఈ కేతావ్రపు మొదటి సభాగంలో, ముఖ్యంగా ఈ తరంలో ప్రపంచగణితాస్త్రాన్ని చాలామంది, ఇందుమించుగా చాలా పేరుపొందిన

అంగ్లగణితాస్త్రజ్ఞులందరూకూడా హార్టీ పుస్తకం పట్టి, చాలా లాభంగా, విజ్ఞానంగా సంపాదించారు. ఆయన లెక్కల్ని విని హాయిహాయి అని అపరిమితమందరి పొంది తోహాద్లి చేసేవారు ఏకదయాను... హార్టీ లెక్కల్ని చాలా మనోరంజకంగా ఉండేది... ఉపపత్తుల స్పష్టముగా ఇవ్వాలని పట్టుపట్టి హార్టీ పాఠిక ముచ్చెచ్చేళ్ళు శ్రమించాక, అంగ్ల జేరింబో విస్పష్టంగా ఉపపత్తి ఇవ్వడం అలవాటూ, పరిపాటి అయిపోయింది... ఆ విధంగా గణితాస్త్రం పెంపొందింది... Prof. M. H. A. Newman ఇంకా ఇల్లు చెప్పుడు: “నేను చిన్నప్పుడు చదివేటప్పుడు మామూలులో లెక్కలమాస్త్రులు చాలా లాగా లెక్కలు చెప్పేవాడు. (అసలు లేకపోతే సాధారణంగా అక్కడితో ఆగిపోతుంది లెక్కల సరదా) ఆయన వాచేత హార్టీ ‘సదగణితం’ చదివించి స్వయంగా ఆసంగములు శ్రమించి వాకు నేర్పాడు... అట్లా అయినా హార్టీక్రింద చెనువులే ఎల్లి, ఆయన వేదేంతోనూ, ఉత్సాహంతోనూ వ్యావహారికంకంగానూ చెప్పే గణితంకాలనీ, లెక్కర్లనీ విని ఎగిరి గంతులు వేసేవాడిని... ఆయనని ఎరిగిపోవడంగా, ఆయన లెక్కల్ని నివడంగా చాలా కొప్ప అడ్డువ్వలలో ఒకటి... అది నా తదితని కంటటికి ఎటును నిచ్చింది...

వ్యక్తిగతంగా హార్టీ చాలా ప్రశంసమయిన వాడు. చాలా చురుకుగానూ, చమత్కారంగానూ, చక్కిరిగింతలు పెట్టేలాగ మాట్లాడేవాడు... ఆయన మాట్లాడుకూడంటే ఇంకా విచారనిపించేది... ఎవరితోనైనా సరే, మనోజ్ఞంగానూ, ఇంపుగానూ, మనస్సు నొప్పెట్టించకుండా మాట్లాడేవాడు. (తన చుగా గిరిగింతలు పెట్టే చమత్కరలూ, పొట్టు ఉండేవి... ఆయన సంభాషణలలో) తదితంలెండాకా హార్టీ క్రికెట్ ఆట అంటే విపరీతపు సరదా పడేవాడు... దీన్ని నురించి కొంత మందరే తెలియజేశాను. గణకళికోమణులలో తలమాణిక్యంగాంటి ప్రాఫెసరు హార్టీ సరదాపడటంల్లి క్రికెట్ పదాలూ, క్రికెట్ ఆటలో పేగుపొందిన క్యక్కులూ, జగద్యభ్యాసీ, చిరత్యనూ సంపాదించుకున్నాడు...

వీయడోజేకోలో లెక్కల జర్నలు... ప్రపంచభాషాని తెందిన ‘ఆస్ట్రా మాథమాటికా’లో ఒక గణిత పరికోశసమమరించి వ్యాసం వ్రాస్తూ హార్టీ ఇల్లా అన్నాడు: “ఈ లెక్క మలుపుగా బోధపడటానికి దీనిని క్రికెట్ పదాలలో తెలియజేస్తూ... ఓ కాట్యు

మక (బాటు పట్టుకొని బంధిని బాటతో కొట్టే వాడు). ఓ ఋతువులో... కొన్ని ఇన్నింసులు... ఆదా దిని కొంపి అని... ఎవరైనా చాలా గొప్ప తర గతి! చెంతుల రసదాని! 'హాస్తి' క్లాసువా దేవే వాడు... (అంటే ప్రభువ శ్రేణిలో ప్రభువు స్థానం అంకించుకొనే వాళ్ళ మాట)... ఈ హాస్తి వేదాంతి అయిన కామన్ హాస్తి అనుకొని ఖంఠం దాల గణ ములా 'పవ్వల' కాలవేసే వారు. (నిజానికి ఈ హాస్తి క్రికెట్ ఆటగాడు... ఇంత కు ముందే ఈ విషయం ఈ వ్యాసంలో చదివించుటారు.)

హాస్తి చిరకాలాల్లో వ్రాసిన గొప్ప శుక్రం 'A Mathematician's Apology'... 'గణిత శాస్త్రానికి తుమార్పణలు' గ్రంథం లో ప్రచురించబడింది. దాన్ని సరించి విమర్శిస్తూ స్పెక్టేటర్ (Spectator) అనే ప్రముఖ బ్రిటిష్ పత్రిక ఇలా అంది:

"అరవయ్యా పక్షి చాటాక్క హాస్తి తమ తీవ్ర కాలమంతా లెక్కలు చదివినందుకూ... లెక్కలు చెప్పి నందుకూ... లెక్కలు చేసినందుకూ... 'ఈ తుమార్పణలు' వ్రాశాడు. నిజంగా జనసామాన్యానికి లెక్కలు వచ్చవు. 'మనకే అతివిశేషజ్ఞా, తెలివితేటలు' అంటే గాని గణిత శాస్త్రంలో కఠినభాగాలు అయ్యే మయంగా కనిపిస్తాయి. గణిత శాస్త్రం కొరకరాని కొయ్య... ఎంతో కష్టపడితే, గింజుకుంటే కొంం బోధపడుతుందేమో అనుకొని అసలు లెక్కలంటేనే చికాకుపడతారు సామాన్యులు..... కాని చాలా మనోహరంగానూ, జాలిగానూ, ఉలేజం కల్గించేలాగా హాస్తి 'తుమార్పణలు' వ్రాశాడు..... ఈ శుక్రం చదివితే పై దురభిప్రాయం పటాపంచ లభిస్తుంది. ఈ శుక్రం చదివిన తర్వాత మామూలుగైతూ, ఎక్కాలు సేర్పినవారూ దగ్గరవంచి గూడా అసలు సంగతి తెలిసి కొని లెక్కలవిలువ అర్థంచేసికొని, కేభావం అంటారు. సౌందర్యవిహీనతో, విరామంలేకుండా కృషి చేసే హాస్తింటి కళావేత్త, కళారాధకుడూ... వివిధ : ర్ణాలలో కష్టపడి చిత్రించిన... ఈ గణిత చిత్రపటాల ప్రదర్శనం... అందరి మనస్సులనీ చూరగొన్నది... ఇంత చక్కగా లెక్కలలో సరదా గల్గించే శుక్రకాన్ని ఇంతదాకా అంగ్ల దేశంలో ఎవ్వరూ వ్రాయలేదు" అని.

మనోహరమైన కైలిలో, జనసామాన్యానికి తెలుతెల్ల ముసట్లు 'తుమార్పణలు'ని వ్రాశాడు హాస్తి.

మొదట భూమిక (Preface) లో వ్రాస్తూ, "ఇంక లెక్కలు చెయ్యడానికి ఓపిక, విరామమూ, త్రాణా లేక వృథావ్యయికి లొంగిపోయి, విధిలేక లెక్కల సరించి వ్రాయడానికి పూనుకున్నా" నన్ను మాట జారికొల్పింది. ఈ శుక్రం వ్యాసా హాస్తి చేర్చిన సారాంశ్ విడిది: "మానవజీవితంలో విద్యాభ్యాసం చేపేకాలంలో నేర్చుకొని, అభ్యసించుపలసిన ముఖ్య విషయాలలో (పజ్జలలో) మధ్యగణితానికి మిదగిస్తానం ఇవ్వాలి. దాని అవసరం చాలా ఉంది..... అల్లా చెయ్యకపోతే భావి బాలకే, బాలికలకే చాలా అవ్యా యనూ, ద్రోహనూ చేస్తున్నా మన్నమాట... ఆఖరికి ఇలా అన్నాడు: "నేను ఈ గణిత శాస్త్రంలో అసక్తి గలిగి, అగ్గించి పెంపొందించలేకొని, లెక్కలు చేసి కంటూ హాయిగా నిర్విచారంగా గడిపిన కం, రం ఏమీనూ, ఈ కాలం అంతా, సద్వినియోగం అయిం దని భావిస్తాను... అలా చేశానని నేను కించపడన. ... వాతీవీరకాలంలో చాలాభాగం మధ్యగణితం పొరి పట్టుపట్టి తీసేసుకుంది"... అని.

'గణిత శాస్త్రంలో ఉన్న అందనూ (ఇది హిమా చలసౌందర్యములాంటిది ... గజగజ లాడిస్తుంది... 'It's beauty is cold' అన్నాడు రశేల్ పండితుడు) పొడవనూ, నిర్మాణపుతీరి, ఇది సమ్యాసానాస్త్రా)లుగా నిజంగా పరిచేసి, కృషిపాగిస్తున్న గణిత శాస్త్రపరి శోధకులకి ఆవేశం కల్గించి, ప్రోత్సహించి, వింతయిన మలాసా ఇస్తాయి...

... లాభం, ఉపయోగం... చిట్ట ప్రసక్తి అనవ సరం... లెక్కల విషయంలో... చిన్న లెక్కలూ అవీ నిర్వ్యర్థహారానికి పనికివస్తాయి... వాడుకలో కొట్టలకీ, అకొట్లకీ ఈ చిన్న లెక్కలు చాలా అవసరం అని అందరికీ తెలుసు. కాని మీదికి చెల్లొన్న కొద్దీ... గణిత శాస్త్రంలో కీష్టభాగాల్లో ప్రవేశం గలిగి, అందులో ప్రావీణ్యం సంపాదించి, విస్తృతంగా పరిశోధన పాగించిన కొద్దీ గణిత శాస్త్రపు నిజస్వరూపం కనిపిస్తుంది. ... అయితే ఈ లెక్కలు (ఇవి వి. ఏ., అనన్యు, ఎమ్. ఏ. వాళ్ళకి చెల్లొను) అనేసరికి మామూలువాళ్ళందరికీ హాటలా, కొంచెం తలనొప్పి వస్తాయి... ఈ అంశాలలోనే గణిత శాస్త్రంలో ఉండుకొన్న స్నిగ్ధ ర్మనూ, అందచందాలూ ఇమిడిఉన్నాయి... నిర్వ్యర్థం రారకీకాల్లా ఈ విషయాలు ఎందుకూ కొరగావు...

యూనివర్సిటీలో చాలా పెద్దపరీక్షలు చేపై ఈ లెక్కలు పామావ్యులకి పాఠశాలంగా బోధపడవు... ఇన్స్టిట్యూట్లో ఈ లెక్కలు చచ్చిపోయిన అనంతరం లేదు గూడా... ఇదంతా వ్యర్థం, నిరర్థకం అంటారు పామావ్యుప్రజలు...

గణితశాస్త్రజ్ఞులు విశేష శ్రమల పాడించిన శుద్ధగణితంకాలూ, వారు తీరికమంతా వినియోగించి తెలుసుకొని ప్రచురించిన ఫీరములూ, ఎందుకూ పనికిరావట్లు! మామూలువాళ్ళకి కనిపిస్తాయి.. (ఎద్దికేం తెలుసును... అటుకుల గుచ్చి... అని)... ఒకవాడు గరి తియో, లెక్కలూ అనే పాశ్చాత్యసిద్ధాంతశాస్త్రజ్ఞుల ఖగోళసిద్ధాంతాలని... ఎందుకూ పనికిరాని 'వచ్చు' సిద్ధాంతాలని అకాలంవాళ్ళు తిలకించారు... కాని కాలక్రమంగా, ఖగోళశాస్త్రంలో లెక్కలతరాలవాళ్ళ 'విశ్వవిద్యాలయం'గావ్విన ఆ ప్రాయములలో ఇది చాలా గొప్ప మార్పు తీసికొనివచ్చాయి... ఎందుకూ పనికి రావట్లు కనిపించే శుద్ధగణితశాస్త్రంకాలలో గొప్ప పొందర్శనూ, తీరి, పొందూ నిశ్చితకం" అయి ఉందని ప్రపంచానికి చాటి చెప్పిపోయాడు హార్టీ పండితుడు...

...ఒక ఏడాది గడిచింది... ఒక వస్తువు, ఒక మహానుభావుడూ లేనప్పుడుగాని, వారిని చేతులారా కోల్పోయివచ్చుకుగాని వాట్లా విలప నిజంగా గుర్తించడం జరుగదు... కానీ ఏళ్లు గడుస్తూఉంటే ఒక మహాపురుషుని గొప్పతనం తనంతట, తానే ప్రచురితం అవుతుంటుంది... హార్టీ ఆర్థిక శాంతి గలగాలి! ... భారతదేశంలో, ముఖ్యంగా దక్షిణ

ప్రాంతం, అందులోనూ మద్రాసురాష్ట్రం, లెక్కల విషయంలో చాలా గొప్ప పేరు సంపాదించింది. క్రిందటి, ఈ తరాలు రామానుజంపేరు నిలచెనున్నాయని చెప్పవచ్చు... ఈమధ్య డా. అలగప్పపిట్టి యారూ, శ్వేతింధ్రభారతిప్రభుత్వనూ కౌటకుడిలో గొప్ప రివెర్సి ఇంస్టిట్యూట్ స్థాపించి, 'రామానుజం ఇంస్టిట్యూట్ ఆఫ్ ఫంక్షనెంటల్ రిసెర్చ్'ని గణిత విషయబోధనకోసం ప్రత్యేకించి, ప్రఖ్యాతిపరిచోధ కులకు బాదరంపేదే లేకుండా ప్రకాశంతోగా పనిచేసు కో: దానికి ఆంధ్రకాల విర్రవం, పట్టుపట్టి అప్పుడే కింభూపన చెయ్యడం చాలా ముదాపాం... కాని రామానుజాన్ని పైకి తీసికొనివచ్చి, అతని ప్రతిభను జగద్విఖ్యాతించేసి, రామానుజాన్ని ఉన్నతపథాలకి తీసికొనివచ్చిన హార్టీపండితుణ్ణి మనం విస్మయించడం అవరాధం అవుతుంది. క్రిందవా రామానుజం పేరిట స్థాపించిన ఈ ఇంస్టిట్యూట్లో ఆయనకి ప్రాణమిడుతూ విఖ్యాతిగణితశాస్త్రజ్ఞుడూ అయిన హార్టీ పేరుగా 'హార్టీ ప్రొఫెసరుషిప్'నూ, 'హార్టీ శుద్ధగణితశాస్త్రానికి పాగు పెంట్'నూ నెలకొల్పుచుని డా. అలగప్పపిట్టియారూ, కేంద్రప్రభుత్వమునూ కోరుతూ, 'రామానుజం ప్రదానాన్ని' మద్రాసు రాష్ట్రం నిలచెనుకుం దని ఆశిస్తున్నాను... ఈవ్యాసం వ్రాయడంలో వాకు తోచుకొని ప్రొఫెసరు హార్టీను F. R. S., ప్రొఫెసరు మ్యూకు గార్ల పుస్తకాలనీ, వ్యాసాలనీ, లేదా ప్రసంగాలనీ, హార్టీపండితుడి పుస్తకాలనీ పేరీలయినా గ్రహించి విద్యార్థులనీ, తదితరలనీ కోరుతూ, ఆ ప్రొఫెసర్లకి కృతజ్ఞతా పూర్వకంగా నందనా లిప్తిస్తున్నాను.

మన (బాట పట్టుకొని బంధిని బాటతో కొట్టే వాడు), ఓబురువులో, ... కొన్ని ఇన్నింగులు..... అదా ఉనికొంటే అది... ఎన్నో వాచాలా గొప్ప తర గతి! చెంతుతా, రసదానికి 'హాల్స్' క్లాసువా ఉన్నా వాడు... (అంటే ప్రథమశ్రేణిలో ప్రథమస్థానం అంకించుకొనే వాళ్ళన్నమాట)... ఈ హాల్స్ వేదాంతి అయిన థామస్ హాల్స్ అనుకొని ఖండఖండాల గణ మలా 'పప్పులో' కాలువేసేవారు. (నిజానికి ఈ హాల్స్ క్రికెట్ ఆటగాడు... ఇంతకు ముందే ఈ విషయం ఈ వ్యాసంలో చదివినట్లంటారు.)

హర్షి చిరకాలాల్లో వ్రాసిన రెండో పుస్తకం 'A Mathematician's Apology'... 'గణితశాస్త్రజ్ఞుడి క్షమార్పణలు' గ్రంథం లో ప్రచురించబడింది. దాన్ని గురించి విమర్శిస్తూ స్పెక్టేటర్ (Spectator) అనే ప్రముఖ బ్రిటిష్ పత్రిక ఇలా అంది:

"అరవయ్యో పది దాటాక, హర్షి తన జీవిత కాలమంతా లెక్కలు చదివినందుకూ... లెక్కలు చెప్పినందుకూ... లెక్కలు చేసినందుకూ... 'మక్షమర్పణలు' వ్రాశాడు. నిజంగా జనసామాన్యానికి లెక్కలు నచ్చవు. 'మనకి' అనినీతి ప్రజా, తెలివితేటలు ఉంటే గాని గణిత శాస్త్రంలో కఠినభాగాలు అయోమయంగా కనిపిస్తాయి. గణితశాస్త్రం కొరకరాని కొయ్య... ఎంతో కష్టపడితే, గింజుకుంటే కొంత బోధపడుతుండేమా అనకొని అసలు లెక్కలంటేనే చికాకుపడతారు సామాన్యులు..... కాని చాలా మనోహరంగానూ, బాలికానూ, ఉత్తేజం కల్గించేలాగా హర్షి 'క్షమార్పణలు' వ్రాశాడు..... ఈ పుస్తకం చదివితే ప్రేమరధిప్రాయం పటాపంచలవుతుంది. ఈ పుస్తకం చదివిన తిర్వాత మామూలురైతు, ఎక్కాలు వేర్పినవాళ్లు దగ్గరనంచీ గూడా అసలు సంగతి తెలిసికొని లెక్కలవిలువ అర్థంచేసికొని, కెళ్ళావంటారు. సాందర్భవిహీనతో, విరామంలేకుండా కృషి చేసే హర్షింటి కళావేత్త, కళారాధకుడూ... వివిధ రంగాలతో కష్టపడి చిత్రించిన... ఈ గణితచిత్రపటాల ప్రదర్శనం... అందరి మనకులనీ మారగొన్నది... ఇంత చక్కగా లెక్కలలో సరదా గల్గించే పుస్తకాన్ని ఇంతదాకా అంగ్ల దేశంలో ఎవరూ వ్రాయలేదు" అని.

మనోహరమైన కైరీలో, జనసామాన్యానికి తెలుతెల్లమనుషులు 'క్షమార్పణ'లని వ్రాశాడు హర్షి.

మండర భూమిక (Preface) లో వ్రాస్తూ, "ఇంక లెక్కలు చెయ్యడానికి ఓపిక, విరామమూ, త్రాతా లేక నృనాప్యానికి లొంగిపోయి, విధిచేత లెక్కల గురించి వ్రాయడానికి పూనుకున్నా" నన్ను చూట బాలికొల్పుతుంది. ఈ పుస్తకం ద్వారా హర్షి కేర్విన సారాంశ మిది: "మానవజీవితంలో విద్యాభ్యాసం చేసేకాలంలో వేగ్యుకొని, అభ్యసించవలసిన ముఖ్య విషయాలలో (సబ్జెక్టు) శుద్ధగణితానికి మెదకీస్తానని ఇవ్వాలి. దాని అవసరం చాలా ఉంది..... అలా చెయ్యకపోతే భావి బాలిక, బాలికలకి చాలా అవ్యా యగూ, ద్రోహగూ చేస్తున్నామన్నమాట... ఆఖరికి ఇలా అన్నాడు: "నేను 'గణితశాస్త్రం'లో ఆసక్తి గలిగి, అభిరుచి పెంపొందించుకొని, లెక్కలుచేసి కంటూ హాయిగా నిర్విచారంగా గడిపిన కం, కం ఏళ్లూ, ఈ కాలం అంతా, సద్వినియోగం అయిన దని భావిస్తాను... అలా చేశానని నేను కించపడను. ... వాటికి కాలంలో చాలాభాగం శుద్ధగణితం పోలి పట్టుపట్టి తీసేసుకుంది"... అని.

'గణితశాస్త్రంలో ఉన్న అందగూ (ఇది హిమాచలసాందర్భములాంటిది ... గజగజ లాడినది... 'It's beauty is cold' అన్నాడు రసేంద్ర పండితుడు) సామవగూ, నిర్మాణపుటి, ఇంక సమ్యాహాహాస్త్రానిగా నిజంగా పనిచేసి, కృషిపాసిస్తున్న గణితశాస్త్రపరి శోధకులకి ఆవేశం కల్గించి, ప్రోత్సహించి, వింతయిన మలాపా ఇస్తాయి...

... లాభం, శివయోగం, ... పట్ల ప్రసక్తి అవసరం... లెక్కల విషయంలో... చిన్న లెక్కలూ అని నిత్య స్థిరహారానికి పనికివస్తాయి... వాడుకలో టెలులకి, అకొంటికి ఈ చిన్న లెక్కలు చాలా అవసరం అని అందరికీ తెలుసు. కాని మిదికి వెళ్ళాన్న కొద్దీ... గణిత శాస్త్రంలో క్లిష్టభాగాల్లో ప్రవేశం గలిగి, అందులో ప్రావీణ్యం సంపాదించి, విస్తృతంగా పరిశోధన పాగించిన కొద్దీ గణితశాస్త్రపు నిజస్వరూపం కనిపిస్తుంది. ... అయితే ఈ లెక్కలు (ఇది వి. ఏ., ఆనర్సు, ఎమ్. ఏ. వార్షిక చెప్తాను) అనేసరికి మామూలువార్లందరికీ హామీలూ, కొంచెం రిలనొప్పీ వస్తాయి... ఈ అంశాలలోనే గణితశాస్త్రంలో ఉండుకొన్న స్నిగ్ధతనూ, అందచందాలూ ఇమిడిఉన్నాయి... నిత్యస్థిర చారిత్రాత్మక విషయాలు ఎందుకూ కొరకవు...

యూనివర్సిటీలో చాలా పెద్దపరీక్షలకి చెప్పే ఈ లెక్కలు సామాన్యులకి సాధారణంగా బోధపడవు... బ్రిటికీవరంలో ఈ లెక్కలు చచ్చిఉండడం ఆనందం లేదు గూడా... ఇదంతా కష్టం, నిదర్శం అంటారు సామాన్యప్రజలు...

గణితశాస్త్రజ్ఞులు విశేషశ్రమకై సాధించిన శుద్ధగణితాంశాలు, వారు జీవితమంతా వినియోగించి తెలుసుకొని ప్రచురించిన గీతాలు, 'ఎందుకూ పనికిరానట్లు' మారుగాలవాళ్ళకి కనిపిస్తాయి... (విద్వంసం తెలుసును... అటువల దుచి... అని)... ఒకవారు గరి తియ్య, కష్టమూ అనే పాశ్చాత్యవిద్వాంశాస్త్రజ్ఞుల ఖగోళసిద్ధాంతాలని... 'ఎందుకూ పనికిరాని' వచ్చు' సిద్ధాంతాలని ఆకాలంవాళ్ళు గరి చేశారు... కాని కొలత్రమంగా, ఖగోళశాస్త్రంలో తక్కినవరాలవాళ్ళ 'విశ్వవిద్య' గుండున్న అప్రాయములలో ఇది చాలా గొప్ప మార్పు తీసికొనివచ్చాయి... 'ఎందుకూ పనికి రానట్లు' కనిపించే శుద్ధగణితాంశాలలో గొప్ప సొందర్యమూ, తీసి, సాంతా నిశ్చీకృతం' అయి ఉందని ప్రపంచానికి చాటి నిలిపివేయాడు హార్టీ పండితుడు...

... ఒక ఏడాది గడిచింది... ఒక వస్తువు, ఒక మహామహాపురుషుడు లేవవచ్చుగాని, వారిని చేతులారా కోల్పోయినవస్తువుగాని వాట్లా విలువ నిజంగా గుర్తించడం జరుగదు... కాగా ఏళ్లు గడుస్తూఉంటే ఒక మహాపురుషుని గొప్పతనం తనంతట తానే ప్రచురితం అవుతుంటుంది... హార్టీ ఆర్థిక కారితీ గలవారి!

... భారతదేశంలో, ముఖ్యంగా దక్షిణ

ప్రాంతం, అందులోనూ మద్రాసురాష్ట్రం, లెక్కల విషయంలో చాలా గొప్ప పేరు సంపాదించింది. క్రిందటి, ఈ తరాలు రామానుజం పేరు నిలబెడుతున్నాయని చెప్పుచున్న... ఈ మధ్య డా. అలగప్పచెట్టి యాదూ, శ్వేతంత్రభారతీ ప్రభుత్వము కౌన్సిలులో గొప్ప రివెన్యూ ఇన్ స్పెక్టర్ ఫాసించి, 'రామానుజం ఇన్ స్పెక్టర్ ఆఫ్ ఫంక్షనలరీ రివెన్యూ' గణిత విషయబోధనకోసం ప్రత్యేకించి, ప్రఖ్యాతిపరిచిన ముఖ్య వాదకం దీ తమంతా ప్రకారంగా పనిచేయ కో: దానికి అవకాశం ఏర్పరచడం, పట్టుపట్టి అప్పుడే కింకుసాపన చెయ్యడం చాలా ముహూర్తం... కాని రామానుజాన్ని పైకి తీసికొనివచ్చి, అతని-ప్రతిభను జగదీశ్వర్యులించేసి, రామానుజాన్ని ఉన్నతస్థానికి తీసికొనివచ్చిన హార్టీ పండితుణ్ణి మనం విస్మరించడం అపరాధం అవుతుంది. శ్రీనివాసరామానుజం పేరిట సాపించిన ఈ ఇన్ స్పెక్టర్ ఆఫ్ రివెన్యూ ప్రాణమిడుతూ విఖ్యాతిగణితశాస్త్రజ్ఞుడూ అయిన హార్టీ పేరుగా 'హార్టీ ప్రాఫెసరుషిప్'నూ, 'హార్టీ శుద్ధగణితవిజ్ఞానం'నూ నెలకొల్పుచుని డా. అలగప్పచెట్టి కూడనూ, 'కేంద్రప్రభుత్వమునా కోగుడూ, 'రామానుజం ప్రవాహున్ని' మద్రాసు రాష్ట్రం నిలబెడుతుం దని ఆశిస్తున్నాను... ఈవ్యాసం వ్రాయడంలో నాకు తోడ్పడిన ప్రాఫెసరు హార్టీను F. R. S., ప్రాఫెసరు న్యాయమూర్తి గార్ల పుస్తకాలనీ, వ్యాసాలనీ, రచయితప్రసంగాలనీ, హార్టీ పండితుడి పుస్తకాలనీ పేజీలయినా త్రిపురుని విద్యార్థులనీ, తదితరలనీ కోరుతూ, ఆ ప్రాఫెసర్ల కృతజ్ఞతా పూర్వకంగాంవనాలిస్తున్నాను.

జీవనసంధ్య

[కథానిక]

“అమరేంద్ర”

“నిజంగానా?” అని ఆశ్చర్యంతో అడిగింది సంధ్య.

“నీతో ఎప్పుడైనా ఆనందం అడానా సంధ్యా?” అని ఎదురుద్రష్టే వేకాడు ఆనందరావు.

నిజమేనా? అందులో ఆనందరావు అన్నంత పని చేసితిరి రకం.

అతని మాటలు వింటుంటే సంధ్య భయంతో కంపించిపోతోంది. అతని మాటలు నమ్మటానికి నీలు లేదు, నమ్మకపోవటానికి నీలులేదు. ఆనందరావు సందిగ్ధావస్థలో సంధ్య తన్నుకుంటున్నది.

“అయితే, ఆనంద్, ఎక్కడికీ వెళ్ళిపోతావో చెప్పవా? అసలు ఇంత ఆకస్మికంగా నీకు ఇటువంటి కోరిక ఎందుకు కలిగిందో నేను తెలుసుకోగూడదా” అని వేదనతో వ్యాకులమైన కంఠంతో సంధ్య ప్రశ్నించింది.

“తెలుసుకోవచ్చు. కాని తెలిపేందుకు ఏముంది?” అని ఆనందరావు కిటికీలోంచి దూరాన కనిపిస్తున్న కొండలకేసి చూస్తూ బయలుదెప్పాడు.

“ఇటు చూడు ఆనంద్! నాతో మాట్లాడటానికి ఇంత తెదిరిపోతున్నావే? ఇంతలోనే ఎంత మారిపోయావో? ఏదో రహస్యాన్ని నాకు చెప్పకుండా దాతున్నావు. అది బైటపడిపోతుండేమోనని తెలిసి

పోతున్నావు. అంతమాత్రం నేను తెలుసుకోలేననుకున్నావా? నిజం చెప్పు. చెప్పేదాకా నీ న్నిక్కడి నుంచి కదలనివ్వను. ఎక్కడికీ వెళ్లిపోదులుమకున్నావు? ఎందుకు వెళ్లిపోవా లవకున్నావు?” అని సంధ్య దారికి అడ్డంగా నిలబడింది.

సంధ్యయింటికినే ఒకపారి చూసి ఆనందరావు తల వంచుకున్నాడు. సంధ్యకళ్ళలోని మిరుమిట్లుగూరిపే వెలుగునుండు వీరహస్యమూ దాగదు. ఆ వెలుగు తన హృదయంలోని మర్యాదన్నీటిని భేదించివేస్తుంది. కాని ఏమని చెబుతాడు? ఏమీ తోచలేదు. చివరికి “సంధ్యా, నిజంగా నీకు ఏం చెప్పాలో నాకు తెలియటంలేదు. ఎక్కడికీ వెళ్తావో నాకే తెలియదు. ఎందుకు వెళ్లా లవకుంటున్నావోకూడా నాకు తెలియదు” అన్నాడు.

“ఎంతనేమో ఒకటేమాట. అయితే నీరహస్యం నువ్వే దామో. పాపం, భక్తిన్నానని చెప్పటానికి మటుకు వచ్చావు. సంతోషం...”

“చెప్పటానికిమాత్రమే కాదు. వెళ్ళినాటికి వుండను. వెళ్ళిపోయేముందు నిన్ను దీవించి వెళ్ళాలని వచ్చాను” అంటుండగానే ఆనందరావుమాటలకి అడ్డం వచ్చి “అప్పుడే దీవించేటంత పెద్దమనిషి నై పోయావు కాబోలు” అని సంధ్య చిరునవ్వు నవ్వింది. ఆ చిరునవ్వు కరతల్లలపు వెన్నెలలాగా ఆనందరావువచ్చాడ

యాన్ని తుణుగులో ఆవరించింది. మనసులోని చీకటి మబ్బులన్నీ ఆ వెన్నెలలో కరిగిపోయినై. అతని ముగ్ధ బదులుగా చిరునవ్వు నవ్వానిసిందింది. కాని అప్రయత్నంగా కనురెప్పల్లోంచి అశ్రువులు తొంగిపూసినై.

“అయితే, ఒక్కమాట ఆడుకుంటాను ఆనంద్: నామీద కోపగించుకుని వెళ్లిపోతున్నావా? యాజ్ఞచి తమూ నన్ను వేధించదులనుకున్నావా?”

“లేదు సంద్య, నామాట నమ్ము. నాకు ఎవరి మీదా కోపం లేదు. నీమీద అసలే లేదు. విధి మీదా, లోకంమీదా కోపగించుకునే అధికారం మానవులకి లేదు.”

“ఏమిటో నీమాటలు చాలా కొత్తగా వున్నయ్.”

“అవును. ఎల్లండినుంచి నవ్వు కొత్తదానిని కాబోతున్నావు. అందుకని ఇవారే నామాటలు కొత్తగా కనిపిస్తున్నయ్. ఓంట్లో ఆత్మర్యమేముంది?” అన్నాడు. ఈ మాటలలోని పెటకారం సంస్కృత్యాద యానికి మాటిగా తగిలింది. బదులు చెప్పలేకపోయింది. మాటలకందని బాధ సంస్కృత్యుఖాన్ని చీకటిమబ్బు లాగా కమ్మివేసింది.

వారిద్దరిమధ్యా తుణుగుగా అశ్రువులతో వేద సతో బరువెక్కిమానం ఇనపగోడలు కడంబోంది. చిన్న నాటినుంచి ఆటపాటలతో కలిసిమెలిగిన వారిద్దరూ ఈక్షణంలో ఎంతో అపరిచితులమందిరిగా మారిపోయారు. ఇద్దరిమధ్యా వీరో దాటలేని ఆఖారం మోతలు పెడుతోంది.

ఈ దారుణమావాన్ని భంగంచేస్తూ “వెళ్లిస్తాను సంద్య” అని ఆనందరావు రెండడుగులు వేశాడు.

“వెళ్లక తప్పదన్నమాట. నీ సంకల్పానికి తిరుగు లేదని నాకు తెలుసుగా” అంది సంస్క.

ఆ మాటకు బదులు చెప్పకుండా ఆనందరావు “ఎవరూ ఒక్క కోరికమట్టుకు కోరుకున్నాను. అది నవ్వు తప్పకుండా పొటించాలి సంద్య” అన్నాడు.

“నీకు సంతోష మెందుకు ఆనంద్? అది ఎంత దుర్బటమైన కోరిక అయినా సరే” అని సంస్క బదులు చెప్పింది.

“నన్ను మరిచిపో, పూర్తిగా మరిచిపో సంద్య. నేను నీ గతజీవితంలోని కాదుమబ్బుని, పీడకలని. నన్ను నీహృదయంలోంచి తరిమివెయ్యి. నీ భావి సుఖంతోనూ, కోరికతోనూ మంగళమయంగా వుండా లని కోరుకుంటున్నాను. ఇదే నా చివరికోరిక” అంటూనే ఆనందరావు గబగబా గడిచెటికి వెళ్ళాడు.

ఈమాటలకి సుడిగాలికికంపించే లతలాగా సంస్క మోడికిపోయింది. అక్కడే నిలబడిపోయింది. చూస్తుం డగానే ఆనందరావు మలుపుతిరిగి చెట్టునబుర్రలో మాయమైపోయాడు. పరిసరమంతా చీకటి వెలుగుల దాగుడుమూతల్లో వింతగా మారిపోతోంది. దూరాన కొండలవరసలూ, చెట్టునబుర్రూ, చెరువులో నీళ్ళూ సంజకంజాయలతో నిండిపోతున్నయ్. అక్షణంలో ప్రకృతిలో కన్నీళ్లకీ, చిరునవ్వుకీ స్నేహం కుదిరింది.

కాని సంస్కృత్యాదయం బాష్పదరహాసాలమధ్య ఊయలలూగుతోంది. ఎల్లండే సంస్కృత్యై. ఇవారే తన చిన్ననాటి స్నేహితుడు అకస్మాత్తుగా ఎక్కడికో వెళ్లిపోతున్నాడు. ఎందుకో చెప్పడు. కాని సంస్కృతి తెలియకపోలేదు. తెలుసుకనకనే మనసులో ఇంత బాధ.

ఇక తెల్లారిలే సంస్కృత్యై. ఆంధ్రలే ఆనంద రావు ఎవరికీ చెప్పకుండా ఎక్కడికో వెళ్లిపోయాడని ఊరంతా గడ్గోలు. పరారి అయిపోయాడని కొందరూ, ఆత్మహత్య చేసుకున్నాడని కొండీరూ ఎవరికీ లోచి నట్లు వాళ్లు తీర్మానించుకున్నారు.

ఈవార్త విని సంస్క నివ్వెరుబోయింది. అను కున్నంత పనీ జరిగింది. కళ్యాణశంకిణుల మంగళ ధ్వనుల మాటునంచి, తూర్వరావాలమాధుర్యం చాటు నుంచి, మాటిమాటికీ “నన్ను మరిచిపో, నన్ను మరిచిపో” అన్న మాటలే వినిపిస్తున్నయ్.

౨

“స్వామిక”
“ఎవరు నాయనా, — నవ్వా ఆనంద్? ఏం ఇంత అధికరాత్రి వచ్చావు?”
“నాకు దీక్ష ఇప్పించండి. ఇప్పుడే ఇప్పించండి.”

“అంత తొందరెందుకు బాబూ? నీ పరీక్షా కాలం ఇంకా పూర్తికాలేదు.”

“స్వామీ, ఇంక నేను పరీక్ష! నిలవలేను. నన్నొక ఒడ్డుకి చేర్చండి. నన్ను రక్షించండి. నాకు దీక్ష ఇప్పించండి. మీపాదాలకి సేరచేస్తూ జీవిత మంతా గడిపివేస్తాను” అని వ్యాకులపాటుతో గురువు గారి పాదాలమీద వారి విన్నవించుకున్నాడు.

ప్రకాంతరదనంతో స్వామిజీ ఆనందమాటలు విన్నారు. జీవితంలోని ముఖదుఃఖాలన్నిటికీ అతీతమైన కాంతి ఆయనముఖమండలంలో వెలుస్తోంది. ఆశ్రమమంతా నిద్రలో మునిగివుంది. ఆయన ఒక్కడే మేలుకొని ఏదో చదువుకుంటున్నారు. ఎన్నాళ్ల సుందో ఆనందతో మాట్లాడాలని ఆయన ఆశకుంటున్నారు. స్వామిజీతో సంభాషించి తన ఆశాంశిని ఆయనకి వేడించాలని ఆనంద ఎన్నాళ్ల సుందో వేచివున్నాడు. ఇటువంటి ఏకాంతసమయంకోసమే ఇద్దరూ ఎదురుచూస్తున్నారు.

జీటికి సందుల్లోంచి వెళ్ళుచు జారిపచ్చి స్వామిజీ ఆసీనులైవున్న రోజిని బంగారుకాంతులతో నింపుతోంది.

మధురగంధిరస్వరంతో “నాయనా, ఆనంద్, దీక్షకోసం ఎందు కింత తొందరపడుతున్నావు? నీ ముఖంలో ప్రవృద్ధా ఏదో అకాంతి, ఏదో విచారం కనిపిస్తున్నాయి. ఇంకా నీ పరీక్షా కాలం పూర్తికాలేదు. దీక్ష స్వీకరించే అర్హతని నువ్వు పొందలేదు” అని స్వామిజీ ఆనందరావు ముఖంకేసి చూశారు. ఆనంద తలనంచుకుని పెదలకుండా కూచున్నాడు. దీపపు వెలుగులో ముందుకి సాగలేక నిలబడిపోయి చుట్టలు చుట్టుకునే సర్పంలాగా అతని మనసు స్వామిజీ సన్నిధానంలో పెరిగెలుతిరిగిపోతున్నది.

“నిజం చెప్పు ఆనంద్, నువ్వు ఎవరిమీద అలిగి ఇక్కడికి వచ్చావు?”

“నేను ఎవరిమీదా కోపగించుకుని రాలేదు స్వామీ. జీవితంలోని ముఖదుఃఖాలకి రోని ఇక్కడికి వచ్చాను. జీవితాన్ని ఈశ్వరపదసన్నిధిని ప్రియమైన

ప్రమానంగా సమర్పించాలనే ఆశతో ఇక్కడికి వచ్చాను.”

“అయితే ఇక్కడ నీకు కాంతి లభించిందా?”

“లేదు స్వామీ, నావృద్ధయంలో ఏదో సమస్య పోని సంఘర్షణ, ఏదో చెప్పలేని అకాంతి. ఉన్నత లక్ష్యాన్ని చేరుకోలేమనే భయంతో ప్రతిపాట్లు ఎక్కటవ్వడూ కాళ్లు కణికిపోతున్నాయి. ఇక్కడినుంచి ఏడుగంటలో వారి అధిపతి పోతానో అణగారిపోతానో అనే తీరని భావం. అందుకే స్వామీ, తొందరగా దీక్ష ఇప్పించండి. వెనక్కి తిరిగి వెళ్ళేదారి మూసేయండి. నన్ను కాపాడండి” అని వ్యగ్రస్వరంతో విన్నవించాడు.

“నువ్వు తొందరపడుతున్నావ్ ఆనంద్. అంత తేలికగా దీక్ష లభించదు. నీసంకల్పం బలీయమై నీ పూర్వబంధాలన్నిటిని దగ్ధం చేయాలి. నీ మనసులో ఏ కోరికా దాగివుండినాడను.”

“నా వాంఛలన్నిటినీ భస్మం చేశాను స్వామీ”

“లేదు ఆనంద్. నువ్వు పొరబడుతున్నావు. కోరికలేని మనసులో అకాంతి వుండదు. నీకే తెలియని కోరికలేవో నీ ఆంతర్యంలో దొంగచాటుగా నక్కివున్నాయి. వాటిని కూకటికళ్లతో వెకరించివెయ్యి. అంతవరకూ నీకు దీక్ష లభించదు.”

“అయితే ఈ ఎడతెరిపిలేని సంఘర్షణలోంచి నన్ను రక్షించరా స్వామీ?”

“నిన్ను ఉద్ధరించుకునే మార్గం నువ్వే కనుక్కోవాలి, ఆనంద్. అత్యపరీక్ష అగ్నిపరీక్ష. నీ అకాంతికి కారణం నువ్వే అన్వేషించి నిర్మూలించు.”

“కలవు, స్వామిజీ” అని ఆనందరావు అక్కడి నుంచి వెళ్లిపోయాడు. తనకే తెలియని కోరిక ఏదో తన మనసులో దాగుడుమూతలాడుతున్నదా? అదే తన అకాంతికేటికి మూలమా? అన్న కోరికలని చాటివచ్చిన తన కింకం కోరిక వుంది? ఆనందరావు మనస్సు కుపాసునాటి సముద్రంలాగా సంక్షోభిస్తోంది.

ఆశ్రమంలో తన గదికి చేరుకున్నాడు. గురువు గారి కుడీరంలోని దీపం చీకటిలో తీవ్రమైపోయింది.

వెన్నెలని చూసి తెల్లవారిం దనుకుని పొరబడ్డ పక్షులు చెట్లగుళ్లలో సందడిచేస్తున్నయ్.

అంత గభీరమైన నిశ్శబ్దం. అంతటా చల్లటి వెన్నెల. ఆశ్రమమంతా రమణీయమైన ప్రకాంతిలో మధురనిద్రలో మునిగివుంది.

నిద్రపట్టని ఆనందహృదయం మాత్రం బద్దలు కావటానికి ఎదురుచూసే అగ్ని పర్యటంలాగా కళకళలాడిపోతోంది.

ఆ నిశ్శబ్దాన్ని చీల్చుకుంటూ, గతకాలపు మరుపు తెరల మాటునుంచి “నన్ను మరిచిపో సంద్యా, నన్ను పూర్తిగా మరిచిపో” అన్న తన మాటలు వికృతంగా వినిపించిస్తే, ఆనంద ఆపాదమస్తకమూ కంపించిపోయాడు. సంస్కృతస్మృతి ఒక్కసారిగా అతని హృదయాన్ని అమృతహావాలంతో నింపి వేసింది. ఆశ్రమాన్నంతటినీ ఆవరించిన వెన్నెలచల్లదనంలో సంస్కృతిరునవ్వు కనిపించింది. ఆ ప్రకాంత విభావరి ప్రసరించే మధురకోకిల్స్ లలో సంస్కృతి వికాసనయనాల వింతకాంతులు కనిపించిస్తే, ఇంత కాలమూ అతని మనసుని ఆవరించిన అకాంతి ఈ క్షణంలో సంస్కృతా రూపొందిన ట్లనిపించింది.

దారి తెలియని బాటసారి నడిచినదిచి తనకి తెలియకుండానే చేరదలుచుకున్న నగరాన్ని చేరితే ఎంత ఆశ్చర్యపోతాడు! ఎంత ఆనందిస్తాడు! ఆనంద హృదయం కూడా అటువంటి స్థితిలోనే వుంది.

కాని తా నెవరు? సంస్కృత ఎవరు? సంస్కృతస్మృతిని తన హృదయంలోంచి దూరంగా తరిమి వేయటంకోసం కాదా తను ఇక్కడికి వచ్చింది? స్వామిశాసరక్షణంలో ఆధ్యాత్మిక జీవనపథంలో పాగిపోయి కేవలం భౌతిక జీవితమధురస్మృతియైన, సంస్కృతి హృదయంలోంచి వెకలించి వేయాలనే వజ్రసంకల్పంతోనే తానిక్కడికివచ్చాడు. తన జాడ తెలియక ఇంటి దగ్గర బంధుమిత్రులు, రేల్లదండ్రులు ఎంత తల్లిశిల్పినా తాను సరుకుచేయలేదు. తన సంకల్పబలం, తన దీక్ష ప్రయాస-అన్నీ అనిమిషంలో గాలికికొట్టుకుపోయే

మయ్యలమాదిరిగా మాయమైపోయిస్తే, తనని ఓడించిన సంస్కృతస్మృతి అతని హృదయాకాశంలో తీయని వెన్నెలగా అలుముకు పోతోంది. ఆ క్షణంలో ఆనంద పరాజితుడైనాడు. కాని వెయ్యిరిజయాలు ఒక్కసారి సాధించినా అంత ఆనందంతో అతని మనసు పొంగి పోయేది కాదు.

3

సంస్కృత ఆత్మవారింటికి వెళ్లిన ఏడాదికే పుట్టింటికి తిరిగివచ్చింది. ఆ మెధర్త అకాలమరణానికి కంట తడిపెట్టనివాళ్లు లేరు. సంస్కృతజీవితం దరి తెన్ను లేని కోకపాగరమైపోయింది. నిత్యనిశీభమైన ఆ మెజీవితానికి ఒక్కటే ఆకాశోత్థి—రెండు సెలల పసిపాపరమ. ఆ పసిపాపకోసమే సంస్కృత దుర్భరదుఃఖాన్ని దిగమింసుకుంటూ జీవయాత్రని సాగిస్తోంది.

అందరూ వచ్చి సంస్కృత ఓచార్చిపోతున్నారు. ఒకరోజున బాగా చీకటిపడ్డాక ఎడరిదో ఒక నీడవచ్చి సంస్కృతదిలో నిలబడింది. దీపం కొడిచారి గది అంతా మసకగా వుంది. ఆ వచ్చిన వ్యక్తి ఎవరో సంస్కృతజంటనే గుర్తపట్టలేక పోయింది. తనంతట తను ముందుగా పలకరించటానికి నోరురావటంలేదు. “ఇంత చిన్న వయస్సులోనే ఎంత పెద్ద కష్టం నెల్లినవడించే తల్లి” అని వచ్చిన వ్యక్తి ఒక్కకోకం పెట్టింది. ఆ కంతాన్ని సంస్కృత గుర్తుపట్టింది. కాని నమ్రలేక పోయింది. ఆశ్చర్యంతో దీపం పెద్దదిచేసింది. తెల్లటి ముసుగులో దీపంగా తల వంచుకున్న ఆమెకు చూడగానే సంస్కృత ప్రభించిపోయింది. కంతాన్ని ఎవరో గట్టిగా నొక్కి వేసినట్లయింది. పెనుబ్బుకుని “ఆత్మయాగ” అని సంస్కృత ఒక్కసారి ఆక్రందించింది.

“అవును తల్లీ! నీ పాపిష్టి ఆత్మయ్య ఇంతా బలికేవుంది. ఆమహారాజమాత్రం చాటిపోయాడు. మొండిఘటాన్ని నేను మటుకు బలికేవున్నాను. వీధి ముఖం చూడకపోయినా నువ్వు నచ్చానని విన్నాక మనసు నిలవలేదు. ఎంత ఆపద వచ్చిందే తల్లీ!” అని మాట్లాడితే మధ్యలో ఆగిపోయింది. సంస్కృత ప్రాణం మేఘంలాగా కరిగిపోయింది.

“ఊరకో తల్లీ, ఏడ్చి లాభంలేదు. ఎన్నికష్టాలు వచ్చినా మొండిగా భరించటంతప్ప మన మేం చెయ్యగలం? ఆ పసిదాన్ని చూసుకుని దుఃఖాన్ని దిగమింగుకోవాలమ్మా.” అని సంధ్య కన్నీళ్లని తన కొంగుతో తుడిచింది. దుఃఖంతో కుమిలిపోయే హృదయం కోకాన్నిలో దగ్గరూతున్న మరొక హృదయాన్ని చల్లటి మాటలతో ఊరడించింది. ఈ మాటలు సంధ్యకి ఎంతో శక్తినిచ్చినయ్. బలవంతాన కన్నీటిని ఆపుకుంటూ మోటుతున్న కంఠంతో సంధ్య అడిగింది “బానబాద ఏమైనా తెలిసిందా?” అని.

“ఏం చెప్పను తల్లీ?” అని ఒక్కసారి ఆవురు మంది. కొంచెంసేపున్నాక “తండ్రిపోయినరోజే వాడి దగ్గరకుంచి ఉత్తరం వచ్చింది. ఫలావాదోట వున్నానని రాయలేదు. తేమంగా వున్నాననీ, తనకోసం విచారించవద్దనీ రాశాడు. వారి ప్రాణం పోకముందు ఆవుత్తరం అందిలే ఎంత సంతోషించేవారోగదా! కాని వాకు ఈ రాల వుంటే అల్లా ఎందుకు జరుగుతుంది? మొండిఘటాన్ని ఇంకా చావలేక బతికున్నాను. ఎప్పటికైనా మనసు తిప్పకుని వాకు ఇంటికి వస్తాడనే ఆశ వాకు. ఏమంటావు తల్లీ, వస్తాడంటావా?” అని ఎంతో లత్రంగా సంధ్యకేసి చూసింది. ఆ తల్లి మనోవేదవని గ్రహించి సంధ్య “వస్తాడు, తప్పకుండా రావచ్చు” అంది.

“వల్లిటిమాట చెప్పావు తల్లీ. నీ కోటివాక్యాన వాడు తేమంగా ఇంటికివస్తే నా కింకం కావాలి!” అంటూ కొడుకు తిరిగివచ్చినంతగా సంబరపడుతూ ఆమె ఇంటికి బయలుదేరింది. ఆ నిమిషంలో సంధ్య కళ్లముందు పెద్ద మెరుపు మెరిసినట్లయింది. ప్రతి హృదయంలోనూ ఏదో విలువకుమనే ఆశ! ఆ ఒక్క ఆశకోసమే ప్రాణంలెగబట్టుకుని, దుర్భరదుఃఖాన్ని దిగమింగుకుంటూ జీవితపథంలో మొండిగా యుదధుగు వెయ్యాలి. ఉయ్యాలలో నిద్రపోతున్న రమ కదిలిన అలికిడి అయింది. సంధ్య చివాలన లేచి వెళ్లింది. ఈ విలువకుమనే వెలుగే తన జీవితంలోని కారుణీకటినీ పటాపంచలు చేస్తుందన్న విశ్వాసం క్షణంలో సంధ్య హృదయాన్ని శక్తితో నింపివేసింది.

౪

అశ్రమవాసులంతా ఆనందగావు ఆరోగ్యాన్ని గురించి ఆందోళనపడుతున్నారు. అతని వ్యాధి వావాటికి ఎక్కువైపోతోంది. మనిషి ఆనాటికంటే ఆనాడు దిగనాసిల్లిపోతున్నాడు.

“పోనీ, ఒకసారి ఇంటికి వెళ్ళిరా బాబూ. నీ కోసం ఇంటిదగ్గర తల్లిదండ్రు లెంత షోభపడుతున్నారో! జబ్బు తగ్గినాక మళ్ళీ రావచ్చును” అని పక్కన కూచుని విసురుతూ స్వామిజీ బలిమాలు తున్నారు.

“వార్డు స్వామీ, ఇంటికి వెళ్లాలని లేదు. నన్ను మీ పాదాలదగ్గరే వుంచనివ్వండి. నాకు దీక్ష ఇవ్వించండి. నేను ఇక్కడే మరణిస్తాను. మీరే నాకు తల్లీ, తండ్రి” అని ఆనంద్ సీరసంగా బదులుచెప్పాడు.

“కొంచెం నిద్రపట్టించుకో. ఆనంద్” అని స్వామిజీ విసురుతూ పక్కనే కూచున్నారు. మాట్లాడుతూనే ఆనంద్ కళ్లుమూసి నిద్రపోయాడు. కాని స్వామిజీకి ఆనంద్ సంగతి విడుమనమస్యగా వుంది. దీక్ష కోసం తొందరపడుతున్నాడు. పరిష్కారం పూర్తికాలేదు. పైగా మనిషిమఖంలో ఎవ్వడూ ఏదో చింతకనిపిస్తుంది. ఆకారంలో ఎవ్వడూ అకాలి కనిపిస్తుంది. అతన్ని చూస్తుంటే గతకాలంతో తెగ తెంపులు చేసుకున్నట్లు కనిపించడు. పూర్వాశ్రమానికి సంబంధించిన బలియమైన బంధా లేవో ఇంకా అతన్ని చుట్టుకునివున్నట్లు కనిపిస్తుంది. తనమీద తనకే నమృతం లేక దీక్షఇప్పించమని తొందరపడుతున్నాడు. గత జీవితంలోకి తిరిగివెళ్లే దారులని చూసే ఇవవలెలుపు దీక్ష అనుకుంటున్నాడు. స్వామిజీకి అతని హృదయం దీక్షాబ్యాలల్లో నిలబడటానికి పరిపక్వం కానట్లు తోచింది. కాని ఇతనికి దీక్ష ఇవ్వకుండా ఎంతకాలం జూగుచెయ్యటం? ఇతని భావజీవితాన్ని ఏవిధంగా నడిపించటం? ఇవే స్వామిజీని వేధిస్తున్న ప్రశ్నలు.

ఇంతలో ఆనంద్ నిద్రలో అటూ ఇటూ కదిలాడు. “సంధ్యా సంధ్యా” అని రెండుసార్లు కలవరిం

చాడు. స్వామికి "ఆనంద్, ఆనంద్" అని పిలిచారు. ఆనంద్ పలకలేదు. ఆ కలవరింత స్వామికి మనస్సులో అస్పష్టంగా వున్న అనుమానాన్ని బలపరిచింది.

తెలువారేసరికే ఏర్పాట్లన్నీ పూర్తి అయినయ్యే. ఇద్దరు శిష్యులని తోడువెళ్ళి ఆనందరావుని ఇంటిదగ్గర దింపిరమ్మని స్వామికి అర్జాపించారు.

నిద్రలేసగానే తన ప్రయాణం స్థిరమైపోయిందని విని ఆనందరావు నివ్వెరపోయాడు. "స్వామీ! నాకు దీక్ష అనుగ్రహించరా? నన్ను మీపాదాలదగ్గర నిశ్చింతగా చనిపోనివ్వరా? నేను చేసిన తప్పిదమేమిటి స్వామీ? నాకందు కింత కఠినశిక్ష విధిస్తున్నారు?" అని దీనంగా వేడుకెన్నాడు.

"నువ్వై ముందు ఇంటికి వెళ్ళిరా ఆనంద్" అని స్వామికి బదులుచెప్పారు. ఇక కష్టాధి అయిపోవస్తోంది. శిష్యులు ప్రయాణపన్నాహాల్నీ పూర్తి చేసుకున్నారు. బయలుదేరేముందు స్వామికి అందరినీ కైటికివంపించి ప్రకారస్వరంతో "ఆనంద్, నిన్న రాత్రి నిద్రలో సంధ్యా అని కలవరించావు. ఎవ రాసంధ్య? నీకేమాత్రం? నిజం చెప్పు" అని అడిగారు.

కొరికిపోయిన దొంగలాగా ఆనందరావు సిగ్గుతో ముగిపోయాడు నోట మాటరావటం లేదు. అప్రయత్నంగా ఆనంద్ కళ్ళు ఆశ్రువులతో నిండిపోయినై. "చెప్పజేం ఆనంద్?" అని స్వామికి గెట్టించి అడిగారు.

"ఏం చెప్పమ స్వామీ! ఆమె నా కేమీ కాదు. నే నామె కేమీ కాను. ఇంతకుమించి నే నేమీ చెప్పలేను" అని ప్రకృమిదిమించి ప్రయత్నంమీద లేచి గురువుగారి కాళ్ళని తన కుప్పించిన చేతులతో చుట్టివేళాడు.

"వేళయింది. ఇక బయలుదేరు ఆనంద్" అని స్వామికి ఆనందుకు లేవనెత్తి కూతోతెట్టారు.

"కలవు స్వామీ. మళ్ళీ మీపాదాలదగ్గరికి తిరిగి రాగలవా? ఎందుకో భయంగా వుంది స్వామీ" అని ఆనంద్ దీనంగా అన్నాడు.

"నీ భయమే నీ క్రమపు ఆనంద్" అని స్వామికి స్వామికి నదీతీరానికి గలగలా నడిచారు.

౫

ఆనందరావు అకస్మికంగా జబ్బుచేసి ఇంటికి వచ్చాడన్న వార్త విని సంధ్య నమ్మలేకపోయింది. కలలోకూడా అతను తిరిగివస్తాడనుకోలేదు. వచ్చాడని విన్నాక వెల్లియావినచ్చేరాకా మనసు నిలవటం లేదు. భర్తపోయేక తను లోకంముఖమే చూడలేదు. కాని తన చిన్ననాటి మిత్రుడు జబ్బుతో ఇంటికి తిరిగి వచ్చాడని విని ముందువెవరూ చూడకుండా బయలుదేరింది. అతను వచ్చాడన్నగానే ప్రాణంలేచివచ్చింది. చిన్ననాటి స్మృతులన్నీ ఒక్కసారిగా కళ్ళముందు మెరిసివై. ఎన్నడూ లేని ఆనందంతో సంధ్య పౌడతం చిందులు తొక్కుతోంది.

సంజుకటి వడుతోంది. రమ నిద్రపోతోంది. సంధ్య బయలుదేరింది. ఎవరికీ చెప్పలేదు. ఎవరి అనుమతీ కోరలేదు. ఏదీ ఆలోచించలేదు.

ఆనందరావుని చూడడానికి సంధ్య స్వయంగా రావటం చూసి అతని తల్లి నిశ్శబ్దమైపోయింది. "రా తల్లీ, రా. నీకు మామిడ దయలేప్పలేదు" అంటూ ఆనందరావు మంచందగ్గర కుప్పిరిట వేసి కూతో మున్నది.

అంతవరకూ కళ్ళుమూసుకుని పడుకున్నాడు ఆనందరావు. కళ్ళు తెరిచి ఆశ్చర్యంతో "ఎవరదీ, ఎవరూ, సంధ్యా? నన్ను చూడటానికి వచ్చిందా? ఇక్కడే వుందా?" అంటూ లేచి కూతోతోయాడు.

"లేవకు ఆనంద్" అంటూ సంధ్య మంచం దగ్గర కూచుంది.

"నన్ను మరిచిపోలేదా సంధ్యా?"

"నువ్వే మమ్మల్నందరినీ మరిచిపోయావు. నువ్వే మా కందరికీ దూరమైపోయావు" అంటుంటే అతని తల్లి "నిజం చెప్పావమ్మా. వాడి కామయ గుడ్డలు చూస్తుంటే వాకడుపు చెరువైపోతోంది" అని కళ్ళు కుడుచుకుంది.

అడివిలాగా పెరిగి పోయిన గిరజాల జుట్టు ముఖమంతా కమ్మిసింది. పొదలాగా గడ్డం పెరిగి పోయింది. చీకటిపడగానే పొదల్లో మెరిసే మిణుగురు పురుగుల్లాగా అతని విశాలవయస్వాలు వెలుగుతున్నయ్. ముఖంలో కళ్లుమాత్రమే కనిపిస్తున్నయ్. ఈరూపాన్ని చూడగానే సంధ్యగుండె జలదరించింది.

సంజచీకటినీడలు గోడలమీద అలుము కుంటున్నయ్. అనీడలలో ఒక నీడలాగా మానంగా కూచుంది సంధ్య. ఇంతసేపూ ఆనంద రెప్పవాలూ కుండా సంధ్యముఖంకేసి చూస్తున్నాడు. “ఇదేమిటి సంధ్యా? మరిచిపోయావా?” అని ఆశ్రంగా అడిగాడు ఆనంద్. అతని కళ్లు సంధ్యవిశాలఫల భాగాన తళతళాడడప్రభలతో వెలిగే పౌభాగ్యరేఖ కోసం వెతుకుతున్నయ్. ఇది గమనించి సంధ్య నీళ్లు నిండిన కళ్లతో, వొడికే కంఠంతో “లేదు ఆనంద్, దైవమే చెప్పివేసింది” అని అతనికి ముఖం చూపలేక తలవంచుకుని కళ్లు తుడుచుకుంది.

“ఎంత ఘోరవార్త సంధ్యా” అని ఆనందరావు పిడుగుదెబ్బలన్నవాడిలాగా దిండుమీదికి ఒరిగి పోయాడు.

వారి మానం తుణ్ణిణనూ విషాదంతో బరు చెక్కిపోతున్నది. ఇంతలో అతని తల్లి సంతెదీపం వెలిగించి గదిలో పెట్టి బావకాచి పట్టుకువస్తానని చెల్లింది.

“నాకోసం విచారించకు ఆనంద్. నిన్ను చూస్తుంటే నాగుండె నీరవుతోంది” అంది సంధ్య.

“ఎంత ప్రార్థమైన విధి! సంధ్యా, మనం విధికి బానిసలం.” అంటూ ఆనంద్ కిటికీలోంచి అలుము కుంటున్న చీకట్లోకి చూశాడు. అంతా కాటుక పులి మినట్టుంది.

“సంధ్యా!” అన్నాడు ఆనంద్ స్నేహ పూరితమైన కంఠంతో. ఎందుకో సంధ్య చేతులను తన చేతుల్లోకి తీసుకోవా లనిపించింది.

“ఆనంద్” అని బదులుపలికింది సంధ్య. తన చేతులతో అతని బాధితహృదయాన్ని నిమిరితే

బాగుండుననిపించింది. కాని శతాబ్దాల సంస్కారం ఒక్కపారిగా ఆకోరికని కాలికింద తొక్కివేసింది.

“వెళ్లుస్తాను ఆనంద్. ఇంటిదగ్గర పిల్ల నిద్రలేచి ఏం గొడవపెడుతోందో” అని సంధ్య లేచి నిల బడింది.

“వెళ్లున్నావా సంధ్యా? ఈ బద్దలమే అగ్ని పర్యతాన్ని వీస్వర్యతో చల్లార్చి వెళ్లతూ?” అంటూ ఆమెచేతులని తన చేతుల్లోకి తీసుకుని గుండెలకి అదుముకోబోయాడు.

అతని చేతులని ఒక్కవిసురు విసిరి “శేను వెళ్లి పోవాలి ఆనంద్” అంటూ సంధ్య తూనీగలాగా బైటికివెళ్లిపోయింది.

ఆనంద్ నిస్సతో, దుఃఖంతో గజగజ వణికి పోయాడు. తను ఈలోకంలో ఎందుకు జన్మ ఎలావా అని ఎంతో నిందించుకున్నాడు.

అతని హృదయంలో కాటుక ముప్పులు దట్టుగా కమ్ముకుపోయినై. వారలెచ్చిన తల్లి “సంధ్య వెళ్లిపోయిందా నాయనా?” అని అడిగింది. ఆమాటకి బదులురెప్పకుండా “అమ్మా, ఇవాళ ఇంత చీకటిగా ఉండేం?” అని అడిగాడు.

౬

“శబురుచేశావా అమ్మా” అని అడిగాడు ఆనందరావు.

“నేనే వెళ్లి చెప్పివచ్చాను బాబూ.”

“అయితే నాగడువు దగ్గరికి వచ్చిందని చెప్పావా? ఈరాత్రి గడవటమే కష్టం.”

“ఛీ, అల్లా అవరాదు నాయనా.”

“నీకు తెలియదమ్మా. నిజం.”

కొంచెంచేపు మానంగా వుండి గోడవైపుకి దిరిగి తనలో తన “రాదు, ఎందుకు వస్తుంది? నేను తన కేమాతాను? తను నాకేమాతుంది? రాదు. తుమించమని అడిగే అవకాశంకూడా లేదు.” అని సంధించిన రోగిలాగా గొణుగుకుంటున్నాడు.

“నాయనా” అని పిలిచింది. చేత్తో కదిపింది. మారుపలక లేదు. రాత్రి అంతా ఏదో ముగతగా షడి వున్నాడు. తెల్లవారుఘాటున బాగా తెలివివచ్చింది. అరిపోయేముందు దీపం గవ్వన వెలిగినట్లు అతని ముఖంలో చైతన్యం భగభగ మెరిసింది. “రాలేదా అమ్మా?” అని అడిగాడు.

“లేదు నాయనా, మల్లీ చెల్లి పిలుచుకొస్తా” అంటుంటేనే అడుగుల అరికిడి వివబడింది.

కిటికీలోంచి అరుణరాగరంజితమైన ఆకారం కరుణతో తొంగిమాస్తోంది.

వచ్చింది సంధ్య. కూడా చూడేళ్ల ముద్దుల మాట రమకూడా వచ్చింది.

“వచ్చావా సంధ్యా? నీ కుమభిక్ష లేకపోతే వాప్రాణం పోయేట్లు లేదు” అని గండుచేతులతో ముఖాన్ని కప్పకున్నాడు. చెక్కిళ్ల మీద కన్నీటిచారలు మెరిసివై.

“వచ్చాను ఆనంద్. నీ మాటలు నాకు అర్థం కావటం లేదు” అని సంధ్య సంభ్రమంతో అన్నది.

“అయినా నోలే అమ్మా?” అని తల్లికొంఠ వుచ్చుకుని అడిగింది రమ.

“మామయ్యగారు. తేజపెట్టు” అనగానే రమ చిన్న చేతులు జోడించి “ఎప్పుడోచ్చారే మాయ్యి గారు?” అని అడిగింది.

ఈమాటలు వింటున్నంతసేపూ ఆనంద వరక యాతన అనభవించాడు. మిరుమిట్లుకొలిపే బలములో

దిక్కు తెలియక రక్కలుకొట్టుకుంటూ ఎగిరే గవ్వలం లాగా అతని ప్రాణం తన్నుకుంది. ఎంతోపేపు మాటలు కోసం పెనసులాడాడు. సంధ్యన్ను ధానంలో ఆ నిమిషంలో ఆశ్రమంలో అన్వేషించినా లభించని అనిరవ్యచ నీయశాంతి వెల్లివిరిసింది. ఎండమావులవెంట పరిగెత్తి వివేచన బాటపారికి అకస్మికంగా గుండరసకోవరం ఎదురయిన ట్లిసిపించింది.

“మాట్లాడవేం ఆ నంద్?” అని న్యాకుల పాటతో అడిగింది సంధ్య.

“సంధ్యా! నువ్వే నాగురువు. నీదగ్గరే దీక్ష సంపాదించాను” అంటూ కళ్లు మూసుకున్నాడు. ఆ క్షణంలోనే అతని జీవితంలోని తీరని ఆశాంతి మరణ ప్రశాంతిలో లీనమైపోయింది.

ఏదో అర్థంకాని నాటకాన్ని చూస్తున్న ప్రేక్షకులలాగా అతని తల్లి, సంధ్యా అయోమయంలో నిలబడిపోయారు.

కిటికీలోంచి అరుణరేఖలు పరుగిడి వచ్చి ఆనంద కళీబరాన్ని ఆలింగనంచేసివై.

అప్రయత్నంగా సంధ్యకళ్లలోంచి గండు అక్రమిండువులు జారి ఆనందచావుహృదయంమీద చిందివయ్.

“అమ్మా, మాయ్యి మాత్రాడవేం?” అంది రమ.

“పద. ఇంటికి. వడ్డంటుంటే చంటబడి వచ్చావు” అంటూ సంధ్య ఆనందరావు కలిరాన్ని కడపారి కళ్ల జాని ఇంటిదారి పట్టింది.

లేములవాడ చాళుక్యులు

(గతసంచిక తరువాయి)

శ్రీ నేలటూరి వెంకటరమణయ్య

వాగరాజు, భద్రదేవుడు,
ముమ్మడియరికేసరి

ఇమ్మడియరికేసరి యనంతరము మఱి రెండు తరముల చాళుక్యరాజులు వేములవాడయందు రాజ్యమునర్పినట్లు తెలియవచ్చుచున్నది. ఇతని క్షేత్రపుత్రుడైన వాగరాజు తన మరణానంతరము రాజ్యమునకు వచ్చి శ్రీ. శ. ౯౮౩ వ సంవత్సరప్రాంతమున పాలించుచుండెను. ఇతడు రాష్ట్రీకూట ముమ్మడి కృష్ణభూపాలుని కాల్రుకు. ఇతని యాస్థానమున సోమదేవసూరి యను శైవపండితుడుండెను. సోమదేవసూరి గొప్ప విద్వాంసుడు. జీవధర్మప్రసక్తకుడు¹. వాగరాజునకు భద్రదేవుడు తమ్ముడొకడుండెను. ఇత డిమ్మడియరికేసరికి రాష్ట్రీకూటకులకాతయైన లోకాంకిక యందు జననమందెను. భద్రదేవుడు రాజ్యములేసినట్లుగవడదు. ఇతని కుమారుడు ముమ్మడి యరికేసరి, వాగరాజునకు విడ్డలు లేకపోవుటచేతనో, మఱి యే కారణముచేతనో యతని తరువార నతని తమ్ముని కుమారుడైన ముమ్మడి యరికేసరి గద్దెనెక్కెను. ఇతడును దన పెదతండ్రులె రాష్ట్రీకూట ముమ్మడి కృష్ణభూపాలుని కాల్రుకుడు; శ్రీ. శ. ౯౮౩ వ సంవత్సరమున నితడు లేంబులవాటకు (వేములవాడ) నామధేయ నిజరాజధానియందు రాజ్యమునీయుచుండెను. ముమ్మడి

యరికేసరి 'పామ్మరాంకుశామ్యునగంధవారణ గడ్డేభ విద్వాంసర ప్రయగల్ల త్రిభువనము ల్లోదాత్తవారాయణ ప్రత్యేకవాద్యలి విక్రమాద్ధున గుణవిధి గుణార్ణవ సామన్త చూడామణ్యాది పెక్కు విరుదములు గలవాడు². ఈ విరుదులన్నియు నితనికి కులాక్రమాగతముగ వచ్చినవి. ఇమ్మడి యరికేసరికి గూడ నీ విరుదు లుండినట్లు, 'పాంబరాంకుశ నమ్మన గంధవారణం గడ్డేభ విద్వాంసర నామాధోనర్వజ్ఞ మదాత్తవారాయణం సోదాత్తి గెల్వోం గుణవిధి గుణార్ణవం శరణాగతప్రజపంజరం ప్రయగల్గం త్రిభువనముల సామన్తచూడామణి' యను వేములవాడ కిలాశాసనములోని యంకమాలికవలన తెలియుచున్నది³. ముమ్మడి యరికేసరి చేసిన ఘన కార్యము లెవ్వియుగానరావు. శ్రీ. శ. ౯౮౩ వ సంవత్సరమున చాళుక్యశంకరాజుడైన రెండవ తైలపదేవుడు రాష్ట్రీకూట సామ్రాజ్యమును నూలుద్రోసి యెత్కినై మైపోయిన పాశ్చాత్యచాళుక్యసామ్రాజ్యమును పునఃప్రతిష్ఠ యొనర్చెను. రాష్ట్రీకూటుల ప్రభుత్వముతో గూడ వేములవాడచాళుక్యుల యెలుబడియు నంతరించి నది. తరువార నీవంశమువారు చరిత్రనుండి సంపూర్ణముగ నదృశ్యులైపోయిరి.

ముమ్మడి యరికేసరి తన పెదతండ్రుని బోలి డైన విద్వాంసుడగు సోమదేవసూరి కాల్రయొచ్చెను. ఇతడు తన తండ్రుని బద్ధగనిచే నిర్మింపబడిన కుభధానుజీనాలయాభ్యుపసరియొక్క ఖండస్ఫుటిరినవసాధాకర్మబలినీడ్యార్థము పై సోమదేవసూరికి సచ్చిసమాప్రాసద్గతిరేపాకదశగ్రామమగ్యమందలి కుత్తుంకృతి పలుకటునామగ్రామమును దానముజేసెను. సోమదేవసూరిగాక పెద్దనధట్టు కవి యొకడు గూడ ముమ్మడి యరికేసరియొద్ద నుండెను. ఇతడే పర్వణిశాసనగ్రంథకర్త. 4

1. యశోహితక. (కావ్యమాల. సం. ౨౦) పుట ౪౧౯.
2. పర్వణిశాసనము. శైకాపాహిత్య ఔర్ ఇలిహాస్, పుట ౧౫.
3. తెలిం. కాస. ఇతర. సం. ౨౧.
4. శైకాపాహిత్య ఔర్ ఇలిహాస్. పుట ౧౫.

౧౦

మతవాస్తవవాద్యములు

(౧) మతము:—వేమలవాడ చాళుక్యరాజులు మతాధిపానముగల ప్రభువులైనను వారలంబించిన మత మిట్టి దని నిశ్చయించి చెప్పటకు కలనుపడదు. రాజ భర్తము ననుసరించి రాష్ట్రమున ప్రచారమం దుండిన సర్వసమయములను బట్టితములేక సమాన దృష్టి ని జూచుట వారి విధి. కావున రాజు లానర్పిత దానా దులను బట్టియు, గవి పండిత సమ్మానమునుబట్టియు వారనుసరించిన మతమును నిశ్చయముగ గమనింపటకు సాధ్యపడదు. ఇంతవఱకు లభించిన కాసవాదిసాక్ష్య మును బట్టి చూడగా వేమలవాడ చాళుక్యుల కాలమున జైవజైవమతములు ప్రబలియుండినట్లు తెలియవచ్చు చున్నది. వీనితోపాటు సౌరమతముగూడ ప్రచారమున నుండెను. దేవాలయములలోగూడ జైవసన్యాసుల మతము లుండెడివి. కొల్లిపట తామ్రకాసమున శ్రీరైల మున కుత్తరవ్యాసమైన వీరేశ్వరమున నొక కాలా ముఖముక ముండినట్లు చెప్పియున్నది. సహ్యాశివాచార్య ముగ్ధశివాచార్య లను జైవసన్యాసులు-గురుశిష్యులీచట నివసించుచుండిరట. వీ మఱియు వేమలవాడ శిలాకాస నమున వచటి దేవాలయములందు నివసించు సాక్షి మల్లికార్జున ముక్తిలింగి విద్యారాజు వ్యాఖ్యాని భట్టా రకుడు లెక్కవబడియున్నాడు; ఇతడు ఆచటి దేవా లయములకు స్థానాధిపతి. ఇత డా కాసమున నిట్లు ప్రకేసింపబడియున్నాడు:

“నిస్సృజైకాగ్రణీ స్సూరి స్థానాధిపాయకస్యైయం
ధాతీయాస్యయే జాతః పండితశ్చ మనీశ్వరః.”6

ఈ మతములు వేమలను సన్యాసుల యునికిపట్టు మాత్రము గావు. ఆవి విద్యాస్థానములు. కొల్లిపట కాసనోక్తదానము విద్యాదాన మని యందు కలదు : “అయంక్రిమదరిశేసరిలో ధర్మః; విద్యా దానమిదం

దత్తమ్7” విద్యాదాన మనగా విద్య యొసగుటకు కలయు సదుపాయములను గల్పించుటకై చేసిన దానము. ప్రతికాలముఖముకమునను నొక ధర్మ విద్యా కాల యుండెడిది. ఆ కాలమున బ్రసిద్ధి కెక్కిన విద్యుల నన్నిటిని ఆచటికి విద్యాభ్యాసము కొఱకు వచ్చువారికి, వేతనములను బుచ్చుకొనక యుచితముగ గరవెడివారు. విద్యార్థులకు గొంతవడ నీయక యన్న పానీయారు లొసగుట కచట నన్న సత్ర ములు గలవు. నివసించుటకు దగు వసతిగృహము లుండె డిది. వేదశాస్త్రాగమపురాణేతిహాసకావ్యవాటకాది సకలవిషయములను బోధించుట కచట సమర్థులైన విద్వాంసు లుండువారు. వీరు తమ తమ యభిమాన విద్యుల యందు సంపూర్ణ పాండిత్యమును గలిగి తమ శిక్షక్రింద నుండు విద్యార్థుల కా యా శాస్త్రాదులను జక్కగా నేర్పుచు సమయము వచ్చినప్పుడు శాస్త్రవాదముల యందు పాల్గొని తమ వ్యక్తిత్వమును నిలబెట్టుకొను టకు దగిన కత్తిసామర్థ్యములు గలిగియుండిరి. విద్యా స్థానములందు నిరంతరము సరస్వతి సేవయండే కాలము గడపుట కి యుపాధ్యాయుల కప్పటి వదాన్యులు సదు పాయములను గల్పించువారు. వేతనమునకు బదులు వీరికి భూవృక్షుల నొసంగి, నివసించుట కనుకూలములైన గృహారామములను నిర్మించి యిచ్చువారు. సంఘాభి వృద్ధికై ప్రభుత్వము నిర్వహించవలసిన ప్రధానవాద్య తలు కొన్ని ఈ మతసంస్థలపై బడెను. కావున వవి యిహపరములు లెంటికిని మార్గదర్శు లాయెను.

హిందూధర్మమునకు దేవాలయము లెల్లో జన సమయమునకు బసకు లట్లు. దేవాలయములవలె వాని ప్రధానకృత్యము మతప్రచారమే యొనను నవియు సంఘాభివృద్ధి కావశ్యకములను ప్రాపంచికవిషయముల యెడ నాదాసీన్యము వహించియుండలేదు. జైవసన్యా సులును దమ శిష్యుకోటికి విద్యాబుద్ధులు గరవుచు లోకసంగ్రహమునకు దోడ్పడుచువచ్చిరి. వేమలవాడ చాళుక్యులకాలమున జైవమునలె జైవమతముగూడ బధి వృద్ధి నందినది. సామాన్యజనులే కాక రాజులును, సామంతులును దరచుగ జైవదీక్షను స్వీకరించుచుండిరి. హిందువులవలె జైవమును బ్రహ్మక్షుత్రియాదివర్గ విభే

5. భారతి. సం. 2. భా. ౩. పుటలు 3౧౫-౬.
6. తెలిం. కాస. ఇతర. నెం. ౨౧.
7. భారతి. సం. 2. భా. ౩. పుట 3౧౬.

మును బాటించుచుండుటచే నవ్వడు జనులు చులభముగ నొక మతమును వివర్ణించి మఱియొకదానిని స్వీకరించుట కవకాశ ముండెడిది. మతము మారినను గులము చెడకుండు కారణమున సంఘము విచ్ఛిన్నము గాక యథాశూర్యము నిలిచియుండెను.

వాస్తునిర్మాణము:—వేములవాడ చాళుక్య రాజులవాటి ప్రాసాదమందిరాదికట్టవలయు లేవియు గానరావు. శాసనములనుబట్టి వీరు కొన్ని దేవాలయాలను నిర్మించినట్లు హిందులు కవకాశము గలదు. వేములవాడ కొలకాశనమున రాజేశ్వరరాదిత్యగృహ బద్దేశ్వరాలయములు చేర్చినవియున్నవి. రాజేశ్వర బద్దెగలనవారు నిర్మించుటవలనో, వారి జ్ఞాపకార్థము కట్టబడుటవలనో వీరి కా పేరులు వచ్చియుండవలయును. వేములవాడ చాళుక్యులలో మొదటి నరసింహుని కొలకాదిత్యుడను నామాంతరము గలదు. సోలదగంప బద్దెగడు సుప్రసిద్ధుడు. వీరిచేగాని, వీరి పేరగాని పై దేవాలయములు నిర్మింపబడియుండవచ్చును. మఱియు బద్దెగృహమిహులని తంత్రపాలుడైన నాగమార్గుని భూమారుడు పెద్దన మఱియొక యాదిత్యగృహమును నిర్మించెను. ఇట్లే పర్వతీకాశనమున యిమ్ముడియరి కేశరితండ్రియగు రెండవ బద్దెగనియొక్క కుభాను జీవాలయ మొకటి చేర్చినవియున్నది. ఈ దేవాలయములును, జీవాలయములును నింకను నిలచియున్నవో, లేక నామమాత్రావశిష్టము లైనవో తెలియదు. ఇవి యే స్థితియందుండినను, వేములవాడ చాళుక్యరాజులను, వారి యనుచరులను వాస్తునిర్మాణమునం దాసక్తి గలిగి పెక్కు కట్టవలయునగట్టించువారని తెల్లమనుచున్నది.

వాఙ్మయపోషణ:—వేములవాడ చాళుక్యులు రాజ్యము సర్వినది తెలుగుదేశము. వారు కర్ణాటక వాఙ్మయమును పోషించిరి. కన్నడకవులయందొగగణ్యుడైన పంపకవి యిమ్ముడియరి కేశరియాస్థానమున వెలసెను. ఇతడు రెండు మహాకావ్యములను రచించెను.

8. తెలిం. శాస. ఇతర. ౨౨.

ఇతని యాదిపురాణమును, విక్రమాద్దనవిజయమును నెఱుగని యక్షరాస్యుడైన కర్ణాటకు డెవ్వడు మండడు. పంపకవి కమ్మనాటిలోని వేంగిపఱుగ్రామవాస్తవ్యుడైన యాంధ్రజైనబ్రాహ్మణుడు. ఇతడు తాను రచించిన రెండు కబ్బములలో విక్రమాద్దనవిజయమున మహాభారతకథను వర్ణించి దన స్వామియగు నిమ్ముడియరి కేశరినరపాలుని కంకిత మిచ్చెను. ఇతడు రచించిన రెండవ గ్రంథ మాదిపురాణము ఇది జైనమతగ్రంథము. జైనతీర్థంకరుల చరిత్ర మిందు వర్ణింపబడియున్నది. ఆంధ్రదేశమున వెలసిన కన్నడ కవి పంప డొక్కడే కాదు. కాంతిపురాణ, భువనైకరామాభ్యుదయాదికావ్యములను విరచించిన పొన్నడును నీ తరగతికి చెందినవాడే. ఇప్పటి యుర్ర ఆర్కాటుమండలములోని వాణియంబాడి యితిని జన్మదేశమైనను, ఇతడు కావ్యరచన మొనర్చి కీర్తి గడించిన దాంధ్రదేశమునండే. ఇతడు వయస్సుచే పంపనికంటె నించుక పెద్దవాడైనను సమకాలికుడే. పంపని జన్మస్థానమున కమ్మనాటియందే యితిని కవిత్వ మతల్లి పుట్టించినది. ఆకాలమున వేంగిమండలాంతరగతమైన కమ్మనాటిలోని పుంగనూరుగ్రామమున నొక్క జైనబ్రాహ్మణకుటుంబముండెను. ఆ కుటుంబమునకు చెందిన నాగమయ్య యను భూమిదేవునికి మల్లపపున్నమయ్యలను పుత్రు లిగువురు కలిగిరి. అప్పటి బ్రాహ్మణుల పేరులవలె వీరును కస్తూరిపతిపులు. ఈ బ్రాహ్మణకుటుంబమును పొన్న డాక్రయించి నాగమయ్యపుత్రుల ప్రాప్త్యాహుచే కాంతిపురాణమును రచించెను. మఱియు నీతని కవిత్వమునకు మెచ్చి యితినికి రాష్ట్రకూటుముమ్మడికృష్ణచక్రవర్తి 'యుభయకవిచక్రవర్తి' యను బిరుదాసనట. ముమ్మడి కృష్ణచక్రవర్తికి ఇతడు తన భువనైకరామాభ్యుదయము నంకితము చేసినట్లున్నది. మల్లపయ్యపుత్రులయనునది మచ్చె చాళుక్యచక్రవర్తియగు తెలపదేవుని మహామంత్రియగు దల్లిపురి పుత్రులను నాగదేవుని లెంకి యాడెను. ఈమె దానచింతామణి యని ప్రఖ్యాతి నందినది. ఈమెకుమారుడు పడవాలతెలపుడు. అత్తి మబ్బకు తండ్రికివలె కన్నడభాషయందు దగ్ధిమానము

మొందు. ఈమె గదాయుధాజితనాథపురాణకృతికర్త యగు రన్నమహావికి బోవకురాలు. ఇట్లు కన్నడకవి రత్నత్రయ మనబడు పంప బొన్న రన్నకవులకు మువ్వరిని నాంధ్రదేశముతో గాఢమైన సంబంధ ముండె నని తెల్లమగుచున్నది. మొదటివా డాంధ్రబ్రాహ్మణుడు; తక్కినవారి కిరువురికిని పుంగనూరుద్వితోత్రనుడగు నాగమయ్యపుత్రులును, పౌత్రయు బోవకులు.

ఇవట విచారించదగిన ముఖ్యంశ మొకటి కలదు. ఆంధ్రుల కి యుగమున గన్నడభాషపై నీ యధిమాన మేల కలిగినది? స్వభాషయగు తెనుగు వదిలి పంపడు కన్నడమున నేల గ్రంథరచనకు గడగను? మల్లపబొన్నమయ్యలును, వత్తిమబ్బయ్యను కన్నడ కవుల నేల యాదరించిరి? శ్రీ. శ. ౧౧వ శతాబ్దము వఱకును తెనుగున గాఢరచన ప్రారంభముకాలేదు. తత్పూర్వ మాంధ్రులు సంస్కృతప్రాకృతాదిభాషల యందే గ్రంథరచన సాగించెడివారు. దీనికి గారణము వారాడు భాష గ్రంథరచనకు దగిన స్థితియందుండుక పోవుటయే శ్రీ. శ. ౭వ శతాబ్దమునకు బూర్వము మన మాడు నాంధ్రభాష ప్రచారమున నుండె నని చెప్పటకు దగిన సాక్ష్యము లేదు. శ్రీ. శ. ౬౦౦-౬౩౦ల మధ్య కంచిరాజ్యమును పరిపాలించుచుండిన మొదటి మహేంద్రవిక్రముని విరుదానవీయం దంధ్రభాష మొదట పాడకట్టుచున్నది. అతనికి సమకాలికులైన రేనాటి తెలుగుబోళరాజులయొక్క కాసనములు సంపూర్ణముగ సంధ్రభాషయందే వ్రాయబడియున్నవి. అట్లే శ్రీ. శ. ౭వ శతాబ్దద్వితీయపాదప్రారంభమున జేంగిదేశమును జయించిన పూర్వచాళుక్యుల కాసనములు కొన్ని సంపూర్ణముగ తెనుగునందే విరచింపబడి యున్నవి. కాని ఈ కాసనములన్నియు వచనకాసనములు. పద్య మొందును గానరాదు. వీని నాధారపఱచుకొని యప్పుడు తెనుగువారు నిజభాషయందు కవనము పెప్ప వేర్చియుండిరో, లేదో నిశ్చయించుటకు వీలులేదు.

చాళుక్యుల రాకతో నాంధ్రదేశచరిత్రయందొక నూతనయుగము ప్రారంభ మగుచున్నది; జాతీయ శీవనము బహుళముగ మాటిపోయినది. ఇన్ముడిపులకే

వల్లభుని విజయములమాలమున తీరాంధ్రమున జేంగి మండలమున నూతనరాజవంశ మొకటి నెలకొనినది. ఇదియే పూర్వచాళుక్యురంశము; ఇన్ముడిపులకేవల్లభుని తమ్ముడగు కుబ్జవిష్ణు డీ వంశమునకు మూలపురుషుడు. ఇతనిసంతతివారు పెక్కుశతాబ్దములపర్యంతము తీరాంధ్రభూమిని పాలించిరి. ఈ మార్పు కేవలము రాజకీయము గాదు. నూతనరాజ్యస్థాపనతో నది యాగలేదు. చాళుక్యులు కర్ణాటకులు; ఆంధ్రదేశమునకు లాతివారు. ఆంధ్రమండలమును జయించి యందు వారు స్థిరనివాసము లేర్పఱచుకొనినపుడు వారు తమతోగూడ దమ్మస్త్రీలను, పరివారమును దోడ్కొని వచ్చిరి. మఱియు దమయధికారమును నిలఁబెట్టుకొనుటకు చతురంగబలములను దోడ్కొనివచ్చిరి. వీరందఱును కర్ణాటకులే; వీరి యధికారముక్రింద రాజ్యపాలనము గావించుటకు వచ్చిన యువోగ్యులును, సకల నియోగనర్థమును గర్ణాటకమునుండియే వచ్చిరి. వీరితోపాటు వర్తకముకొఱుకు వైశ్యులును, కూద్రప్రజయు కర్ణాటకమునుండియే వచ్చి తీరాంధ్రమున నెలపు లేర్పఱచుకొని స్థిరముగ నిలిచిపోయిరి. తీరాంధ్రమున పూర్వచాళుక్యురాజ్యము సంస్థాపనయైనపిమ్మట కర్ణాటాంధ్రదేశముల మధ్య రాకపోకలు పావై రెండు దేశముల ప్రజలకును దృఢసంబంధ మేర్పడినది. దీని యొక్క ప్రథమఫలము ప్రజాసమ్మిళితము. ప్రజాసమ్మిళితమునలన జనల యాచార వ్యవహారములయందు కొంత మార్పు కలిగినది; ఈ మార్పు ముఖ్యముగ భాషయందు పొడయాపినది. చాళుక్యులును, వారి యనుచరులును కన్నడభాష నాడువారు. రాజభాష యగుటచే నది ప్రసిద్ధి కెక్కినది. రాజకీయవ్యవహారములన్నియు దేశభాషయగు తెనుగునందే నడపుచు వచ్చినను పూర్వచాళుక్యురాజులకు చాలకాలమువఱకు మాతృభాషయగు కన్నడముపై నాదరము తగ్గలేదు. కన్నడపదములు, పలుకుబడులు పెక్కు తెనుగున బ్రవేశించినవి. ఇందుమాలమున భాషయందలి కబ్జజాలము విస్తరించినను పరిశుద్ధత చెడినది. తురకరాజులకాలమున సరిపేరసీభాషలయొక్క సంపర్కమువలనను, నాంగ్లేయపరిపాలనయందు ఆంగ్ల

భాషాసంపర్కమువలనను తెట్టి మాన్యు కలిగినో చాళుక్యులుగనునందు కన్నడభాషపాత్రికలన నంతకు మించిన మాన్యు తెనుగున గనుపట్టినది. అప్పుడు కాసన ములదప్ప లిఖితవాక్యము పెద్దాయు లేకపోవుటచేత గ్రంథరచనయం దభిరుచి గల విద్యావంతు లందఱును సంస్కృతమందో, లేక రాజభాషయగు కన్నడము నందో గ్రంథములను రచియించెడివారు. ఈ కారణము వలననే పంపాదియాంధ్రజైవకవులు దమ గ్రంథములను కన్నడమున వ్రాసిరి; ఆంధ్రజైవబ్రాహ్మణసామంత ప్రభువులైన మల్లపయ్య పాన్నమయ్యులు కన్నడ కవుల కాశ్రయ మొసగి వారిని కర్ణాటకమున గావ్య రచనకు బురికొల్పిరి. కాని తెనుగుదేశమున కన్నడ భాష కిట్టి గౌరవము చాలకాలము జరగలేదు. రాజ కీయకారణమువలన నాంధ్రదేశమున గన్నడభాషకు బ్రచారము క్రమక్రమముగ దగ్గ నారంభించినది. బాదామిచాళుక్యుల దొరతనము పానినంతకాలమును పూర్వచాళుక్యులకును, గర్ణాటకులకును మైత్రి యవిచ్ఛిన్నముగ నడచినది. కాని, క్రీ. శ. ౮ వ శతాబ్ద మయ్యున రాష్ట్రకూటులు విజృంభించి బాదామి చాళుక్యుల యధికారమును గూల్రోపి కర్ణాటకసింహాసనము నాక్రమించినవాదిగ పూర్వచాళుక్యులకు వారితో వైరము పొసగి దినదినప్రగర్ధమానముగ కృద్ధి జెందెను. తదాదర్భ కర్ణాటాంధ్రదేశములకు యుద్ధములు నిరంతర ముత్పీడముగ నడువసాగెను. ఈ వైరాతి శేయమువలన పూర్వచాళుక్యులు దాము కర్ణాటకులగు టను విస్మరించి తమ ప్రజలతో నేకిధించి వారివలె దామును నాంధ్రుల మని యెంచసాగిరి. ఈ యభిప్రాయము వీరి మానవసీమ 'తే త్రివిష్యటినండియు దెనుగుభాషయం దభిమానము పెచ్చి దాని బలుదెలిగుల నభివృద్ధి నేయగదగిరి. కన్నడమునందువలె నాంధ్రమునను కావ్యనిర్మాణము సేయుట యుక్త మని నిశ్చయించి కవుల నాదరించి కవన మల్లుటకు బురికొల్పిరి. ఈ యంశమునే పన్నెండవదశకు దన కుమారసంధన పీఠికయం దట్లు తెల్పియున్నాడు:

“మును మర్గవిత లోకం

బున వెలయగ, దేశికవిత బుట్టించి తెనుం

గు నిలిపి రంగ్రవిషయం

బున జన బాళుక్యరాజు మొదలగు బలువుర.”

ఇందువలన దేశికవిత బుట్టించి యంగ్రవిషయంబున దెనుగును చాళుక్యులు నిల్పి రనియు వారికి బూర్వము దెనుగున కవిత్వము లేదనియు, దెల్లమును చున్నది. దేశికవిత్యమును బుట్టించి తెనుగు నంగ్రవిషయమున నిలిపిన చాళుక్యురా శిష్యుడో, యత దావంశమున నేకాభికు జెందినవాడో తెలియదు. కాని తెనుగుదేశముతో బూర్వచాళుక్యరాజులకే గాభతమమైన సంబంధ ముండిన కారణమునను, తెనుగుపద్యరచన ప్రప్రథమమున పూర్వచాళుక్యంశజుడగు గుణగవిజయాదిత్యుని కాసనములయందే పాదకట్టుచుండుటవలనను పన్నెండవదశ విచ్చిన విధమున దేని కవిత్వమును బుట్టించి తెనుగున నంగ్రవిషయమున నిలిపిన చాళుక్యరాజు గుణగవిజయాదిత్యుని పూర్వకులగు పూర్వచాళుక్యులలో నొక్కడుగ నుండు నని తలచుట యుక్తము.

ఇట్లారంభమైన తెనుగుకవిత్వమునకు కన్నడ కావ్యములు మేలుబంతు లైనవి. తెనుగుకవులకు గన్నడకవులు మాదదర్శకు లైరి. ఆంధ్రకావ్యములలో నాదికావ్య మనదగు పన్నెండవది కుమారసంధనమును వ్రాచినకర్ణాటకకావ్యములతో బోల్చి చూచిన నీ విషయము తెల్లము కాగలదు. పన్నయభట్టు భారతమునకు గూడ కర్ణాటకకావ్యముల పోకు తప్పదాయె. ఇంకొక విశేషము. ఆంధ్రవాగమకాసనమును పూర్వచాళుక్యరాజుల కులక్రమాగతపురోహితుడగుటచే నతని పెద్దలు కృష్ణవిష్ణువుతోగూడ వేంగికి వచ్చి యచట స్థిరనివాసము లేర్పఱచుకొని వేంగినే మార్చిదేశముగ స్వీకరించిన కర్ణాటబ్రాహ్మణులు కావలయును. పన్నయభట్టునకు సహాధ్యాయుడగును, భారతరచనయందు పాకకాసనికి వారాయబడినదలె దోడుపడిన వారాయణభట్టు కర్ణాటకచక్రవర్తియగు నాహవమల్లపోమేశ్వరుని ప్రధానియును, వాణసంకేజుడును నగు కర్ణాటకబ్రాహ్మణుడు. కావున పన్నయకృతాంధ్రభారతమున కర్ణాటకావ్యపు బోకడలు గానవచ్చుట వింత కాదు.

కుమారసంధనము మొదలగు కావ్యములందు గానవచ్చు కన్నడపదములు, పలుకుబడులు, కవిసమయ

ములు, చర్ల నాదకములు క్రమక్రమముగ నన్నగిరి తుదకు మాసిపోయినవి; కాని కొన్ని యంశములందు తెనుగు కావ్యములపై గన్నడముద్ర స్థిరమై నిలిచినది. దీనికి దార్కాణగ రెండు విషయములను దెల్పుచున్నాడను :

(౧) అంధ్రకావ్యములన్నియు—విర్రచకోత్తర రామాయణాది యల్పిష్టసంఖ్యాకములు దప్ప—జంతువులే. సంస్కృతమునను చంపూకావ్యములు గలవు; కాని వాని సంఖ్య యల్పము. అన్నియు నర్యాచీనములు. కేవలపద్యకావ్యములకు గల ప్రఖ్యాతి వానికి లేదు. తెనుగున పద్యకావ్యములు నేటివీరకాయలు. వానిని బద్యకావ్యము లనట తప్ప. ఇట్లు మన కావ్యములన్నియు జంతుకావ్యము లగుటకు గారణ మాయుగ మన మన కావ్యనిర్మాతలు కర్ణాటకకావ్యసరణి ననుసరించుటయే. చట్టదేశవిత్వ మారంభమగునంతకు గర్ణాటకకావ్యము లన్నియు జంతువులే. కర్ణాటకమునుండి వచ్చిన చాళుక్యరాజుల ప్రోత్సాహమున దెనుగున కావ్యనిర్మాణమునకు గడగిన తెనుగుకవులు కర్ణాటక ఛక్రి ననుసరింపక తప్పినది కాదు. వారు చేసిన పునాదులపై నిర్మాణమైన తెనుగువాద్యయసౌధము కన్న స్వరూపము నెట్లు పొందగలను ?

(౨) తెనుగుకన్నడభందము లొక్కతీగైవరి. వానికి గల భేద మత్యల్పము. కన్నడకవులు 'ప్రాస'ను మాత్రము వాడించిరి; తెనుగువారు 'ప్రాస'తోసూడ 'యతి'ని జేర్చిరి. ఇదియే వీనికి గల ప్రధానభేదము. తెనుగుకన్నడభాషలయందలి పద్యములు దేశీతములు, వృత్తము లని రెండు తరగతులను గవిభజింపబడుచున్నవి. అక్కర సీసగీత ద్విపద తరువోజరగడ మన్నను నవి మొదటితరగతికి జేరినవి. సీసగీతములను ద్విపదలను గన్నడకావ్యములందు గానరావు; చట్టది తెనుగున లేదు; కాని లక్షణగ్రంథముల కక్కిని తెనుగు పాటలు చట్టదీక్షింపి చాలగలవు. ఉత్పలమాల చంపకమాల మత్రేభవిక్షిప్తితము మొదలైన వృత్తములు రెండవతరగతికి జేరినవి. సర్వసామాన్యముగ నన్ని యాంధ్రకర్ణాటకావ్యములందును గానవచ్చు కందపద్యమీ తరగతిలోనిది.

తెనుగుకన్నడభందము లొక్కతీరుగ నుండుటకు గారణ మేమి? చక్కగ నాలోచించి చూడగా దీని కన్యాయాశ్రయమే కారణ మని లోచుచున్నది. ఈ యభిప్రాయమును గొందఱుంగీకరింపరు. తెనుగు కన్నడభందము లొక్కతీరుగ నుండినను నవి యొంింటితో సంబంధము లేక స్వతంత్రముగనే యేర్పడెననియు, వానికి గల పోలిక లవి యొక్క కుటుంబము నకు జేరిన భాష లగుటచేతను, రెంటి భందములును సంస్కృతభందోగ్రంథములపై నాధారపడి యుండుట చేతను గలిగిన వనియు వీరు చెప్పుదురు. కాని యది యుష్వకొనదగినది కాదు. ఉపలబ్ధమైన పాక్ష్యమును బట్టి చూడగా తెనుగుభందమునకు గొంచె మించు మించుగ గర్ణాటభందమును మాతృకవలె గానవచ్చుచున్నది. కన్నడమున కదిత్యము తెనుగునకుంజె గొన్ని శతాబ్దములకు ముందే పుట్టినది; తెనుగున గదిత్య మారంభ మవునప్పటికే కన్నడమున భందము గుంథార్ణముగ వికసించి పెక్కు లక్షణగ్రంథములు బయలుపడెదలినవి. కర్ణాటకమునుండి వచ్చిన చాళుక్యరాజుల ప్రోత్సాహముననే తెనుగున కదిత్యము మొలక యెత్తినది. కావున నర్యాచీనకాలమున జేసిన తెనుగు భందము తక్కువయ్యు కొన్ని శతాబ్దములకు మించు దూరాందిన కర్ణాటభందమునకు ప్రతినిబయునలె నుండిన దానికి గారణము దెనుగువారు కర్ణాటకులకడ నుండి తమ భందమును గ్రహించుటయే. ఈ క్రింది యంశము లీ యభిప్రాయమును బలపఱచుచున్నవి. ప్రాచీనకన్నడకావ్యములందు అక్కర లను నొక తరగతి దేశీతములు గానవచ్చుచున్నవి. ఇవి రాష్ట్రకుటచక్రవర్తుల సామంతులగు నిమ్మడియడ్డమల్లుని బెజవాడకానమునను, నన్నయభారతమునను గానవచ్చుచున్నవి. నన్నయభక్త వాణనంశకాదు కర్ణాట నారాయణభట్టు సహాయుడు గదా. గుణగవిజయాదిత్య ప్రథమచాళుక్యభీముల కాలమందలి పద్యకానము లలో కేవలతెనుగుగీత లననను సీసగీత తరువోజరే కానవచ్చుచున్నవి. అక్కరలుగాని, వృత్తములుగాని లేవు; కాని గుణగవిజయాదిత్యుని పాతిలూరుతామ్ర కానమున కర్ణాటకభంద స్ఫుంప్రదాయము ననుసరించి

ప్రాసము క్తమైన సంస్కృతచంపకమాలావృత్తియొకటి యుగపడుచున్నది.

“అరిన్యపవాజివారణపదాతిమహాభ్రవిరామమారుతః
పరికరసుస్థితాసిభరుచిప్రవివాళవభామపన్నిభః
గురుతరదీపభాగవతమానవమానితకల్పపాదవః
వరకరిగల్గభూమిపథుజాసి రిహ జిభువి ప్రహాసతే.”

కాసనముల పాత్ర్యమును బట్టి చూడగా మొట్ట మొదట తెనుగున బద్ధ్యములు కేవలము తెనుగుచేత మున బ్రచారమునం దుండిన సీసాతతరువోజ లను దేశి ఛందములందు రచియింపబడుచుండెననియు, దరువార కన్నడఛందస్సున బడి యక్కరలును, వృత్తియును వ్రాయుట వాడుకలోనిది వచ్చెననియు చెల్లమగు చున్నది. తెనుగువృత్తిరచన సంస్కృతప్రాకృతవృత్తి ముల చొప్పున గాక కన్నడఛందస్సప్రదాయము ననుసరించియే ప్రారంభమాయె ననుటకు లై నుదా హరింపబడిన పాతలూరి తామ్రకాసనములోని చంపక మాలావృత్తియు పాక్షి. ఏలన, ద్వితీయాక్షరప్రాస మాంధ్రకగ్ధాటకపద్యకవిత్వమునకు సామాన్యలక్షణమే యైనను వాంధ్రకవులు ప్రాసతోపాటు పాటించు మఱి

యొక ప్రధాననియమమగు ‘యతి’ యిందు కానరాదు. తెనుగుకవిత్వమునం దాదినుండియు యతిప్రాసలు గాన వచ్చుచున్నవి. గుణగవిజయాదిత్యుని కాలమునకు బూర్వమే ‘యతిప్రాస’ నియమములు స్థిరముగ నేర్పడి నవి. కావున, గుణగవిజయాదిత్యుని పాతలూరుతామ్ర కాసనములోని చంపకమాలయందు ప్రాసమాత్రము గానవచ్చుటయు, ‘యతి’ లేకపోవుటయు చాడగా నాద్యమున చెనుగుకవులు కగ్ధాటఛందస్సప్రదాయము ననుసరించి వృత్తిరచనకు గడగి రని తోచుచున్నది; కాని తెనుగువారియందు ‘యతి’ లేవి కవిత్వము విఠలి కెక్కదాయెను. కావున వారు కాలక్రమమున ‘ప్రాస’తోపాటు ‘యతి’నిగూడ చేర్చి వృత్తిములను రచింపగడగిరి.

చాళుక్యరాజ్యస్థాపన యాంధ్రకవిలేకు గారణ భూత మైనది. అనగా వాంధ్రకగ్ధాటకసంయోగము నలన చెనుగున కవిత్వము పుట్టినది. ఇది యాంధ్ర వాఙ్మయచరిత్రకారు లందఱు విస్మరింపదగని విష యము. ఈకారణమువలననే ఆంధ్రకావ్యస్వరూప మునను, ఛందస్సునను కన్నడపు బోలికలు గానవచ్చుట.

ఆంధ్రవిజ్ఞాన సర్వస్వము

ప్రథమ ద్వితీయ సంపుటములు

ప్రథమ సంపుటమునందు డిమ్మి ర-వ ఆకృతియందు ౬౦౦ పుటలు గలవు. ఇందు 'అ' నుండి "అధ్వర్య" వరకును గల విషయము గలదు. త్రివర్ణ పటములు ౮, యితరపటములు ౧౨గి, వివిధ విషయములు ౪౦౦ కలవు.

రెండవ సంపుటమునందు డిమ్మి ర-వ ఆకృతియందు ౬౦౦ లకు మించిన పుటలు కలవు. "అ" మొదలుకొని "అశ్వినీ" వరకు గల విషయము గలదు. త్రివర్ణ పటములు ౧౦. వానిలో ౨ అమరావతి స్తూపమునకును ౨ అనాపాతము నకును చెందినవియు, ౬ దేశచిత్రపటములును గలవు. ఇవిగాక మరి ౫ సాదా దేశపటములు కలవు. ప్రాచీనాంధ్రుల కళాసంపదను శ్లోక్తముచేయు అమరావతి స్తూపమును గురించిన గొప్ప వ్యాసమునందు అమరావతి శిల్పమునకు సంబంధించిన హఫ్టోన్ బామ్మలు రమారమి ౧౦౦ ను, వేషభూషాదుల వెల్లడించు బామ్మలు ౫౦ వఱకును గలవు. మరియు అభిరయమును వ్యాసమున భరత శాస్త్రమునందలి వేణువేణు హస్తములను సూచించు బామ్మలు ౫౭ ను, 'అనాపాతము' నందు పట్టుకాదుల చిత్రములును గలవు. ఇట్లు ఆయా వ్యాసము లకు చెందిన చిత్రములు మొత్తముమీద ౨౫౦ కి పైగా నున్నవి. వివిధవిషయముల సంఖ్య ౪౦౦ వరకు నుండును. సంపుటము చక్కని స్వదేశీచర్యముతోడను బంగారు రేఖలతోడను సంపుటికృతము. ప్రతిసంపుటమున ౬౦౦ పుటలుండును.

సంపుటము 1-కి వెల రూ. ౧౦.

ప్యాకింగు, పోస్టేజి వగైరా ప్రత్యేకము.

మేనేజరు,

ఆంధ్రవిజ్ఞానసర్వస్వ కార్యాలయము,

నెం. 7, తంజుకెట్టివీధి, మదరాసు.

ప్రాచీనఖగోళము

౧౧. కాలచక్రము

శ్రీ వేలూరి శివరామశాస్త్రి

దర్శనములును, ఖగోళశాస్త్రములును కాలమును గురించి ఒకానొక అభిప్రాయమునకు రాకముందే మానవులు నిత్యోన్మేషహారమునకును, దేవారాధనమునకును దానిని పలు తెర్రగులుగా విభజించుకొని యుందురు. లౌకికములును, ఆలౌకికములును అగు కర్మలకు కాలవిర్ణయము కావించుకొను నాచార మొక భరతవర్షమునందేకాక అన్ని దేశములందును చూపట్టుచున్నది. ఈ యునుస్థానముల కన్నిటికిని మూలము నూర్వోపాసన కావనను. లేక సూర్యసంచారమును బట్టి మానవు డే ప్రపదిధూతితో చేయు పూజ కావనను. హిందువులకేకాక బాబిలన్ కార్డియా గ్రీస్ చీక్ పీట్రా (పాత్ర) రోమ్ పారసీకము మొదలగు దేశములవారి కందరకును ఈ కాలనిర్ధారణము భగ్నానుష్ఠానమునకు ఒక అంగము.

రాబార్ మొదలగు యంత్రము లెన్ని వచ్చినను సూర్యచంద్రులే లేనిచో మనము కన్నులు లేని కబోదలము. ఈసంగతి అన్ని దేశములందలి పానురులకును పరిచితమే.

సూర్యచంద్రులు మానవులు కి పెట్ట నక్కరలేని గడియారము లని అన్ని దేశములందలి ఖగోళశాస్త్రములును చెప్పెను.

సన్యధేలాదిపరిపాకమునకేకాక జీవుల కర్మ విపాకముతో సూర్యచంద్రులకు సాక్షాత్సంబంధ మున్నటులు హిందువుల నేదాంతములు విడిచించును. అది యటండె.

మూల విభాగము

కాలమున మూలవిభాగ మన్ని దేశములవారికిని సమమే, దినము, మాసము, సంవత్సరము ఈ మొద

లగున వన్ని దేశములందును కలవు. కాని ఎన్నిగడియ లొక దినము?, ఎన్ని దినము లొక నెల?, ఎన్ని నెల లొక సంవత్సరము?—అను నీ మొదలగు విషయము లందు చేరుచేరు మతములు కలవు. దేశభేదాదులు, పరి శోధనభేదము దీనికి కారణము. దేశభేదమునుబట్టి నూర్వో దహా ప్రమయములు భేదించును. ఋతువులు భేది చును. దాన మాసములు భేదించును. దినములు భేది చును. కావున సంవత్సరాది యెపుడు?, ఋత్యాది యెపుడు?, మాసాది యెపుడు?, దినాది యెపుడు?—అను నీ మొదలగు ప్రశ్నములను సమగ్రముగా చర్చించి ప్రాచీనపండితులు వారివారి దేశముల కనురూపముగా ఎన్నియో నేల రేండ్లనుండియు పరిష్కరించుకొనుచు సంస్కరించుకొనుచు వచ్చుచున్నారు. ప్రాచీన కాలమునం దిన్ని దేశములవారికిని దేవయజ్ఞమునకు గాను ఏదియో యొక పంచాంగ ముండియుండవల యును. అది పాతపంచాంగమే అయియుండును. అటు లయ్యును వాని సంప్రార్థనస్వరూపము తెలిసికొనట కిప్పు డుపాయము లేదు. మన దేశమున నేటికి దొరకిన వానిలో లగధురి వేదాంగజ్యోతిషమే ప్రాచీనము. లగధుడు క్రీస్తువెనుక పదునాలుగవ శతాబ్దికి చెందిన వాడు. లగధునికి వెనుక నేటియో ఒక ఖగోళవిజ్ఞాన మున్నటులు ఋగ్వేదాదులందల విస్తృతము.

యూదుల పంచాంగము

—31300 సాున యూదుల కొక పంచాంగము ఉండె నని పరిశోధకులు వ్రాసిరి. అందు మీన క్రాంతిసాతమునకు విమ్మటి (అత్ పెట్టెంబర్) అమావాస్యనుండి సంవత్సరారంభము. సూర్యాస్తమ్యంతో దినారంభము, కనివారము రాత్రినుండి సప్తాహారంభము.

మయసభ్యులకు ఉన్న కాలములో ముక్తకాంతి నుండి సంవత్సరారంభము. వాటివారి సంవత్సరమునకు పదు నెనిమిది నెలలు. ఈ పరిగణనమునకు ఖగోళవిజ్ఞానముతో ప్రతేయ మేమియు కావరాదు.

చీనా

—౨౦౦౦ సంవత్సరముల కింకను వెనుకనే చీనా దేశపు విద్వాంసులు పంచాంగమును సుజేంచిరి. వారి పంచాంగ మొకొక రాజు వచ్చి పోవుటతో మారి పోవుచుండెడిది. దేశమునం దంతటను శాస్త్రీయముగు నొక పంచాంగమే వ్యవహారములో నుండవలయు నను ప్రయత్నము హంగ్ లి(Hung-li C. ౨౭౦౦ B. C.) అను చక్రవర్తి వాటినుండి యుక్ చక్రవర్తి వాటివరకును (Yan, C ౨౩౫౭-౨౨౫౮ B. C.) జరుగుచు వచ్చెను. సాంగ్ వంశ్యుల కాలమున (—౧౭౬౬-౧౧౨౨) మధ్యాహ్నమునుండియు, వాంగ్ వాంగ్ కాలమున (—౧౧౨౨) నడిరేయినుండియు దివారంభముగా పరిగణితమాయెను. నేటి చీనా పంచాంగమున ఒక సౌర దినమునకు పండ్రెండు గంటలనియు, మొదటిగంటలో షగమునుండి నడిరేయికి ఆరంభ మనియు కలదు. చీనా భాషలో గంటకు షి అని పేరు. షికి ౧౨౦ నిమిషములు. షికి ౧౮ ఫేలు. ఒక ఫే పదునేను నిమిషములు. ఫేకు ౧౫ ఫేకాలు. ఫేక ఒక నిమిషము. ఒక ఫేకు ౬౦ మియావోలు. అనగా ఒక మియావో ఒక సెకను.

చీనాదేశమునందును సప్తాహవిభాగము కలదు. వారి కమావాస్యనుండి మాసారంభము. మాసము చాంద్ర తిథులచే నిర్ణయము.

కార్తీయా

కార్తీటి కార్తీయాదేశమువారు చాంద్రమాసమును, సౌరసంవత్సరమును వ్యవహారములో పెట్టుకొనిరి. మున్నూరువదనదియైదు దినముల ఆరుగంటల పదు నొకండు నిమిషము లొక సౌరసంవత్సర మని వారి యెక్క. ఈవిషయము కడు మెలకువతో వారు నియామించినట్లు లగపడెను. వారు పగలు సూర్యభుజికాయంత్రమును, రాత్రి జలభుజికాయంత్రమును ఉపయోగించి పగటిని పండ్రెండుగంటలుగను, రాత్రిని

పండ్రెండు గంటలుగను విభజించిరి. మున్నూరుల సప్తాహవిభాగము చేసినవారు కార్తీయావారే యని పాశ్చాత్యపరిశోధకులు వ్రాసిరి. అటు లనచో వీరి పంచాంగము బాబిలోవియక్ పంచాంగముకంటె ముంద్ర ప్రాచీనతర మని అనవలయును. వాటిబాబిలోనియా కార్తీయాలో ఆంతర్గతమే అనుపక్షమున ఈ మాట లేదు అని అనుకొందము. ఒక అమావాస్యనుండి పదపటి పున్నమవరకును ఆర్ధమాసముకొత్తవ చాంద్ర మాసము వాడుకలో నున్న దేశములవారికి పక్షవిభాగము తెలిసియుంపవలెను. అట్టి పక్షమునం దించు విండు పాబాలుతో ఈ సప్తాహవిభాగ మార్గ మయి యుండును.

ఈశిప్త

—౧౮ వ శతాబ్దంలో ఈశిప్తవారికి సీరసంవత్సర సమయము తెలియును. కాని వారు మారుపునకు తావలమును, దేవారాధనమున కొధారమును అను వ్యావహారికసంవత్సరమును విభవాదలేకపోయిరి. ఋతు విభాగమునకుమాత్రము వారు సీరసర్దుమునే ఆవలంబించిరి. నడుల పొటుపొటులనుబట్టి వారు జాతువులను నిర్ణయించుచుండెడివారు. వారికి ఋతువులు మూడు. జలఋతువు, ఉద్యానఋతువు, ఫలఋతువు. ౨౧ వ జూలైనుండి ౨౦ ఆక్టోబర్ వరకు జలర్దువు. ౨౧ వ ఆక్టోబర్ మొదలుకొని ౨౦ వ ఫిబ్రవరీవరకు ఉద్యానర్దువు. ౨౧ వ ఫిబ్రవరీ మొదలుకొని ౨౦ వ జూలైవరకు ఫలర్దువు. దేవమందిరములందలి ధర్మాచార్యులే ఋతు నిర్ణాయకులు. కైలోనదిలో నీటి పెరుగుదలకులను దెలుపు యంత్రములు ధర్మాచార్యుల ఆధీనములో నుండెడివి. నీలనదిలో వరద పొడిచినంతటను, తీసివంతటను దేవమందిరమున ఘంటాఘోషము జరగెడిది.

వారి కాలమున రాత్రి దినమునం దంతర్గతము చేయి ౧౨ గంటలు, పగలు ౧౨ గంటలు. ఋతు తారతమ్యమునుబట్టి ఆ గంటలలోను తారతమ్యము కలదు. సూర్యాస్తమ్యముండి దినారంభము. ధర్మాచార్యుల పరిగణనలోమాత్రము నడిరేయినుండి దివారంభ మని వీరి అను వితిహాసితము వ్రాసెను. పదపటి కాలమున నడిపార్డునుండి దివారంభము. దినమునకు పదిగా ౨౪ గంటలు. బాబెలియతముకూడ నిదియే.

నెలకు ౩౦ దినములు. చివర నెలకు (Mesori) మాత్రము ౩౫ దినములు. పెర్సి ఏడాదికి ౩౬౫ దినములు. ఈ లెక్కలో ఒక పౌర్ణిమకము లోటును, కాన సంవత్సరమును మార్చవలసినదైను. జ్యోతిష్మూల కచ్చితమగు లెక్కనుజెట్టి సంవత్సరారంభము యథాప్రకారమునకు వచ్చుటకు $౪ \times ౩౬౫ = ౧౪౬౦$ (౧౪౬౦ ఈజిప్ట్) వత్సరములు పట్టును. థోత్ (Thoth) మాసపు మొదటివారమునది వీరికి సంవత్సరారంభము. థోత్ ఈజిప్టువారి సుప్రసిద్ధదేవత. ఈదేవతయే ఈజిప్టుకు పంచాంగమును, సంఖ్యలను తెచ్చెను.

క్రీస్తు వెనుకటి అర్ధశతాబ్దిలో ఈజిప్టు లోనుక సామ్రాజ్యమున కధీనమయినపుడు ఆలెక్జాండ్రీయా పంచాంగముతోపాటు ఈజిప్టులో స్థిరసంవత్సర మేర్పడెను. కాని క్రీస్తుకరువారి నాలని శతాబ్దివరకును లోగడి వ్యావహారికసంవత్సరము మానిపోలేదు. ఈ ఆలెక్జాండ్రీయా పంచాంగము ఈజిప్టులో ఏడవ శతాబ్దిలో పగమువరకును ప్రచారములో నుండెను. ఈసమయమున ఈజిప్టు ఆలెక్జాండ్రీయాతో సహా యునెలిమానుల సామ్రాజ్య మాయెను. దానితో వారి పంచాంగము మారిపోవలసినదైను. ౫౧౭౯౦ వ పౌరసేకులు ఈజిప్టును కొలదికాలముపాటాక్రమించుకొనిరి. అప్పు డీజిప్టులో ముసలిమానుల పంచాంగముతోపాటు విరోపావారి పంచాంగముగూడ వాడుకఅయెను.

ఏ థ న్స్

తొట్టిటి ఏకైకమనునది దివారంభమునెడను, రాత్రిందివముల ఘంటావిభాగమునెడను ఈజిప్టువారి నే అనుసరించిరి. వారి కప్పటికి వారవిభాగము తెలియదు. వారు చాంద్రమాసమును మాడు పదులుగా విభజించిరి. నెలలో ముప్పదిదినములను ఒకటవ దినము, రెండవదినము, ఈ మొదలుగా ముప్పదవదినమువరకు పేరుపెట్టిరి. ఒకొకపు డీ లెక్క మాసాదిమంది గాక మాసాంతమునందియు అగుట కలదు. ఒక అనునంది మరియొక అనునరకు ఒక చాంద్రమాసము. ఇట్టి ౧౨ మాసము లొక సంవత్సరము. కావున సంవత్సరమునకు

౩౫౪ పౌరదినములు. దిన ముమారు ౧౧ రోజులు లోటు కలిమి మాడెండ్ల లొక నెల కలిసి వారు దానిని సరిపుచ్చుకొనుచుండిరి. దీనిని వారు Second month of Poseidon అని అందుదు. —౪౩౨ సాలున హేటక్ అనునతడు ౧౯ ఏండ్ల లొక కాలచక్రము నేర్పరచెను. దీనిలో ౩౫౪-౮-౧౧-౧౩-౧౬-౧౯ ఏండ్లలో ఒక అధికమాసమును కలిపెను. దాన ౧౯ ఏండ్లకు $౧౯ \times ౧౨ + ౭ = ౨౩౫$ నెలలు, ౬౯౩౯౩ దినములు. వాడుకలోమాత్రము ౧౯ ఏండ్లకు ౬౯౪౧౩ దినములే. —౩౨౫ స్పూ కాలిఫర్న్ అనునతడు $౪ \times ౧౯ = ౭౬$ ఏండ్లు, లేక ౯౪౦ నెలలను గ్రహించి ఒక కాలచక్రము గుణించెను. అత యొక నెలకు ౨౯ దినములును, మరుసటి నెలకు ౩౦ దినములును గా గ్రహించి ౯౪౦ నెలలకు ౨౭౭౪౦ - దినము లని నిర్ధారించెను. —౧౫౦ స్పూ హిపార్కుస్ $౧౬ \times ౧౯ = ౩౦౪$ సంవత్సరములకు మరొక కాలచక్రము నేర్పాటు చేసెనుగాని యీ రెండును వాడుకలోనికి రాలేదు.

రో మ్

రోమనులు సప్తాహమును గ్రహించిరి. వీరి మతమున నేని బృహస్పతి అంగారకుడు మాయ్యడు కృతుడు బుధుడు శుక్రుడును దినములో నొకొక్క గంటకు అధిపతులు. నేనివారము మొదటివారము. నేనివారము మొదటిగంటకు నేనియు, రెండవగంటకు బృహస్పతియు, మూడవగంటకు అంగారకుడును ఈ రీతిగా యథాక్రమముగా పునరావర్తించి చూచినచో ౨౪వ గంట కంగారకు దధిపతియగును. ఆ తరువాతి వారపు మొదటిగంటకు రవి అధిపతి యగును. కావున అది రవివారము. ఈరీతిగా దాని తరువారి వారము మొదటిగంటకు మంగళు దధిపతి కావున నది మంగళ వారము. ఇది రోమనులు చెప్పిన సప్తాహవ్యవస్థ. ఇటు లగుచో కార్తీయమల ఉపజ్జయు నంగీకరించు కారణము నేర్పై యుండవలెను. లేక యీవ్యవస్థయే వారిదే యని అనవలయును. రోమ ప్రతిష్ఠాత యగు రోములస్ (Romulus) అనునతడు ప్రథమపంచాంగకర్త యని రోమను లందురు. ఈపంచాంగముచొప్పున ఏడాదికి

౧౦ నెలలు. నెలనెలకు దినసంఖ్య చేరు చేరు. ఒక సంవత్సరమునకు ౩౦౪ దినములు. మార్చి నుండి ఉగాది.

దీపవ—౨౧౫-౬౩౨ నడుమ నున్న *Numa Pompilius* అవసరము మరి రెన్నెలలు జోడించి వానికి జనవరి యనియు, ఫెబ్రువరి యనియు నామకరణము చేసెను. అతడు చాంద్రవత్సర ముదలించెను. అటుపిదప—౫ శతాబ్దిలో *Decemviri* అజ్ఞ ననుసరించి పౌరవత్సర మేర్పరచు భారము ధర్మాచార్యుల మీద బడెను. వారు కావించిన ఏర్పాటువలన జూలియన్ సీజర్ సమయమున సింహావలోకనము చేయగా గోళకాస్త్రముల లెక్కలో ఏడాది కనిమిది దినముల లోపమున లేదా కనబడెను. అప్పుడు సీజరు—౪౬ సాలుకు ౪౪౫ దినము లంగీకరించి మరి ప్రతిసాలు ౩౬౫ దినముల లోపమునను, ప్రతినాలవసాలు ౩౬౬ దినముల లోపమునను గణించవలసిన దని కట్టకే చేసెను. సీజ ర్ రిక్రిందిరితిగా మాసక్రమమున దిన సంఖ్యను నిర్ధారించెను : మార్చి యాన్ = ౩౧. దినములు. ఏప్రిల్ = ౩౦. మేమాస్ = ౩౧ జూనియాన్ = ౩౦. క్వెంటిల్ = ౩౧. సెప్టెంబర్ = ౩౧. అక్టోబర్ = ౩౦. నవంబర్ = ౩౦. డిసెంబర్ = ౩౧ జాన్యువరీస్ = ౩౧ ఫెబ్రువరీస్ = ౨౯.

మార్చి నెల ఉగాది. ఫెబ్రువరికి మాత్ర మొకయేడు ౨౯ దినములు. ప్రతి నాలవసంవత్సరపు ఫెబ్రువరికి ౩౦ దినములు.

సీజరు కొన్నాళ్లకు జనవరి మగాదిగా మార్చెను. మరికొన్ని యేండ్లకు క్వెంటిల్ నెలను జూలియన్ గా మార్చెను. తా నీ క్వెంటిల్ నెలలో పుట్టెను. సీజరు కొన్ని నెలలలో దినసంఖ్యనుగూడ పిమ్మట మార్చెను. ఈమార్పు లన్నియు జరగి నిర్ధమయినదే ప్రకృతియన నున్న జూలియన్ పంచాంగము.

సీజరు మృతిచెందగానే ధర్మాధికారుల పౌర పాటువలన ప్రతి నాలవయేటను వచ్చు ఫెబ్రువరిలో కలవసరిన గోజునుగరించి వివాదమేర్పడెను. అప్పుడు ఏలిక యయిన అగస్తస్ సీజరు దానిని సవరించెను. కావలసిన నాటివారు అతని గౌరవమున పదిలపరచుటకు

గాను సెక్స్ టిలీస్ మూసమును అగస్తాకమాన మని వ్యవహరింపజేసిరి. వాటినుండి—౧౫౫౨ వరకు అగస్టస్ సీజర్ సంశోధించిన జూలియన్ పంచాంగమునకే ఐరోపాలో వ్యవహారము. ఈసమయమున పోప్ ౧౩ గ్రెగరీ దానిని కొంచెముగా సంస్కరించెను. అటు జూలియన్ సీజర్ పరిశోధనలొప్పున ప్రతి నాలుకేండ్లకు నొకదినము పెచ్చు లెక్కకట్టవలెను. ఇటు వ్యవహారములో నున్నది ౨౪ గంటల దినము. మరి పౌరదినమునకో ౨౩ గంటల ౧౫ నిమిషముల ౨ సెకనులు. ఈరీతిగా పౌరదినముకంటె వాడుకలోని దినము నుమారు ౪౫ నిమిషములు పెద్దది. కాన నాలవయేట నొక వాడుక దినమును కలుపుటచే నాలుకేండ్లకు ౪౫ నిమిషము లెక్కువ వచ్చును. సంవత్సరమునకు నుమారు ౧౫ నిమిషములు పెచ్చు. దీనివలన నన్నూ కేండ్లకు మాన్నాళ్లపై చియకు లేదా వచ్చును. దీనిబట్టి ప్రతినన్నూ కేండ్లకు మాకు పొట్టి నెలలు (*Leap year*) పట్టవలెను. అనగా ౧౦౦, ౨౦౦, ౩౦౦ సంవత్సరములలో ఒక దినము కలుపగూడదు. ఇటులు పోప్ ౧౩ గ్రెగరీ నిర్దేశించెను. పోప్ సంస్కరించిన జూలియన్ పంచాంగములో లోపము ౨-౩-౫-౭ ఈ మొదలగు సంఖ్యచే చాచ్చింపబడిన నూరు, అనగా ౨౦౦-౩౦౦-౫౦౦-౭౦౦ ఈ మొదలగు పొట్టి కేండ్లు మామూలేండ్ల యగును. నాలుగ పొట్టి భాగింపగా భాగశేషము రాని ౧౬౦౦-౨౦౦౦-౨౪౦౦ మొదలగు కేండ్ల పొట్టి కేండ్లు (*Leap year*) అగును. ఈ సంశోధనచే ౪౦౦ ఏండ్లలో మాడుకోజాలు రద్దు. ఇది యిటులు సంశోధితమయినను ౩౨౦౦ ఏండ్లలో ఒక కోజ లేదా వచ్చును. ఇంగ్లండులో ౧౭౫౨ వ సాలు వరకు గ్రెగరీశోధన మంగీకరింపవలెదు. కాన ఇంగ్లండు పంచాంగములో ౧౧ దినముల లేదా ఉండిపోయెను. ౧౭౫౨ సాలున ఆ పదునొకండు దినములను రద్దు చేయబడెను. రెండవ సెప్టెంబరు పదనూడవ సెప్టెంబరుగా మార్చబడెను. ఐరోపాలో నంతటను ఇటులు సంస్కరింపబడిన పంచాంగ ముములలోనికి వచ్చెను. గ్రెగుడేశములో మాత్రము కాలెరిక్ మతమువాదును, రషియాలో ధర్మాచార్యసంప్రచారము వారు ను

౧౯౧౪-౧౮ పాలుపరమమ జూలియన్ పంచాంగమున వ్యవహరించుకొనుచున్నది. అప్పుడు పదుమిది విశోపాయాంతరములు సంశోధితమున పంచాంగమే అటు లులో నుండెను. దానిని రషియా పంచాంగమునకును ౧౩ రోజులు తేడా కనబడెను. ఇప్పు డంతటను గ్రెగరీ శోధించిన పంచాంగమే వాడుకలో నున్నది.

పా ర సీ కు లు

తొలిటి పారసీకములలో పారసంవత్సరమునకే వాడుక. ఏమిట చాంద్రవత్సరమునకును, మౌజిదా పంచాంగమునకును వాడుక కలిగెను. ముసలిమాసలు పారసీకముల వాక్రమించుకొనటంబలన ఈమార్పు కలిగెను. అయినను ఋతుకాలమువందు శిష్టరహితుల చేయుటకు పారవత్సరమునే అంటిపెట్టెలావలసి వచ్చెను. మహమ్మదు చాంద్రవత్సరమునే గ్రహించెను గాన పారవత్సరమును గ్రహించుటకు ఆ ముసలి మాసల శిష్టము కాదేదు. అటు మాచిన ధర్మధంగము, ఇటు మాచిన ధనధంగము! వా రీమాతిగోతుల నడుమ పడి శిష్టరహితులకు పారవత్సరమును, వినిలిన వ్యవహారములకు చాంద్రవత్సరమును అకలం దించి ధర్మరక్షణమును, ధనరక్షణమును తేసి కొనిరి. నాటి పారసీకపంచాంగము ఋతువిధారణము నెవ అనుమర్థముగా నుండెను, ఏలనగా ప్రతి నాలవ యేటను వారి కొకదినము పెచ్చు. అది పారసీకులకు అక్షరసియమగు ధర్మాంగము. ముసలిమాసరాజులు పార సీకములను నడవార్చి లేకు మతప్రాబుల్యమును ఓపికవారి మీద మోపుటకుగాను ఆ ఒకరోజును కలంపరాదని కొనించిరి. దానికలన ఋతువులు తప్పింబ్బు లాయెను. ౧౧౦౦ వ శతాబ్దంలో పారసీక ప్రభువు మాలిక్ మి అనవతడు ఆ తిప్పింబ్బులను సరిపుచ్చు భారమును నుచో కవియును, గోకళాస్త్రియును నగు ఓమర్ ఖైయామ్ పై నిడెను. అతడు ఇన్నాహ్ కమానమందిరములో పరిశో ధించి ఒక పారసంవత్సరపంచాంగము తయారుచేసెను. ఓమర్ తేసిన టెక్కప్రకారము ౩౬౫ దినముల ౧౫ గంటలు ౪౯ నిమిషము లొకసంవత్సరము. ఇది తేటి సంవత్సరముకం ఓంగి పెకనులు పెట్టి, ఓమరుకు మునపు మీస

ములో రవి ప్రతేళించిన వాడు ఉగాది. ఓమరు మేషములో రవి ప్రతేళించిన నాటి మధ్యాహ్నమును ఉగాదిగా తీసికొనెను. వాడు విభూషనక్రాంతి, శుక్రవారము, ౫-౩-౧౦౦౨ వ క్రీస్తుసంవత్సరము. ఇదియే ఓమర్ పంచాంగపు మొట్టమొదటి దినము. అతని సతవత్సరమునకు పండ్రెండు నెలలు, మొదటి పదునొకండు నెలలకును ఋషుడేసి రోజులు, పండ్రెండవ నెలకు ముప్పదియైదు రోజులు, ఏడాదికి వెరసి ౩౬౫ రోజులు. ప్రతి నాలవయేటి పండ్రెండవ నెలకు ముప్పది యారు రోజులు. ఆ సంవత్సరమునకు ౩౬౬ రోజులు. మరియూ అతని పంచాంగముచొప్పున ౩౨ వ సంవత్సరమునకు ఈ నియమముచే ౩౬౬ దినము లయినను దానికి మాత్రము ౩౬౫ దినములును, ౩౩ వ సంవత్సరమునకు ౩౬౬ దినములును, ఈతని టెక్కతో ఓమరు ౩౩ ఏండ్లు కొక కాలచక్రము రచించెను. దీనిలో ౨౫ ఏండ్లు మాత్రమేండ్లు, వినిలిన ఏనిమిశేండ్లును ౩౬౬ దినములు కల ఏండ్లు. పారసీకుల పంచాంగము లన్నిటిలో ఓమర్ దిద్దిన పంచాంగమే సరియైనది. దీనినిబట్టి పదివే లేండ్లకు ౩౬౫౨౨౨౪ పార దినములు. ఇప్పుడు ప్రచారములో నున్న గ్రెగరీ పంచాంగము చొప్పున ౩౬౫౨౪౨ ౨౫ దినములు. తొలిప్పుల గణితము చొప్పున ౩౬౫౨౪౨౨ X ౧౦౦౦౦ = ౩౬౫౨౪౨౨ దినములు. కావున విశోపాలో ఇప్పుడు ప్రచారములో నున్న పంచాంగము లన్నిటికన్న ఓమర్ పంచాంగము శుద్ధము. దీనిలో రెన్నాళ్లుమాత్రమే తేడా. విరాహ పంచాంగము లలో మాన్నాళ్లు తేడా. ఈ ఓమర్ పంచాంగము పెర్జాన్-ఖోవారిజ్మి అను రాజులవరకు ప్రచారములో నుండెను. వారి ఏమిట తాత్రారాజులు దీనిని నిలిపివేసి మరల హిజరాపంచాంగమునే ప్రచారములోనికి తెచ్చిరి. హిందూదేశమునందున్న పార సీకులు కొలదిమార్పులతో ఓమర్ పంచాంగమునే వాడు కొనుచున్నారు.

హి జ రా

హిజరా పంచాంగమున చాంద్రసంవత్సరము. దాని ౩౫౪ లేక ౩౫౫ రోజులు. ప్రతి నాలవ

యేటికిని ఒక నెల కలువవలెను. మార్త్య ప్రమునందీ దినారంభము. తగలు గతి, రేయి గతి గంటలు. ఋతువులబట్టి గంటలకు పెంపుటొంపు లుండును. అదివారములగాయకు సప్తాహారంభము. మాసము చాంద్రము. అమావాస్యతో మాసారంభము.

ఉ గా ది

విశాఖ తూర్పుభాగమునందును, పడమటి భాగమునందును మార్చి నెల మొదలు ఉగాది. కొందరు కొందరు పోతల ఇచ్చానుపారముగా ఇది ఒకా నొకపుడు క్రీస్తుమాసమునకును, క్రీస్తుదినమునకును, ఈశ్వర కును, లేక ఏదోయొక పండుగకును మారుచుండెడిది. స్కెకాచేళములో గల కళాద్వారకకును గల మార్చి నుండియు, జర్మనీలో గల కళాద్వారకకు ౨౫ వ మార్చి నుండియు ఉగాది. ధర్మానుష్ఠానమునకును, త్రిము ధర్మాచార్యులు ఆద్యైంట్ అదివారమును ఉగాదిగా పరిగణించెడివారు. ఈ యాదివారము క్రీస్తునెల వెను కటి నాలవ అదివారము. మధ్యయుగమున పరాసు నేశమున గల మార్చి నుండి ఉగాది. తూర్పు క్రీస్తు రాజ్యములందును, వెనిస్ నందును గలగతి వరకును ఇదియే వాడుక. కాని విశా ష్టారం బైకాచేళములవారు ౨౫ వ మార్చి నుండి ఉగాది చేసికొనుచుండెడివారు. ఇటలీదేశపు గతి వ పోపు ఇన్ని సెంట్ అనునరిని యానరిని గలగతి నుండి గలవ జనరీ ఉగాది యాయెను. సెవర్లొండ్స్ లో రెండవ ఫిలిప్ ౧౫౭౫ నాటన గలవ జనరీని ఉగాదిగా చేసెను. జూలియన్ సీజరుగూడ ఇటులే నిర్దేశించెను. ౧౭౫౦లోగాని ఇటలీలో సర్వత్ర గలవ జనరీ ఉగాది కాలేదు. ౧౭౫౨ లో ఇంగ్లాండు గలవ జనరీని పంరత్పరాదిగా వ్యవహరించెను. యూదులకు వివాక్రాంతిపాతము విమ్మటి అమావాస్యనుండి ఉగాది.

అ బ్ద ము

ప్రాచీనకాలమున అన్ని దేశములందును సంవత్సరసంఖ్య తెలుపుటకు ఏదియోయొక అబ్దము కను పట్టును. ప్రాచీనభరతవర్ష మన యుధిష్ఠిరాబ్దము ప్రఖ్యా తము. విమ్మట + ౭౮ వ సంవత్సరమున ప్రవీడుడగు నొక కళరాజు సింహాసన మెక్కినప్పటినుండి కళాబ్ద మేర్పడెను. ఈకళయుధిష్ఠిరాబ్దముల నడుమను, పూర్వ

మునను, పరమననుగూడ మరెకొందరపేర కొన్ని యుగ ములు (సప్తర్షి యుగము, మహేశ్వరయుగము మొ.) భరతఖండమునం దంతటనో, కొంతటనో అనులులో నుండిరద్దయుపోయినటులు కనబడును. వాయుపురాణము చూచునది.

తొల్లి విశాఖాదేశము రోమనుల వ్యవస్థనే అవలంబించి ఏవరో ఒక రాజు సింహాసన మెక్కిన తరి నుండి అబ్దము వారంభించెను. +౫౩౩ నాటన డయోనిసియస్ ఎకసిగ్ నవ అనునతడు ఏను కాల్య నిక జన్మతికినుండి అబ్ధారంభము చేయవలయునని నిర్దేశించెను. ఆరవశతాబ్దాలో విశాఖాయంతయు ఈ క్రీస్తు అబ్దము నవలంబించెను.

మహమీదులు హజరత్ మహమ్మద్ సమయ మును అబ్ధారంభముగా చేశానరీ.

బిష్లవానంతరము పరాసువారిక అబ్దము వారం భింపదలచిరి. అది ౨౨౭౭-౧౭౭౭ నాటన.

‘పంచాంగము జటిలముగా నుండెగూడదు. అది అందరకును లేటతెల్లముగా తెలియవలయును. మరియు నది కృత్తముగానుండి పలుమంది కుపయోగపడవలయును. ఏ దేశపు పంచాంగమునకీని ఇది ముఖ్యగుభూములు. పలు సంస్కారముల కాస్కారముగుటవలన గ్రిగరీపంచాంగము అరివిశేదము, ఆతికృత్తము, కాకపోయినను ఆయొ గుణములలో ప్రపంచమునందలి ఏ పంచాంగమునకును తీసిపోదు. ఇది +౧౫౮౨ నుండియు ప్రచారమునం దున్నది. కాతలిక్ దేశములు దీనిని ఇంటనే స్వీకరించెను. బ్రెటన్ స్వీడనులు +౧౮౨౨ కళాద్వారక దీనిని వరి గనే చూచెను. కాని విదవ విశాఖయైల్లయును, జమిలీఅమెరికాను, బ్రిటిష్ కానుశ్వెల్లోని దేశము లన్నియును ఈ పంచాంగమును స్వీకరించెను. ఇటీవల జపాన్ వీర టర్క్ దేశములుగూడ దీనినవలంబించెను. ‘మానుషిల్లి అయినా మట్టుపిల్లి అయినా ఎలుకను పట్టించే పిల్లి’ అనినటులు సరియగు కాలమును తెలుపునదే పంచాంగము. గ్రిగరీపంచాంగమే మిగిలినవారికంటె కాలమును రెప్పుగా నిరూపించును. కావున (స్వరా జ్యముపడవిన) ఇంజియా దేశమువారు, లేక భారతీయులు సావాధిమానముచే ‘కేవలము వై దేశము’ అని అమాయ పెట్టుకొని గ్రిగరీపంచాంగమును వివేచనాదరాదు’ అని I P F వారు హిందూదేశము చేయుచున్నారు. ఈ విషయమును అందరును పరిశోధింతురుగాక !

పి.వి.రాజన్ & కంపెనీ,
అర్కణం, Arkonam, N. A. Dt.

ಡೊಂಗೆನಾರಿ

బాలామృతము
 బలహీనమైన చిడ్డలకు
 పుష్టియున్ను, బలమున్ను
 ఆరోగ్యము నిచ్చును

Wish...
SUNDARI
ELIXIR

గర్భాశయరోగాలకు

ప్రసిద్ధ బలవర్ధక మధము
సర్వవిధాలై న బహిష్కృత విక్రమము
అనునను నివారణి
గుప్రసిద్ధ భిక్షుగరులచే
ప్రశంసించబడినది.

K.S. MEHTA & CO., 250, CHINA BAZAAR, MADRAS.

రామరాజ భూషణుడు

శ్రీ కొణిదెన బాలకృష్ణయ్య

పరిపరయగమునందలి తెలుగుకవులలో నల్ల పాని పెద్దవకు విమృశ్య రామరాజభూషణుడు ఒక్కడు మాత్రము పేర్నిక గాంచిన మేధస్సుంపవ్వుడు. వీరి యనంతరము నేటిదనుక నిక్కవిద్యయమున కెనయగు వైసరు లాంధ్రచేశమున జనించియుండలే దనుటకు వారి కావ్యరత్నత్రయమే పాక్షి. “మనువసుచరిత్రము”లనుచు నాంధ్రసంఘమున వ్యాసించియుండిన వాక్యము పెద్దన రామరాజభూషణుల విశిష్టవిఖ్యాతిని బాటుచున్నది. రామరాజ భూషణుడు చతుర్విధకవితానిర్యాపకుడు, సాహిత్య రసపోషకుడు, శ్రీరామపదారవిందభజనానందుడు. జగత్ప్రభావదనకారుణ్యకటాక్షులబ్ధ కవితాధారా సమంచితుడు. బట్టురాజకులభూషణుడు. సంగీత సాహిత్యకలామర్మజ్ఞుడు. ఆ కారణమున ‘బట్టు మూర్తి’యనుచు నా కులమువారిలోని విద్యద్వర్గములను సాధారణముగ కెప్పుడును గౌరవపదముచే సమకాలి కులవలన విలువబడుచుండిన యశోగురంధరుడు. ఇతడు పండితరంజనునకు కెందినవా డని ‘ప్రబంధాంకము’ అను గృహనామము తెల్లముకీయుచున్నది. రామ భూషణ మహాకవి పెద్దనార్యుని యంతేవాని యనుటకు దగు నిదర్శనము లతని గ్రంథములనుండి యందందు గ్రహింపవచ్చును. ఇతని తేరిదండ్రు లిడినది, ఇతడు చెప్పకొన్నది, కృతిభర్త సంబోధించినది, కనన ప్రవాత ప్రబోధించినది ‘రామరాజభూషణు’ డన బడు నామము. ఇవిష్టయమును రామరాజభూషణ ప్రణీతములగు వసుచరిత్ర, హరిశ్చంద్రనలోపాఖ్యాన ములు చెలువుచున్నవి.

“కడ్యము.....రామరాజభూషణ ప్రణీతం

త్రెన”

“రామభూషణకవి! భూషణుడవీ వన్నిటకా” — వసుచరిత్రకృతిపతిసంబోధనము.

“శ్రీరామభూషణా ! వచస్క్విరసపోషణా” — హరిశ్చంద్ర నలోపాఖ్యానరచనకు శ్రోతృహించిన దైవముగు నాంజనేయుని ప్రబోధము.

“ధీరమూరపాత్మకాడ, రామవృషభూషణాఖ్య ముకవిని” పా. న. నం దలిడు చెప్పినమాట.

వసుచరిత్రయగాని, హరిశ్చంద్రనలోపాఖ్యానము గాని రామరాజభూషణుని యభిధానవిషయమున నా వంతయు సంశయమునకు, దర్కమునకు జోటిచ్చుటలేదు. పైన మనవి యొనర్చిన ‘బట్టుమూర్తి’ యను నవాంతర నామము కాలక్రమమున జనుల నానుడినండి బలపడి తరతరములత్రాగి రూఢినామమున ద్రమకు విమర్శకులను పాలుపడులాగున నొనర్చినది. కావున నవిష్టయమును చెరిసి కొందము.

‘ బట్టు మూర్తి ’

“రాజాధిరాజగు (రామరాజు) నీ మహాపురుషుని సభ కలంకారభూతు డగుటచే బట్టుమూర్తి రామరాజ భూషణు డను బిరుదము గాంచెను.”

(వసుచరిత్రవిమర్శనము ౧౧౭ పుట.)

అనునది కీ. శే. కందుకూరు వీరేశలింగము పంతులుగారి యభిప్రాయముగూడెను. దానినే వసు చరిత్ర విమర్శకు లంటంకించిరి. కీ. శే. నరబాడ శ్రీరామమూర్తిపంతులుగారు దమకు బూర్వముగల కించదంతులను, వాని జేకొని గ్రంథముల తెక్కించిన యవిమర్శకులనువారి వ్రాతలను ఖండించి రామ రాజభూషణుడు, భట్టుమూర్తి భిన్నులని నిర్ణ యించిరి. వీరు కవిజీవితగ్రంథకర్తలు. వీరేశలింగము

పంతులుగారు కవులవరిత్ర గ్రంథకర్తలు. తీర్థయులు
నేకార్థశనువేరులు. అట్లుగుట వీరశైలింగముపంతులు
గారు శీన్నమార్గ మవలంబించిరి. సత్యాగ్రహము శిలా
కాసనముభాతి యతని గ్రంథముల భాషించుచుండ,
పంతులు వట్టి వాదబలమునకు, స్వపక్షస్థాపనమునకు
తెద్దలనవా రెందరో తలపడి పెనగిరి. అవియున్నయు
‘అముద్రితగ్రంథచింతామణి’యందు బ్రకటింపబడి
బట్టుగూర్చి యననది రామరాజభూషణుని పేరు కానే
కాదని నిర్ధారణయై పండితామోదమును పడసినది.
కాని వసుచరిత్రవిమర్శనమునందు మఱుల బ్రహ్మశ్రీ
వజ్జల చివసీతారామకృష్ణులుగారు దీనిని చర్చించి
యొక్కవాదనకు ద్రోవదీసి గ్రంథము పెంచిరి. వీరును
అనంతరపు దూరపుర్రములవారి వ్రాతలను, ప్రవాద
ములను వాధారము జేసికొని కొంతదవక బూర్వా
విమర్శకులతో నవనరమున్నుం రదనుక జేసి
భవించి స్వీయపక్ష వాద స్థాపన మొనర్చిరి.
కాని ‘సభాలంకార’ విషయమున వాధారమును
జూపరైరి. అది జేరినచో గ్రంథము కడముట్టును.
ప్రత్యక్షప్రమాణములగు రామరాజభూషణుని కావ్య
ములయందలి వాక్యము లుల్లసిల్లుచుండ వాని నవలద్రోసి
సాధనాంతరముల నతని యుదంతమును సాధింప
జాముట సాధుసమృత్తము కాదుగదా. అది యటు
లంచి యివ్వవయమున రామరాజ-రామరాజభూష
ణుల సంబంధమును విచారితము.

రామరాజ

శ్రీ కృష్ణరాయసార్వభౌముని యిల్లుడు రామ
రాజు. ఇతనిని ‘అశ్రియరామరా’ జనియు జెప్పదురు.
రాయలవారి యనంతరము విజయనగర (కర్ణాటాంధ్ర)
సామ్రాజ్యలక్ష్మిని శక్రవీరుల కైవసము గాకుండ
కాపాడి, కరణాగతుల ప్రోచి, కొంతస్థాపన మొనర్చు
నత్కింకతో నెత్తిన కత్తిని దంపక, కట్టిన కాసె విడు
వక, పట్టిన ప్రతివ మునక వీరవిహారముతో జీవితమును
చెల్లించిన యోధాగ్రగణ్యుడీ పుణ్యపురుషుడు. ఇతని
సభకు పరింకారప్రాయమునగు భట్టుగూర్చి ‘రామరాజ
భూషణు’డను వీరుడయు గాంచె ననియు, రామరాజు
నాశ్రయమును, గొప్ప బిరుదమును లభించి పదవీస్థితు
డైన యనంతరము దన బట్టుకులమును దోపజేయుచున్న

‘బట్టుగూర్చి’ నామమును దెగదెంపులు జేసికొని,
యా పేరు మానెన విమ్మట రచింపబడిన కావ్యములలో
విరుదునామమునే స్వీయ (వీర్యవర్తి) నామముగ జెప్పు
కొనె ననియు, బట్టు గూర్చిగ వన్నపుడు సరసభూపాలీ
యము వ్రాసి, యనంతరము పెద్దప్రాపు, దొడ్డవిరుడు
లభించుట నగుచరిత్రమున, పారిశ్చంద్రవలోపాఖ్యాన
మున నప్రాధము, దొలిరచనము నగు సరసభూపాలీయ
మును, హీనకులమాచకంబున ‘బట్టుగూర్చి’ నామమును
నతడు చెప్పక విడిచె ననియు, కావున ‘గూర్చి,
బట్టుగూర్చి, రామరాజభూషణుడు అను నత
డొక్కడై, గ్రంథక్రయకర్తయై “ఏకమేవ, అద్వితీ
యం బ్రహ్మ”గ వలయుచున్నాడనియు విరుదువాదుల
సిద్ధాంతము. కాని యెతివ్యమని, వ్యాఖ్యాతభూవమని
చెప్పదురే కాని, రామరాజభూషణుని రచనలనుండి వీరు
అణుమాత్రము నివృప్తయమున వాధారమును జూప
జాలరు. వసుచరిత్రమునకనుండియు, పారిశ్చంద్ర
వలోపాఖ్యానమునుండియు మన వివ్వవయమున
సత్యము లభింపగలదేమో తెలిసికొందము.

రామ, రాజ-భూషణుల నన్నిహితత్వము

గూర్చిగ రామరాజునుజేరించి భూషణుడు
రచించిన వాక్యము గాని, పద్యము గాని యింతదనుక
మనకు లభించలేదు. రాజతమ్ముడు, వసుచరిత్రకృతి
పతి యైన తిరుమల దేవరాయలు రామరాజభూషణుని
రావించి—

“శ్రీరామశీతిప్రు” మదగ్రజ జయ
శ్రీలోలు నావాకళి

పారిణు” బహుసంస్కృతాంధ్ర కృతులం
బల్కాటు పెప్పించి త

త్కారుణ్యంబున రత్ని హారహయ వే
దండాగ్రహారాది స

త్కారం బందిరి రామభూషణుని
భస్మంప వీ చన్నిటా.”

అని ప్రశంసించెను. ఇందలి రామరాజసంబంధ
మునుకవి తానుగ జెప్పక తిరుమలని నోట బలికించుట
లోని వమత్కారము గమనార్హము. అతడు దనను
సూర్చి చెప్పకొనలేదు గావున నటు లానవ్య నని తలం
కుమా ? వలకుకాదు. ఈ పద్యమునకు దైవ నన్న పద్య
ములో గది—

"నను శ్రీరామపదావంబధజనా
నందుక జగత్పాద నం
దనకారుణ్యకటాక్షులకవితా
ధారానుధారాని సం
జనిలైకైకదినప్రబంధకుటికా
సద్యశ్శతగ్రంథ క
ల్పమ సంగీతకలారహస్యనిధి వి
ల్పం బంచి పర్వక గృహక"

అనుచు దనమగుటించి, తన ప్రజ్ఞకుగుటించి ముచ్చటించియున్నాడు. అతని పేరునె తొలగించి శిరోధార్యము కాదగిన విరుదమే లభించియుండి నచో నిబట చెప్పక పోవిడుచునా కపిశ్యేయకుఁ జేరి కేవల మసత్యము. కావున దిరుమలరాయని వాక్యముగ జూపించియున్నాడు. పారిశ్చంద్ర నలోపాఖ్యానమునందలి యితని స్మృతాంతము నరసితికేటి రామరాజభూషణు యొక మహాను భావు డనియు, గవిమాత్రుడుగ దలంప వీలులేనివా డనియు తెలిసికొనగలము. ఇతడు కృష్ణరాయని కాల మున విద్యార్థియైయుండి, పెద్దసభిమ్యుడుగ నున్న కార ణమున రాయల యాస్థానికి వచ్చుచు బోవుచుండ నభ్యాసము గలవాడును, రామరాజుకు గృతిపరిచయు డును నగుట, రామరాజు పెత్తనమునకు వచ్చి రామ రాజభూషణునికి యే యల్పసత్కారమునో యొసంగి సంభావించినవా డగుట, నతనిని దన పారస్వతీవీత ప్రారంభకునిగ దలంచి మహాకవి కృతజ్ఞుల సేవపి యున్నట్లు తిరుమలుని వాక్యములును, పారిశ్చంద్రనలో పాఖ్యానమునందలి "రామవిభువ ర్తకభవిష్షా విభవ యతును" నను మాటయును స్పష్టమొనర్చు చున్నవి. కృష్ణరాయని యనంతరము పరిపాలకులైన యతని సంబంధులందఱును కవి కావ్యసంబంధమున గృష్ణరాయని మేలుబంతిగ జూచికొని తాము నటుల గవిజనాదరణ మొనర్చి కావ్యముల సంకీర్తములుగ గొనిరి. కాని రాయలను బోలిన సాహిత్యాసభివరసి కులు గారని వసుచరిత్రంబావతారిక చెప్పుచున్నది. అందును రామరాయ లలి క్షిప్తసమయమున నిధికారము వహించెను. తురకల దండయాత్రలు, దేశమున నల్ల కట్లోలములు, సామంతుల కుట్రలు, రాజధానీనగర మును మార్చుట, ఇటు లెన్నియో విషయములతని బుద్ధి

వాక్రమించి యస్త్రమిక్కుని గావించి కలగి చెలినవి. కావున దిరుమలదేవరాయని ముఖమున రామరాయల గొప్పను గౌరవార్థముగ, గృతజ్ఞతామాచకముగ, వారి కంశమర్యాద ననుసరించి, కృష్ణరాయలకు నల్లుడు మహాయోధుడు నగుట, కపిశ్యేయడు రామ చాటై యా మాట లతిశయోక్తు లగుట నతని తమ్మునిచేత తెప్పించ వలసినచ్యేమ. రామరాయలకు నిజమును మానసిక విక్రాంతియే కులపడి యుండినచో నతడు రాయలను విందిన భాషాపాపకుడై, రసికకళింపడై, కవిజన పాపకుడై భాషాయోష నధరించియుండువాడు. అతడు వసుంధరాయోష నధరింపవలసినచ్యుట చరి త్రము మారినది.

రామరాజ వసుచరిత్రమున ఆరు పద్యముల నభి వర్ణింపబడియున్నాడు. అందలి యర్థము లీ దిగున నుదాహరింతును. (వసుచరిత్రప్రథమాశ్వాసము)

- "అవని శ్రీరంగరాయుడై యనతరించెను" (ప. ౪౩)
- పట్టాభిషేకవ్యవర్థయుము ; తమ్ములతో మొగించి తేగుట; సలకము తిమ్మనివధ; కర్ణాటవిభవసంభావ నము; కరణాగతుల తోచుట". (ప. ౪౪)
- "నిజామాదుల నరణ్యమునకు బోదోలుట" (ప. ౪౫)
- "తురుమ్మల నూలబలనివాళియు తేయుట" (ప. ౪౬)
- "శ్రేణుజనసేవితుడై కల్యాణమునుబొందుట" (ప. ౪౭)
- "రామరాయలపేరు విన్నంతమాత్రాన నిజామాదులు బెదురుట" (ప. ౪౮)

ఇంతమాత్రము లభించుచున్నది. ఈ ఘట్టమున గవి రామరాజును అతిరథ, మహారథశ్రేణుడుగా లోకము దెలిసికొనవట్లు సన్నుతించియున్నాడు. లోకకల్యాణ మొనర్చి లోకకంటకుల మొదిలంబ గూర్చి శ్రీరామచంద్రప్రభువుతో రామరాజభూష ణుడు రామరాజును పొర్చి క్షేపాదికములచేత నతని లోకరక్షణునింధరత్వమును, శ్రేణుభయధ్వరాక్రమ సాహసానికములను జక్కగ వ్యక్తపరచెను. సాహితీ ప్రియు డనిగాని, కలాభిజ్ఞు డనిగాని, కవిసండితపాపకు డనిగాని, కవితామధురిమ దెందమునకు దవులు నల చాటు లున్న వాడుగగాని విద్యద్విహారరంగస్థి వేళ సంప్రదామాధీమాని యనిగాని, దానధర్మములు చేసిన వాడుగగాని, దిరుదము లొసంగి కవుల సహజనామములు లొలగించిన యభివక్తప్రహ్మ యనిగాని రామరాజు రామ

రాజధూమణునిచేత గొనియాడబడలేదు. తుద కాశీతి సూరనయును దేలేడు. ఒక్క రనుచరిత్రమును కృతి జూచిన తిరుమలరాయని, వాని తనయులలో ముఖ్యముగ శ్రీరంగరాయ, వేంకటపతిరాయలను వివిధాలంకార ముల రచించిన పద్యములతో, ఉదాత్తభావములతో గొంఠాడెను. 'పసుచరిత్ర' గ్రంథమునకు బ్రాము ఖ్యును నిచ్చి తరువాత బుట్టిన శ్రేష్ఠకావ్యమున దాని పేరు జెప్పెను. అట్టివాడు రామరాజును "బహుసంస్కృతాంధ్రకృతులకా" బట్టాణు మెప్పించిన ప్రోవ యగు నేని తత్త్వముల నొక్కదానినిగాని, కనీసము మెచ్చినవాని కావ్యరసగ్రహణనైపుణ్యమునుగానీ, పుట్టు పేరు ముసిపోనిచ్చిన యపూర్వచేరిదమునుగాని కవి చెప్పకుండుట విచార్యము. చెప్పదగిన తా వింతటి కంటే నింకొకటి కాదు. శ్రీ కృష్ణరాయలు పెద్దనను "అంధ్రకవితాపితా మహాద"నని సంబోధించినటుల నరకు వ్రాసెను. రాధామాధవమును రచించి కృష్ణ రాయలచే "రాధామాధవకవీ"యని పిలిపించుకొనిన చింత పూడి ఎల్లన యొక డున్నాడు ఇతడును దీనిని జెప్పకొని యున్నాడు. వీరిలో నొకడును తండ్రి యొనర్చిన నామకరణమును రుడిచిపెట్టుకొనలేదు. ఇక దనకు తూర్పును గల విరుదాధారులగువా రందఱు విరుదములన్పు, విరుదప్రదాతల యోగ్యతలను, జెప్పను వేరులు యథా తీథములుగ నుంచుకొనుట రామరాజధూమణు డెఱు గదా? తండ్రి యిడిన వ్యరహారనామమును ద్రోసి రా జనుటకు రామరాజధూమణు డంతటి యుచితాను చితానభిజ్ఞుడా? ఎంతటి బట్టునంతజాడైనను నింతటి పొరుషహీనకృత్యమున కొడిగట్టి కవులలో దలయెత్తి తిరుగగలదా? అభిజనగర్వాంధులగు కవు లెందఱో సను కాలికులుగ నుండిన రామరాజధూమణుడు వారిచే దన చరిత్రమున నిరంతరరంధ్రాన్వేషణము గావించ బడుట నెఱింగిన, రామరాజధూమణుడు తండ్రిపెట్టిన పేరు మార్పుకొని, పరు లిడిన విరుదమే పేరుగ స్థాపింప బూనినచో, గాతులు పొడిచినట్లు లోకులు నిందింతురని తెలియని యవివేకి కాడుగదా? ఎన్నియో తిప్పడు (పార్థకీ) పద్యము లతనిగూర్చి వ్రాయబడినవి కలవు. అం, దొకటనేని దీనినిగూర్చి యెత్తి పొడుపు, ఎగతాళి జరుగదా? సాధారణముగా సగోత్రీకుడుగూడ దత్త హోమము జేసికొనినగాని దత్తునిపేరు మార్చడే! ఒక గ్రంథము గొని సామాన్యముగు బహుమతి నొసంగి రాజా

పేరు మార్చుట, కవి దానిని ధరించుట-ఇది సదుపాయము, తలపనుగూడ నేపామను సంకము గాదా? వాస్తవ నామ ముండి యందుపై విరుదముగూడిన నది రాజేం చునుగాని విరుదమే పేర్చినచో నిక దాని యోగ్యత జెప్ప బలిలేదు. అటుల బట్టుట రామరాజును, రామ ధూమణుని నిందించుటయే యగును. రామరాజునకు దనకు గల సంబంధమునుగూర్చి ముచ్చటించవలసినచోట దాను తికోహితుడై, నాలుగుమాటలు తిరుమల దేవ రాయనిచే ననిపించి, కంకావతారికయందు రామ రాయని కేవలయోధునిగ జూపి, రామరాజుచే దాను గొన్న తృణమును పేరువుగ గొనియాడి, యొక్క సీస పాదయున హరిశ్చంద్రవలోపాఖ్యానమున జెప్పి రామ రాజధూమణుడు దన విధిని నిర్వర్తించియున్నాడు. రామ రాజధూమణుడు రామరాజుపై జెప్పినవి కొన్ని చాటు వులు. "బహుసంస్కృతాంధ్రకృతులు" అతిశయోక్తి. విరుదప్రదానము అని తెలంచుట ప్రమాదము. ఏ సాధా రణముగు బహుమానమునో, లేక బహుమానములనో పొందియుండుట నిజము. తుదకు ఏమగు, అగ్రహారము గూడ ననుమానింపదగినవే. ఏలనన, రామరాజు, తిరుమల రాజు వితరణలు కవికి కడుపు నింకించి కౌగిలి గూర్చ బాలని చని ముందు చెలియగలడు గావున. ఈ కారణము లన్నిటినిబట్టి రామరాజుతో రామరాజధూమణున కత్యల్పముగు సంబంధముమాత్రము గల దనియు, రాయల యనంతరము రామరాజు విఖ్యాతిపరిపాలనాదత్త పడగుట నతని సంబంధ మిందుక గల దని నూచించుట గౌరవసంపాది యనియు, మహావీరుడగు రామరాజు ముప్పుండు తన జీవిత కాధారధూమణు డగుట, అందును దనకు బ్రథమాశ్రయుడగుటను కవి తా నేవియో చాటు వులు రచించి, తిమ్మలమున రామరాజుచే వాఙ్మించిన ప్వల్పములను ఘనములుగ జాటించి, రాజుకు దనకును గల సంబంధమును బ్రకటించెను. కంకావతారికయందు రామరాజును పదునరలో పదునొకండవవాడుగ జూపెనే కాని తన కెక్కున చవవు, పరిచయము గలవానినిగగూడ రామరాజధూమణుడు జూడ తెలియకుండ జేసెను.

ఇట్లు పటవలన రామరాజు నరసిమ దని చెప్పి నటుల భావింపరాదు. ఇతడు మామను మించిన యల్లుడు. అయిన నేమి ఫలము. రాయలకాలమున గల లోకాం పాత్రములు రామరాజుకాలమున మాజీయినవి.

ఇతనికి సంగీతసాహిత్యములలో గాలము గడపు నవకాశములు లేవు. కావుననే రామరాజుకు లభించి యాచంద్రతారకము రహింపవడన కృతినంతానము తిరుమల రాయలకు లభించినది. రామరాజు నిరంతర జీతరక్షణ దీక్షాధురంధరుడై రాజ్యమున బర్యటనములు సేయుచు, శత్రునిగ్రహమార్గముల నశ్వేషించుచు, ఆత్మీయ సౌఖ్యత్యాగముగూడ నొనర్చి జీతకాంతిసాధన కార్యము నొనర్చుచున్నవనా డయ్యెను. వర్తమానమున శ్రీ జవహర్ లాలు పెహ్రూగానికి పాటకచేరిలలోను, సాహిత్యవినిోదములలోను బాల్గాని యానందించ నవకాశ మున్నదా? తనము తీరిక గలదా? ఇటువంటి బాధ్యతయే యానాడు రామరాజులపై బడెను. కావున రామరాజ ధూషణుడు ఆరేని సంస్థానము నాక్రయించి యుంకి యిచ్చినదానితో దృష్టి హించి, రామరాజ కాలమున రోజులు గడపి తిరుమలరాయనితోజులలో నించుకంత స్థిరతరజీవితము లభింప గృతి ప్రారంభించి యారాజున కంకిత మిచ్చెను.

తిరుదు కాదు - పేరే

వసుచరిత్రవ్యాఖ్యాత సోమకవి. ఇతడు, “మూర్తి, భట్టుగూర్తి, రామరాజధూషణుడు” అని వ్యాఖ్యానప్రారంభమున, గ్రంథమున వ్రాసెను. పేరు నకు, తిరుదునకు వివక్షత జెప్పక నన్నిటిని జోడించెను. అది యిది :

“ఈ రీతిం గవిత్వానివానవుత గా
రీకానమాలిపలా”

దాలోద్దేవనైన నాకు వెన వి
ద్యావంతు లెల్ల నృనో

హరిప్రక్రియ మూర్తిచేత రచితం
దైవిగ్రుతిం జా వసు

మౌరాట్టిత్రచరిత్రబీకయియి, యు
త్సహంబు పట్టించినకా.”

కారణజను డై కవి ని

“కాయము పెచ్చగ గాఢగీర్తయై
ధూరికళాకలాపుడయి

పొల్పువహించిన బట్టు మూర్తిచే

నీరిగ్మై సుఖార్థం

హీనపదాస్పదమైన యా వసు

మౌరముణప్రవృత్తులు ను

సాఢ్యము గాదు తలంచియాడగకా.”

తొలత నిటులు వ్రాసిన సోమకవి వసుచరిత్ర ప్రథమాశ్వాసము ౧౭ వ పద్యమున కీర్తను వ్రాయుచు రామరా జిచ్చినటులు తిరుమలదేవరాయలు జెప్పిన—

“దత్తాత్రయ్యంబున రత్న హారహయ నే

దండాగ్రహారాది న

తృరం బందితి రామ

ధూషణకవి”

అను వాక్యములకు—

“అతని దయచేత, రత్న హార=మణిహారములను, హయ=గుట్టములను, చేదండ=వీచులును, అగ్రహార= అగ్రహారములును, అది=మొనల గాగల, సత్తృరంబు= బహుమానమును, అందితి=పొందితిని, రామధూషణకవి= రామధూషణరామధేయము గల కవి”

అని వ్యాఖ్యానము వ్రాసెను. ఇందితి నామ ధేయార్థ మెయ్యది? ఏవగు పెట్టివది? తిరుద చేది? సోమకవివాక్యములు ప్రమాణము లని విమర్శకులు నిర్ణయించుకొనిరి. ఆ కాలమున నిట్టి వివాదములు లేని కారణమున విన్న మాటలను స్వంతపద్యములలో జీర్చి ఉన్నదాని మన్నుట్లు వ్యాఖ్యాత రిభించెను. సోమకవి స్వీయవాక్యములకు బల మున్నదా? కవివ్రాతకు బల మున్నదా? ఏది యథార్థము. జనగ్రతినబట్టి, తగు విమర్శవాధారములు లభింపని కారణమున, జరిత్ర చర్చావిశేషములకు ప్రాధాన్య మిచ్చుట యపుడు లేని హేతువునుబట్టి సోమకవి యటులు వ్రాసెను. మఱియు బూర్వపు వ్రాతలకు ప్రాధాన్య మిచ్చుచున్న మనము సోమనకు బూర్వమున గల అప్పుకవివ్రాత నే మనవలయును? “నాపేరు రామరాజధూషణుడో”యని యతడు జెప్పకొనుచుండ “కాదయ్య, నీవు మూర్తిని, భట్టు మూర్తిని, తరువాత తిరుదుపొంది పేరుమార్చుకొన్నావి” వనుట పరిహాసభాజనము. దొడ్డ విజ్ఞానము, విమర్శనా జ్ఞానము, పరికరములు అలవడియున్న నాగరికకాలములో మున్న మన మే, యింక ను జన గ్రుతులను నమ్మిన హేతువుచేత సత్కార్యములు జరియవచ్చినను విశ్వసించకున్నాము. పోతన “బంటిపట్ట, బరంగర” నివాసము, “భద్రాచల

రామదాసు - కవీంద్రుడు ఉపదేశము. వాసుదాసు స్వామిలును, రాఘవాచారిగారును తక్కువగా రనుటకు, విమర్శ, చరిత్ర తెలియనివా రనుటకు సాధనకీ వెంట్రు గలుగదు? నాగరకయగమువారమును మనమే యిటుల నమ్మకములతో నుండ నైతిహ్యములను నమ్మి పోమన వ్రాసిన వ్రాతను బ్రమాణముగ నొనుట విగద్ధము. వసుచరిత్ర, పారిశ్చంద్రనలోపాఖ్యానములకుండు పోమన, ఆంధ్రకౌముదివాక్యములు ప్రబలుములు గావు. వాదనాపటిమకై వాని నద్దట ప్రయోజనరహితము. కావున రామరాజధూమణులను నది చేత, ఓరుదు కారు. పోమనవాక్యములకు, కవివాక్యమునకు నదుకు కుదర లేదు. పరస్పర విరుద్ధములు.

కుదకు గ్రంథముఖపత్రములా దిక్కు?

అది యొక లెజున రేవు. ముద్రాపతల, పరిష్కర్తల యధిపత్యముల బట్టి యది ముద్రింపబడినది. వాకడ గల వసుచరిత్రము ౧౮౦౩ లోనిది. ఎద్దనవ్రాడి సంకీర్తయ్యగారిచే ముద్రింపబడినది. దాని ముఖపత్రమున "శ్రీరామ రాజధూమణిక విప్రతీతంబయిన వసుచరిత్రము అను నాంధ్రకావ్యరత్నము" అనియున్నది. దాని ప్రక్కపుటయందు "ధట్టుగూర్చి నామాంకుండు నను రామరాజధూమణులందు" అనియున్నది. దీని కింబట వ్రామాణ్యము. పరస్పర విరుద్ధముల నీట్టి వ్రాతలనుబట్టి కవివ్రాతను, అధిప్తాయములను దెల్పకొని దొనర్చుటలో సారస్వతము గనరాదు. రామరాజధూమణునకు దరువాత గొన్ని యేండ్లకు రచింపబడిన 'సరపతివిజయము' రామరాజావృత్త చేప్పయన్నది. రామధూమణుని ప్రమేయమును జెప్పయన్నదా? విరుద మిచ్చినటులు, బట్టుకూర్చిని రామరాజధూమణుని తేసినటులు దాన గలదా? కరతలములకుగ జరిత్రము రచయితగ్రంథములలన నవగతమునచుండ కొలకొననములు, గ్రంథాంతరములు నివర్తనములనుచు జూపి చర్చ పెంచుట యర్థసాధనము కానేరదు. గ్రంథస్థములగు ప్రమాణములు గన్పట్టుచుండ నైతిహ్యములతోన, దదాధారములతో రచించు రచనలతోను బ్రయోజన మెయ్యది? అట్టివి లభింపని నా నైతిహ్యములే దిక్కునుట తప్పదు. కావున నవ్యమయమున నైతిహ్యము లుపకరింపవు.

ఇతడు తిట్టుకవియా?

ఎన్నడును కానేరడు. రామరాజధూమణుడు చక్కని వివేకము గలవాడు. విషయము జూపువాడు. అందుచేత సతనికాలముకవు లెవరును జెప్పని "సనాత నాధునాతనాఖిలమహాకవిజనామగ్రహంబు" అని యథునాతనకవులనుగూడ బ్రకాశించియున్నాడు. తా సెంత గౌరవముగలవా డైనను, పండితు డైనను, జాత్య హంకారులగు సంకుచితహృదయులు తొలగనాడుదు రను నధిప్తాయ మతనికి లేకపోలేదు. అట్టివారి విషయ విధేయతల జూచియైన బుద్ధిగలిగియుండుగు గావుత మనియే లాక్యవృత్తయ తిడు వ్రాసియున్నాడు. తాను "కాపామగ్రహాశక్తియుక్తుడు"నని యితడు ప్రతిజ్ఞ జెప్పలేదు. ఎక్కడినుండియో "లాట్టు యి దటి మాట" పద్యమును గొనివచ్చి దానిలో "రట్టకీ బట్టుకూర్చి కవి" యుండుట బట్టి యామాతిక కితడే కర్త యని, ఆ బట్టుకూర్చియే రామరాజ ధూమణులనియంట సత్యమారము. ఆ పద్యకర్త యెందో 'రట్టకీ' అటుల దన నెన్నడును రామరాజధూమణుడు హేయముగా జెప్పకొనడు. అతడు వ్రాసియుండిన వీర్యచరిత్రసంబంధములగు పద్యముల నతని గ్రంథములలో జూచిన నట్టి రట్టికీవా డిత డనుట ఆపచార మగును. చేతద్రుష్కగులగు బట్టు రచయితలు, ధూర్జులానాటినుండి నేటిదనుకను జాల మంది కలరు. భాష సంబంధకీ పనులగు నట్టి బట్టులం నందఱును 'బట్టు మూర్తు' లనుచు లిలుచు నలవాటు తెనుగుదేశమున గ్రాతకాదు. అన్ని చాటువులకు, బూటకములకు బట్టుకూర్చి నొక్కనిని గర్వక జేసి, అతడే రామరాజధూమణు అనుట నిరాధారమును పొరబాటుమాట. ముఖ్యముగ గృష్ణ రాయని కించుక ముందునుండియు, నుంటపల్లి భాస్కరుని దనుక నీట్టి సంచారులగు బట్టుకవులు పెక్కురు గలరు. అట్టి బట్టుపద్యముల గొన్నిటి జేర్చి యందు రాయల పేరుంట గమనించి రామరాజధూమణుడు రాయలచే బహూకరింపబడె ననియు, కావున సతడు అమృతపులలో నొక డనియు సాధింపజాముట సకారణము కాదు. ఇతడు తిట్టుకవి, దీపనకవి కాదు. ప్రబంధకవి. సరససూపాలీయకర్తను జేయుటకు, కృష్ణరాయనిసభలో జేర్చుటకు నీ మహాకవిచరిత్రము నిన్ని గండ్రగోళములలోనికి దింపుట శ్రమహేతువు; సత్యమారము. ఇద్విషయములను, కవిత్వపు పోలికలను

నిచట జర్పించుట గ్రంథవిస్తరహేతువు. ఒకటే గమనించవలెను. రామరాజభూషణుని విద్యాభివృద్ధి గాంచి యనుమానపడకుండ యతని కొంచెము తక్కువ వర్ణము వాధారముజేసికొని లోకువగ నెన్నియో వదంతులు లోకులు గల్పించిరి. పద్యముల తెల్పించిరి. అవి లోకమున వ్యాపించినవి. 'బట్టుమూర్తి' మాత్రము గాదు, 'బట్టువా' దనియు నొక యైతిహ్యములో బ్రహ్మశ్రీ కాస్తురిలుగా రుదాహరించిరి. బట్టువా డను నది మనము పేరని అనలేముగదా! ఈ కాలమునగూడ బాపనపంతులు, కిరస్తానిపంతులు, బాపనపంతులమ్మ, పాలెపంతులమ్మ, పెట్టిసీదాంతి, కమ్మకాస్తురి, కమ్మ బ్రాహ్మణుడు, నాయాబ్రాహ్మణుడు" అను పలుకుబళ్లు వ్యాపించి యుండుట మన కనుభవములో నున్నది. వీరందఱు పేర్లిన యెవరు తగవు కాదుగదా. ఈ రీతిని పూర్వులు పండితులనుగాని, కవులనుగాని, తక్కుంగల పెద్దలుగాని కులసూచకమును మాటలను వారివారి ప్రజ్ఞా విశేషములకు, వృత్తులకు జేర్చి పెట్టుటలకునే నేడు మనకు నలవడినది. ఇవ్వకులైన రామరాజభూషణుడు భట్టవంశజు డగుట, మర్యాద తెలిసినవారు గౌరవమాచకముగ 'బట్టుమూర్తి' యనియు, సామాన్యులు, వసూరూపరులు 'బట్టువాడు, భట్టాజు' అనియు విలువపాగిరనుట సమంజసము. దానినే పేరనుచు మనము వాడించుకొనుట లోకాచారమునకు, సంప్రదాయమునకు గూడ జాల దవ్వన మాట. ప్రకృత మనుసరింతుము.

స్వభావము

వసుచరిత్రమున నితడు "శ్రీరామపదారవింద" యను పద్యమునను "అధునాతి నాభిలమహాకవు"లను వాక్యమునను, దన దైవభక్తిని, సమకాలికులయొడ నడకునను బ్రకటించెను. ఇది యతని సహృదయులను దెలివిదీసియుచున్నది. వసుచరిత్రవ్యాఖ్యాత రామరాజభూషణుని "కారణజన్మ" డని ప్రశంసించి యతని యసదృశసాహితీకావైభవమును మెచ్చియున్నాడు. ఈ వ్యాఖ్యాత శ్రీమత్పర్వతీరాజేశ్వరవరప్రసాద సమాసాదితిహృద్యానందస్థినిభిలవిద్యానికారడుడు." వారిశ్చంద్రవలోపాఖ్యానవ్యాఖ్యాత" 'చిత్రకవి' అనంతాఖ్య" కవి. ఇతడు లక్షణసారసంగ్రహకర్త. మూలగ్రంథకర్తను బోలి యీ వ్యాఖ్యాతియు "శ్రీనానుడ్యరశ్రీబృహదకవిత్వచతురుడు". ఇక వారి

శ్చంద్రవలోపాఖ్యాన, వసుచరిత్రల గ్రంథకర్తయు దన యుదంతము నెటుల క్షేమగ్రంథమున ద్వ్యర్థిప్రబంధమున వెల్లడించి యున్నాడో విమర్శించి యథాగతు నరయ బ్రయత్నింతుము.

"వనధిలంఘనకృపావర్తితోభయకరి
తాకలారత్నరత్నాకరుండ
పకలకర్ణాటరత్నగుంధరరామ
విభుదత్తసభచిహ్న విభవయుతుడ
వసుచరిత్రాదికావ్యస్థితబహుస్వ
ప్రాసితానేకరత్నప్లవంద
కాళ్యేతశ్రీవేంకటేశ్వరానుగ్రహ
నిరుపాధికైశ్వర్య విత్వయశుడ;
శ్రీకరమహాప్రబంధాంక సింగరాజ
తిమ్మరాజప్రియతనూజ భీరమార
పాత్మజుడ రామస్వపథూషణ్యుగళవి
నంతిత మొనర్తు నీకావ్య మనఘభక్తి." (పా. వ. ప్ర. ఆ. ౫(3).)

నిరసాంతారపాండిత్యమండితుడగు నిక్కవి శేసరి తన జీవితము దైవమునకు, రాజునకు నంతి మొనర్చి స్వీయచరిత్రము సమగ్రముగ నిందు తెప్పియున్నాడు. ఈ సీసమునందలి "సభచిహ్నములు" వసుచరిత్రమునందలి "శ్రీరామక్షీత్రుక" అను పద్యమున తిరుమలదేవుడు ప్రసంగించినవే. ఆ వాక్యము లకు సోమన అర్థము తెప్పియుంటు వైన జూచితిమి. దీనిని వరసభూపాలియనున మూర్తికవి వ్రాసిన సీసము నందలి "సభమూర్తి నామధేయు"నను వాక్యముతో జోడించి దాన, దీని రెంటు 'శుభ' శబ్దమున్నది గావునను, ఈ శబ్దము రామరా జిచ్చిన చిహ్నముల విశేషణము గావునన, ఇయ్యది "మూర్తినామధేయు" ననుదాని కంటుపడియుండెగావునన, ఈ "మూర్తి బట్టుమూర్తి" యనుట సంశయింపరాదనియు, ఈ 'సభచిహ్న' మను దానినే యతనికి రామరా జిచ్చిన 'రామరాజభూషణు' డను విరుదము, నటులనెత్తు సంశించియున్నాడనియు, అందుచేత మూర్తి, బట్టుమూర్తి, రామరాజభూషణులను వొక్కొక్క జేరనియు మనముదలచుట వ్యాయ సమ్యక్తము గాదు. అసంగతము. అపసవ్యము. అటులేని వరసభూపాలియ రచనమునకు విష్ణుట రామరాజు వాత్రయం దెనది పెద్దలు కొందఱు నెలవిచ్చుచున్నారగదా.

ఆరాజిచ్చిన విరుద మీ 'మధు'ను ఈ సరసధూపాలీయమున నంద గారణము? దీనిని తిరము గావించ సరసధూపాలీయము ప్రభమునునియు, కాను ద్వితీయమునియు మఱియొక సుసప్త్య. వరసధూపాలీయకర్తృత్వము నీరితిగ స్థాపించి, పదపది భట్టునూర్తి యవనది పేరని రూఢి తేసి 'రామరాజధూపణు' డేవనది విరుదముగా నిరవణుప నిన్నియొకతిరుగుళ్లు ఆనుసరింపవలసినవైపును. సహేతుకవాక్యముల బ్రతిష్ఠాప్రమాణములు జూపి "రామధూపణకవి" "రామనృపధూపణాఖ్యమకవి" నని యతడు వ్రాసిన మాటల నతని మాటలతో బూర్వపక్షము తేసి పరస్పరవైరుధ్యమును జల్లడిగ మనము తెలిసికొనగలిగినవాడు మన మీ పై సుదాహరించిన సీసపద్య కృతాంతమును నిగవించి యుత్పన్నకవిన యన్పతవాదిగ నొనర్తము. పోలికకవిత్యము, ఒకేపద్యముభేయ గ్రంథముల నుండుట నింకొకపరి చర్చింతుము. ఇట్టివి చాల గలవు. ఇది కారణ మవరారు. కులగోపన మొనర్ప చేరు వాడుటకు మోహాడి తన కావ్యముల నన్యతేజీవ విరుదమునే నామధేయముగ గ్రహించెననుట రామనృపధూపణుని ఆధర్మసిద్ధాంతమున, ప్రత్యేక ప్రమాణరహితముగు తర్కమున గళంకియని సిద్ధాంత మొనర్చుటయేగదా! నేడు గదా పాపమువండి, ఉక్రోగమాలకు, నుడుగరలకు, స్వీయభాగ్యులకు, మిథ్యాగౌరవములకు, నిష్పక్షపాతు డని నిరూపించుకొనుటకు, కులముచేరును, కిరిరమిచ్చిన తండ్రిసేరును వాచి, డాంకికవర్తనమున కలవాటుపడు వనస్థ ప్రార్థబ్రహ్మ ధారులకు సంప్రాప్తమైనది. ఆత్మగౌరవము, కులగౌరవము లేనివా డని రామరాజధూపణుని మన మువట ఈ కాలపు విరుదపద్ధతుల నాక్రంించి పూర్వపు నుణ దోషముల బరిశీంచుటగాక మఱియొకటి యగువా? పేరును విరు డని చెప్ప విమర్శకులలో ప్రభువు గ్రంథ నిర్ణయసందర్భమున మఱల మతభేదములా? ఇందు నిమిత్త మాశ్రయాల, ఇష్టదైవములనూడ, సంఖ్య యందు లెంచుట? మార్పులా?

రామరాజధూపణుడు శ్రీరామమంత్రోపాసకు డగుట జాల సహనము గలిగి గర్వము, అహంకారము మొలుంగని ప్రశాంతహృదయము గలవా డని హరిశ్చంద్ర నలోపాఖ్యానమునందలి యుపోద్ఘాతపద్యములు చెప్పుచున్నవి. మఱియు నతడు డన సంశయతారికాది

గ్రంథవిషయముతో బుటలు నింపక సంగ్రహపాపమి యా భాగమంతయు శ్రీరామపరముగ జ్వలించి యున్నాడు. ఆతడు శ్రీరామచరణసేవాపరతంబ్రుడు. శ్రీరామభక్తుడు. శ్రీరామనియందు గల యన్యధాచారిణి యగు స్వీయభక్తిరత్నరత్నమును జల్లడించియున్నాడు. ఇవిషయమున నతని భావ మొకటి జాతము.

"ఆత్మజనకు డాకాంతరసావలంబమునకు కాంతరసావలంబనకు బయలు నెవల నేకగుణస్ఫూర్తి నెవలకుండ రాము డాకారవిక్రయారహితు డెందు."

(పా. ప. ౧ ఆ. ౨౫.)

ఇటుల శ్రీరాము నుపాసించు నీ భక్తకవిస్వభావము, అంతరంగమై నెంతని నుతింపగలము? శ్రీరామ మహిమాలీయము నీ క్రిందిపద్యమున తెప్పెను:

"అజభవత్రీతిగా నభిలమంగళమహా
విద్యూతి గాంచిన విష్ణుమూర్తి
విమలస్మృతిమధోదయముగాఁ జతుర్వర్తి
విభవంబు బూనిన వేదమూర్తి
భువనైతన్యసంభవముగా నిశచరి
ఘాతయైన శుభప్రకాశమూర్తి
గురుసత్క్రియాఫలస్ఫురణగా నతుల ధా
ర్మికరూఢి వెలసిన సుకృతమూర్తి
పతికృతాభిలశాపమూర్ధ్నితముని శ్రీ
యాత్రునీర్జితన మొనర్చు నమృతమూర్తి
శ్రీరఘూత్తము డెంతని చారిత్ర మరది
పుట్ట బుట్టువులకు గాక బాగవదరమె"

(పా. ప. ౧ ఆ. ౧౯)

వసుచరిత్రమునరలేగాక శ్రీరామాంకితముగు హరిశ్చంద్రనలోపాఖ్యానవాంఛిపద్యాదులు అన్నియు శ్రీరామసంబంధమున గూర్చబడినవి. శ్రీరామ, సీత, భరత, లక్ష్మణ, శత్రుఘ్నులను, అంజనేయాని, శ్రీమద్రామాయణరచయిత బ్రాచేతనుని, శ్రీరామకథారచయితలగు నీవదికవులను సంగ్రహించెను రామరాజ ధూపణుడు. అనంతరము "అని యుష్మదేవతామననమంగళ సమాచరణంబును" అను చిహ్నచపనమును వ్రాసెను. ఇక్కడి "ఇష్టదేవత శ్రీరామ"డని యావాక్యము వ్యభవించి దేవతాంతరము లేదని రూఢితేసినది. అంజ

నేయత్తుతిని వ్యాజముగ గొని శ్రీరామభక్తుని కత్తి
నిటుల జాటించె నీ యవఘ్నుడు :

“రామభక్తునకు భారమె భూరపంతాద్రి
తరణపాటవ మన శరధి దాటి
రామభక్తుని కరుదా మృత్యునిరసనం
జన మహాభాయాగ్రహంబు తేరి
రామకింకరున కబ్రమె రమాసాన్నిధ్య
మన విదేహాధీశతనయ గాంచి
రాక్షసకుటికి జిత్రమె పాశవిగళనో
పాయం జన నజాస్త్రబంధ మెడలి
రామపరతంత్రునకు దుర్భరంబె విలయ
వహ్నియన వాలభిఖిఖావాస్త్రపి నోర్చి
యరిపురం జేర్చిన నజేయు నప్రమేయు
శాంజనేయు మునిధ్యయు నభినతింతు”

(పా. న. ౧౮.౬)

“సర్వసర్వాక పరిత్యజ్య” యను భగవద్వాక్యమును
నమ్మి, మననశీలుడై, చిత్తప్రసాదము లభ్యము కాగా
శ్రీరామకింకరుడై తరించినవా డిక్కనివలాలంకా
రుడు. తనను “కవిత్వనిధిభాగ్యవ్యుజ్జేసి బ్రోచిన
యంజనా నందనడు” కల గన్నట్టి—

“సుకులు తెక్కండ్ర కాశ్యపరామవామ ధ
మ్యుల జేసి పిలుచు భాగ్యోదయంబు
రచితాగ్రహారంబు రామచంద్రపురాంక
పూతం బొనర్చిన పుణ్యరేఖ
నవదివ్యభవనంబు సవరించి శ్రీరామ
విధు బ్రతిష్ఠించిన విశ్రులమహిమ
రామసరోవామరమణీయముగ దటా
కము వినిర్మించిన ఘనయశంబు
సఫలత వహించు నీ హరిశ్చంద్రుల క
భాయగనిబంధచిత్రబంధప్రబంధ
మంకిత మొనర్చు రఘుభర్త కభిలక్షర
దురుతరాభిప్సితము తెల్ల నొడవు నీవ”

(పా. న. ౧౮. ౧౪)

అని యానతియ దాను శ్రీరామాంకితముగ హరి
శ్చంద్రనలోపాఖ్యానము రచించె నట. కలలో గూడ

శ్రీయాంజనేయమూర్తి “శ్రీరామభూషణా! నచ
శ్చీరసహజా!” అనియే సంబోధించియున్నాడు.
ఇచట నీకవి “శ్రీరామునకు, లేక శ్రీరాముని సభకు”
గూడ భూషణమువంటివా డని నిశ్చయించునలె గానోలు.
దీనినిబట్టి రామరాజభూషణుడు సప్తసంతానముల
జాలభాగము శ్రీరామార్పణముగ బ్రతిష్ఠించిన నిమ్మమ
కర్మయోగి యనియు, “ఇష్టపూర్తము”లను నిర్వహిం
చినవా డనియు తెలిసికొనగలుగుచున్నాము. పై నుదా
హరించిన పద్యములలోని యర్థములవలన రామరాజ
భూషణుని స్వభావము, ప్రవర్తనము, బుద్ధిమద్గ్రణు
లకు చేట తెల్లము గాకవారు. స్వవిషయము
జెప్పకొన దగినంతమాత్రమె చెప్పెను. సహజపద్ధతి
ననుసరించి యతిశయోక్తుల పొంత బోవక దన విషయ
మును ముచ్చటించెను. దాండికములు నలుకలేదు.
కావున నితని కావ్యములు, కవనములనలె ప్రవర్తనమును
ప్రత్యేకప్రకంపకు జాలియున్నది. కవనము నువయో
గించి లోకులబ్రువ్వదిట్లు స్వభావ విశిష్టిత లేదని యతని
శ్రీరామభక్తియు, సంతానాదీసర్వసర్వచరణమును
విశేషముసేయుచున్నవి. ఇట్టిదు డైస్వహపులుగు తరి
దండ్రులు పుర్రవాత్సల్యమున చెట్టుకొన్న పేరును
త్యాగము తేనె వంట పొసగని మాట.

సుఖదీవనము

వసుచరిత్రరచనానంతరమునగాని యీ రామ
భక్త కవికి కాంతియుతజీవనము లభింపలేదు. రామ
రాజా పుభలాంధనములు, తిరుమలరాయని యభిషేక
ములు నితనికి సంత్సృప్తి గూర్చియుండలేదు. నరాంకిత
ముగ కావ్యరచన మొనర్చుట రామరాజభూషణునకు
తాలతాధాకరముగ నేయుండెను. దానిని “కవివాగ్వాగ్ని
పాఠ” మని నిరసించి వ్యర్థపురుషులగూర్చి యర్థకల్పన
ములతో గొనియాడుట యవర్థమేకాని, యన్వయము
కాదని తెగనాడి, యిద్విషయమున దాను బొందిన
యా చేదనమును ధ్వనింపజేయుచు వసుచరిత్రమునందే
యీ క్రింది పద్యమును వ్రాసి, ఆ పద్యమునందు “గవి
వాగ్వాగ్నిపాఠము” న కన్పడున వదాన్య నొకని శేర్పాని
యున్నాడు.

“అతిధీనుం డతిదానశూరు డతిర
మ్యకారు డతింత గు

వ్రతుడంచుందను సన్నుతించుకవి వా
 గ్యార్థపార మెల్లక యథా
 ర్థతమంతై విలసిల్ల దిర్భులమహా
 భార్యేంద్రు శ్రీ వేంకట
 షీతినాథోత్తము నందు నిందుగతి గ
 ల్పించెక గవిశ్రేణికిక

(వ. చ. ప్ర. ఆ. ౮౩.)

కవుల సందర్భమున నిలిచి మహాదాత భావమును, వర్ణనమును రామ, తిరుమల, దేవరాయల పరముగ నెచ్చటను రామరాజధూషణుడు వ్యక్తమొనర్పలేడు. దీనిని బట్టి యాపోదములు పేరుకు చెడ్డ లైరేగాని, నిజముగ రామరాజునకు కవులమనుగడకు బద్ధమున గావచ్చుచున్న తిరుమలరాయని కడగొట్టు కొడుకు వేంకటరాయ జెడుగడయై వారికి దృష్టిగూర్చుననియు, నితనిదానమాత్రమే కవివాగ్యార్థపారము అనర్థముగాక నగ్రవంతై, సత్యమై చక్కని ప్రతిఫలము నొందుట వలన వారి కతడు ఇహపరముఖములు గల్పించిన యతి దానకూరు డనియు, దానశీలుడు గావుననే సుద్రతుడనియు రామరాజధూషణుడు కవిజనమందారు డను నమృహనీయు నభివర్ణించి మెచ్చెను. తక్కిన వంశావతారికయందలి ప్రభువులకీ “కవిజనాశ్రయ” లను కీర్తి దక్కదయ్యెనని మన మిచట చరిసికొనుచున్నాము. “కవిశ్రేణి కిందునందు గతిగల్పించినా” డనుటలో దాత యాన్నత్యప్రదర్శనమును మాత్రమే యొనర్చక, తనకు గలిగిన ఆత్మసంతుష్టిని, అన్యార్థయముగాని, వరాంకితకృతిరచనమునకు బడవలసిన కక్కురితిగాని పని లేని తన శీరతరళాంతముఖజీవన సమృద్ధినిగూడ జెప్పి యీ మహాప్రకారమంతయు ‘వేంకటరాయలు’ డని రామరాజధూషణుడు శిలాక్షరముగ వ్రానియున్నాడు. అశేషపనముల కాయాసపడవనరములేని నిరపాయముఖజీవనసంపదయును, శాంతశేషదమాదులతోడి పరిశుద్ధహృదయమును లభ్యపడ సుస్థిగుడై కొరమారిన నరసుకుల పాంత బోవక, శ్రీరామార్పణముగ హరిశ్చంద్రనలోపాఖ్యానమును రచించి, అజరామరమున కీర్తి నార్పించి రామరాజధూషణు డిందునందు ప్రద్ధి గాంచి కవిమండలమాధ్యమణియై ప్రకాశించుచున్నవాడు. ఇతని కావ్యోందిర నాశ్రయించి దానకొందుడగు ‘వేంకటరాయధూషణి’ యును శ్రీవేంకటేశ్వరస్వామిగ భావించ బడుచున్నాడు.

వేంకటరాయని యోగ్యత.

రామరాజధూషణుని జీవితవాక యీ వేంకటరాయవాచికాశ్రయమున నొడిచుకుంటు వడక, పదిలముగ భారము ముట్టినది. తండ్రి పరిపాలనయు వహించు నాటికే వేంకటరాయలు, నితని యన్నయగు శ్రీరంగరాయలు గూడ దండ్రుడొడై కార్యనిర్వాహకులగు నున్నటుల వసుచరిత్ర పద్యములు నూచించుచున్నవి. ఈ హేతువుచేత లై పద్యార్థమును పరిశీలించి నపుడు, తండ్రియనుమతితో వసు చరిత్ర ప్రారంభము నేయించినవా డీ వేంకటరాయ లని బోవకమానదు. ఈ వేంకటరాయలనే వేంకటపతిరాయలనియు, వేంకటేశ్వరు డనియు గవి పేర్కొనియున్నాడు. తిరుమలరాయని ధర్మపత్నియు, నితని తల్లియు నగు ‘వేంకటాంబ’ కవిజన ప్రోత్సహిత్రియైన మహాసాధ్వీ. ఈ తల్లి విద్యాభిలాషిణి. కావున నెందఱో విప్రబాలకులకు విద్యాదానము నేయించెనట. చిత్రగిరివంశి యీ శ్రీండి పద్యమును:

“ఉంచిన యగ్రహారముల
 నున్న తనైఖరి విద్యలెల్ల ర
 ప్పించిన విప్రవక్త్రముల
 తెంచిన నవ్యవనోత్కరంబులక
 నించిన బల్లటాకముల
 నెమ్మి గనందగు వేంగళాంబ య
 భ్యంచితకీర్తిసాధ విక
 దాక్షరమావసురాశరాజమై.”

(వ. చ. ౧ ఆ. ౬౪)

“విప్రవక్త్రములకు విద్యలెల్ల రప్పించిన” కొడతల్లికి జనించిన హేతువుచేతనే కాబోలు యీ పీఠ వేంకటపతిరాయలు” కవివాగ్యార్థపారము యథార్థతమంతై విలసిల్ల గవిశ్రేణి కిందు నందు గతి గల్పించి” ధన్య డయ్యెను. ఈ కవితలకుని జీవితమున నితడు గణ్యతవహించిన మహారాజు. పురుషశ్రేష్ఠుడు. పుణ్యస్థోకుడు. కవితాలతాలవాలమున కి యుదారనిక్తుడొనరించిన దోహదముమూలముననే, తెలుగు పలుకుల కలంతి పూర్వములు అసద్భవములు నగు నెందు కబ్బపు దోషపులు అమరనవి.

ఇంకొకమెలిక

హరిశ్చంద్రవలోపాఖ్యానమున గవి తన వృత్తాంతమును నివేదించియుండిన సీసపద్యమున నాల్గవచరణము. “కాశ్యోత్క్రి వేంకటేశ్వరరామగ్రహనిరుపాధిక్షేత్యర్యనిత్యయశుడ”నని రామరాజభూషణుడు వచించెను.

బ్రహ్మశ్రీ సీతారామకృష్ణులుగారు ఈ సందర్భము నిటుల వ్రాసియున్నారు.

“మణియు నరసభూపాలియునున బరమపదవాధుడైన విష్ణువు గ్రంథాదిని వర్ణింపబడుటయు, హరిశ్చంద్రవలోపాఖ్యానమున ‘కాశ్యోత్...యశుడ’నని చెప్పకొనబడుటయు బరిశీలింపగా నీ కవికి బరమపదవాధుడగు విష్ణువే యిట్లుడైన మనియు, దద్విష్ణుని యనతారమును, స్వేచ్ఛ చేపతాంతరమును నాంజనేయునకును బూజ్యదేవతయు నగు శ్రీరామదేవతను నితరుపాసించెననియు దోచుచున్నది. కాన నీ సందర్భము నరసభూపాలియకవియే వసుచరిత్ర, హరిశ్చంద్రవలోపాఖ్యానకవి యని బలపఱచుచున్నదిగాని విడిన్నతావాదమును బలపఱచునేరదు.” (వచ. విమర్శనము ౬౦ పుట.)

నరసభూపాలియ కవి విషయము నవలతెట్టి యీ వేంకటేశ్వరుని విచారించెము. హరిశ్చంద్రవలోపాఖ్యానమునందలి “వనధిలంఘన” యను సీసమున రామరాజభూషణు డవసరించిన క్రమమును జూతము. ఈ పద్యమును “స్వభూవ”మును శీర్షికక్రింద సూచాపాదించియున్నాను. ఆ పద్యమున గవిని “కవిత్యనిధిలాభదన్యు జేసిన” అంజనేయుడు మొదట బ్రస్తుతింపబడెను. “నందనవాడు “సంభవించుము” లిచ్చి తొలుత నాదరించిన రాజు. వసుచరిత్ర కృతిగొని రత్నములచే నభిషేకించిన కృతిపతి (తిరుమలదేవరాయలు) నూడవవాడు. ఇటుల నూడుచరణముల ముగ్ధుని సూచాపాదించి వారివారి యధికారతారతమ్యముల జూపి, తుదివాడుగ “శ్రీ వేంకటేశ్వరుని” జెప్పెను. తరువాత నా వేంకటేశ్వరునికి బిమ్మటివారినిగ దన వంశక్రమము నిట్లు జెప్పెను: ప్రపితామహుని సింగరాజును, పితామహుని తిమ్మరాజును, పితయగు మారపరాజును, తుదివానిగ గృతికర్తయగు దనను జెప్పెను. ఎట్లుగిరి పాదములు నార్ద్రంబు నలుగురును, తనతోగూడ దన వంశమువారిని, సేనపాదములు నార్ద్రంబు దన జీవనాధారపురుషులగు

పుల నలువురను గొప్ప, కొలది యంతరువులు తెలియు నటుల చక్కగ వక్కాణించి యున్నాడనట స్పష్టము. పెద్దపాదములలో నాలుగవదానియందు జెప్పదగిన యావంశములోని చిన్నవానిని, చిన్న పాదములు నార్ద్రటిలో తుదిదానియందాత్యవం శేజాలలో చిన్నవాడగు తనను జెప్పెను. అందువలన నిందలి వేంకటేశ్వరుడు శేషుచలాధీశ్వరుడు కాదని వెల్లడియగుచున్నది. క్రమము ననుసరించి చూడ నీరవతజే (పరమపదనాథుడే) యగు నేని, అతడు నొక యిష్టదేవతయై యుండునేని రామరాజభూషణుని వంటి లాక్షణిక ప్రమాణకవి క్రమభంగము గావించి యాంజనేయునకు, రాజులకు జనర జేర్చువా? అతనిని ప్రథమపాదమున నేచూపించియుండును. మణియు నరసభూపాలియ కర్తృత్వ ముోపించుటకు రామరాజ భూషణుని కాశ్యునునందలి వేంకటేశ్వరుని దోడ్కొని చని నరసభూపాలియనాంధిపద్యముతో జతజేసి యచట విష్ణుజేవుని పేరుంట నీ వేంకటేశ్వరనామముమార్చి, యా విష్ణువే రాజరాజభూషణుని యిట్లుచెవ మగుట దద్విష్ణుని యనతారమే శ్రీరాముడు గావున నాపేరుతో గృతి ప్రారంభముజేసినా డని వసు - పా. న. ల విషయమున జెప్పి రామరాజభూషణుని యిష్టదేవతకు గూడ నామధ్రంక మొనర్చ జూచుటలో ఫలమావంతయు గలగదు. రామరాజభూషణుడు వసుచరిత్రప్రారంభ పద్యమున సీతారామల గొనియాడి మ్రొక్కి, వందన భాగము ముగియ—“అని యిష్టదేవతా వందనంబును” అనియు, “అని యిష్టధంబున నిష్టదేవతామనన మంగళసమాచరణంబును” అనియు శ్రీరామ, సీతా, భరతాదుల వందనకార్యానంతరమున హరిశ్చంద్రవలోపాఖ్యానమును జెప్పెను. అంతేకాని యెచటను బరమపదనాథునిగాని, శేషుచలాధీశ్వరునిగాని పేర్కొని సంస్తుతి జేయలేదు. పేరు మార్చ బ్రయత్నించుటతో నాగక నతిని యిష్టదేవత పేరునుగూడ మార్చి ప్రధానవృత్తము చిక్కునినకుండు పెరికలు ద్రిప్పి తార్యా రోనట్లుట సత్యమును గప్పిపుచ్చుటయే.

“కాశ్యోత్...శ్రీ వేంకటేశ్వరుడు” తిరుమల రాయనికొడుకుగాని ఏడుగొంపలవా డెన్నటికి కానేరదు. పెత్తండ్రి, తండ్రి జెప్పబడినపిమ్మట నతడుండదగిన స్థానమున నతని జెప్పి తన యాచిరిని, రచనా

చమత్కారమును, కృతజ్ఞతను కదిరాజు జల్లడించెను. ఈ వేంకటేశ్వరుడు పైన చెప్పిన వేంకట (పతి) రాయలు. ఇతడు కవిశ్రేణికింది నందు గతులు గర్వించి" యాదిభమున గవిత్యరుని చే నభివర్ణింపబడి యప్పుడు దయ్యెను. ఇతని నదాన్యతలననే రామరాజధూమ ణుడు నిశ్చింతగ గావ్యసృష్టి యొనర్చి తన యిష్టజేతకు సమర్పించి భవ్య దయ్యెను. కావుననే "అముష్మిక ఫలదాతము" నితడే యని యత్యుదాత్తభావము జూపి వేంకటరాయలను వేంకటేశ్వరుడుగ జెప్పెను. కాని పైన వివరించిన ద్రావిడప్రాణాధ్యక్షుడువద్దతి నన లందించి కాదు. దీనిని ననుచరిత్రమునందలి యాశ్రించి పద్యము బలపఱచుచున్నయది :

“హరు చాతారకక్షైలమర్చున న
 ధ్యాసిమడై రాజశే
 భరవిభాగితి వహించు జందగిరి దు
 ర్గంబందు శ్రీవేంకటే
 శ్వరు డొప్పెన్ బహురాజశేఖరపదా
 సంసేత్యుడై యార యు
 ధర్మ బంధేలికవాసితద్విరులకున్
 దవ్వల్లభశ్రీలకున్.” (ప. చ. ౧ ఆ. ౮౧)

వ్యాఖ్యాత “శ్రీవేంకటేశ్వరుడు = సంపద్యు క్తుడైన వేంకటరాయడు” అని చెప్పెను. ననుచరిత్రము నాడే వేంకటరాయలను “వేంకటేశ్వరు” డని పొల్చి చెప్పనంతటి మానసికపంతుప్పని రామరాజధూమ ణుడు పొందియున్నాడు. కావున శ్రీకామ్రులవారు నెలదిచ్చినటుల హ. న. పద్యపాదమునందలి వేంకటేశ్వ రుడు వేంకటరాయలుగాని, పరమపదనాథుడు గాడు. దీనిపై నాధారపడిన నరసధూపాలీయకర్తృత్వమును రామరాజధూమణికవివిషయమున నందియ కదా!

రామరాజధూమణుని గ్రంథములకంటె నతని చరిత్రవిషయమున నితరులు వ్రాసినవి యైతిహ్య ములు; ప్రమాణములు కానేరవు. అతని వృత్తాంతము నతడే చక్కగ జెప్పవలసినంతదక్షక వికడము లేని కొనెను. ఇతడు పెద్దనాథుని మార్గదర్శకునిగ నొనర్చు కొని, మనుచరిత్రముకంటె వ్రాధముగ, వాస్తవమృత ముగ నుండవలె నని తలంచి కావ్యరచన నొనర్చినదిట్లు. ఇతడు “బహుశాంధ్రోక్తిమయశ్రవణమున దత్పాత్రి గల్భ్యి మూహించు” నడుముగట్టిన ప్రాడ. “అచారిత

పత్కవికల్పవాదిభూషణపహుర్యవృత్తములు సానల దీటిన బాతిరత్నము” అని కావ్యనౌరసమును జాటించిన భాషావేత్త. సమకాలికులచేత, దరువాతిగల కొంద రనూయాపరులగు జాత్యహంకారులచేత దూషణితర స్కారాదు లనభవించియు గొండవలె జలింపక, అంజనేయుని భాతి శ్రీరామభక్తిని విడువక కావ్య సృష్టి యొనర్చి అహంకారమును జయించిన మహా వీరుడు. ఆంధ్రకవిత్వంగివుల నితనివలె యోగ్యులగుదులు గలవా రతివిరళముగ నున్నారు. అతని జీవనమునకు, కవిత్యపటుత్వసంపదకు, ముఖజీవికు, అసమాననౌరస ప్రాప్తికి, యోగ్యప్రస ర్తనమునకు శ్రీసీతారామాంజ నేయులు ఆధారధూతులు. ఇటువంటి మహాకవి, ఉచిత జ్ఞాదు, పేరు మార్పుకొను కెన్నడును నమ్మదగని పొలుమాట. ఈ గొడవయంతయు కవిజీవిత, కవిచరిత్ర గ్రంథకర్తలు దమతమ గ్రంథముల గప్పకొనుట, పట్టుదలలతో, పెనవదయులకు దీక్షానుటలో గలిగిన దురవస్థ. వీరు కట్టుకథలకు వ్రాధాన్య మిచ్చిరి. ఇంకొక రోట నట్టిది నమ్మరా దని తిరస్కరించిరి. తమ సిద్ధాం తములకు బలమిచ్చునెడ నైతిహ్యము ప్రమాణమే. ఈయనిచో పది పుక్కిటిపురాణము. చరిత్రకారుల సిద్ధాంతము లీ త్రోవ నడచినవి. ఇంతవఱకు రామ కృష్ణుడో, రామలింగుడో తెలియనివాడు “శ్రీ-ధూ” అని బూడిచి నెరుగకొట్టెనట. ఒకడు వీవున తామర జాపెనట. పిండములమీద ననుచరిత్ర మంకితము ధార వొసె ననె నట వేరొకడు. శ్రేష్ఠశైల్యాదంబరము చూపి మూర్తి ననుచరిత్ర వ్రాసె ననెనట నింకొక అనామ గేయశిరోమణి. ఈ యైతిహ్యముల విశ్వసించి చరిత్ర కారులు, విమర్శకులు సిద్ధాంతము లొనర్చుటా? నమ్మదగదు. సత్యాగ్ర మతని కావ్యములయందు. జేట తెల్లముగ గలదు. నరసధూపాలీయసంబంధ మింకొక పాలి చూతము. బట్టురాజవంశజులగు కవులలో నిత డొక బట్టుకూర్తి. ఇది యిదివేల పేరు కాదు. ఇతని పేరు రామరాజధూమణుడు. అసమానతారకమంత్రో పాసి. శ్రీరాముని చరణసేవకుడు. అంజనేయప్రసాద లగ్ని గాంచిన పుణ్యకూర్తి. ఇట్టి మహనీయుని కావ్య ముల జదివి, అతని పవిత్రసృభావము నెఱింగి భవ్యుల మునుదుము గావుత!

రామరాజధూమణమహాకవియొక్క కవితా రచనావిధానమునందలి నుణవిశేషముల నన్నిటిని

అతని కాలనిర్ణయాదికములతోగూడ బ్రహ్మశ్రీ వజ్రుల
చివరితారామకాస్తులుగారు రచించి, వసుచరిత్ర
విమర్శనము పేరున గ్రంథమును వెలయించిరి. భాష
జిజ్ఞాసువులకు మహాపకార మొనర్చుచున్న శ్రీ
కాస్తులుగారి గ్రంథము వా ! వ్యాసరచనమున
దోష్యశినందులకు శ్రీవారికి గృతజ్ఞుడనై నమస్కరించు
చున్నాను. కీ. శే. కాశీరట్ట బ్రహ్మయ్యకాస్తులు
వారికి వసుచరిత్రము, రామభూషణవియు అత్యంతాభి
మానపాత్రములు. శ్రీవారి యభిమానము మనుచరిత్ర
మును, పెద్దనను గూడ గా దననంతటి స్థాయికి బోయి
నది. అతిమనిశితవిమర్శకులను బ్రహ్మయ్యకాస్తులు
గారిచే బొగడబడిన రామభూషణుని కవిత్వరత్న
ప్రాశస్త్యమును నింక - తేజుగ జెప్పువక్కరలేదుగదా.
కావున వారిశృంగద్రవలోపాఖ్యానమున రామరాజ
భూషణుడు రచించిన శ్రీరామసామ్రాజ్యపట్టాభి
షేకాభివర్ణనయతోడి పద్యముల నీక్రింద సుదాహరించి
డినిని ముగించుచున్నాను.

“శ్రీమన్మంత్రకర్తాగరిష్ఠులు మని
శ్రేష్ఠుల గుణారాము వా

రాము నృట్టము గట్టి దుర్విషయ ద
ద్రహ్యాల్లహం గాగ్ర సీ
మా మానోన్మతి బగ్య విష్ణుపదజాం
భోలారమంభోద ప
భ్యామధ్యస్థితి దేవవర్ణమును విం
రాప్తి న్విగాహింపగన్. (ప్ర. ఆ. ౪౪.)
“వరరత్నకలితభూవలయ మెప్పించు వై
ఖరి మణిచ్చత్రంబు భరతు ధూన
దను ముఖాంకుగతాగతమరాళయుగళంబు
చోప్పనఁ గనలు వీఁ చోపు లాలయ
విలసితాత్మవిధానములు మాటికొనురీతి
నవిలనూనుడు కేల నంఘ్రు లొత్త
నలచక్కిరాలచ్చి నగనామభాగసీ
తాంబు మితరాంగదమున దోప
గురతగుత్తనీడ బుచ్చకాంతరవిత్తి
గవకపీతాధిరూఢుడై మనుకు నేన
జగము లని తెల్పు కరణి విజ్ఞానముద్ర
నడరు గుణధామ రఘురామ నభిమతిండు”
(ప్ర. ఆ. ౪౫.)

ఆద్యంతములు

[క ఖ]

శ్రీ విశ్వనాథ సత్యనారాయణ

ఆంగిరస్కీలీ మహర్షి అపగా పెద్ద ద్రష్ట, మహర్షి యనుటతోడనే తపస్వి యనిగాని, మాని యనిగాని యనుకొనరాదు. శేషుడమౌచిగుణములకు, దైవ ఋత్తికి సంబంధము లేకుండ కొందరు ఋషులు లుందురు. వట్టి ద్రష్ట యను నర్థములోననే యర్థముచేసికొన వలయును.

అత డిగ్నియందు గొప్పపరిశోధన చేసెను. సామాన్యముగా జరిగిన మహాపరిజ్ఞానములో తల్ప ర్తము మిక్కిలి తృప్తిగ నెన్నది. తొలుత నంగిరసుడు త్రిలోకంబులకు నగ్నియై వెలుంగుచుండెను. అతడు ప్రళమవహ్ని. అనలు వేరే యగ్ని యున్నాడు. కొన్ని దినములు పోయినతర్వాత నంగిరు డిగ్ని దేవునకు పుత్రుడుగా నంగీకరింపబడెను. ఈ యంగిరస్కీ సుండి పదునాలు గిన్నులు సముద్యవించెను. అందు వీడు పుమాకారకములు, మరియేడు కాంతాకారకములుగా వర్ణింపబడెను.

ఈ యష్టదశకహ్నులకు స్వరూపస్వభావ ప్రయోజనములను వివరించుటలో నాంగిరస్కీలీ మహర్షి యయ్యెను.

ప్రళమాగ్ని వహ్నిరూపుడు. అంగిరసుడు ప్రాజాపత్యవహ్ని. అందుచేత నంగిరస్కీలీ చేసిన పరిశోధన యంతయు యజ్ఞసంబంధమైనది. కాని యతని మనస్సు యజ్ఞ విషయమైనది.

ఇదిగాక బృహస్పతిచేత చేయబడిన యగ్ని జ్ఞానము వేరే కలదు. తదవయాయులు కలదు. వారందఱును ఋషులే. కాని వారి ఋషిత్వము వేరు. వారిమతియు వేరుగా నుండెను. వారిమతియు బృహస్పతి మత మయ్యెను.

‘తత్పుడు’ అను నొక మహావహ్నిగలదు. ఆ వహ్ని నుండి పదునేను వహ్నులు సముద్యవించెను. ఈ వహ్ను లన్నియు యజ్ఞవిశోధులు.

అంగిరస్కీలీ బృహస్పతిమతానుయాయులతో గలసి యా పదునేను వహ్నులలో పరిశోధన ప్రారంభించెను. ఈవహ్నులన్నియు యజ్ఞవిశాళకములుగా నుండెను. శత్రుస్ములకు శత్రుసంహారమునకు, మహానగర వాళనమునకు నీవహ్ను లుపయోగింపబడినట్లుండెను.

ఈవహ్నులయొక్క విజృంభణయు మాచిన కొలది నంగిరస్కీలీకి తల తిరిగిపోయెను. సర్వజగత్త్రిశయ హేతువుగా నెన్న నీ యగ్నులుగాక వేరే శివుడని యెవ డున్నా డనినెంచెను. యజ్ఞకములు, గార్వాప్యములునైన మహావహ్నులు కలవు. వానికంటె నీతి హేతువులు విష్ణువారు లేవ రనినెంచెను.

వేలవేండ్లు జరిగినతర్వాత నంగిరస్కీలీ నా నికు డను ప్రళ పొందెను. అత డిగ్నిలో చేసిన పరిశోధన వలన వాని శరీరము దేదీప్యమావముగా నుండెను. అతడే యొక వహ్నియూ యువనట్లుండెను. ఈ వహ్నికి ఆరిపోవుట లేదు. అనింధనమైన వహ్నికి యాప ముందునా? ఆరినియొక్క మనస్సుమద్దతిమైన యా యానంతాగ్నియపరిశోధనాస్వరూపమహావహ్నికి వాని శరీర మింధనప్రాయముగా నుండెను.

అతనికి యజ్ఞము లేదు. యాగము లేదు. శేషుడమౌదులు లేవు. పరమేశ్వరుడు లేడు. సర్వ మగ్నిమయముగా కనుపించెను.

అతని ప్రచారము విధిమానమై సప్తలోకము లావరించెను. త్రిమాద్రులు నిప్పరిం తెగినెరి. వి మాలల జొచ్చిరి. వారి యక్షిత్వము సంశయగ్రస్త మయ్యెను.

అంగిరస్కీలీయే సర్వప్రప్తిహేతువుగా, నతని సిద్ధాంతమే పరమపత్యముగా గోచరించెను.

ఇంత నిత్యుడైన యాతడు తాను చనిపోయిన తర్వాత తన సిద్ధాంత మెందు ప్రచారముచేయుడు రని భయపడెను. ఈ యేమియులేనిదానికి తన సిద్ధాంత మెందుకు, వాని ప్రచార మెందుకు? తన నిత్యిత్వ

మందు సంజేహ మెందుకు? ఇన్ని వహ్నులను పరి శోధించినవా డీ బహిఃపరిశోధనలు పరిత్యజించి యీ సంజేహ మేమి యు విషయమునుగూర్చి యంతఃపరి శీలన మొక్కసారియు జేయలేదు.

౨

అతనికి జర లేదు. శారీరకముగా మృత్యువు లేదు. నిత్య హ్నులచేత పరిహీనింపబడెను. అతని శరీరగతహంసాస్థులు నిత్యప్రాణమైన పరివర్తితము లయ్యెను. అతని యస్పృశ్యవాహమున శైత్యము యొక్క స్పర్శముగూడ లేకుండెను. వహ్నిప్రవాహము నిత్యముగాను చైతన్యభరితమైన యతనిస్పృష్టిలో కదలిక లేకపోవుట యెట్లు? కదలిక మానినప్పుడుగా చైతన్య మాగిపోవుట? మృత్యువు ప్రవేశించుట?

చలనము నిత్యమైనదా? చలనరాహిత్యము నిత్యమైనదా? చలనము భావము. చలనరాహిత్య మభావము. అభావము భావము గాదు. అందుచే మృత్యువు కల్పితముగాని యథార్థము గాదు.

అసలు వహ్ని యనిన నే నిత్యచైతన్యమని యర్థము. నిత్యచాలనముచేత వహ్ని సమద్భవించి తరంగములతోడి యణువుల యెడలెగని కదలికతోడి ప్రవాహ మైనదియే వహ్ని. ఈ యణువులు యర్పింబంధులు? అన్న ప్రశ్న పుట్టినచో 'తర్పింబంధు'లనియే సమాధానము. ఆ తిరుగుబలోననే యణువులు భాసించెను. ఈ యణువులే తిరుగుచుండెను. ఆ యణువుల కీ, పరి భ్రమణమునకు నవివాభావసంబంధము. కనుక వహ్ని నిత్యము కా దనట యెట్లు? వివరణదశయందు, అనగా వ్యవహారదశయందు వానికి భేదము ప్రతీయమాన మగు చున్నదిగాని మూలభూతమైన సిద్ధియందు భేదము లేదు.

సరే, యీశరీరము మూలభూతమైన దా సంబంధియా? వివరణదశాసంబంధియా? మూలభూత మైన విషయమునందు వాగ్విషయముకూడ సుపరతి పొందుచున్నది. అట్లే శరీరముగూడ పొందవలయును.

మరల నీ యణువులు జడములూ, పచేతనములూ యన్న ప్రశ్న పుట్టినచో మరికొంత తర్కము పుట్టును. అంగిరస్కిరి యాతర్కమువంక బోడు. చేతనతాకారము మాహింపడు. కనుక శివుడు లేడు, విష్ణువు లేడు.

3

అతనికి వేనవేలు శిష్యులు గలరు. ఋష

స్మరుడు, క్రోధుడు, రుదుడు, మోహము, అతిభీషుడు, మరహంత మొదలైనవా రనేకులు. వారి నామము లన్నియు నతనిచేత కల్పింపబడిన వహ్నులయొక్క నామములే.

వీరిలో మరహంత యంగిరస్కిరి? ప్రియతముడు. అతని ప్రాణమంతయు మరహంతమిదనే యుండును. మరహంత పురువుకంటె పదియొక్క రెట్కున చదివినవాడు.

చైతన్యమే ప్రాణము. అని యేల కావల యును? నిశ్చైతన్యము ప్రాణ మేల కారాదు? అగ్ని యనగా ప్రవాహభూతమైనదియే యేల కావల యును? నిశ్చలమైన వహ్ని యేల యుండురాదు? అని యతడు పరిశోధన ప్రారంభించెను. అతని పరిశోధన పోతగినంత దవ్వ పోయెను. అస్థిలో నతడు కొంత కాలము నిశ్చైతన్యముగా నుండెను. తదనంతరమున మరల చైతన్యము ప్రాప్తించెను. ఆ నిశ్చైతన్య మను భూత మయ్యెవా? అన్నది ప్రశ్న.

ఇట్లనేకపర్యాయము లా నిశ్చైతన్యతను తాను పొందెను. అప్పుడు ప్రాణ ముండుటచేతనే తరువాత చైతన్యము మరల కలిగినట్లు కాన్పించెను. కనుక నప్పుడును చైతన్య మున్నట్లే యను సిద్ధాంతమును నిర్మించెను.

ఇట్టిస్థితిలో నొక నిశ్చైతన్యపు వేళలో నతని కొక యనుభూతి కలిగెను. ఆయనుభూతి తత్కాలమునం దెట్టిదైనను స్మృతితోడి చైతన్యము కలిగినప్పుడు, వానిని గురించి భావించినపుడు చిత్రముగా నుండెను. ఒక యెడో తరంగము రూపు కట్టినట్లుండెను. ఆ తరంగ మొకప్పుడు త్రికూటి, యొకప్పుడు సఫలశేత్ర, మొకప్పుడు కపాలిధారి, మరియొకప్పుడు చంద్రాంబరము.

ఈ యాకృతివిశేషములు పలుపా ర్థతని నిశ్చైతన్యస్థితిలో భాసించ నారంభించెను. చైతన్య విరమణకు వీనికి నేమి సంబంధము? విరమించినప్పటి చైతన్యముయొక్క స్థితి యిదియా? చైతన్యముయొక్క క్రియా రూపము లోకముగా భాసించి వాని నిద్రియా రూప మిట్లు భాసించునా?

ఇది యాకృతి రూపము. ఇది క్రియ. ఈరెంటికి సంబంధము లేదా? అస లది నిజముగా నిశ్చైతన్య మైన స్థితియా? ఈ శరీరమునకు చైతన్యము లేకపోవుట గాని, అసలుచైతన్యము లేకపోవుట యెట్లు జరుగును? ఈ శరీరమునకు చైతన్యము లేని స్థితి స్వప్నమే, నిద్రయే, స్మృతి రహితత్వమే కావచ్చును.

ఇట్టి స్థితి మరియు దీర్ఘమైనచో నది మృతియేల కారాదు?

చైతన్యముయొక్క యీ క్రియాదశ యవసాన స్థితి నెప్పుడు పొందును? ఎట్లు పొందును?

ఆ యజుపరిధ్రమణలో కలిగిన కపాలిమొదలైన యాకారము లనలు చైతన్యము నెట్లు పరిపాలించుచున్నవి? స్వీకృతతదాకారమైన యా ప్రాణతరంగములకు ధిన్నమైన శక్తి కలదా? ధిన్నాకారములకు, సచైతన్యములకు ధిన్నశక్తు లున్నవి. కానిచో నాంగిరశ్శీలరి శక్తి ధిన్నము, తన శక్తి ధిన్నము.

అట్లే కపాలి కూలియైన విశిష్టకృతిమంతునియొక్క శక్తి పేరు.

సురహంత పోయినకొలది భగవద్భక్తుడయ్యెను. అస్తికు డయ్యెను.

౪

తనకు ప్రియతముడైన శిష్యుడు సురహంత యిట్లగుటకు నంగిరశ్శీరి విక్కిరి నొచ్చుకొనెను. వానినివరించి భావించినకొలది యతని శరీరములోని యుష్మప్రవాహములు మందగమనము లగుచుండెను. అతడు నిర్మృతము తన శరీరములోని ప్రాణాన్నిలప ప్రసరింపజేయుచుండెను. కాని తన శిష్యుడి పై నాడన్న దిగులుచేత నాచైతన్యప్రవాహములయందు నగ్ని త్వము రక్కుచగుచుండెను. ఈ యూహలకు, నా ప్రాణాగ్ని! నేమి సంబంధము?

తన సిద్ధాంతములకు, తన ప్రాణాగ్ని! నేమి సంబంధము?

సురహంతకు కలిచి పలుసార్లు చీవాట్లు పెట్టెను. తొలుతతొలుత కొంకినను చివరచివర నతడు నురువుతో తీవ్రముగానే వాదించెను.

సురహంత యిట్లనెను: “మన ప్రాణమును నిలుపునది నిజముగా నీయగ్ని కాదు. ఎందుచేత ననగా: ఈయగ్ని మన యూహలచేత పరిపోషింపబడుచున్నది. ఆయూహలు పరమేశ్వరునిచేత పరిపోషింపబడుచున్నవి. వాడొందు మీకు ప్రేమ యున్నది. ఆ ప్రేమ విఘటితమై దుఃఖము కలుగుచున్నది. ఆ దుఃఖము మాప్రాణాగ్నిని కితిలంపజేయుచున్నది.

ఈ దిక్కప్రకార మగ్నికంటె, నూహలకంటె సుఖదుఃఖములు ప్రాణాధారకమారకములు కావలసినప్పుచున్నది.

ఈ సుఖదుఃఖములు భావములు. ద్రవ్యములు కావు. కల్పితములు. కల్పితమైనదాని! శక్తి లేదు.

ఈ కల్పనచేసిన దెవడు? అగ్ని సుఖదుఃఖములను కల్పించెను. సిద్ధాంతము సుఖదుఃఖములను కల్పించెను. ఇవి సుఖదుఃఖములుగా పరిణమించును నాని చిని కల్పనకు హేతువులు గావు.

గురుశిష్యులు విక్కిరి వివాదపడిరి. అన్నిటికంటె మర్యాద లేనిది యా వివాద మొక సభలో జరిగెను.

౫

అంగిరశ్శీరికి పదిదినములు తాను పరిశోధన చేసి కల్పించిన విహ్నులకంటె ధిన్నమైన యొక వహ్ని తన శరీరమును దుద్భవించెను. అతడు మహర్షి కావున వాదహ్నిని తన శరీరమునుండి బహిర్గమింప జేసి దానిని పరీక్షించెను. దానిలో ప్రాణతరములైన శక్తులు విజృంభించుచుండెను.

అంగిరశ్శీరికి భయము లేదు. దాని కొక నామకరణము చేసెను. ఆ యగ్నిని జ్వరాగ్ని యనెను.

ఈ జ్వరాగ్ని చిత్తమైనది. ఇది ప్రాణాగ్నికి విరోధియైనది. జీవామునకు నిస్సర్వకారియైనది.

అంగిరశ్శీరి పదిదినములు మంచమును వదలిపెట్ట లేదు. అతనికి తనకు ప్రియతమశిష్యుడైన సురహంత తన సిద్ధాంతమునకు శ్రుతిలేక యైనా డనియు, సభలో తన కంటిటి పరాధన మైన దురియు దిగులుపట్టెను. అంగిరశ్శీరికి భార్యాపుత్రులు లేరు. తనది యన్నది దమ్మిడి లేదు. తాను, తన యగ్నులను. తాను నిర్మృతము. అగ్ని! చల్లారుట లేదు. తనకు మృత్యువు లేదు.

ఈ శిష్యుడ్రేమ, యీ సిద్ధాంతాభిమానము మృత్యువుగా భాసించెను.

లోకములో నెంద రెన్ని విధములుగా మరణించుట లేదు? మరణము లేకుండి తాను పరిశోధించి కనుగొన్న యగ్నులచేత తాను నిత్యుడే. భగవంతుడు లేడే, వాడు తనకు మృత్యువు నెట్లు తెచ్చును? ఆ భగవంతు డిదిని కట్టి విచిత్రమైంపుతి తెచ్చుచుండెను?

అంగిరశ్శీరికి స్పృతిలేదు. అతనికి సంధిపట్టెను. “సురహంతా! సురహంతా! యెంత చేసితివిరా? యెంత చేసితివి?” అని సంధిలో గణిగణిని చివర కా మాటలు తనవాయికపై వాడుచుండగా మరణించెను. ఈ యాద్యంతిసహితుడైనవా డాయాద్యంతిసహితుడైనదాని నేల విశ్వసింపరాదు? అగ్నివంశమును నిర్మించిన యంగిరశ్శీరి మరణించెను. ఈ మరణమునైనను దైవ మహ్నాడు గాడు.

రక్తస్పర్శ

[కథానిక]

శ్రీ బలివాడ కాంతారావు

రామధాన్లు రామానుజం చదువురున్నాడు.

గ్రామంలోని కొందరు ప్రముఖులు, పాటక జనం, పిన్నా పిట్టా కడుశ్రద్ధతో వింటున్నారు. వీరి అరుసుమీద గొంతెత్తి గంభీరంగా చదువునూ అర్థం చెప్తుంటే గదిలో కూర్చుని కాంతం వింటోంది.

రాత్రి తొమ్మిదిగంటల ప్యాసింజరులో దిగిన వెంకట్రావు అర్రవారింటికి కాస్తూరంలో వుండగానే మామగారిగొంతుకవనిపించింది. యేదో సిరికిరనం ఆవరించటంవలన వెనుకకుపోవాలని తలచాడు కాని కాంతం తలవ్రకురాగా ముందుకుసాగాడు. అనమానించినట్లే జరిగింది గలభా. అల్లుడ్ని చూడగానే విరుచుకపడ్డాడు అవధాన్లు. అవధాన్లు గారి సాత్రైన ప్రభువు కోపప్రవాహానికి అడ్డుగా అనకట్ట కట్టడం అసాధ్యం!

ఒక్కో అయవమాటలన్నీ కాసేపువిన్నాడు. తననేకాదు, గతించిన తనతండ్రిని కూడ చూపిస్తుంటే వెంకట్రావు సహించలేక కోపానికి లొంగిపోయి 'యిక మాటలు కట్టిపెట్టండి' అన్నాడు. 'వెనకలంతా కూడి నా మామకు కడుపులో చిచ్చుపోకూరు. మల్లా యే ముఖం పెట్టుకొని వచ్చావ్ నా నుమ్మానికి? యెలా వచ్చావో అలాపో'—మామగారి జవాబుకు కంటిమీదై 'మీచే తిట్టుతినడానికిరాలేదు. మీ ఆమ్మయి వ్రాసిన పుత్తరాలుమానే వచ్చాను. యెన్నాళ్లు దాచుకుంటారో దాచుకోండి' అని అక్కడనుంచి వడిగావడిచి వచ్చిన దారినే పోయాడు. ఆ మాటలతో అవధాన్లు ముఖం పారిపోయింది. దెవతలు నొక్కుకుపోయారో, ఆ జనసమూహంలో ఆ కోపాగ్ని మధ్య వచ్చి భర్త పాదాలపై ఆ యావ్వని యెలా వ్రాలుతుంది? ఇల్లి

పోవ్వని యెలా వారిస్తుంది? ఆమె కాదైక్యం లేక పోయింది. ఆమెపూర్వమాంతరాలలోని సమ్మెట పొట్టు బాధకు రాలిన కన్నీటి బొట్టు రక్తపు చుక్కలేమో!

అందరినీ ఆరోజుకు పంపించి గురుకు నిష్క్రమిస్తూ కోరికా గదిలో కాలుపెట్టి 'ఆ వెనకకు యెందుకు పుత్తరాలు వ్రాశావో? నా కడుపుకు కాల్చావే. నా పరువుప్రతిష్ఠలను గంగలో కలిపావే. నా మాటను బాటకం చేశావే—పో ముందా, నా యింట్లో వుండొద్దు' అని ఒక్కగుక్కలో కళోరంగా అంటే కాంతం 'హా' అంటూ నిశ్చేష్టురాలైపోయింది. అప్రయత్నింగా చెవులు మూసుకుంది. అక్కడ నిలువ లేక పోయింది. కాంతంతల్లి తల బాదుకుంది చాలుగా. అవధాన్లు గురుకు వీధి అరుసుమీదకు పోయి కూర్చున్నాడు.

కాంతం ఒక్కరిలే చివరిగదిలో చీకటిలో కూర్చుంది. 'కాంతం! ముదురాకు గాలికి రెపరెపలాడి రాలిపోలే విచారించవలసిన పనిలేదుగాని లేత ఆకు రాలిపోలే కష్టంగానే వుంటుంది. నేను గండు కోయిలనై భక్షింపవలచుకోలేదు. ఇల్లిపో మీ నాన్నతో. త్రాసుబోడుకు పెల్లం యెందుకు? యీ త్రాసుదురక్షించడానికి అబ్బలేదు; ఆ శక్తకానానికి తీసుకపోవాలి'—భర్త పదితెలుల క్రితం అన్నమాటలు జ్ఞప్తివచ్చి కఠిరం ఝల్లుతుంది. యీ యింట్లో ఒక్క మాటమీదా నిలవాలని లేదు.

మరల గలభా. రిప్పత్రాగి చేతిలో పాదగు పాటి చెదురుపుల్ల పట్టుకొని నేలుకుంటూవచ్చాడు...

చూడఁజూచు మిరిమిరుకున్నయ్య. యీ గలాభాకు యిరుగుపొరుగువాళ్లు చుట్టునుట్టారు. కాంతం కళ్లు తడిసిపోతున్నా మేరల భర్త వచ్చివందుకు యేదో ఆకాభావం మొలకెత్తుతోంది. పొరుగు కరణంగారు కలుగజేసుకొని అవధాన్లుగారితో 'త్రాగినవాడిమీద కోపం చూపిస్తే యేం లాభమండీ? తెల్లారక బుద్ధి వచ్చినట్లు నలుగురూ నాలుగు చీవాట్లు పెడదాం. పడుకోనివ్వండి' అంటూ పెరటివాసలోని చివరిగదిలో మంచం వేయించి బలవంతాన పడుకోబెట్టి నిద్రపోయే వరకూ వుండి వెళ్లిపోయారు.

ఇంచుమించు మాడుగంటల రాత్రయింది. రోజులా ఆ సమయానికే వెంకట్రావుకు తెలివచ్చి కళ్లు తెరిచాడు. పారికేకాలంతరు వెలుతురులో తన వేపు నీరునిండిన కళ్లనోచూస్తూ, చేతిలో విషవ కర్రతో నిలుచున్న దేవతాస్వరూపిణి తన కంటి! గోచరించింది. కంటికిప్పులు చెదిరాయి. కంటిలో హెచ్చుగా నీరు అలముకుంది.

'కాంతం! నీ ఒళ్లు చూసానంచేసివవాడిని ఆదరిస్తున్నావా? పిచ్చిదానవే.'

'.....'

'అప్పురిం దొరికింది. త్రాగి తీర్లంచేసుకోలేని వాడిని' అంటూ లేచాడు. చక్కని కిగోరికాంతం వ్యభిచారస్వరంతో 'నేను పుత్రురాలు వ్రాకానని నాన్న యెదురుగా యెందుకన్నారు? ఆయనకోపం మీకు తెలిదా? అని ప్రశ్నించేసరికి 'హా' అన్నాడు తప్పను తెలుసుకొని విచారించినట్లు. 'యీ ఒక్క రోజు త్రాగకుండా వుండలేకపోయారా?' మరల కాంతం పెడిమలు కదల్చగానే 'నా నొసటివ్రాతే' అని జబాబుచెప్పి తల దించాడు. త్రాగుక మైకంలో యెంత హీనంగా ప్రవర్తించానో అనే ఆవేదన తల పుకు రావటంతో అక్కడ ఆగాలని లేచి, హీన స్వరంతో అన్నాడు: 'కాంతం! నీ పుత్రురాలన్నీ అందాయి. నీ బాగు నేచచ్చివా కోరతాను. నాదగ్గర వుండి యేం ముఖపడతావో? యిక్కడేవుండు. వెళ్తాను' అని లేచిపోయాడు. 'అగండి' అంది కాంతం, కాంత గంభీరస్వరంతో.

'నా మనసు చూసానం చెయ్యలేదు. నే నుఖ పడేది మీదగ్గరే.'

'సుఖం! నాలా త్రాగుపోతుమాటలే అడుగున్నావే.'

'నేనూ త్రాగుతున్నాననే అనుకుంటున్నా. మీరు తప్పచేస్తే ఒకటి, నేనుచేస్తే వేరొకటికాదు. ఫలితం అనుభవించవలసినవారం యిద్దరయినాను.'

'కాంతం! యీ నేదాంతం యెక్కడ నేర్పావే?'

'వేదాంతం నిజంకాదవా? త్రాగండి. కాని నీరిలేని కార్యం చెయ్యకండి. అదే మిమ్మల్ని కోరేది.'

'త్రాగడం ఒక నీలైన కార్యమే, పిచ్చిదానా' అంటూ భార్యకు చేరదీశాడు. ముసుగువది, సౌందర్య వతి యైన భార్యకు ఆదిరించని దౌర్భాగ్యజీవితం అయిందని యెద్దుకున్నాడు.

తెల్లవారింది. తీర్థసభర్తవలయ్యయ్య. 'నేను యిక త్రాగి'నని ఒట్టువేశాడు మామగారు, పెద్దల యెదుట. ఉన్న ఆస్తి కూతురుపేర వ్రాయండి పంపించ నని అవధాన్లు పట్టుపట్టాడు. వెంకట్రావ్ కిక్కమొగం పెట్టాడు. మల్లాగద్దించారు అవధాన్లు. 'క్షమించండి, ఆ పని చెయలేను' అని అల్లుడు అనగానే 'అయితే నే పంపించినన్నాడు.

తనమాట వినకుండా భర్తతో వెళ్లిపోటానికే సంసిద్ధంగావటంచలన అ.కూతురు మొగము యిక చూడ నని అవధాన్లు ఒట్టువేసుకున్నాడు. కాంతం, వెంకట్రావు నైరెక్కారు.

౨

కాంతం యింట్లో కాలుపెట్టింది. సామానులు చిందరవందరగా చెదిరివున్నయ్య. వంటయిల్లు పట్లతో నిండివుంది. భర్తవేపు చెక్కిళ్ళ పై చేయివేసి ఆకృ ర్యంతో—'యీ పదిసెలలు భోజనం? యీ ప్రశ్నకు 'అఁ. లేదు' అని భుక్తుగా సమాధానం యిచ్చాడు. 'నన్నెందుకు బలవంతంచేసి పంపించారు నాన్నతో. సెలరోజులలో పిలుచుకు వస్తాననీ, వంటచేసుకుంటా

వనీ చెప్పి మాట నిలుపుకోలే దేమండీ? మనసును కలచే గొంతుతో అన్న అర్థాంగిదగ్గరగావచ్చి 'అ త్రాసుకు దెయ్యం సమిలిపెట్టుంటే యింకేం వంట చేస్తావే. చీకటిపడకుండా నే వెళ్లి సామానులు తెస్తాను' అంటూ వీధిలోకి బయలుదేరాడు.

కాగ్రి భోజనంచేస్తూ, 'యెంతకాలం యిలా తృప్తిగా నీచేరి పాకం తినాలి చేతుకు వ్రాశాడో. కాంతం! త్రాసుకోతు బాగుపడతాడని యెలా అనుకుంటాం!

'మీ పుణ్యం వుంటుంది. అలాంటి కష్టమైన మాటలాడకండీ. కాలం యెప్పుడూ ఒక్కలా వుంటుందా?'

'నా విషయంలో కోజులుమారవు. నా వేదం, నా వాటం చూస్తున్నావుగా. పిల్లలకు పెంచటం తెలియనివాళ్ళు కనవం, మానటం మంచిదికదా' అంటూ భార్యయభుంకేసి ఒకసారిచూచి 'నాన్న గతించారు. లోకం అంటుంది 'మేంబోటుచేశాడు, బాగా అర్థించి వచ్చా'వని, అటువంటి దిట్టకడుపున యిటువంటి త్రాసుకోతు పెధన వుట్టాడని. మీలో యీ ప్రపంచం? పరులపట్టు దోచేవాళ్ళు కొండను త్రవ్వి ఎరికొపట్టి ఛస్తారు. ఆ ఎరికొకాట అనుభవించేది మనంగా'— మళ్ళీ పొడినవ్వు వచ్చి 'మాటలాడవేం కాంతం? నీ కన్యాయంచేసింది ఆ రెండ్రెగారే. మీ నాన్న కళ్ళు కప్పి త్రాసుకోతుకు అంటగట్టాడు. మీ నాన్న తిట్టడంటే తప్పులేదు!'

'గతించిన గడ్డుకోజులు మరచిపోండి. కొంత సహనాలు, నీలి నియమాలు కట్టుబడివుంటే పెద్దలు చేసిన తప్పులకు ఫలితం మనం యెందుకు అనుభవిస్తాం? సుఖదుఃఖాలు మన మనస్సును బట్టి వుంటాయ్. యిక నై నా...' నిర్వికారమైన మనసుతో అన్న భాగ్య మాటలకు విస్మయమై 'కాంతం! నీ మాటలలో యెంతో వ్యత్యాసం కనిపిస్తోంది. మీ నాన్న చదివే పురాణాలు వింటూ కూర్చునేదానవేమో? చదివేవాళ్ళు కాంతం అలసరయకోబోయినా నీవు అలసరయకుంటే నే లేక పోయినా గట్టెక్కిపోతావ్.'

'మీ రలా అదైర్యమైన మాటలు అడుకుంటే నా హృదయం వేగిపోతోందండి' భార్య కాస్త చలించి అన్నమాటలకు మారుమాటాడకుండా వూరుకున్నాడు.

పదిగంటలకాగ్రి. శరీరమంతా నీ కల్లోం దన్నాడు. బాధతో నలిగిపోతున్నట్లున్నాడు. కాంతం మంచందగ్గర నిలబడి విసవకర్రతో విసురుతోంది. 'ఉహ' అంటున్నాడు ఆవ్వడప్పుడూ. డాక్టరుని పిలుచుకు వస్తా వని కాంతం అంటే 'నా జబ్బుకు యీ ప్రపంచంలో దొరికేది ఒక్కటే మందు. ఆ మంచే చింతకు నన్ను చింపుకుండి' తివలకుకూ అన్న భర్తమాటలలోని వ్యంగ్యాన్ని అర్థంచేసుకున్న కాంతం చేతిలో విసవ కర్ర జారిపోయింది, తన కళ్ళతో ఆ బాధను చూచి లేక 'యెంతకాత్రవ్వ డెలాగండీ? అంది.' 'పండ్లెండు వరకూ కోడ్డుమీద ఆ క్లాస్ ఆ పెధన మేలుకొనే వుంటాడే. యిలా భక్తిభక్తానుగాని త్రాగనే కాంతం. పెద్దలందరియెంటూ ప్రమాణంచేశాను.' కొంతపీచుక గలగబా మంచందిగి 'కాంతం! నన్నుగైనా వైదులో పెట్టిస్తే యీ బాధ యేంచేసేదో. పొడవూనికి స్వతంత్రంవుంది. వేగంగావస్తాను. నే నిద్రపోయేవరకూ నా కంట పడక' అని సుమృంధాలాడు.

గంటలో త్రాగి పేలుకుంటూ వచ్చాడు. 'కాంతం! రా. వస్తావా, లేదా? దాసుంటావే. నీ మొసుళ్ళే నేను' అని యిలా మంచందగ్గర నిలబడి గొడవచేస్తున్నా కాంతం యెదురుపడలేదు. వడిగా పెరటిగదిలోనికి నడిచి తిట్లతో పహా పెళ్ళాన్ని యాడ్చుకొచ్చాడు. రెండు రెగిలించి యేమో యేమో వాగాడు. ఆమెమాత్రం పళ్ళు దిగబట్టుకొని అమాయకపు చూపులతో వూరుకుంది. వాగివాగి చింతరకు నిద్ర పోయాడు. మామూలుగా మాడుగంటలకి తెలివి వచ్చింది. భార్య అలా చేతిలో విసవకర్రతో పుత్తడి బొమ్మలా నిలుచుంది. వెంకట్రావుమొక్కు అప్పటి అసలు హృదయంలో వర్ణించలేని అధిమానం, అచేదన రంభల్కొని మోహం పీల్చుతోనూ, హస్తాంత్రాపంతోనూ కూడుకుపోయింది.

కాంతం మాట్లాడడు. ఆమెయొక్క గంభీరమైన ముఖకాంతిలో జారికూడ మిగిలిమైవుంది.

చిత్తశుద్ధిలో పురుషునకు స్త్రీ తీసిపోదు. స్త్రీది సాధారణంగా బాలిగుండె అవటంవలన వేగంగా కళ్ళలో నీరు తిప్పిచేయగలుగుతుంది. మనసునే క్రమ పుగా చేసుకున్న ధర్మ అభిమానంగా 'యిర్వపు బాస నయమైందా' అని ప్రశ్నించింది. కంపించే గొంతుతో 'హెచ్చుదా కాంతం?' అంటూ కళ్ళలో నీరు తిప్పుకు. భార్యను చేరదీసి 'నీ మనసును రంజింపజేయుని వాడినై నీ కండుకే అంత అభిమానం? నా చేయిలా దెబ్బలులిని బ్రతకలేవు. రేపే దిగపెట్టా. మీవాళ్ళ యింటికి వెళ్లిపో' అన్నాడు. యీ మాటలు ఆమెకు భరింపరానివిగా తోచి ధర్మవైఖరికి ఆమెకొని వున్న ఆమె ఒకసారి నీరునిండిన కళ్ళతో ధర్మకళ్ళలోనికి చూచింది. ఆ చూపులలోని అర్థం ఆయనమనసును కలచివేసి 'కాంతం! రేపటినుంచి త్రాగనంటే త్రాగనే తగ్గవనియ' అంటూ ఆమెచేతిలో తన చేతిని కలిపాడు.

3

గడియారంలోని చిన్న మల్లు అరవై పాళ్ళు పండ్లంపంకె మీదికి వచ్చింది. యీ గతించిన కాలంలో వెంకట్రావు యథాతథంగానే త్రాగుకున్నాడు. రాత్రి భార్యమీద త్రాగుకుమెకంలో కార్యణం చూపిస్తూనే వున్నాడు. తిరువాత యెడమూ తుమావలంబు కొడుకూ నచ్చాడు.

ఒకనాడు—'కాంతం! పూరికి కాస్తూరంగా హాయిగా బ్రతుకుదామని యీ పెద్దయిల్లు కట్టించు కున్నాడు. ఒక ముఠలమృ నమ్మి కెనల్లో పెద్దరికం యిస్తే సగం ప్రస్తీ దోచావట. యీ యింట్లో దిగిన రెండు నెలలకే అమ్మ గతించింది. మా అమ్మకావాలి పూరకనే పోతాయా? మద్దగా ఒక్క కొడుకని పట్నంలో చదువుకుంటున్న వాడిచేతిలో వందలు పెట్టే వాడికి పాడుబుద్ధు లబ్బకపోలే యింకేం అమ్మ తాయి చెప్ప? కాంతం యీ మాటలు విని పూగుకుంది.

ఒకరోజు పట్నం పనిమీద వెళ్తున్నావనీ, కేపు సాయంత్రం తిరిగి వచ్చేస్తావనీ, దెంగకెట్టుకోవద్దనీ కాంతం వద్దకు కలుసుకెట్టి వెళ్లిపోయాడు. కాంతం ఒక్కరిలే అయింట్లో అలా కాదుకుని కూర్చుండి. నిమిషం ఒకయగంటా చూచుకొని, మరుచటిరోజు రాత్రి పదిగంటలకు త్రాగినచ్చి 'సాని, రంగసాని, లలితా

దేవట! నీ ముండా. నీముఖం చూపకూడదు. యెందరి మీద యిలా. యివిగో వందలు తీసుకో. ఫస్ట్ బిలి పెయ్. నాకాంతం నాకు పెట్టాం. మళ్ళీ అలా బిలిచి మీదపడ్డాంటే నిన్నేం చేస్తావోచూడు. బిగు వెంకట్రావ్. ముప్పవ్వు వంతులు ముద్దుకొడుకు. హోహోహో... నీ దెయ్యం, భూతం—బాబో నమ్మ ముట్టుకు' అని పరుగెత్తి పరుపుమీద పడి గట్టిగా తలగవని కొగరించు కొని కళ్ళు మూశాడు.

మాడుగంటికి తెలివినచ్చాక బొటబొట కన్నీరు కార్చివేస్తున్నాడు. కాంతంకిరం పులకరించింది. భార్యనుఖం చూచటానికి ఆవదనతో కూడిన స్థిరతో కూడుకపోయాడు. 'యెందరండీ ఆ రంగసాని?' దిగబా రిన స్వరంతో భార్య ప్రశ్నించేసికి 'యింట్లో చందాలన్నీ బ్రతికి యెం చేయకున్నావ్?' అంటూ భార్య రెండుచేతులూ పట్టుకొని దొకధారగా కన్నీటిని ప్రవహింపజేశాడు. 'కాంతం! తుమింయ. యీచికటి కొట్లో ఒక్కరైను విడిచిపెట్టాను. నాన్నకు అబ్బింది నాకు అట్టింది. రామినాయుడు పట్నంలో త్రాగించి సానింటికి తీసువుపోయాడు. నిన్ను మంచి పోలేనే. నాగుండెల్లో దేవతవై కూర్చున్నావ్. కేపుకెచ్చిన ప్రేమని యీ లోకంలో ఒకే ఒకస్త్రీకి అర్పించు కున్నా. అమే నాకు సర్వస్వం.' అంటూ ఆమెను గాఢంగా కొగిరించుకున్నాడు.

ఒక వాటి రాత్రి భోజనం దగ్గర భాగవతంబ మీద కోపంతో అన్నాడు: 'యీ భాగవతంబు భాగాన్ని పారిస్తే యే పూచీ లేదుగానీ, మనఃఫలనే పారించేస్తారే. నవం యెడో బ్రతుకుకున్నాం. పై వాళ్ళకన్నా వీళ్ళే మనమీద విరుచుకపడడం హెచ్చుగా వుంది. కాంతం! నీవులేని పది నెలలూ పది యుగాలే. యెన్ని అసందర్భపువలలో చేశావ. త్రాగివుంటే యీ పెదలు వేలదోచారు. అయినా ఆబంగారం, అడబ్బు దోచివేతుంది నాకు గాంతి...!' కాంతం వాతాస్త్రుగాలెడి 'వాళ్ళలా అరుచుకోనీయండి. మనం ఒకరిని చూపించకుండాపోలే మనకే దూ యేం చేయ లేదు. దోచివేతుటం నీతిలేని కార్యం. యిలా అని కో వడం కూడా తప్పు. మీపూర్ణం వుంటుంది. అలాంటి పాడుపని చేయకండి. యిలా అర్థించిన ఆస్తీ అలా పోనీయండి. అప్పడైతా కష్టపడి ముఖంగా బ్రతుకు దాం'

భార్యకేపు ఒకసారిచూస్తూ 'వాలాహోమగా బ్రతికి మళ్ళానికి బాంగిపోయిన యీ యెడుకలపోన

కట్టపడి పనిచేస్తుందా? అంతా పిచ్చిద్రుతు. దేవుడేం వ్రాశాడో? యిలా నడిచి, యెంతకాలమా? అన్న వెంకట్రావుయొగములో దురాలోచనవిన్నాలు తాండ వించటం చూసిన కాంతం 'నన్ను పిచ్చిదాన్ని చేస్తున్నాను మీమాటలతో. మీరు దొంగతనం చేస్తే నేనూ మీతో కైలకు వస్తాను. మీ యీ చెడ్డ అలవాట్లను తప్పించి దేవతను మీరుచేసే పాపానికి కూడ బాధ్యురాలను. ఒకరివిజ్ఞు మనకు మరివద్దు. యిప్పుడు అనధ వించింది చాలు' అని దీనంగా బ్రతికూలే భార్యవేళు యోగాదిగా ఒకపారి చూసి మావాన్ని చాల్చాడు.

కాలగర్భంలో మరి రెండు నెలలు కాంతం జీవితంలో యెదుటివారి కంటికి విషాదాలేగానే కను పించి మునిగిపోయాయి. ఇప్పుడు వెంకట్రావు పరిస్థితి కాస్త సీసంగా నేవుంది. కాంతం యెక్కు విధాల ఆయనమనసు కట్టపెట్టకుండా సంసారం పొగించటానికి, త్రాగుడు మార్పించటానికి ప్రయత్నించింది. కాని, అవి ప్రయోజన కూన్యాలని ఆమె గుర్తించుకోగలిగింది. ఒంటిగా కూర్చుని భావిని తలచుకొని రెండేండు కన్నీటి ఓడువులురాలేచేసి. మరల సంబాధించుకొని ప్రస్తావకర్త్య మేమిటని ఆలోచించుకొని కూర్చునేది. ఉన్న పాపపు అస్త్రీ పైసలా అయిపోలే అప్పుడు జ్ఞానోదయం కావచ్చునని ఒక వెర్రి ఆకలి వూసుకొన్నది.

'కాంతం! ఆకోజ మీవాన్న అంత బుజంతంచేస్తే అస్త్రీ నీపేర యెంతో రాయలేదంటావ్. యేముందినీ. ఉన్న కాస్త కడుపుకొట్టినది నీపేర వ్రాసి నీ పవిత్రవైన జీవితానికి కళంకం తెస్తావా? కాకులకొట్టి గద్దలకు వేసేరకం అయింది యీ నంకం. నాతో సరిలే. యింకెన్నాళ్లు యీ పాపపుకాడు అన్నాడు ఒకవాడు. ఇప్పుడు భర్తను యేమన్నా కాస్త చిరాకుపడతారని ఒకపారి అక్రమూరిత నేత్రాలతో భర్త కళ్ళలోకి చూచి తల దించుకుంది. యీ ఘటన ఆయనమనసు కలచివేసి పరిపరివిధాలుగా తీసుకొని చెప్పరానిబాధ పడతాడు. ఒంటరిగా కూర్చున్నప్పుడు దేవుణ్ణి చూపిస్తాడు. 'యిటువంటి నరమోపాసాంటి, గునుగతని తనలాంటి త్రాగుబోతుకు అప్పచెప్ప నాటకంచూచి ఆనందిస్తున్నావని. మళ్లా తెలివితెచ్చుకొని, కెల్లి యెందుకు చేసుకున్నావని తననతనే దూషించుకుంటాడు.

ఒకనాటిరాత్రిభార్య తలను తన తలతో ఆన్ని దీర్ఘనిశ్వాసలు తీస్తూ యేదో చెప్పబోయాడు. కాని గొంతుక పట్టుకుంది. మళ్లా సవరించుకొని 'కాంతం! అని పూరుతున్నాడు. మరల సంబాధించుకొని అన్నాడు. 'కాంతం! జన్మజన్మలకు నా భార్యగానే జన్మిస్తానని నా చేతిలో చేయి వేయ' అన్నాడు ఆవేదనతో కూడిన స్వరంతో. ఆమె అభిమానంగా ఆయనచేతిలో చేయి వేసింది. మరల అన్నాడు—'యీ జన్మ యిలా కాలిందిలే. వచ్చేజన్మలో మొదటిసారి బాగ్రతగా.....కాంతం!!'

రెండువారల తరువాత విషయం: కాంతం అంది భోజనం చేస్తున్న భర్తతో—'అన్నీ అమ్మండి. కాదనను. కాని యింటినిమాత్రం మిగల్చండి. లోకం యెంతాళి చేస్తుంది ఇల్లూ వాటిలికూడా అమ్మివేతారని. తలచానుకోదానికి యిల్లంటూ వుంటే పస్తున్నా సరవాలేదు—ఒక్కపొడినవున వర్షి పూగుతున్నాడు. భార్యవేళు త్రేకరుదాద్యులు ప్రసరించి పూచో లోకంలో వురిత్రాళ్లయెదుట నిలుచుంటాడు కర్తవ్య మేమిటని. కొన్నాళ్లలో యెటువంటి దాగువరి స్థితులు వస్తయోయని పెద్దపెట్టన లోలోన యేడ్చుకుంటాడు. భార్య చెప్పిన బోధనలు విని 'ఇది నా ప్రపంచం' అని లేచిపోతాడు ఒకపారి. 'మంచి చెడ్డలు పాలు-నీరులాంటివి. మంచిలో చెడును కలిపి పోయి చెడును మంచిఅయిపోతుంది. కాని, నేను మాత్రం నీలో కలిసిపోలేకపోతున్నా. అలాంటిది నే నెందుకు బ్రతకాలి?' అంటాడు విమర్శకంగా యింకొకపారి. భార్యమాటలు, నేర ఆయనహృదయాన్ని మధుసిక్తం చేసిందికాని అంతలో యేదో హోహలం గొంతులోనూ, బుర్రలోనూ మండి పోయేది.

౪

వారంకోజాలవంచి మనిషి పిచ్చివాడిలా వున్నాడు. కాని భార్య యేమనుకుంటుందో అని పొడినవులు నవ్వకపోలేదు. మనిషిని ఒంటరిగా చూస్తే వుండేగంతోనూ, సంకయంతోనూ బాధపడుతున్నట్లు గుర్తించరచ్చు.

'ఈవేళ అమావాస్య' అన్నాడు రాట్నం త్రిపురున్న పెళ్లంతో పెట్టినవుని పెడిమలపై ప్రసరించి. 'పాపం! నీ కండుకే కాంతం, యింత కష్టం.

సుఖమహానితి అవకాశం వుండగా నుద్విలా.....
కాంతం జబాబుకు నిరీక్షించకుండా 'యా ఒక్క
రాత్రైనా ఆనందంగా గడుపుమా. నే చచ్చినట్లు
ఈ రాత్రి త్రాగినా'. కాంతం చప్పన లేచి 'మీరు నన్ను
మీ ఒక్కటో కోలా పిచ్చిదాన్ని చేస్తున్నారు. అర్హా
బ్రతికలేనేమోనాండీ' కాస్త చింకుకు కళ్ళ కన్నులు
అంది. 'ఆన కాంతం! నేను చెడుగు మాట్లాడండి.
పట్నంలో చాలా మంచినినీమా అవుతోంది. కొండు
బళ్ల మీద వూగో చాలామంది ఆహవాళ్లు పెట్టున్నారు.
నీవుకూ పచ్చా పని చెప్పాను. తప్పకుండా చెల్లాలి.'

కళ్ల నన్ను కాంతాన్ని బ్రతిమాలుతూ యెన్నో
విధాలుగా చెప్పాడు. దొంగలు రాకుండా యింటిలో
తన వుంటానని చెప్పాడు. భర్తచే అంతగా బ్రతిమా
లించుకోటం ఆమెకు ధింపరానిదిగా తోచింది.
కోడ్డుమీద బండివకాల కొంతదూరం నడిచాడు.
'తిరిగినచ్చేటప్పటికి తెల్లగుతుంది. మరేమీ భయపడకు.
అందరూ వున్నారగా' అని వెనుకకు వచ్చాడు.

ఒంటరిగా పెరటికరాండాలో కూర్చుని ఆకా
శంవేపు చూస్తూ వూహలతో బుర్రను పనిచేయ
స్తున్నాడు. తిమలో తినే నవ్వుకుంటున్నాడు. మళ్ళీ
యెన్నో భారాన్ని మోయలేనివాడుగా గాలిరింప పడు
తున్నాడు. పెరటనున్న వేప పట్టుకుంచి గాలికి పండు
టాకులు రాలుతున్నాయ్. 'ఇది నా ప్రపంచం' అన్నా
డొకసారి చూచుకుంటూ. లేచి జేబులోనున్న పూట
కలంవేపు చూస్తూ 'నాన్న చేతిలోవుండి దోచే ప్రపం
చానికి పోయిందేమో. ఇప్పుడు దేం చేసినో
తున్నావో!' అని జెకిలినవ్వు నవ్వి లోనికి పోయి మంచం
మీద చేరబడ్డాడు.

గోడగడిచూరం మనుషుల మనస్తత్వాలతో
నాకు సంబంధంలేదన్నట్లు పడింటలు చూపించి బంగ
టంగ మం...ంది—వారి కెలాంటిరు వెలుగులో
వుత్తరం వ్రాసుకుంటున్న పెంకట్రావ్ ఒక్కసారి
గడిచూరం వేపు చూసి నిట్టూర్పు విడిచాడు. యజమాని
యెన్నో తేనెం కలంవిధి కట్టవలసింది? పెంకట్రావ్
అని సంకెంపేసి 'నా వూహల్ని క్రితపరిచేప విక్రంతి
తీసుకో' అని జేబులో పెట్టాడు.

లేచాడు ముందుకు నాలుగు అడుగులు—మళ్ళా
వెనుకకు. 'ఫీ' అని నీదరించాడు. 'జీవితం' అంటూ

ముందుకు. చిరకరు చీకటిలో లీనమయ్యాడు. గంట
లోపలే పని సుగించుకొని తిరిగి యింట్లో కాలు
పెట్టాడు. పెట్టెలో ఒక మాట పెట్టాడు. శరీరం
అంతా కంపిస్తోంది. గాఢంగా నిట్టూర్పుతున్నాడు.
ఇప్పుడు తన మనసే రాబందై తపనే నీక్కు తింటోంది.
'కాంతం, నిశిచిపెట్టి యెలా వుంటుంది? నిశిచిపెట్టక
పోలే జీవితం!!'

గడిచూరం కంట్టెంతు కొట్టేకరు సందేహం,
వుడ్డెగంతో కంటికిరు పయ్యాడు. గబగబ నడిచాడు—
హాయిగా వుండటానికి ఒకే ఒక సాధనం! 'ఒట్టులు
యెన్ని చెయ్యలేదు. ఇది నా ప్రపంచం' అంటూనే.

'మాస్తావేం. పాయిగ్. త్రాగటానికి ఆఖరు
కోలా. వేస్తావా, లేదా? యింద కేరలు, పాతికలు.
కళ్ళుపేలవ...!' తప్ప త్రాగాడు. చేతిలో ఒక
సీపాపట్టుకొని చీకటిలో లీనమయ్యాడు.

మామూలుగా యించుమించు చూడుగంటుల సమ
యానికి తెలివితచ్చింది. కళ్ళు విప్పాడు. విడవకర్రతో
వెట్టిబాగులెట్ల కపపించలేదు. ఆకాశం చిన్న చిన్న
పేమాలతో 'హా, కాంతం' స్వాదనంగాంకాశంలో
ప్రతివనిస్తోంది. లేచాడు. అదిగో యెటికోన. ఇదిగో
యిది మర్రి ట్టా—హా, అవును. నే ఒక్కడున్నా—
బూడిదమీద—కృతానం! కృతానం!! కృతానం!!!
అమ్మో—ఇదిగో భూతాల—గండలు, కేలు—నా
మీదపడకండి—దు—దు...హా...

గట్టిగాకళ్ళు చూచుకొన్న పికాచూ మృత్యం
చేస్తున్నాయ్. ఆస్థిసంజరాలు ఆడుతున్నాయ్. ఓక
రంగా నివాదాలు చేస్తున్నాయ్. దవడలు ఆకిస్తూ
మాంసంతో వున్న ఒకే ఒక యెనుకలపోసుమీద
వురుగుతున్నాయ్. సుందెను నీరుతున్నాయ్. మాంసాన్ని
నుక్కలుచేసి పంచుకొంటున్నాయ్. 'అమ్మో'—
అని కెద్ద అడుపుతో నిర్విరామంగా పనిచేసే ఒకే ఒక
అవయవం శాశ్వతవిరామంతో సంతృప్తి కెందింది.
భూతాలను చూడలే పిక. భూతాలేయీ భౌతిక శక్తిన్నీ
చూడగలిగితే నీతిలేని మనిషిని దూరంగా తిప్ప
కుంటాయ్!

తెగతెలునాయ్. తొలికోడి కూసింది.
పూరిలో గలాభా. మనసమరిపొద్దు వ్రాసి అర్జంటుగా

పంపించాడు కైకిలమీద ఒక మనిషిని. పూరికి కాస్త దూరంలో సినిమానంది తిరిగిస్తున్నవారికి అయిన వైనం యెరుకపరచాడు. సుసలివార్తను యింట్లో పెట్టి సినిమా కేంగుకొచ్చా మని వెంకట్రావ్ భాగవతులు పెత్తనోరూ మొత్తమంటున్నారు. కాంతం 'పోలీసులు వచ్చి దొంగలను పట్టుకుంటారు' అని ఓదార్చిందే ఆదెవార్లని. ఓదార్చినా క్షుంపే యేడుపునతి హెచ్చుతుంది. కాంతోకూడ కన్నీరు తెచ్చుకొని 'యే వెధవలకు పుట్టిందో ఆ పాడు బుద్ధి. పాపానికి ఫలితం అంతేభవిస్తా రక్తస్పర్శ' అని పరిపరివిధాల ఓదార్చింది.

కాంతం యింట్లో కాలపెట్టింది. భర్తజీవం యిల్లంతా ఒక్కపారి గాలించింది. భర్తజాతి లేదు గాని, భర్త వ్రాసినజాబు పేరిటమీద వుండగా తీసి యిలా—

'కాంతం! జన్మజన్మలకు నా భార్యవుకదా. వ్రాయటానికి కూర్చున్నాగాని చేతొచ్చి కలం సిరాని కమ్మతోంది. నా జీవితం—నీ జీవితం—ఇదే నే నెన్నోసార్లు నీతో అన్న నా ప్రపంచం! నరక స్వర్గాలకు మధ్య నన్ను రేడా!!

'వాలంటి త్రాసుకోతుకు మంచి దా తెలుసు కొనే విధక్షణజ్ఞానం యెందుకు ప్రసాదించాడా నెర్రే లేవుడు? నాన్న నమ్మినవారికేం దోచిచచ్చాడు. నేను నమ్మినవారి జీవితాన్నేదో చేస్తున్నానని భయంగా వుంది—రక్తస్పర్శ!!

'కేరీగంటంతా పీకెడుతోందని, బాధతక్కువైనా చచ్చిపోతున్నట్లు నటించి త్రాగటానికి పరుగెత్తే వాడిని. మనసు కట్టుకోలేనివాడిని, మంచి చెప్పి ఆవరించలేనివాడిని త్రాగి నీ ఒక్కెందుకు హాసం చెయ్యాలి? ఇదే నన్ను నలిపేస్తున్న విషయం. నీకున్న సంశ్లేప్తి నా కెందుకు లేకపోవాలి? నీకున్న సుందరైర్వం నాకెందుకు దూరంగావాలి? ఇంన్నీ తలచుకుంటుంటే గూఢాచార్యలో నీకూ నాకూ పుస్తా ముడివలన సంబంధమే కానీ హృదయాలవలన కాదేమో?

'యెందుగానే వ్రాస్తున్నా. దోచాక మన నెలా వుంటుందో. నగలు, డబ్బు తెస్తాననే దైర్యంగా

వుంది. అది నాడచ్చే. కానీ, లోకం నీవుకూడ దొంగ డబ్బంటారు, నీతిలేని కార్యమంటారు. యిత డబ్బు త్రాసుకుక్రింద తిగలేకాను. వీరుకు ఒక్కకానీ భర్తం చెయ్యలేదు. యీ డబ్బు నీ కిచ్చినా నీవు పుచ్చుకోవని నా దృఢవత్కం. యీ దోచినడబ్బుతో యిల్లు కదలి వేదలకు పంచిపెట్టి జైలుకుపోతాను. విడి పించటానికి ప్రయత్నం చెయ్యకు. సంఘంపెట్టిన నియమాన్ని బట్టి నాతోనే నీసంబంధంకాబట్టి ప్రయత్నం చేస్తే నీకే నష్టం. జైలులోవుంటే ఆ మన నెలా కట్టు బడిదో చూస్తాను. నా యీపనివలన కెండులాభాలు— పుణ్యం; జీవితం చక్కబడటం. కందలు బదులుగా వేలు దొంచటానికి చెరున్నా. యెవరికి దొరక ననే నా దైర్యం.

'నీతో త్రాగనన్నా. కానీ ఆఖరుకోణత్రాగా లని మనసుపోయింది. త్రాగి తెలివి తెచ్చుకొని యెక్కడో నీవు వూహించలేని చోటుకు పోతాను. జైలు అధికారుల భర్తమా అంటూ కష్టపడటం సేగ్గు కంటాను. అప్పుడే మన యిద్దరం క్షేమంగా కాలం గడవగలమని నా ఆశ.

'ఆదిగో గోడగడియారం పదికొట్టింది. కలంలో సిరాకూడా ఆఖరు.

నీ—

వెంకట్రావ్

ఉత్తరం చేతిలోనుంచి జారిపోయింది. కళ్లల్లో నీరు తిరిగిందిగాని జారి క్రిందపడలేదు. అలా శిలా ప్రతిమలా నిలుచుండిపోయింది. 'నీతిలేని కార్యం చెయ్యండి నిలవలేక పోయా రన్నమాట! దొంగలు రాకుండా యింటిని చూస్తానని దొంగతనానికివెళ్లారు! త్రాగనని ఒట్లువేసి మాట నిలుపుకోలేకపోయారు! దుర్బలు లయ్యారు. నాతో మీ ఆసలు మనసును చెప్తే నేనే స్తంభానికి త్రాళ్లతో కట్టి త్రాగుడు మానిపించి వుండునే—నాలో జీవితం!' అంటుంటూ ఆ ప్రతిమ పెద్ద విగ్రహంలా కదులుతోంది. చూచేవారు ఆశ్చర్య పోతున్నారు. యీ ఘోషాస్త్రీ యిలా రావటంతో విధిఅరుగుమీద కొండగా గ్రామపెద్దలతో కూర్చున్న మునషలుగారితో 'బాబూ 'దొంగలుదొరికారు. నాభర్త

దొంగతనం చేసి పరారయ్యారు. ఆయన కేరళలో అర్ధ భాగాన్ని తీసు. నన్ను దయచేసి జైలుకు పంపండి— ఆమె మాటల్లో గంభీరత, వటవలో కాంతం గోచరిస్తోంది. అందరూ ఆమె వేపు జాలినించిన కళ్లతో చూస్తున్నారు. పరుగెత్తుకొని వచ్చాడు కాంతం చిన్న మామ. ‘మరెవరూ కాదండీ మనసలు గారూ! అదిగో ఆ త్రాసుబోతు పెళ్ళి. వెంకట్రావ్. ఇదిగో పెరటి ముల్లపాదదగ్గర వాడి పూట కలం దొరికింది. వాడే, వాడే. అని ఆతృతగా చెప్పకపోతున్నాడు. కాంతం తల దించి అలా నిలుచునే వుంది. ఇంకెలా యింకొకడు పరుగెత్తుక వచ్చి ‘బాబూ! వెంకట్రావుగోరు వల్ల కాదులో సచ్చిపడున్నారు. కాకులు, గడ్డలు మూసుకున్నాయి’.

‘హా!’ అంది కాంతం. నీటిలో నిండివున్న కళ్లనుంచి ప్రవాహం వుండి ప్రవహించింది. అధిక దుఃఖం మానవులను పిచ్చివాళ్లగా నైనా చేస్తుంది. లేదా సుందరైనా ఆపుతుంది. ఆ దొంగతనానికి తీక్షణ అనుభవించింది కాంతం చనిపోదేమా!

పోలీసులు వచ్చారు. ఇల్లంతా సోదాచేశారు. పెట్టెలో నగలు, డబ్బు దొరికింది. కాంతంకు వ్రాసిన ఉత్తరం కూడా దొరికింది. కనపించాయితీ కూడా బరిగింది. ఆమె మాట విన్న వారెవరు? ఆమె జైలుకు వస్తా వంటుంటే కనికరం, కళ్లనీరూ అందరినీ చుట్టుముట్టింది.

దోరికట్టి కవపరిక్షకు పట్నం తీసుకపోతున్నారని వెంకట్రావ్ భారతీకరించాన్ని. ‘నన్ను తీవ్రించండి. ఆ దొంగతనం నే చేస్తే ఒకటి కాదు. వా భర్త చేస్తే వేరొకటి కాదు’ అంటూ ఆమె జనుక పరుగెత్త బోయింది. అదెందులు ఆమెను వారించి పట్టుకున్నారు.

వెళ్లిపోతున్న దోరి వేపు చూచి దిగ్గరగా నవ్వుతూ ‘హా హా హా దొంగ. నీతిలేని చావు. ఛీ ఛీ జన్మబన్ధులకు భర్త ఛీ ఛీ కడ్డు కడ్డు. చావటానికి జైలుకు పోవడానికి నీతిలేని పని చీ ఛీ కడ్డు కడ్డు హా హా హా...’ తల విరగబోసుకుని నవ్వే ఆమె వేపు చూసి అందరూ కళ్లలో నీరు తెచ్చుకుంటున్నారు.

మాటాడితే ‘పిచ్చిదానా’ అని సంబోధించిన వెంకట్రావ్ పిచ్చిదానాని చూడలేకపోయాడు. దోచే ప్రపంచానికి సాయంచేసిన కలం దోచినవాడినే చూపించినందుకు దానిపై నందిన క్వేషున్ని కాల్పుకో లేకపోయాడు.

సాయంత్రమయేసరికి వచ్చిన తండ్రి వేపు చూచి— ‘మంజు—హా!’ అంటూ నిశ్చేష్టుడైంది. ఆ ప్రయత్నంగా చెవులు మూసుకుంది. అక్కడ నిలవలేక యెక్కడికో పరుగెత్తిపోయింది. అవధాన్లు గోడకు చేరుబడలేదు. యేడుస్తూ భార్యలా తల బాదుకుంటున్నారు.

శ్రీ మామిడిపూడి వెంకటరంగయ్య

ఆధునిక యుగములో, ఆనగా గత నాలుగువందల సంవత్సరములుగా—ఒక్కొక్క కాల మందు ఒక్కొక్కదేశము ప్రపంచమందంతట అగ్రస్థానము వహించుటకు ప్రయత్నించెను. ౧౬ వ శతాబ్దమున ప్యూర్టోరీకో, ౧౭ వ శతాబ్దమున ఫ్రాన్స్ ఇంగ్లండు దేశములు, ౧౮ వ శతాబ్దమున ఇంగ్లండు జర్మనీదేశములు, ప్రస్తుత కాలమున అమెరికా రషియాదేశములు ఈ స్థానమునకై ప్రయత్నించినవాటిలో మేల్కొన దగియున్నవి. ఇచ్చియు పాశ్చాత్యదేశములు. రాజశీయముగ ప్రాబల్యమును సంపాదించుటయే ఓటి ఉద్దేశము. ఏషియాఖండములో ఆధునిక యుగమందు ఇట్టి ప్రయత్నము గావించిన దేశములు లేవని దీని భావము కాదు. కాని ఒక జపాన్ దేశములేవని ప్రాంతములలోని మరి ఏదేశముకూడ ఇట్టి ప్రయత్నమునకు దిగినది లేదు. మొగలాయీసామ్రాజ్యమువాటి భరత ఖండముగాని, చైనాదేశముగాని ఈలాటి ఉద్యమమును తలపెట్టియుండలేదు. ఈ కారణముచేతనే ఆధునిక యుగమును విరోపియనుల యుగ మని చరిత్రకారులు మేల్కొనుచున్నారు. విరోపియనుల యుగ మనగా విరోపియనుల ప్రాబల్యము ప్రపంచమందంతట వ్యాపించిన యుగ మని అర్థము. అమెరికా, ఆస్ట్రేలియా, న్యూజీలండులు పూర్తిగా విరోపియనుల నివాస స్థానము లగుటయు, ఆఫ్రికాఖండములో చాలభాగము నందును, ఆసియాఖండములో అనేకదేశములందును వారిప్రభుత్వము స్థాపితమగుటయు దీనికి కారణము.

ప్రస్తుతము ఈ ప్రపంచపు ఆధిపత్యమునకై పోరాడుచుండునది అమెరికా రషియాదేశములు. ఇందులో ఏది గెలుచునో, ఏది ఓడిపోవునో చూడవలసియున్నది. ఇవి పోరుచుండునది ప్రపంచఆధిపత్య మగుటచేతన, ఇతరదేశములను తమ పలుకుబడిలోనికి తెచ్చుకొనినగాని ఓటి యుద్ధేములు పెరవేరబాలని కారణముచేతన, ఓటిని పరిపాలించు ప్రభుత్వముల వారు దినదినము వేయుచుండు ఎత్తులు అన్ని దేశముల వారు గమనించవలసియున్నది.

అమెరికా అగ్రగణ్యపదవికై నవంబరు ౨ వ తేదిన జరిగిన ఎన్నికల ప్రాధాన్యమును ఈ దృష్టిమండియే గుర్తించవలెను. ఈ ఎన్నికలలో ట్రూమన్ గెలుచుటయు, డ్యూయో ఓడిపోవుటయు సంభవించెను. మనకు ఎన్నియోచేల మైళ్ల దూరమందుండు అమెరికాలో ఎవరు అగ్రగణ్యులైన మన శ్రేమి అను ఉచాసీనభావము తగినది కాదు. వీలనగా : దీనివలనమున అన్ని దేశముల క్యరహారములలో కొంత మార్పు కలుగుట రిప్పుడు. ట్రూమన్ ఇదవరకు మూడుసంవత్సరములుగ అగ్రగణ్యుడుగ పండినవాడు. అమెరికా ప్రజలు తిరిగి ఆతనినే ఎన్నుకొనుటవలన అతడిదివరకు అనుసరించుచుండిన రాజనీతిని వారు ఆమోదించి రనియు, ఆట్టి రాజనీతిని మరింత పట్టుదలతో అతడు అనుసరించు వనియు స్పష్టమగుచున్నది. మరి నాలుగు సంవత్సరముల కాలము అతడు అగ్రగణ్యుడుగ నుండును. ఈ నాలుగు సంవత్సరములలో అమెరికాదేశపు ఆర్థిక

రంగికవ్యవహారములలోను, విదేశీవ్యవహారములలోను అతడిదివరకు తలపెట్టిన ఉద్దేశముల నన్నిటిని ఎక్కువ దీక్షతో అతడు సాధించుటకు ఈ ఎన్నికవలన ఎక్కువ అవకాశము ఏర్పడినది.

ఈ ఎన్నికలలో ఇంకొక విశేషముకూడ ఉన్నది. అధ్యక్షుని ఎన్నికలతోబాటు అమెరికాలో కాంగ్రెసు అనుపేర నుండు కేంద్రకాసనపథలకుగూడ ఎన్నికలు జరిగెను. అందులో బ్రూమక్ పక్షమున డేమాక్రాటిక్ పక్షమువకు చెందిన అధ్యక్షులే అధిక సంఖ్యాకులుగ ఎన్నుకొనబడిరి. ఇదినరకు—అనగా ఎన్నికలకు పూర్వ ముండిన—కాంగ్రెసులో అతని ఎదటిపక్షమువారు అధికసంఖ్యాకులుగ నుండినందున అతని ఉద్దేశములు సులభముగ కొనసాగుచుండెను. ఇప్పు డట్లు గాక, అతనికి అనకులమున కాసనపథ ఏర్పడినకారణమున, అతడు తలపెట్టిన కార్యము లన్నియు జరుగు నని చెప్పుచున్నాడు.

బ్రూమక్ ఉద్దేశములు ఏలాటివి అన్న ప్రశ్నకు సమాధానము చెప్పువలసియున్నది. అంతరంగికవ్యవహారములలో ఇతడు కొంతవరకు సీగ్రోలయొక్కయు, కార్మికులయొక్కయు పక్షపాతి. అమెరికాలో సుమారు ౧౨౦ లక్షల సీగ్రో లున్నారు. వీరు వల్ల రంగువారివా రన్న కారణమున అచ్చట బహుసంఖ్యాకులుగ నుండు క్రైస్తవజాతివారు వారిని అత్యధికముగ అనాదరించుచుందురు. అస్పృశ్యతవలన మన దేశములోని పారిజాతలు ఇదివరకు పడుచుండిన క్షాభలకంటే సీగ్రోలు పడుచుండు బాధ నేయిరెట్లు ఎక్కువగ నున్నది. ఇదిగాక అస్పృశ్యత తొలగిపోవలె ననియు, సవర్ణులు అవర్ణులు సమత్వసిద్ధాంతము ననుసరించి ఒకేజాతిగ ఏర్పడవలె ననియు విశ్వసించునవారు మన దేశములో ఒక్కరుకూడ లేరు. అస్పృశ్యులు అస్పృశ్యులుగనే ఉండువలె నని వాదించు మూఢులు, పూర్వారావరాయణులు లే రని చెప్పుచున్నాడు. కాని అమెరికాలోని పరిస్థితులు ఇట్టివి కావు. సీగ్రోలు క్రైస్తవజాతులవారితో సమత్వము ననుభవించుట కగ్నులని చెప్పువారి సంఖ్య చాల తక్కువ. వారి ఉద్ధరణ మనకై పాటుపడువా గెందరా లేరు. అట్టిస్థితిలో

వారిపట్ల సానుభూతిని చూపుటకు బ్రూమక్ సంకల్పించియున్నాడు. అతని సంకల్ప మిట్టిది యని గ్రహించిపూడ, పౌరు లతనిని ఎన్నుకొనటమబట్టి, వారుకూడ కొంతవరకు సీగ్రోలవిషయమై తమ యభిప్రాయములను మార్చుకొనుచున్నా రని చెప్పుటకు అవకాశము కలుగుచున్నది. ఇదిగాక బ్రూమక్ కార్మికులయందు ఎక్కువ పక్షపాతము కలవాడు. సమైక్య అక్రమము లనియు, సమైక్యలో దిగు కార్మికులను కొన్ని పరిస్థితులలో శిక్షింపవచ్చు ననియు విధించిన కాసనములకు విరోధి. కంట్రోలువ్వారా వస్తువుల ధరలను తగ్గించి సామాన్యరజుల స్థితిగతులను చక్క చేయవలె నని కోరువారిలో అతడొకడు. కనుక ఈలాటి వ్యవహారములన్నిటిలో బ్రూమక్ వాని ఉద్దేశములను సాధించుకొనగల డని ఊహించవచ్చును.

విదేశీవ్యవహారములలో అతడు ఒక ప్రధాన సంకల్పము గలవాడు. రషియాయొక్క రాజకీయ ప్రాబల్యముగాని, రషియా అనుసరించుచుండు కమ్యూనిస్టుతత్వముగాని ప్రపంచమందంతట వ్యాపించకూడదని అతని ఉద్దేశము. ఇట్టి వ్యాప్తికి రషియా చేయుచుండు ప్రయత్నముల నన్నిటిని విఘాతముగావించుటకై అతడిదివరలో ఎంతో కృషి చేసినవాడు. అతని ప్రయత్నములలో నొకదగు వాతేను రషియాయెవల మైత్రిని ప్రకటించినవాడు. అట్టివానిని ఓడించి, బ్రూమనునే గెలిపించుటచేత అమెరికా ప్ర. జ. లు రషియాప్రాబల్యమును, కమ్యూనిస్టుతత్వమును ఖండించుటకు సిద్ధపడినవా రనియు, అవసరమైనయెడల యుద్ధము చేసికూడ రషియాను వారు అరికట్టుటకు తలచియున్నారనియు వీరమయ్యెను. రషియా అమెరికాలనుగ్గి ఇదివరలో ఏర్పడిన విరోధము మరింత వృద్ధియగునేగాని తగ్గజాల దని బ్రూమక్ ఎన్నిక ఋజువుచేసిన దని చెప్పుచున్నాడు.

రషియాయొక్క బలమును తగ్గించుటకు బ్రూమక్ అనుసరించిన మార్గము లన్నిటిలో పశ్చిమ యూరపుదేశము లన్నిటికి ఆధికముగ సహాయముచేసి, అచ్చట అమెరికాయొక్క సైనికశిబిరములను, నాకా శ్రేణులను, విమానాశ్రయములను ఛాపించు కొని,

ఈదేశముల రషియాదేశము కాకుండా రషీంచుట ఒక ప్రధానసాధనము. ఇందుకై సంరక్షణముగ అతడు కొట్లకొలది ద్రవ్యమును ఈ దేశములలో ఖర్చుపెట్టుచున్నాడు. ఈ పని కొనసాగుటలో ఇంగ్లండుదేశము అమెరికాతో సంపూర్ణముగ కలిసి పనిచేయుచున్నది. దీనిమూలమున పశ్చిమయూరపులోని (1) ఇంగ్లండు, (2) ఫ్రాన్సు, (3) హాలెండు (4) బెల్జియం, (5) లక్సెంబర్గ్ దేశము లైదును ఒకకూటముగ ఏర్పడి సన్నిహితసంబంధము కలవై ప్రవర్తించుచున్నవి. ఇవి ఆర్థికస్వరహారములందే కాక దేశరక్షణాస్వరహారములందు కూడ కలిసియున్నవి. యుద్ధకాలమున ఏయేదేశముల వారు ఎంతటి బలమును సిద్ధపరచవలసినదియు, దానిని ఎవరి నాయకత్వమున నడపవలసినదియు, ఎట్టి ఆయుధ సామగ్రినివారు పనుకూర్చుకొనవలసినదియు వారిదివరకే నిశ్చయించుకొనిఉన్నారు. ఈ కూటముకి ఆర్థికముగ మాత్రమేకాక వైద్యములద్వారాకూడ సహాయము చేయుటకు ప్రూముకై ఇదివరకే సంకల్పించియుండెను. ఇప్పుడు ఆ సంకల్పము సిద్ధించుటకు ఎక్కువ అవకాశ మేర్పడినది.

పశ్చిమయూరపుకూటముని బలపరచుటకై ఇటలీ దేశమునుగూడ అందులో చేర్చుటకు ఇప్పుడు సంప్రతింపులు జరుగుచున్నవి. రషియాను లొంగదీయుటకు గాని, కమ్యూనిస్టువానిదీని ఆరికట్టుటకుగాని ఐక్య జాతిసమితి నిరుపయోగ మని ప్యోరిసులో ప్రస్తుతము జరుగుచుండు సమితిపూర్వభయొక్క చర్యలు స్థిర పరచుచున్నవి. అటుకైతిపయోగమునుగురించియు, ఆయుధవిస్త్రాసమునుగురించియు, సమితియాజమాన్యమున వైద్యమును తయారుచేయుటనుగురించియు, రషియాకును, అమెరికా ఇంగ్లండులకును మధ్య ఇదివరలో ఏర్పడిన అభిప్రాయభేదములు నడంబరుమాసములో ఎంత మాత్రము తగ్గలేదు. రషియామూలమున తమ కేసైన ప్రమాదము సంభవించినయెడల ఐక్యజాతిసమితిద్వారా దానిని నిరోధించవచ్చు నను ఆకే అమెరికా మొదలైన దేశములవారికి రోజురోజును తగ్గిపోవుచున్నది. అందుచేత పశ్చిమయూరపుకూటమునంటి ప్రాంతీయ సంఘద్వారా తమ ఉద్దేశములను గురచేర్చుకొనుటయే

కర్తవ్య మను అభిప్రాయము వారిలో, వృద్ధిగాంచుచున్నది. బ్రిటిషువారుకూడ ఏదో ఒకవిధముగ వారి కామవెల్లుకూటముని నిలబెట్టుకొనుటకు చేయుచుండు ప్రయత్నములకుకూడ ఇదియే కారణము. ప్రజలను రషీంచుటకై ఏర్పడు పోలీసుదళములు చక్కగ పని చేయవచ్చుడు ఎవరిఇంటిని వారు రషీంచుకొనుటకు సాధనాంతరములను కల్పించుకొనునట్లు ప్రపంచ శాంతిని కాపాడుటకై ఏర్పరచబడిన ఐక్యజాతిసమితి! ఆ పనిని నిర్వహించుటకు కావలసిన సామర్థ్యము లేదని ఇప్పటికి స్పష్ట మగుటచేత స్వరక్ష తార్థమై అయాదేశములవారు వారివారికి తోచిన విధానములను స్వచ్ఛించుకొనుచు, ఇదివర కున్నదానిని బలపరచుకొనుచు ఉన్నారు. పశ్చిమయూరపుసమాఖ్య, బ్రిటిషు కామవెల్లు ఈలాటివి.

పశ్చిమయూరపుకూటము బలపడుటలో కొంత వరకు నడంబరుమాసములో ఒక అంతరాయ మేర్పడినదని చెప్పవచ్చును. ఈ సమాఖ్యలో ఫ్రాన్సుదేశము క్రింకస్థానము వహించిఉన్నది. ఆ దేశములో కమ్యూనిస్టుపక్షమువారు ఆధికసంఖ్యాకులు కాకున్నను అనల్పవైన ప్రాబల్యము కలిగి, కార్మికసంఘము లనేకములపై నాయకత్వము వహించి, అల్ట్రాబులో ఒక బ్రహ్మాండమైన సమ్యేమ లేపదీని నడంబరులో చాలకాలమువరకు నడిపిరి. మామూలుగ సమ్యేమయొక్క ఉద్దేశము కార్మికుల వేతనములను వృద్ధిచేసి, వారి ఆర్థికస్థితిగతులను చక్కబరచుట. కాని కమ్యూనిస్టులు లేపదీయు సమ్యేమయొక్క ఉద్దేశ మిదిమాత్రమే కాదు. కార్మికు లనుభవించు ఆర్థికచిక్కులను వారిక మినుగా పెట్టుకొని, ఆ చిక్కులను తొలగించుటకై తాము సమ్యేమ లేపదీయుచున్నట్లు ప్రకటించినను, ఆ సమ్యేమద్వారా దేశమందు అల్లకల్లోలము కలిగించి, ప్రభుత్వమువారు దౌర్జన్యమునకు దిగునట్లు చేసి, రుదకు రాజ్యాధికారమును స్వహస్తగతముగ చేసికొనుటయే వారి ఉద్దేశము. కమ్యూనిస్టు నాయకత్వమున బయలుదేరు సమ్యేమకును, ఇదియు నాయకత్వమున బయలుదేరువాటికిని గల ఈ ప్రధాన భేదమును గమనించవలెను. ఎట్లో ప్రేంచిప్రభుత్వము

వారు ఈ సమైక్యము అణచివేయగలిగిరిగాని భార్యలే మైన కంఠిపరిశ్రమలను కల్పించలేదున్నారు.

ప్రాప్తచేతములో ప్రస్తుతము దీగాల్ అను ప్రముఖనాయకు యొక డున్నాడు. ఇతడు కన్యా నిష్ఠులకు పరమమిశోధి. సాధారణమైన సోపలిష్టు విధానముకూడ ఇతనికి గిట్టదు. ఇతడు ఒకమోస్తరు నియంతృత్వవిధానమును స్థాపించి ఫ్రెంచిజాతీయులకు పేరుప్రతిష్ఠలను పునగడ్డకొన పంకల్పించినవాడు. జర్మనీ, జర్మనులు అన్న ఇతనికి అపరిమితమైన తోడురు. మాడు పర్యాయములు—గత ౧౦ సంవత్సరములవఱకు—జర్మనులచేత ఫ్రెంచివారు చెప్పలు తిన్న వారగుటచే ఈ భయమునకు కారణము. రెండవ ప్రపంచయుద్ధములమున అభిసౌతిమైన జర్మనులు ఎన్నటికికూడ తలయెత్తకూడదని ఇతని దీక్ష. ప్రాప్తములో ఇతనికి గల పలుకుబడి కంతకు ఇదియే కారణము. నవంబరులో కాననసభకై జరిగిన ఎన్నికలలో ఇతని పక్షమువా రనేకులు జయముగాంచిరి.

ందుచేత ఇతని ప్రాబల్యము హెచ్చుచున్నదని చెప్పవచ్చును. ఇది మరికొంచెము వృద్ధి గాంచినయెడల దేశమున కితడు నియంతృత్వ హిట్టరు జర్మనీని నడిపిన విధమున కొంతవరకు ఇతడు ప్రాప్తమును వహింపని అనుట అతిశయోక్తి కాదు.

జర్మనీవిషయమై దీగాలు తన్న అభిప్రాయములకును, ఇదేవిషయమై బ్రిటిష్, అమెరికావారికి గల అభిప్రాయములకును గల భేదము గమనించదగియున్నది. పశ్చిమ యూరపుదేశముల ఆరికనితీచక్కలదటకు జర్మనీలో ఉత్పత్తియగు బొగ్గు, ఇనుము, ఉక్కు మొదలైన సామగ్రి అత్యంతవరమని రెండుపక్షములవారు అంగీకరించుచున్నారు. ఈ సామగ్రిని రెండవ ప్రపంచయుద్ధమునకు పూర్వము జర్మనులు ఎంత అధికముగ తయారుచేయుచుండినో అంత అధికముగ ఇకమీదటకూడ తయారు చేయవలసిఉన్నదనికూడ వీరు అంగీకరించుచున్నారు. కాని ఈ తయారగుట అంతయు ఎవరి ఆధీనమున జరుగవలెను? తయారైన సామగ్రి ఫ్రెంచివారు, ఇతరులు ఎంతెంత వినియోగించవలెను? పంపకము ఏవధిని

జరుగవలెను? అన్న విషయములనుగురించి విషరితమైన అభిప్రాయభేద మేర్పడియున్నది.

జర్మన్ కార్మికులయొక్కయు, నాయకులయొక్కయు సహకారము లేక ఆ దేశములోని బొగ్గు గవలనుగాని, ఇనుము ఉక్కుపరిశ్రమలనుగాని నడపుట సాధ్యముకాదనియు, ఆ కారణముచేత కొంతవరకైన బ్రిటిని వారి అధీనమున దుంచుట అనవరతమనియు, వారి అధీనమును బొత్తిగ మాని అన్నిటిని తమ యాజమాన్యమున ఉంచుకొని బ్రిటిష్ అమెరికా ఫ్రెంచివారు ఈ పరిశ్రమలను నడుపుట ఆకాశముందు పార్శ్వములు కట్టజూచుట అని బ్రిటిష్ అమెరికనుల వాదము. జర్మనులు యుద్ధముందు ఓడిపోయిన మాట వాస్తవమే. కాని అంతమాత్రముచేత వారి సహకారసామర్థ్యాదులు లేక జర్మన్ సామగ్రిని తయారుచేయుటకు వీలగునా? ఈ సామగ్రిసహాయము లేక పశ్చిమయూరపుదేశములోని రిక్కిన దేశములు ముందుకు రాగలవా? ఇది ముందుకు రానియెడల రష్యాసూలమునను, కన్యానిష్ఠుసూలమునను పశ్చిమయూరపుదేశము రానన్న ప్రమాదమునండి తప్పించుకొనుట సాధ్యమునా? కాదనియే బ్రిటిష్ అమెరికావారి అభిప్రాయము. కాని దీగాలు ఈ వాదమును పరిపూర్ణముగ అంగీకరించుట లేదు. పారిశ్రామికముగ జర్మనులు ముందుకు వచ్చినయెడల వారు వారి బలమును ప్రాప్తచేతినాశమునకై ఉపయోగించురని అతనినమ్మకము. కాని ఆ బలమును రష్యాను అణచుటకై ఉపయోగించవచ్చు నని బ్రిటిష్ అమెరికా వారి ఊహ. బలమును సమకూర్చుకొన్న తర్వాత జర్మనులు ఫ్రెంచివారిపై విరోధమును వహించురా అన్నదే ఇవ్వతేర్పడిన సమస్యలలో గడ్డుదిగ నన్నది.

ఈ సమస్య పరిష్కారమునకులకై నవంబరులో ఈ మాడుదేశముల ప్రభుత్వప్రతినిధులకు లండనులో అనేకసంప్రతింపులు జరిగినవి. ఇంకను జరుగుచున్నవి. ఓడిపోవుటకు పూర్వము జర్మనీ ఎంత ప్రమాదకరముగ నుండెనో ఓడిపోయిన తర్వాతకూడ అంత ప్రమాదకరముగ నున్నది.

కాని కన్యానిష్ఠు త్వమున, రష్యాయొక్క ప్రాబల్యమును ఆరికట్టటకు పశ్చిమయూరపుదేశముల

వైపు దృష్టిని కేంద్రీకరించుట లేనిన సాధనము అన్న సంశయము అనేకులకు ఇదివరకే ఉండెను. ప్రస్తుతము చైనాలో ఏర్పడుచున్న పరిస్థితులమూలమున ఈ సంశయము మరింత బలపడినది.

పశంబులలో కన్యూనిస్టులు చైనాలోని ప్రధాన రాష్ట్రములలో మిక్కిలి విశ్వరూపంతోమైన రాష్ట్రమును మంచూరియాను పూర్తిగ స్వాధీనముచేసికొని, ఉత్తర చైనాను ప్రవేశించి అచ్యుతి రాష్ట్రములను కొన్నిటిని వశపరచుకొని, తుదికు చైనాకు ప్రధానపట్టణముగు నాంకింగపై దాడిచేయుచున్నారు. కొద్దిరోజులలో ఇదికూడ వారి స్వాధీనమైనను కావచ్చును. అది జరిగిన యెడల చైనాలో చగభాగము కన్యూనిస్టు పాలనలోనికి వచ్చినట్లగును. అనగా సుమారు 20 కోట్ల జనము వారికి వశు లగుదురు. వశ్యమయ్యారపులోని జనసంఖ్యకూడ ఇంతటిదే. కాని ప్రమాదము ఇంతటితో మాత్రము అగదు. ఉత్తరచైనాను ఆక్రమించిన కన్యూనిస్టులు దక్షిణచైనానుకూడ ముంగిచేయగలరు. 40 కోట్ల జనము గల చైనాఅంతయు వారి పాలనలోనికి వచ్చినతర్వాత కన్యూనిస్టురాష్ట్రాన్ని ఆరికట్టదలచుట సముద్రతరంగము లను ఆరికట్ట ప్రయత్నించుటయే. ఇదిగాక అగ్నేయ ఆసియాలోని ఇండోనేషియా, ఇండోచైనా, మలయా, సయాం, బర్మాదేశములలో ఇదివరకే కన్యూనిస్టులు ప్రవలియున్నారు. ఆఫ్రికారమును సంపాదించుటకై వారు యుద్ధములను గావించుచున్నారు. కొంతవరకు చైనాలోని కన్యూనిస్టులే వారికి అండగా నిలబడి యున్నారు. ఇట్టి పరిస్థితులలో చైనాదేశములో చాల భాగము కన్యూనిస్టుల ఆధీనమైనయెడల ఈ దేశములు కూడ కన్యూనిస్టుపాలనలోనికి వచ్చుట సులభ మగును. ఇదంతయు కొద్దికాలములోనే జరుగవచ్చును. కొరియాలో ఉత్తరభాగమంతయు ఇదివరకే వారి పాలనలో నున్నది.

ఇట్టి పరిస్థితులలో అమెరికనలు వారి దృష్టిని వారి ఆర్థికసహాయమును ఒక పశ్యమయ్యారపుదేశము లందుమాత్రమే కేంద్రీకరించుట చాళితారి యగునా? అన్న సందేహము కలుగకమానదు. తూర్పుషియా అంతయు కన్యూనిస్టుయమైనయెడల దానిని నిరోధించుటకు అమెరికావారికి సాధన మేమి కలదు?

ఈ అందోళనలోనే బ్రూమక్ ఇప్పుడు పడి యున్నాడు. చైనాలోని కన్యూనిస్టులతో అనేక సంవత్సరముల నుండి యుద్ధము సాగించుచున్న చియాంగ్ షేకుకు సహాయము చేయుటయూ, మానుటయూ అన్నదే ఆతనిని కలవరపరచుచుండు ప్రశ్న.

ఇందులో సాధకబాధకములు రెండును కలవు. సహాయము చేయనియెడల తూర్పుషియాఅంతయు కన్యూనిస్టుపాలనక్రిందికి వచ్చుట తథ్యము. ఇది జరిగిన యెడల మోడుసంవత్సరములుగ బ్రూమక్ ఏర్పరచు కొన్న సంకల్పమంతయు భగ్నమైనట్లే. కాని ప్రస్తుత పరిస్థితులలో చియాంగ్కు సహాయముచేయుట సాధ్యమా, దానివలన ప్రయోజన మేమైన ఉండునా? అన్నదికూడ బ్రూమక్ ఆలోచించవలసియున్నది.

ఇరవై సంవత్సరములుగ చియాంగ్ చైనాకు నియంతగ నున్నాడు. కాంగ్రెసుపక్షమునకు ౧౯౪౭ లో మనదేశముండు ఎంత పలుకుబడి ఉండెనో, అంత కంటె ఎక్కువపలుకుబడి ఆతని పక్షముగు కోమింటాంగుపక్షమునకు ఉండెడిది. ప్రజలందరు ఆతడే దేశక్షుభుడు కాగల యనియు, అతని పక్ష మొక్కటియే అనుసరించుమైన దనియు భావించి ప్రవర్తించుచు వచ్చిరి. వారి ఆశలు నిరాశలు కాకుండ అతడు దేశమును జపానువారినుండి రక్షించి స్వాతంత్ర్య సాధకు డయ్యెను. కాని ఈవిషయము లభించినతర్వాత, గతమాడుసంవత్సరములలో ఆతని ప్రభుత్వము ప్రజల ఆదరమునంతను కోల్పోయెను. ప్రభుత్వాధికారులు స్వలాభపరులై, లంచగొండులై ప్రజలను ఓడించ సాగిరి. చైనాధిపతులు కన్యూనిస్టులతో యుద్ధము చేయుటకు బదులు తమలో తాము యుద్ధమునకు దిగిరి. చైనీకులు అమాయకులగు ప్రజలపై బడి వారిని రోచు కొనసాగిరి. ప్రభుత్వమువారు సామాన్యులపై విచారము లగు పన్నుల విధించి, వచ్చిన ఆదాయములో చాల భాగమును ప్రజలసౌకర్యములకుగాక వైస్యముక్రిందను, ఉద్యోగస్థులజీతములక్రిందను ఖర్చుపెట్టవొడగిరి. ఖర్చులకు కావలసిన ఆదాయమునంతను పన్నుల మూలమున సంపాదించలేక చెలామణిద్రవ్యమును వివరీతముగ నృద్ధిచేసిరి. అందుచేత అనుసరపరార్థముల ధరలు

తేయి గెట్టు పెరిగి తీవితమే దు ప్రరమయ్యెను. జమిం దారీవిధానమును, భవిష్యుల దౌర్జన్యమును తొలగించి నైతుల స్థితిగతులను చక్క జేయుటకు కావలసిన సంస్కరణము నొక్క దానినిగూడ ప్రభుత్వము చేయక పోయెను. చిరాయ్ ప్రభుత్వము మూలమున లాభము లేకపోవుటయేగాక ప్రజలనుభవించు కష్టములు దుర్భరము లయ్యెను. అతని పేరుప్రతిష్ఠలు ఆడుగంటెను. ఇదివరకు ఆమెరికనులు అతనికి చేయుచుండిన సైనిక సహాయమును అతడు చక్కగ వినియోగించులేక పోయెను. వారు పంపిన సైన్యసామగ్రి కమ్యూనిస్టుల హస్తగతమయ్యెను. అతనియందు సానుభూతి చూపు ప్రజలు చైనాలో ప్రభుత్వము ఎవ్వగునులేరని చెప్పటలో అతిశయోక్తి లేదు. అతని ప్రభుత్వముకంటె దౌర్జన్య ముతోటాడిన కమ్యూనిస్టుప్రభుత్వమే మెరుగుగనుండు నను భావము చేకమందంతట వ్యాపించియున్నది.

మహామహుడనియు, చేకరత్వకు డనియు ఒక పృథుడు ప్రఖ్యాతిగాంచిన చిరాయ్ ప్రజలదృష్టిలో ఇట్టి పిత్తికి వచ్చుట ఆలోచించదగిన విషయమే.

ఈ కారణముచేతనే ట్రూమన్ చైనాకు సైనిక సహాయము చేయ సంజేహించుచున్నాడు. అసమర్థుడను, ప్రజల ఆదరమును కోల్పోయినవాడును అను చిరాయ్కు సహాయముచేయుట వలన లాభము లేదని అతడు అభిప్రాయపడుచున్నాడు. కాని కమ్యూనిస్టులను అరికట్టుటకు ఉపాయాంతర మేమైన ఉన్నదా?

కమ్యూనిస్టు కోమింటాయ్ పక్షములుగాక చైనాలో ప్రజాస్వామ్యవిధానమునందు విశ్వాసము గల మధ్యపక్షములు కొన్ని ఉన్నవి. వీటి వాయువులు కమ్యూనిస్టులతో సమాధానము చేసికొని, మిశ్ర ప్రభుత్వము నొకదానిని స్థాపించి, సర్వవివాదకరమును అంతర్యుద్ధమును ఆపి, కాంతిభద్రతలను ఏర్పరచి, ప్రజలకు కావలసిన సంస్కరణముల గావించుట కిదివరకు కొన్ని ప్రయత్నములు చేసియుండిరి. అట్టి మిశ్రమ ప్రభుత్వము నొకదానిని స్థాపించుట మంచిదే. కాని కమ్యూనిస్టుప్రమాదము అంతమాత్రముచేత తప్పి పోవునా? కమ్యూనిస్టులు లేని, మధ్యపక్షములవారి

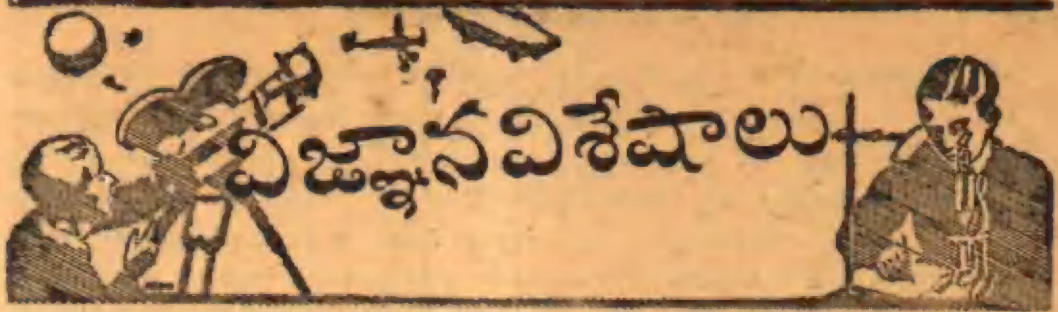
ప్రభుత్వమును స్థాపించి, వారికి సైనికసహాయము చేయుట మంచి దని ట్రూమన్ సలహాదారులలో కొందరి అభిప్రాయముగ నున్నది.

యదకు చైనాదేశములో ఇప్పుడు ఏర్పడిన పరిస్థితులు చైనాదేశ గౌరవవిషయాలోని తక్కిన దేశములకును, ఆమెరికాకును చిక్కులను కలిగించిన కనుట నిర్వివాదాంకము.

చైనాలో ఏర్పడుచున్న ఇట్టి పరిస్థితులను, ఇండోచీనీయా ఇండోచైనా మొదలగు దేశములలో స్వరాజ్యార్థమై ఐకోపియిట్ సామ్రాజ్యాధిపతులతో ప్రజలు గావించుచున్న పోరాటములను గమనించియే మన ప్రధానియగు పండిత నెహ్రూ ఐక్యరాజ్యసమితి మహాసభలో గావించిన మహోపన్యాసమున, “వీషియా వ్యవహారములను విస్మరించి ప్రపంచకాంతిని నెలకొల్పుటకై మీరు చేయు ప్రయత్నములు ఎన్నటికిని సఫలములు కాజాలవు. వీషియాఖండవాసులు ఇంత కాలము నిద్రపోవుచుండినమాట వాస్తవమే. కాని వారిస్వధు మేల్కొంచిరి. మరి కొద్దికాలములో వారిని అరికట్టుట సాధ్యము కాదు. వారిని కాదని ప్రపంచసమస్యలను పరిష్కరింపబూనుట హాస్యాస్పదము” అని హెచ్చరించెను. ప్రపంచకాంతికి ఐకోపాకంటె వీషియాఖండమే కీలక మున్న సత్యమును పాశ్చాత్యులు గ్రహించవలెను.

చైనానుగురించిన వివరములు మనము తెలిసికొనుట నిరర్థకముకాదు. అది మనకు చాల అవసరము. క్రొత్తగ మనము సంపాదించిన స్వరాజ్యమును, స్వాతంత్ర్యమును సామాన్యప్రజల ఉపయోగాగ్రామ వినియోగించుచుగాని దేశములో కాంతిభద్రతలు స్థిరముగ ఏర్పడి ఐక్యత ముఖ్యస్థితిగాంచ దను నుదాహరణము చైనామొక్క ప్రస్తుత చరిత్రసాటింపుచున్నది.

ఈ సందర్భములో ననంబరుమాసమున మన దేశపు వ్యవహారములలో హానింపదగిన విషయ మొకటి కలదు. సంరక్షరమునుండి కాశ్మీరములో పోరుచున్న మన సైన్యములకు కొన్ని ప్రదేశములందు అఖండవిజయము కలిగినది. పాకిస్థాన్ సైన్యములకును, బోవిడి

రంగురంగుల దీపాలు - సూర్యకాంతి గొట్టాలు

మానవుడు అశించేవాటిలో సూర్యరశ్మి ఒకటి.

ర్యాలిగూని సూర్యుడు ప్రకాశింపవలె నను కోరిక ఎక్కువమైన వెలుగును నిర్మకరిగిన దీపములు కనిపెట్టుటకు క్షారికీసినది. అవాదినుండి జంతువుల బారినుండి మానవుని సంగక్షించగలిగిన ఏదైనా యుగము అగ్ని. మానవుడు అగ్నిని తనకు దేవత్యము కలిగించుచుట్టికా భావించి పూజించిచాడు.

కాలక్రమేణ కల్పబడిన పదార్థము వెలుగును నిచ్చు నని గ్రహించుటచేత క్రొవ్వొత్తులు, మానెడిప ములు, గ్యాస్ దీపములు వెలయింపబడినవి. వెలుగును వస్తువుఉష్ణోగ్రతనుబట్టి యుండును. మానెడిప ములలో వేడి మిలేము కాలట్టి వెలుగును పల్కున. గ్యాస్ దీపములలో ఉష్ణ మధికముకాలట్టి కాంతి ఎక్కువ. విద్యుద్దీపములలోగూడ ఇదే సూత్రము. దీటిలో పూర్యము కర్పవశేషరములు (filaments) వాడెడి వారు, ఇవి చాల పెళుసుగా, పడుపురంగులవెలుగును నిచ్చువదిగా నుండినవి. నేను వాడుకలో నున్న దీప యులు చాలపుకు యుగవశేషరములు (Tungsten filament) గలవే. ఈ లోహమును కర్రం F వరకు వేడిచేసినను కరగిపోదు. ఈ ఉష్ణోగ్రతలో కర్పవము అవిరిగా నుండగలదు. కావుననే యుగవశేషరపు విద్యుద్దీపములు తెల్లని వెలుగును నిర్మకరింపచున్నవి.

కాని సూర్యకాంతి! పాటియైన వెలుగు నిచ్చుటకు వస్తువుకు కావలసిన ఉష్ణోగ్రత పదివేల దిగ్రీలు! అదియుగాక ఎంత అధికమయిన ఉష్ణోగ్రత లు వస్తుయొకట వాని క్షేత్రలో పడవపాలుమాత్రమే వెలుగురుగా నివ్యగలదు. మిగత అంతయు చుట్టు

ప్రక్కల నున్న గాలిని, పరిసరములను వేడిచేయుటలో వ్యర్థమైపోవుచున్నది. అందుకే క్రొవ్వొత్తుని అదర్భము మెలుగునుపురుగు (fire-fly) యొక్క చల్లని వెలుగు (Cold light). ఈ వెలుగును ఉద్గమింపవలెనని.

వెలుగును పృథావముమధ్యాగ్నిక పరిశోధనలు వాని కొక విద్యుచ్చుంజ (Electro-magnetic) తరంగముల సమూహముగా నిర్ణయించినవి. పదార్థము లోని ప్రతిపరమాణువు, అధిశోష్ణమువలనగాని, విద్యుద్విరమాణువుల తాడికివలనగాని కంపించినపుడు ఏదో ఒక రంగు, లేక రంగుల వెలుగును నిచ్చును. పర మాణువు వీగడంటిది. వీజాతంక్రల కంపనము వివిధ ప్వరముల నిచ్చునట్లు పరమాణువులోని స్పందనములు వివిధవర్ణ (colours) మలుగా బయల్పెట్టెను. పెక నుకు ష్యాంబందల ఏదైయేడు లక్షలకొట్టసాగు (700 billions) కంపించు తరంగము ఎటుపురంగుగాను. అదవందల ఇరవైలక్షల కొట్ట (200 billions) పాడు కంపించు తరంగము నీలిరంగుగాను, ఎనిమిదివందల ఇరవదిలక్షలకొట్ట (100 billions) పాడు స్పందించు తరంగము అదృశ్యముగాను మనకంటికే తెలియుచున్నది. వెలుగురుకు, ఇతర విద్యుత్తరంగములకు భేదము వాటి అలపొడవు (wave-length) లోనే. వాటి అల వెంత వేగముతో, పెకను వెన్నిమాట్లు కంపించుచుండినను, వెలుగురు, విద్యుత్తు విశ్వములో పెకనుకు ౧౮౬,౦౦౦ మైళ్లప్రకారము పయనించుచున్నది. విద్యుత్తు వాయు యాపములో నున్న పదార్థములోనికి ప్రవింపవేసినపుడు వెలుగురుగా మారుచున్నది.

కూన్యగరింపబడిన (evacuated) గాజ గొట్టియు, ఇరవైపుల లోహపురేకులచే బంధింపబడి

యందును. ఈ రేఖలలోనికి కొద్దిపరిమిత విద్యుత్తు కలగవచ్చునా అధికవోల్టేజీ (voltage) కల విద్యుత్ప్రవాహ ముండును. అప్పుడు గొట్టము తెల్లని కాంతిలో వెలుగుచున్నది. ఇట్టి దీపములే సేతు రట్టములలో విరివిగా వాడుచుచున్నవి. చీటివి మార్గకాంతిగొట్టము (small light tubes) అని పిలువ వచ్చును.

ఈ గొట్టములు మొదట ఒక వాయువులోనో, అవిరిలోనో నింపబడి, తర్వాత కూర్చొకరింపబడును. ప్రకృతిలో సంభాగ్యకూడగము లేదు. ఎంతటి కూర్చు ములోనూ కొన్ని ఎలకల కొట్ట పరమాణువులు ఉండి తీరును. ఇవి విద్యుత్తుచే క్షుదించి వెలుగుచుండును. ఈమార్గకాంతిగొట్టములలో పాదావ్యయంగా పాద రసపు అవిరి (mercury vapour), లేక అంగారాక్షు వాయువు (carbon dioxide) వాడుచును. ఈ గొట్ట ములలో వ్యాపారపు ప్రకటనలకొరకు వివిధకారము లు కలవచ్చును. చీటిలో ఎత్తకాంతి లభించుటకు నియాకవాయువు, నీలివెలుగు విద్యుటకు అర్గము (Argon) మొదలయిన వాయువులతో కలిపిన పాద రసపుఅవిరి వాడుచును. గొట్టము యంతనియాక లోపాదు కలిపిన నానాదే లేయబడియున్న నీలివెలుగు కుండులు మరకతరీ దీపి లభించును.

రంగుదీపముల గొట్టములలోనూ ఇతే వాయువులు వాడుచును. రంగునానాగొట్టములలో నియామకములు. పండు విద్యుత్ప్రవాహము (electric discharge) కలిసిండుటయన ఎలవులలో పన్ను వాయులు కల్పించ వచ్చును. పాదరసపు అవిరితో లేటపడినవిన్నవంటి చిక్కని నీలగ్గములరకు, నీలితయవాయువుతో అన్నిరకముల పసివిరగ్గములు, వెలుగుగు పొంద వచ్చును. రంగునానా వాడుకీగాక రంగుదీపములందు ప్లూకాంతి (fluorescence) పొందే పదార్థములకు పూయబడును కలదు. కొన్ని పదార్థములు వాటివై అవ్యక్తగీరగములు, అతివీలలోపిరిగీరగములు మొదలయినవి పడివుడు కొన్ని రంగుల కాంతిలో ప్రకాశించును. ఈకాంతి ప్లూకాంతి (Fluorescence) అని పేరు. నియాకదీపములలో నానా కారకములు

బండ్చుట్టుచే పూత పూయబడియున్న వాపావిపూత రంగు వెలుగుచున్నా, యశదవై రిరము (Zinc silicate) లేక బంగారువెలుగున్నా లభించును. ఇక పాదరసపు అవిరిదీపములలో యశదవై రిరములకు మరకతరీ దీపి (green light), యశదవిరుద (Beryllium) వై రిరము వలన వైదుర్యగ్గముల కాంతి, కాద్య (Cadmium) వై రిరములకు రక్తవైదుర్యగ్గము, మగ్నీషియ (Magnesium and Calcium) బండ్చుట్టులకులకు నీలి వెలుగులు లభించుచున్నవి.

పాదరసపు దీపములు పాదావ్యయపు బంగర్లక్షణకవరపు విద్యుద్దీపములకంటె వాల్టేజీ బుధికపు కాంతి విద్యుగలవు. పడువైదుర్యగంధల గంటలు వెలుగు గలదు. చీటిలోని ఏలవలంటి వాల్టేజీగంధలరకు వాల్టే వర (wall-power) కల దీపములు లేయబడు చున్నవి. వాల్టేజీగంధల వాల్టేవరముల దీపము కలది అకారము నగిరియుండును. నానాదే లేయబడిన కంకువునందు ఒక గట్టిగానా (Hard glass) గొట్ట ముండును. దీని తిరుప్రక్కల విద్యుత్తు కలది వెలుగు బడియుండును. గొట్టముకు, కంకువుకు కల మధ్యవైదే కను ఉద్దవిరిలోధికముగా మండుటకొరకు వాయుహీన యగా చేయబడియుండును. ఈ దీపము ఇతరవిద్యుద్దీప ములకంటె అతిద్రవముగా పిలువేయబడియుండును.

ఈ దీపములో విద్యుత్తు కలగా కుంగుర లోపాపు తీగయట్ట వాడుచును. ఈ తీగయట్టలో లేరియవై రిర ముండుబడియుండును. విద్యుత్ప్రవాహ మేగు తగ్గించుటకు ఒక విద్యుత్తు కలతో విద్యుత్తు కలకపుకపు లేటి (electrical resistance box) వ్యాకలంబులైన మరొక ఉపవిద్యుత్తు కల (auxiliary electrode) అతికించబడియుండును.

క్లియ్ లేయగానే దీపములోనికి విద్యుత్ ప్రవాహము ప్రవేశించి మొదట నానాగొట్టములు నడిలేయును. అనేకటి లోని పాదరసము అవిరి యగును. వాయుహీనములలో మన్న పాదరసము రొక్క పరమాణువులు విద్యుత్ప్రవాహము (Electric Discharge) వలన కలించి వెలుగుచును విద్యుత్తు యున్నది.

ఈ వెలుతురు సామాన్యముగా పడుతు, అటు పర్యవస్థలు గలది. దీనికి నీలి, ఎఱుపురంగుల వెలుతురు చేరినపుడు మార్గరక్తికి పోల్చదగిన కాంతి లభించును. అందుకొరకు ఈ దీపములలో పొడరసపు ఆదిరిగి తోడుగా ఆర్గన్ (Argon) వాయువు, యశద (Zinc), కాద్య (Cadmium) లోహముల ఆదిరంగు, లేక వాటి కంపణిదములు ఉపయోగింపబడును.

ఈ దీపములకు మార్గరక్తిని లోలిన వెలుతురు విచ్చు సులమేగాక, మార్గరక్తినుండికే మనకు లభించు అరిసీలలోహితరీరణములను సూచి ఇవ్వజాలివనుట మున్నది. ఈ అరిసీలలోహితరీరణములు వైద్యములోను, పరిశ్రమలోను చాల ముఖ్యమైనవి. పొడరసపు దీపము వల్లగాజుతో చేయబడినపుడు వాచినుండి ఈ అరిసీల లోహితరీరణములే లభించును. ఈ వల్లదీపము (black lamp) ను వస్తువులపై నూనెమరకలు, చారలు తెరిసికొనుటకు, పరిశ్రమలలో రబ్బరు, కాగితము మొదలయినవాటి పరీక్షనకు, కేయి మొదలయిన ఆహారద్రవ్యముల కుద్రతను పరీక్షించుటకు విశేషముగా వాడుచున్నారు. ఈదీపములైనది మంచి, పరిశ్రాంతి కోడిగ్రుడ్లు ఎట్లుగాను, పెడివది వస్యపు (snuff) వస్యతోను వరుసించును. ఇట్లే అపలు పెన్ను (pure baller) బంగారువస్యతోను, కృత్రిమపు పెన్ను ఎట్లుగాను తెలియును.

పాటకరంగములలో వ్లవకాంతి నొండే రంగు పదార్థముల (Dyes) లో వర్ణబడిన దుస్తులను వటులు ధరించినపుడు ఈ వల్లదీపములు వారితో కేంద్రీకరించుట వలన రంగులయిన మనోహర వర్ణవ్యక్తియగుచే ప్రేక్షకుల వానందింపజేయవచ్చును.

పొడరసపు దీపములకంటె పోడియదీపము లెక్కువ కాలము మనగలవు. ఇది ఇరవైయైదువందల గంటలు వెలుగును. దీనికి లోడులొందకుండాను, ఇచ్చి తెట్టుగాను పెద్దపట్టుములలో వాడెదరు. కళ్యాణగర్

ములలోను, పోటోగ్రఫీలోను, వ్లవ్ లైటింగ్ (Flood-lighting) స్క్రీనులలోను ఉపయోగింపబడుచున్నది.

పోడియలోహపు అదిరి సామాన్యత గాజును తిరికేయు వ్యభావము గలిగియుండుటచేత 3000 వేడి థరింపగల ప్రత్యేకముయిన గాజు వాడబడును. ఈ గాజులో నూటి కేబి పాళ్లు తెల్లఇసుక, పదిపదిపాళ్లు యశదకాద్యలమలదములు, ఇరువదిపాళ్లు అయోడిన్ వామబడినను, పదిపాళ్లు లోలోకాక్సైడును ఉంచును. ఈ గాజులో ఒక 'U' అక్షరపు ఆకారము గల గొట్టము చేయబడును. ఈ గొట్టములో గాలిఅంతయు తీసివేసి కొంత పోడియపు అదిరి, నియాకావాయువు ప్రవేశ పెట్టెదరు. గొట్టపు రెండుకొనలు చేరియూత్పాదకముల గల విద్యుత్తుగలచే బంధింపబడియుండును. ఈ గొట్టము వాయువిహీనముగా చేయబడిన మరొక పాడు గాటి గాజుబల్బులో పొడరసపు దీపములోవలెనే బంధింపబడియుండును.

పోడియదీపములు వాణిజ్యములుగా కయారు చేయబడును. అవి ౫౦, ౭౫, ౧౦౦, మరీయు ౧౫౦ వాట్ల వరకు గలవి. ఇవి ౧౫౦, ౨౦౦, 3౦౦ మరీయు ౫౦౦ వాట్ల వరకు పామాన్యవిద్యుద్దీపము లకు సోటియగును.

వై మార్గకాంతిగొట్టాంకు, పొడరసపుపోడి యపుదీపములకు విద్యుత్ప్రసవము (Electric Discharge Lamps) అని సూచి వాడుకొరకు. ఇవి సామాన్యవిద్యుద్దీపముల ఆకారములోను, గొట్టముల వలెను కావలసివట్లు కయారుచేయబడుచున్నవి. దీటిలో చాలవరకు విద్యుచ్ఛక్తి వెలుగుతుగా మారుచున్నది. దీటిలోనూడ కొంతవరకు క్రిందటికా-క్యర్ల మునుచున్నది. కాని వెలుతురు వాహపు మార్గరక్తికి సోటియయినది లభించుచున్నది. కేటిలిని కేటిలిని వెలుతురు వర్ణములుగానియ విభావము కలిపెట్ట గలిగినవాటికొరకై క్రికాంతి చేయిచున్నది.

"రాము"

పురుషసూక్తము

శ్రీ నిర్వికల్పానందస్వామి

[పురుష, హిరణ్యగర్భ, వాసదీయసూక్తాల్ని ఋగ్వేదంలోని త్రిరత్నా లని చెప్ప వచ్చు. మూలాని కిది ధారాశ్రమైన యథాతథానువాదం. సాయనభాష్యం ఆలంబనం.]

౧

పరమపురుషుండు విలసిల్లు పాదశిర్ష
వయవపాపాన్వియై భువనతతి నింది,
మరియు తా దేశాంకుశపరిమాణమైన
మూర్ధ్వమువలెనూచ మహిమతో జోష్యమందు.

౨

కాలవాహినీ తోచు జగత్తులెల్ల
అమృతపరియను పురుషుడే యగును పరయ;
అన్న వామకవిజయాపహావలన
శేవభోగార్థమై పృష్టితేనె విభుడు.

౩

విశ్వపెల్లివర్షవరద్యు వైభవంబు
నీరికంటె ఘను డతందు; త్రిభువనతతి
పాదమాత్రంబై యగు; మూడు పదములు నీవి
వలలును దివ్యామృతశితి పిడకుండ.

౪

చరణములు మూడు మూర్ధ్వదేశమున నుండె
మరలమరల చతుర్థంబు మాయయందు
తగులుకొనుచుండ పురుషుండు తా శిరచర
వత్తియగుచు విశ్వభువనవ్యాప్తి నందె.

౫

పరమపురుషుడే బ్రహ్మాండభాండకర్త
గాగ. విరాట్పురుషుడు ప్రకాశమండ;
అతడు పర్యవేషపరివరకు బడయ
తీర్చి శేవకేసాపహిత ముచ్చుచిల్లె.

౬

పాశ్యమయ్యె విరాట్టు దేవాలి యజ్ఞ
మాచరించువేళ; జనంత మాజ్య మునుచు
క్రీడ్యును, పనుత్తెనుచు శరద్యగువు ముఖ్య
పాశ్య మునుచును నింపుగా నమరె విత్తడు.

౭

ఆగ్రజన్మడైన విరాట్టు యజ్ఞ పశువు
గాగ, ఋషిలును దేవాలి గలనీ పృష్టి
నిపుణులగుటచేసి యథార్థ నీతి సంస్క
రించి, మానసయజ్ఞంబు చేర్చిరంత.

౮

అవతరిల్లె సర్వాత్మకుండైన పురుషు
నామాతి జోషగ, భోగ్యపదార్థరాశి;
గ్రామ్యరవ్యపశువులును గల్గె, అంత
రీక్షదేశత వానికి రక్షగాగ.

౯

అవతరిల్లె సర్వాత్మకుండైన పురుషు
నామాతి జోషగ, ఋక్సాను మంత్రలోన
వలంబించును గల్గె చక్రగామ
గద్యమయాయాశ్రయంబు గనెను దూపు.

౧౦

అవతరిల్లె సర్వాత్మకుండైన పురుషు
నామాతి జోషగ, వెంటనే యశ్వవారి;
జంతువార మంత యపుడు జన్మనందె
ఆపులును భాగమేమంటె లభుకు పుట్టె.

౧౧

జేత లల విరాట్టు వస్త్రీత్రుఁజేసి
యెక్కిరింపంగను వికల్పించివారో ?
ఈ పురుషవర్ణనకు ముఖం జేమి రలవ
మారుకాపాపదవ్యయం బొప్పె నెటుల ?

౧౨

బ్రాహ్మణులం దెల్పెన్ బానిశి కదన మరయ,
కాపాపులుగా నమరె రాజ్యపాలకుండు,
వైశ్యుఁ దోరుద్యయం బాయె, పాదములుగ
కూడ్రుఁ బొప్పెనె—నవ్వునుమనమఁ నలవ.

౧౩

సామ్రాజ్య దుర్వర్తిగనె మావనంబులోన,
కూర్మక దురయించె బాని చక్షువులమండి
ముఖమున మధువుఁ దెన్నెయను మా ర్చివంద,
ప్రాణమున బద్ధమందెను బాయు నపుడు.

౧౪

అంతరిక్షంబు భవ్యత వందె వాని
కరన; శివ మన ద్యులోకంబు గలిగె,
భరణి యుచ్చవయ గనె పాదములమండి,
కర్ణములమండి కర్ణై దిక్రముల; వంతె—

౧౫

ఆ మనోమయయజ్ఞ మధ్యమున యూప
బద్ధమాయె నీమూరుషపమపు; సప్త
భందములు పరిధులుగాగ నమిధ లయరె
చక్కగ నిరువదియు పైవె బొక్కటగును.

౧౬

స్వర్గము లభించు నీ ట్లుపాదవ బొవర్చు—
జేవతాగణం బెటుల వా జేవరేవు
పూజనల్యగ స్వర్గంబు బొందఁజాలె ;
జేవర్చంబు మహిలోన విదిత మయ్యె.

కలగూలగంప

మాట - మానం

అనునది విధంగా, నిత్యవ్యవహారంగా 'మాట-మానం' అనేవి కేవలం విభిన్నపాతానా స్వాత్రమించుకున్నాయి. 'మాట' వరుసకు, 'మాట' కం దయి లే, 'మానం' బంగా రన్న 'మాట'.

'మాట'కు సహాయాల్లో 'మాట' సహాయం బహు దొడ్డది. బాగా దున్ని విత్తిన భూమి వదున్లో కురిసిన వర్షం ఎలా సహకారములం చేస్తుందో, సమయం చూసి చేసిన 'మాట' సహాయం కూడా అలాగే కృత్రిమరొత్తి వృద్ధికి రోడ్డునుంది. ఒక్కోమాట ఒక ప్రాజాంతకం జేతుంది. అందుకే చెప్పుడు 'మాట'లు వినగూడదంటారు పెద్దలు. మఱి పెద్దల 'మాట' చలిదిమాట గదండీ.

నలుగుల్లో 'మాట' లాడ్డం సేర్పుకోవాలి. కట్టె విడిచినట్లు 'మాట' లాడే పొట్ట గడవదు. ఒక్క రొక్క 'మాట' పడ రీకాలంలో. ఆకర్ణాంతం సంధించి విడిచిన బాజాన్నైనా పుపసంహరించొచ్చుకానీ నోరుబారి అనేసిన 'మాట' వెనక్కు రీకుకోలేం. అందుకే ఒక్కొక్కపుడెంత మిక్రులైనా బొత్తిగా 'మాట' లేకుండా పోయి, ఒకడు 'మాట'లు మిసలే, యింకోడు 'మాట' లిన్నగా రానీ ఆసేంతవరకు వస్తాడు.

పోరాని చోట్ల పోలే రారాని 'మాట' లావడనే కాకుండా, నలుగురూ నాలుగు 'మాట' లంటారు. అలాగు రలో 'మాట' అవడం పరిపాటి, ఇంతకూ ఒక్కరో ఒక్క 'మాట' ఎందుకు పడాలి మఱి! అందుకే 'మాట మంచి-దీని మంచి' అంటారు.

'మాట' లేనె-మనసు విడుం కొందటికి. మఱి

కొందటికి 'మాటలు' కోటలు దాటుతాయి, కాని గడవదాటుదు. 'మాటలు' లేటలు మాయింట్లో; మాపటి భోజనం మాయింట్లో; అనే వాండ్లు మరీ బుద్ధిమంతులు. మునుపు నోటి 'మాట'ల్లోనే సమస్తం జరిగేది. ఇప్పుడో ప్రోనోటి 'మాట'లక్కుడా గడ్డిపోవంత విలువా లేదు. ఒక్క 'మాట'లో చెప్పాలంటే, 'మాట' పప్పుడం నులభం; 'మాట' నిలచెట్టుకోడం కష్టం. అడిన 'మాట' కోసం హరిశ్చంద్రుడు ఆయిన 'మాటా', కాని 'మాటా' పడి, అట్టే ప్టెలూ పడి. కడకయిలేసేం, అన్న 'మాట' సెగించుకున్నాడు.

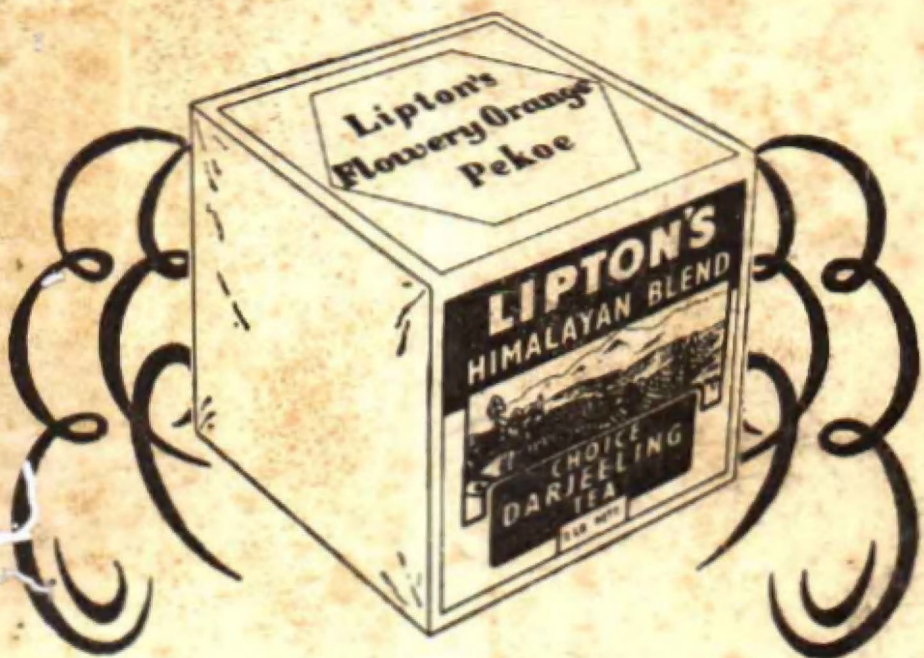
పసిపిల్లల 'అక్క, అత్త, అమ్మ' అనే నచ్చిరాని 'మాట'లు ముద్దులుగురుస్తాయి. ప్రియుడికి ప్రేయసి 'మాటలు' అమృతోపమానాలు.

ఇంక 'మానం'. 'మాట' ఎలా ఇహతారకమో మానం అలా పరకీయం. ఏకాగ్రచిత్తం, అమంతిత రిపోడిషా, అచంచలమనోద్రధిమా కలిగి, 'మాట'లాడే ముత్య ల్రాల్తాయేమో అన్నట్లు పలుకే బంగారంగా 'మానులు' మోక్షం పొందుతారు. ఇంతకూ 'మానం' సర్వార్థపాథనం.

'మానం' అర్థాంగీకారం అన్నాగు పెద్దలు. 'మానం' సమృద్ధియుగం అనేకా రింకా పెద్దలు.

ఇంతకూ 'మాటకు మాట తెగులు, నీటికి నాచు తెగులు.' అదీ కాకుండా 'మానేన కలహం నాన్తీ, 'మాటలు' చాలిద్దాం. 'మానం' నహిద్దాం.

జి. సి. వి. రమణారావు.

లిప్టన్

అంటే అర్థం
మంచి టీ